

**МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА
ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ**
Головне управління агропромислового розвитку
Херсонської обласної державної адміністрації
Державна податкова адміністрація у Херсонській області
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

**АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ
АГРАРНОЇ СФЕРИ: ОБЛІК, АУДИТ ТА
ФІНАНСУВАННЯ**

Матеріали

*III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
викладачів, молодих учених та студентів*

Том 1

27-28 листопада 2014 року

Україна, м. Херсон

Херсон

Видавець Грінь Д.С.

2014

УДК 338.43:35.073.526:336
ББК 65.32
А 437

*Копіювання, сканування, запис на
електронні носії і тому
подібне, книги в цілому,
або будь-якої її частини заборонено*

Редакційна колегія: Савченко О.Г., д.ф.-м.н., професор; Мармуль Л.О., д.е.н., професор; Худолій Л.М., д.е.н., професор; Танклевська Н.С., д.е.н., професор; Морозов Р.В., д.е.н., професор; Вермієнко Т.Г., к.е.н., доцент; Коваль С.В., к.е.н., доцент; Круковська О.В., к.е.н., доцент; Подаков Є.С., к.е.н., доцент; Сакун А.Ж., к.е.н., доцент; Скрипник С.В., к.е.н., доцент; Собченко А.М., к.е.н., доцент; Шепель І.В., к.е.н., доцент.

*Рекомендовано до друку Вченою радою економічного факультету
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»
(протокол № 6 від 17.12.2014 р.)*

А 437 Актуальні аспекти розвитку підприємств аграрної сфери: облік, аудит та фінансування: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції викладачів, молодих учених та студентів 27-28 листопада 2014 р. – Херсон: Грінь Д.С., 2014. - 363 с.

ISBN 978-966-2660-64-7

Збірник містить матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції викладачів, молодих учених та студентів «Актуальні аспекти розвитку підприємств аграрної сфери: облік, аудит та фінансування» з актуальних питань фінансування, соціально-економічних, облікових, фінансових проблем розвитку підприємств аграрної сфери і перспектив застосування ними МСФЗ і МСА.

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій несуть автори наукових доповідей і повідомлень. Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору редколегії збірника.

*Відповідальний за випуск:
к.е.н., доцент Подаков Є.С.*

ББК 65.32

ISBN 978-966-2660-64-7

© ХДАУ, 2014

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА

Берегова В.В. Конкурентоспроможність та інвестиційний клімат аграрного виробництва в Україні.....	8
Боліла С.Ю. Чинники підвищення конкурентоспроможності птахівничого підкомплексу в умовах кризи.....	11
Вальтер А.О. Пріоритетні напрями розвитку м'ясопереробної промисловості України.....	14
Засименко Г.С. Стратегія збуту в маркетинговій діяльності підприємств....	16
Коваль С.В. Напрями фінансового забезпечення інноваційної діяльності аграрної сфери регіону.....	20
Ковтун В.А. Підвищення конкурентоспроможності діяльності аграрних підприємств	23
Лобода О.М. Пріоритетні напрями розвитку конкурентоспроможного агровиробництва на основі контролінгу.....	26
Лященко О.О. Шляхи покращення стану та ефективності використання основних засобів на підприємстві.....	29
Минкіна Г.О. Напрями підвищення ефективності праці суб'єктів господарської діяльності.....	31
Петіна Л.В. Ааналіз конкурентоспроможності суб'єктів аграрного сектору економіки.....	33
Пилипенко К.А. Аналіз стану забезпечення продовольчої безпеки України та стратегічні напрями її підвищення.....	34
Полякова О.В. Перспективи формування галузі зерновиробництва України в умовах глобалізації.....	37
Потравка Л.О. Тенденції структурних зрушень національної економіки України.....	40
Рудік Н.М. Теоретичні аспекти інституційного регулювання економічної конкуренції.....	42
Самайчук С.І. Оцінка ефективності використання економічного потенціалу аграрних підприємств.....	45
Сілецька Н.В. Інноваційна діяльність як основний чинник підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств.....	49
Скрипник С.В. Фактори та чинники конкурентоспроможності фермерських господарств.....	51

СЕКЦІЯ 2. ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ОБЛІКУ І АУДИТУ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Андреєва В.В. Сучасні проблеми та напрямки вдосконалення ведення обліку виробничих запасів на підприємстві.....	55
--	----

Белозьоров О.С. Організація та напрями бухгалтерського спостереження за виробничими запасами в сільськогосподарських підприємствах.....	57
Болдарь К.В. Перспективи покращення методики обліку виробничих запасів у аграрних підприємствах.....	60
Герасименко О.П. Організаційні аспекти автоматизованого обліку виробництва та реалізації сільськогосподарської продукції.....	62
Гнатенко Є.П. Оптиміальне співвідношення дебіторської та поточної кредиторської заборгованостей.....	64
Денєжна А.О. Удосконалення організації обліку у сільськогосподарських підприємствах з використанням комп'ютерних інформаційних технологій...	66
Дзевєріна К.Б. Інвентаризації запасів підприємства - проводимо по новому.....	69
Дзюба О.С. Економічний зміст та класифікація засобів праці сільськогосподарських підприємств.....	72
Задирко М.В. Аналіз методів оцінки списання виробничих запасів.....	74
Карпенко Н. Г. Облік запасів бюджетних установ в умовах сьогодення.....	76
Книшек О.О., Лайчук Г.І. Особливості обліку експортно-імпорتنих операцій підприємств-суб'єктів ЗЕД.....	78
Ковалевська Х.С. Електронна звітність: переваги та недоліки.....	80
Купрієнко О.М. Актуальні проблеми обліку дебіторської заборгованості...	82
Левченко З.М. Організація управлінського обліку на підприємствах аграрного виробництва.....	85
Літківа Г. В. Сучасні проблеми та шляхи удосконалення організації обліку виробничих запасів на підприємстві.....	87
Малюченко І.О. Стан та перспективи обліку розрахунків з оплати праці: теоретичний аспект.....	90
Мірвіс В.В. Уосконалення економічного аналізу і контролю фінансових результатів діяльності підприємства.....	92
Москаленко А.К. Шляхи покращення організаційно-облікового забезпечення розрахунків з оплати праці з використанням комп'ютерних інформаційних технологій.....	94
Мокієнко Т.В. Калькулювання: сутність та особливості видів.....	96
Муравйова Д.М. Удосконалення розкриття інформації про земельні ресурси у звітності.....	99
Настобурко В.В. Напрями удосконалення контролю витрат рослинництва.	102
Некругленко О.В. Облікове забезпечення управління дебіторською заборгованістю.....	104
Овчарова А.О. Класифікація кредиторської заборгованості та її значення в обліку.....	106
Осіння К.Д. Визнання доходів від реалізації продукції в обліку сільськогосподарських підприємств.....	109
Паранчук Ю.С. Напрями удосконалення організації бухгалтерського обліку грошових коштів у сільськогосподарських підприємствах.....	112

Парахньова Ю.Г. Організація внутрішнього контролю поточних біологічних активів тваринництва.....	114
Пустяк О.В. Проблемні аспекти нормативно-правового регулювання комп'ютерного аудиту.....	116
Реут О.П. Шляхи удосконалення організації обліку витрат.....	118
Сақун А.Ж. Теоретичні засади визначення суті та змісту поняття «дохід»..	120
Сліпченко Т.Г. Розрахунки з покупцями та замовниками: обліково-організаційний аспект.....	123
Смірнова Я.О. Досвід прогресивних форм і методів розрахунків з дебіторами та кредиторами.....	125
Собченко А.М. Методика організації бухгалтерського обліку на великих підприємствах.....	127
Строкань Є.В. Переваги та недоліки безготівкових розрахунків сільськогосподарських підприємств.....	130
Сухомліна А.Г. Методика проведення аудиту операцій з обліку доходів і фінансових результатів діяльності.....	133
Терлецька І.В. Інформаційні технології та системи в обліку.....	135
Тютюнник С.В., Тютюнник Ю.М. Система показників комплексного оцінювання поточної кредиторської заборгованості.....	138
Филимоненко К.С. Розробка концептуальних основ забезпечення контролю якості аудиту дебіторської заборгованості.....	141
Фіценко В. М. Особливості і проблеми контролю нематеріальних активів...	144
Ходій А.С. Організація управлінського обліку витрат у сільському господарстві за центрами відповідальності.....	146
Шепель І.А. Структурні елементи системи внутрішнього контролю в умовах комп'ютеризації бухгалтерського обліку.....	148
 СЕКЦІЯ 3. ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ МСФЗ І МСА ПІДПРИЄМСТВАМИ АГРАРНОГО СЕКТОРУ	
Бурихіна Т.С. Особливості обліку зобов'язань за МСФЗ.....	152
Горбачова О.В. Спільне та відмінне в обліку основних засобів за МСФЗ та П(С)БО.....	154
Іжевська О.О. Облік сільськогосподарської діяльності за П(С)БО 30 та МСФЗ 41.....	156
Карпунін О.В. Міжнародна стандартизація обліку зобов'язань.....	157
Кошовенко С.В. Облікова політика підприємства у МСФЗ та зарубіжній практиці.....	160
Круковська О.В. Спільне та відмінне в обліку основних засобів за національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку.....	162
Попік М.П. Особливості регламентації витрат МСФЗ та П(С)БО.....	165

Ткач Н.С. Міжнародні стандарти фінансової звітності як основа інвентаризації.....	167
--	-----

СЕКЦІЯ 4. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ПОДАТКОВОГО КОДЕКСУ

Вінярська Л.О. Особливості оподаткування сільськогосподарських підприємств.....	170
Герасименко Н.В. Переваги та недоліки оподаткування в Україні та в країнах ЄС.....	172
Губар О.В. Актуальні проблеми та шляхи удосконалення обліку податку на додану вартість.....	174
Дмитрук Л.В. Проблемні питання податкового обліку в умовах переходу на Міжнародні стандарти фінансової звітності.....	177
Копитіна І.В. Функціональні елементи механізму реалізації податку на нерухоме майно.....	179
Нездойминога О.Є. Особливості оподаткування сільськогосподарських товаровиробників у 2015 році.....	181
Подаков Є.С. Шляхи удосконалення оподаткування сільськогосподарських товаровиробників.....	183
Ратушна Ю.В. Моделі бухгалтерського обліку і системи оподаткування у світовій практиці.....	186

СЕКЦІЯ 5. ФІНАНСОВО-КРЕДИТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ АГРОБІЗНЕСУ

Авраменко Н.С. Визначення потреб підприємства в оборотних коштах.....	188
Барабаш Л.В. Передумови виникнення та наслідки функціонування тіньового сектору економіки в Україні.....	190
Біловус Т.В. Держава як регулятор ринку цінних паперів в Україні.....	193
Вермієнко Т.Г. Державне стимулювання інноваційної діяльності регіону....	195
Венгіріна В.С. Розробка фінансової стратегії суб'єктів малого підприємництва.....	197
Грєзева Д.О. Проблеми та напрями покращення фінансового стану сільськогосподарських підприємств.....	199
Єгорова О.В. Аналіз підприємницьких ризиків в аграрній сфері.....	201
Задирко О.Ю. Сутність і роль кредитного рейтингу підприємства.....	203
Золотун О.В., Петрова О.О. Swot-аналіз страхування як інструменту мінімізації аграрних ризиків.....	205
Ковальова О.В. Проблеми фінансової політики підприємства.....	208
Левченко М.В. Об'єкти та суб'єкти кредитування сільськогосподарських підприємств.....	210

Литвин О.Ю. Позитивні наслідки від функціонування житлово-будівельних кооперативів.....	213
Нікітенко К.С. Проблеми та перспективи розвитку ринку фінансових послуг в Україні.....	215
Панідіна В.А., Сендецька Ю.В. Глобалізація фінансових ринків та особливості підготовки фахівців з фінансів у вищій школі.....	218
Петрова О.О. Мінімізація ризиків аграрного виробництва.....	220
Петрушенко Є.І. Чинники формування інвестиційного клімату у сільськогосподарських підприємствах.....	223
Пристемський О.С. Роль держави у регулюванні фінансової безпеки підприємств АПК.....	225
Романенко М.Ю. Сутність поняття «фінансовий результат» та особливості його формування.....	227
Рудь І.Ю. Інфляція та шляхи її подолання в сучасних умовах.....	230
Руснак А.В. Проблеми та перспективи фінансування соціальної сфери села.....	232
Ситник І.В. Впровадження системи ринкових механізмів фінансування та вдосконалення раціонального землекористування.....	235
Слепцов В.А. Децентралізація влади - запорука успішного розвитку територіальних громад.....	238
Танклевська Н.С., Кутейніков С.Ю. Проблеми кредитування аграрних підприємств та шляхи їх вирішення.....	241
Фролова О. Формування та подання страхувальниками звіту щодо сум нарахованого єдиного внеску.....	243
Худолій Л.М. Заходи поліпшення фінансування малих підприємств аграрної сфери.....	245
Шепель І.В. Формування та управління фінансовими потоками сільськогосподарських підприємств.....	247

СЕКЦІЯ 1

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА

Берегова В.В., к.е.н., доцент
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ТА ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ

Аграрний сектор України має величезний потенціал, але за браком відповідних економічних та інституційних умов не може його використати. Спад виробництва великою мірою зумовили помилки в здійсненні аграрної політики. Керівники та працівники сільськогосподарських підприємств не мають відповідних стимулів до діяльності, а ця обставина приводить до низької продуктивності факторів виробництва. Аграрний сектор посідає важливе місце в економіці України, тут виробляється 18% ВВП, створюється 16% валової доданої вартості, у ньому зайнято майже 25% загальної чисельності працюючих в державі. Найбільшу питому вагу вітчизняної аграрної продукції виробляють дрібні селянські домогосподарства.

Вихід аграрного сектора України з кризового стану зумовлює необхідність термінового застосування виважених, науково обґрунтованих стратегічних програмних заходів. Однак Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 р. зводить більшість існуючих проблем аграрного сектора економіки до внутрішньогалузевих. При цьому не враховується пріоритетність розвитку міжгалузевих зв'язків та відносин, відсутня концепція інноваційного розвитку АПК в умовах глобалізації економіки.

За умови збереження існуючого низького рівня конкурентоспроможності вітчизняної сільськогосподарської продукції на європейському ринку зростає небезпека посилення таких негативних тенденцій: виробники аграрної продукції недотримуватимуть доходи, що призведе до погіршення соціально-економічних умов у сільських місцевостях; надалі зростатиме негативне сальдо зовнішньої торгівлі України з країнами ЄС загалом та по сільськогосподарській продукції зокрема; збільшиться частка імпортової продукції у сукупному споживанні продуктів харчування в Україні.

Національна економіка та зокрема агропромисловий комплекс, повинна зайняти гідне місце у конкурентному глобальному ринку. Це єдиний шлях для підвищення рівня добробуту громадян до рівня економічно розвинутих держав світу. Тому, ключовими завданнями повинно стати якнайширше залучення інвестицій для створення сучасного виробництва, впровадження нових знань, технологій і принципів управління, підвищення рівня зайнятості.

Урядом вже здійснено заходи щодо поліпшення інвестиційного клімату та бізнес-середовища, в тому числі дерегуляції підприємницької діяльності.

Підтвердженням ефективності і високих темпів проведення реформ є позитивна оцінка іноземних експертів.

Так, Україна у рейтингу Глобального індексу конкурентоспроможності за 2012—2013 роки поліпшила свої позиції на дев'ять пунктів і зайняла 73 місце серед 144 країн світу, які досліджувалися. Позиція України підвищується другий рік поспіль (після падіння на 17 пунктів у 2009—2010 роках) і досягла докризового рівня.

Проте Україна все ще залишається у групі країн, які не досягли середнього показника конкурентоспроможності, і значно відстає від розвинутих держав.

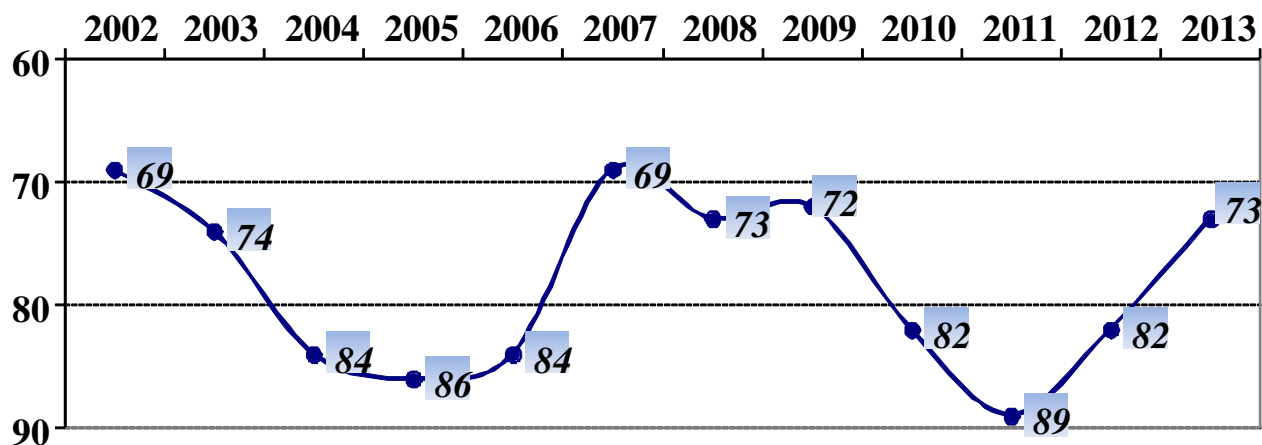

Рис. 1. Позиція України у рейтингу Глобального індексу конкурентоспроможності у 2002—2013 роках.

Необхідність модернізації виробництва та структурної перебудови економіки потребує створення умов для акумулювання інвестиційних ресурсів і посилення інвестиційного потенціалу економіки.

Тому, проведення реформ необхідно продовжувати. Для створення сприятливого інвестиційного клімату завдання державної політики на 2014—2015 роки повинні передбачати як заходи з дерегуляції, так і заходи із забезпечення макроекономічної стабільності.

Завданнями державної політики на 2014—2015 роки є: забезпечення оптимального рівня інфляції, який не перешкоджатиме економічному розвитку країни; стимулювання здійснення інвестиційних операцій в національній валюті; забезпечення збалансованості державних фінансів з реальними можливостями національної економіки; забезпечення фінансової стабільності; детінізація економіки; зниження адміністративних бар'єрів для розвитку підприємництва; зменшення втручання контролюючих органів у господарську діяльність; стимулювання реалізації інвестиційних проектів у пріоритетних галузях економіки; утворення державного банку розвитку з метою стимулювання та підтримки розвитку пріоритетних галузей економіки, реалізація інвестиційних та інноваційних проектів, залучення довгострокових зовнішніх інвестицій в національну економіку; стимулювання інвестиційної активності суб'єктів малого підприємництва.

Основою здійснення державної політики розвитку агропромислового комплексу повинен стати регіональний рівень, що зумовлено необхідністю ефективного використання аграрного ресурсного потенціалу, а також зростанням ролі органів місцевого самоврядування. Посилення впливу регіональної системи регулювання на соціально-економічні процеси викликано також потребою раціональнішого використання трудових ресурсів і регіональним характером виробничої та соціальної інфраструктури. Адже саме в регіонах практично вирішуються національні, демографічні та соціальні проблеми населення.

Вплив з боку держави на формування попиту і пропозиції на продовольчому ринку слід здійснювати переважно ринковими засобами регулювання з погодженням інтересів суб'єктів ринку, зокрема запровадження контрактної системи закупівель з метою залучення приватного бізнесу. Неодноразово лунали пропозиції з боку практиків про запровадження цільових адресних дотацій конкретним категоріям малозабезпечених громадян. Це дозволить забезпечити, з одного боку, сприятливі і прозорі умови діяльності товаровиробників і, водночас, залишити доступним для найбільш незахищених верств населення основні продукти харчування.

Подібні заходи існують в багатьох розвинених країнах світу. Зокрема в США близько 30 млн. населення – практично кожен десятий житель країни, отримує спеціальні адресні дотації, а ціни на продукти харчування формує ринок. Можна звичайно дискутувати питання про обсяги цих дотацій, про те, кому їх надавати, але те, що їх потрібно запроваджувати якомога швидше – очевидно.

Таким чином, для збільшення конкурентних можливостей аграрному сектору необхідно: розвивати соціальну і ринкову інфраструктуру в сільського господарській місцевості; поліпшувати якість виробленої сільськогосподарської продукції та продовольчих товарів; подолати невдалу інтеграцію науки та виробництва; розробити програму створення галузевих зон із виробництва найперспективніших видів продукції, яка має конкурентні переваги на світовому ринку; використовувати стратегічні технології й нові форми господарювання.

Список використаних джерел

1. Звіт про конкурентоспроможність України 2013. Назустріч економічному зростанню та процвітанню / Фонд «Ефективне управління» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.feg.org.ua>.
2. Саблук П.Т. Кластеризація як механізм підвищення конкурентоспроможності та соціальної спрямованості аграрної економіки / П.Т. Саблук, М.Ф. Кропивко // Економіка АПК. – 2010. – № 1 (183). – С. 3-12.
3. Чемерис І.М. Конкуренція і конкурентоспроможність аграрного виробництва в сучасних умовах [Електронний ресурс] – (Точка доступу:http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnau/2010_146/10cim.pdf).

ЧИННИКИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПТАХІВНИЧОГО ПІДКОМПЛЕКСУ В УМОВАХ КРИЗИ

В умовах світової економічної кризи вирішальне значення має питання забезпечення продовольчої безпеки, а отже стабільної роботи агропромислового комплексу країни. На сьогодні Україна не повинна ставити собі за мету досягнення ефективної конкуренції за усім спектром продукції, яку вона спроможна виробляти. Пріоритет має віддаватися лише тим секторам економіки, що мають реальні умови одержання конкурентних переваг не лише на внутрішньому, але й на світовому ринку.

Для аграрного сектору важливим є визначення пріоритетних галузей, розвиток яких впливає на зростання економіки. До того ж слід враховувати і тенденції скорочення виробництва продуктів харчування та зниження купівельної спроможності населення, що призвело до значного зменшення, в тому числі, споживання білків тваринного походження (потреба у яких задовольняється менше як на половину). Перед аграрним сектором постало актуальне завдання щодо нарощування виробництва високобілкових продуктів харчування насамперед за рахунок розвитку тваринницьких галузей. Для України, як зернової держави, щоб запобігти нераціональному використанню національних ресурсів у процесі структурної перебудови такою галуззю може бути виробництво продукції птахівництва. До того ж птахівництво є одним з основних галузей тваринництва, розвиток якої в значній мірі впливає на забезпеченість людини - у високоякісних, калорійних і дієтичних продуктах харчування (яйця, м'ясо), а у промисловості – цінною сировиною (пух, перо, меланж та ін.). Ця галузь, порівняно з іншими галузями тваринництва, є більш мобільною та відзначається скоростиглістю, високими коефіцієнтами відтворення поголів'я і використання кормового протеїну, нижчою енергоємністю, більш високим рівнем технологічності виробничих процесів, а також можливим поліпшенням якісного складу продукції необхідними вітамінами; до того ж ця галузь найбільшою мірою відповідає умовам застосування ланцюга « наука (селекція) – споживач кінцевої продукції », що поєднує всі складові виробничого процесу та враховує економічні інтереси учасників спільної діяльності в досягненні ефективних результатів.

Питанням розвитку птахопродуктового комплексу присвячені численні праці вітчизняних вчених [1- 3]. І в той же час, деякі питання, що стосуються практичних моментів підвищення конкурентоспроможності виробників продукції птахівництва залишаються нерозкритими. Тому за мету в нашій роботі ми поставили визначити основні чинники підвищення конкурентоспроможності підприємств птахівничого підкомплексу.

Динамічний і стійкий розвиток м'ясного і яєчного птахівництва впродовж кількох попередніх років став результатом кардинальних змін у

ринковій кон'юктурі, а також у механізмах державного регулювання розвитку галузі. Але незважаючи на позитивні тенденції у птахівничих підприємств ще залишається низка проблем, таких як: нестабільність державної підтримки, цінової політики, податковий тиск, недостатня кормова база, неналежна якість продукції, недостатня конкурентоспроможність підприємств тощо. Сьогодні виробники продукції птахівництва повинні зважати на такі чинники, що ускладнюють ситуацію в умовах економічної кризи, як :зниження купівельної спроможності населення, високі ціни на корми, розвиток і активне лобювання інтересів виробників інших видів тваринного білку, складнощі з розвитком експортних ринків збуту тощо; обмеженість фінансових ресурсів тощо. Крім того, істотно впливати на ринок у найближчій перспективі буде зростаюча конкуренція між безпосередніми виробниками. До того ж в умовах глобалізації низька ефективність вітчизняних підприємств-виробників продукції птахівництва порівняно з іноземними конкурентами не дає їм можливостей виходу на світові ринки. Як доводять результати дослідження, . сучасному стану галузі птахівництва притаманна невирішеність цілого комплексу проблем, які перешкоджають довгостроковому збалансованому її розвитку. Період кризи в економіці зумовлює появу ряду негативних процесів на підприємствах з виробництва продукції птахівництва, що вимагають застосування заходів щодо підвищення конкурентоспроможності продукції на основі розробки адаптованих до нових ринкових умов організаційно-економічних механізмів взаємовідносин між сільськогосподарськими виробниками та переробними підприємствами, удосконалення технологічних процесів. Нині виникла гостра потреба розробки комплексу заходів, що забезпечать високу конкурентоспроможність вітчизняної продукції на внутрішньому і світовому продовольчому ринках.

Як підкреслюють вітчизняні науковці, складовими конкурентоспроможності продукції птахівництва виступають: собівартість продукції та її ціна, якість продукції, асортимент продукції, умови реалізації, механізм державної підтримки вітчизняних товаровиробників. Для вирішення виявлених проблем підприємств птахівничого підкомплексу та підвищення конкурентоспроможності продукції з врахуванням її складових необхідно: дотримуватися сучасного науково обґрунтованого рівня годівлі й утримання птиці та відповідно забезпечити птахівничі підприємства повнораціонними збалансованими комбікормами, знизити матеріально-грошові витрати з розрахунку на одну голову, збільшити чисельність поголів'я усіх видів птиці та їх продуктивність, забезпечити раціональне використання світового генофонду, підвищити генетичний потенціал птиці, вивести та впровадити у виробництво нові кроси птиці різного типу продуктивності; застосовувати сучасне технологічне і переробне обладнання; розширити асортимент виробництва продукції, для чого створити технології виробництва якісно нових харчових продуктів з спрямовано зміненим хімічним складом у відповідності до потреб організму людини; забезпечити високий ветеринарний захист та більш досконалу організацію праці; створити умови для максимального збереження харчової цінності і якості продукції на всьому шляху пересування сировини і

готової продукції від птахівничого комплексу до споживача; удосконалити нормативно-методичну базу державного нагляду за якістю і безпекою харчових продуктів і продовольчої сировини; створити сучасну інструментальну і аналітичну базу контролю якості і безпеки продовольчої сировини та харчових продуктів; забезпечити переведення галузі на повну безвідходність із реалізацією її вторинних продуктів для виробництва повноцінних продуктів харчування і високоякісних добрив для тваринництва; вдосконалити механізм державних дотацій птахопереробних підприємств через спеціальний режим оподаткування, вдосконалити систему оподаткування, розвивати систему пільгового кредитування підприємств аграрного сектору, вдосконалити підтримку підприємств-експортерів продукції птахівництва; створити умов для формування на кооперативних засадах системи заготівлі та збуту продукції птахівництва та сприяти розбудові оптових ринків у контексті виконання Державної цільової програми розвитку оптових ринків сільськогосподарської продукції; поглибити спеціалізацію та концентрацію, що дасть можливість впровадити науково обґрунтовану технологію виробництва продукції, яка буде сприяти підвищенню продуктивності праці, зменшенню витрат кормів, собівартості продукції; стимулюванню збільшення обсягів та забезпечення беззбиткового виробництва м'яса та яєць товаровиробниками різних форм господарювання; стимулюванню підвищення ефективності виробництва і якості продукції в дрібнотоварних та кооперативних формуваннях; застосування технічних регламентів виробництва і переробки продукції птахівництва тощо.

Як показали проведені дослідження рівень економічної ефективності виробництва продукції птахівництва значною мірою визначається якістю продукції та її конкурентоспроможністю. Звичайно ж, продукція птахівництва високої якості користуватиметься попитом на ринку, тому ті підприємства, які докладають максимум зусиль до забезпечення якості продукції, її конкурентоспроможності, можуть успішно конкурувати на ринку й отримувати прибутки. Таким чином впровадження комплексу вищезазначених заходів щодо підвищення конкурентоспроможності зміцнить конкурентні позиції вітчизняних виробників і допоможе їм встояти в умовах світової економічної кризи

Список використаних джерел

1. Аверчева Н.О. Стратегія конкурентоспроможності птахівничих підприємств регіону / Н.О. Аверчева // Вісник аграрної науки Причорномор'я. - Випуск 3.- Т.2, 2007.- С. 90-93.
2. Мармуль Л.О. Економічна ефективність в галузі птахівництва /Л.О. Мармуль, Н.О. Аверева //Таврійський науковий вісник. – Херсон, 2000 . - Вип. 16. – С. 142-145.
3. Стефанів О.Б. Деякі аспекти формування пропозиції на ринку продукції птахівництва в Україні / О.Б. Стефанів //Міжвідомчий науковий тематичний збірник «Птахівництво». – 2009. –Вип. 64. – 36 с.

Вальтер А.О., аспірант
Науковий керівник – Соловійов І.О., д.е.н., професор
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ М'ЯСОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Продукція м'ясної галузі – є однією з найважливіших складових у формуванні продовольчої безпеки України, оскільки унікальність та незамінність м'ясопродуктів грає важливу роль у формуванні повноцінного раціону харчування людини, й тим самим впливає на здоров'я населення. На цій підставі необхідним стає вирішення проблеми з забезпечення ефективності аграрного сектору та населення якісною та доступною м'ясною продукцією. Актуальність вирішення цієї проблеми визначається відсутністю на підприємстві даної галузі стратегії, яка заснована на принципах маркетингу, основною метою якої є наближення якісної м'ясної продукції до потреб і запитів громадян. Проблемам ефективного функціонування ринку м'ясної продукції присвячені наукові роботи таких вітчизняних вчених, як О. В. Мазуренко [1], В. Я. Масель-Веселяка [2], М. В. Зубця [2], П. Т. Саблука [2] та інших. Водночас, незважаючи на цінність проведених досліджень, окремі важливі питання, пов'язані з підвищенням ефективності функціонування сільськогосподарських підприємств м'ясного напрямку, потребують подальшого дослідження.

Головною метою статті є дослідження сучасного стану та проблем функціонування ринку м'ясної продукції в Україні задля формування основних орієнтирів для подальшого розвитку м'ясопереробного комплексу країни.

Розглядаючи ринок м'яса як систему економічних відносин між виробниками і споживачами з приводу купівлі-продажу, а його функціонування показниками: фактичним обсягом виробництва м'яса та його споживанням на душу населення; фактичним споживанням м'яса всього і на душу населення; потенційним обсягом виробництва м'яса і потенційним його споживанням (потенційна місткість ринку м'яса); науково-обґрунтованим нормами споживання м'яса на душу населення; платоспроможним попитом населення; чисельністю населення; питомою вагою м'яса в структурі вартості споживчого кошика, - можна стверджувати, що ринок м'яса у процесі свого розвитку видозмінювався відповідно до формування суспільно-виробничих відносин і є складовою ієрархічної системи, яка включає велику кількість учасників і взаємодіє з ринками придбання обладнання, техніки, паливно-мастильних матеріалів, кормів, інвестицій, інновацій, трудових ресурсів та ін. Традиційно м'ясний підкомплекс АПК повністю залежний від наявності сировинної бази, тобто ринок м'ясопродуктів тісно пов'язаний з тваринництвом. Таким чином, основними факторами успіху, які спроможні посилити конкурентні позиції м'ясопереробних підприємств є їх сировинна забезпеченість та розвиток інтеграційних зв'язків з постачальниками сировини, наявність торгової марки, визначення цільових ринків й розвиток брендингу.

Результати проведеного дослідження довели, що тваринництво в Україні переживає не кращі часи. З кожним роком поголів'я великої рогатої худоби скорочується. Так, в порівнянні з 2005 роком поголів'я великої рогатої худоби скоротилося на 32,9%, у тому числі в сільськогосподарських підприємствах на 39,5%, а в господарствах населення на 22%. Економічні кризи та трансформаційні процеси суттєво позначилися на регіональних особливостях розвитку тваринництва. Так, відзначається поступове скорочення загального поголів'я великої рогатої худоби і виробництва яловичини та телятини в центральному та східному регіонах України із заміщенням концентрації виробництва у бік західних областей. Тобто, за останні 15 років частка поголів'я великої рогатої худоби у східних областях скоротилася більше ніж на 10%. Дніпропетровська та Донецька області, що були в лідерах, опустилися до середніх позицій. Криза у тваринництві відобразилася й на роботі підприємств м'ясопереробної промисловості. Завантаження виробничих потужностей складає лише 15-40% [3]. Серед проблем з якими зіткнулися підприємства м'ясопереробної галузі слід виділити наступні: скорочення поголів'я худоби; територіальна розосередженість сільськогосподарських підприємств і особистих господарств населення внаслідок чого виникає дефіцит сировини; нетривалий термін реалізації певних видів готової продукції; низька якість сировини; коливання закупівельних цін, на сировину тощо.

Таким чином формування соціально орієнтовної економіки вимагає вирішення стратегічного завдання створення в Україні потужної харчової індустрії і, м'ясопереробної промисловості зокрема, для забезпечення нормальної життєдіяльності її населення, відновлення і збереження його здоров'я, розвитку експорту вітчизняної продукції. З огляду на це, розвиток м'ясопереробної промисловості повинен стати одним з пріоритетних напрямів економічної політики України. Необхідно зорієнтувати цю галузь на одержання кінцевого результату діяльності всього агропромислового комплексу, що забезпечить істотне підвищення його ефективності, а також стане надійним джерелом поповнення державного бюджету і значних валютних надходжень. Для утримання своїх конкурентних позицій вітчизняні м'ясопереробні підприємства повинні більше уваги приділити підвищенню безпечності та якості продукції, зниженню собівартості, розширенню асортименту, особливо у низько- та середньоціновому сегменті.

Список використаних джерел

1. Мазуренко О. В. Продовольча безпека та поточна ситуація з позиції виробництва та споживання м'яса / О.В. Мазуренко // Вісник Уманського національного університету садівництва. – 2008. – Вип. 70 (частина 2 – Економіка). – С.105-111.

2. Зубець М.В. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку) / М. В. Зубець, П.Т. Саблук, В.Я.Месель-Веселяк, М. М. Федоров // – К. : ННЦ ІАЕ, 2011. – 1008 с.

3. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Засименко Г.С.
Науковий керівник – Сакун А.Ж., к.е.н., доцент
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

СТРАТЕГІЯ ЗБУТУ В МАРКЕТИНГОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

У процесі реформування економічних відносин, в Україні розвиваються нові форми господарювання, створюється ринкове середовище. У зв'язку з цим перебудовується діяльність підприємств, створюється значна кількість фірм малого та середнього бізнесу. У змінених відносинах до власності формуються нові ринкові сегменти та ніші. Стратегічна і оперативна діяльність підприємств змінюється адекватно розвитку відносин економіки ринкового типу. Все більшого значення набувають елементи стратегії маркетингу, формуються нові ринкові підходи до збутової політики, відбиваючи умови реструктуризації виробництва. Становлення нових ринкових відносин взаємопов'язане з кризовим станом в економіці. Це уповільнює процес реформування підприємств і перехід до ринкових методів господарювання. Потрібні нові підходи до наукового обґрунтування маркетингової і збутової стратегії підприємств.

Перехід до ринкової економіки потребує створення нової системи збуту продукції і нових підходів щодо управління цією сферою діяльності. Важливо відзначити і те, що в умовах ринкової економіки особливе значення для розвитку підприємства і забезпечення конкурентних переваг на ринку в умовах швидких змін кон'юнктури набуває маркетинговий підхід щодо рішення проблем управління виробництвом і збутом продукції та послуг. Цій проблемі в країнах з розвинутою ринковою економікою вже не одне десятиріччя приділяється дуже велика увага, тому там є значні досягнення як в теоретичному, так і в практичному плані. Концепція сучасного маркетингу є ядром нової підприємницької мотивації, котра орієнтована на потреби споживачів як основа для досягнення мети підприємства.

Усе це визначає актуальність проблеми формування системи збуту, управління і забезпечення ефективного її функціонування в умовах ринкової економіки.

Організація і ефективність збуту визначається зовнішніми і внутрішніми факторами, які за своєю природою чи характером впливу поділяються на три групи: економіко-фінансові, організаційно-правові і соціально-психологічні.

Серед організаційно-правових факторів, що найбільш обумовлюють організацію і ефективність збутової діяльності промислового підприємства, є такі: особливості промислового підприємства (його організаційно-правова форма, розміри, спеціалізація і специфіка виробляемого асортименту, тривалість виробничого циклу, географічна локалізація споживачів, наявність конкурентів); особливості і кількість підприємств-покупців продукції; стан розвитку інфраструктури, що забезпечує здійснення збуту підприємствами на

внутрішньому і зовнішньому ринках; менеджмент збутової діяльності; правова база здійснення збутової діяльності; система нормативних та інструктивних документів, що регулюють збутову діяльність, їх однозначність і стабільність.

До групи соціально-психологічних факторів належать: ставлення держави до виробничої та посередницької діяльності; громадська думка щодо посередницької діяльності; ставлення підприємств до оптових посередників; готовність кадрів до роботи в умовах ринкової економіки; наявність професійних знань та досвіду щодо здійснення збутової діяльності на принципах маркетингу; можливість працівників, що забезпечують збутову діяльність, отримати професійну підготовку і постійно підвищувати свою кваліфікацію.

Для належного управління збутовою діяльністю на підприємстві необхідно визначити критерії та показники, з допомогою яких оцінюються результати цієї діяльності. Критерії не є постійними. Вони змінюються відповідно головним цілям, які стоять перед підприємством у даний і найближчий час, а також згідно умов, в котрих воно функціонує, бо зовнішнє середовище значно впливає на життєздатність і можливість підприємства. Критеріями ефективності збутової діяльності багатьох вітчизняних підприємств у даний час, на наш погляд, є прибуткова реалізація виробленої продукції при максимальному задоволенні потреб споживачів і забезпеченні високоякісного їх обслуговування.

Для кількісної оцінки ефективності збутової діяльності підприємства, а також, щоб знаходити резерви її удосконалення і підвищення ефективності, оцінювати і стимулювати працю робітників, що займаються збутом, слід використовувати широке коло різних показників. Показниками оцінки економічної ефективності збутової діяльності можуть бути: частка підприємства на товарному ринку; чистий прибуток у розрахунку на 1 тис. грн. обсягу реалізації всієї продукції, у тому числі експортованої; питома вага реалізованої продукції на експорт; показники ефективності укладеного договору постачання (рівень рентабельності договору; рівень рентабельності витрат, що пов'язані з виконанням договору); обсяг реалізації (прибутку) у розрахунку на одного працівника, що займається збутом; питома вага чисельності працівників, що займаються збутом; питома вага витрат на заробітну плату працівників, що займаються збутом; витрати товароруху і обслуговування покупців та ін.

Важливим фактором ефективності збутової діяльності підприємства є сучасний менеджмент, який забезпечує оптимальну організацію цього виду діяльності та належне управління нею. А це можливо лише в умовах всебічного використання маркетингу, бо він не обмежується тільки продажем певного продукту чи певної послуги. В першу чергу він займається підготовкою, а потім здійсненням збуту, його стимулюванням і завоюванням покупців.

Основою для успішної збутової діяльності підприємства є знання економічної ситуації (кон'юнктури), що склалася на ринку і буде у перспективі, виявлення найбільш «плодоносних» ринків, визначення свого місця та стратегії і тактики діяльності на них.

При формуванні стратегії маркетингової діяльності слід урахувати, що ні одне підприємство не в змозі досягти переваг над конкурентами по всім характеристикам товару і засобам його просування на ринок. Необхідно зробити вибір пріоритетів і розробку стратегії так, щоб вони у найбільшій мірі відповідали тенденціям розвитку ринкової ситуації і дозволяли як найкраще використати сильні сторони діяльності підприємства.

Ринкова діяльність підприємства повинна здійснюватися на основі ретельно розробленої товарної політики. Її відсутність (те, що зараз маємо на більшості підприємств) веде до загострення проблем збуту продукції і погіршенню фінансового стану підприємств, збитковості їх функціонування. Поточні рішення, що приймаються керівництвом, у таких випадках нерідко ґрунтуються лише на інтуїції, а не на розрахунках, орієнтованих на довгочасні інтереси.

Важливим етапом у формуванні товарного асортименту є визначення рейтингу продукції, тобто місця, яке займає та чи інша номенклатурна позиція в ранжируемому ряді усіх позицій товарного асортименту. Ранжирування номенклатурних позицій може здійснюватися за будь-якою цільовою економічною характеристикою продукції – як по убуванню значень характеристик, котрі визначають стратегічну корисність для підприємства включення даної позиції до його товарного асортименту, так і по зростанню значень характеристик, які оцінюють величину витрат ресурсів, необхідних для освоєння і виводу на ринок даної продукції.

При формуванні товарного асортименту важливим є також визначення співвідношення між старими і новими товарами, наукомісткими і звичайними товарами, матеріалізованими товарами і ліцензіями «ноу-хау», товарами одиничного і серійного виробництва.

Для управління асортиментом необхідна координація взаємопов'язаних видів діяльності - науково-технічної і проектної, комплексного дослідження ринку, організації збуту, сервісу, реклами, стимулювання попиту. Цю функцію координації повинна виконувати служба маркетингу.

1. При формуванні системи збуту, відповідної до нових умов господарювання, слід ураховувати вплив економіко-фінансових, організаційно-правових і соціально-психологічних факторів. Поряд з цим потрібна об'єктивна оцінка сучасної ролі великих господарських одиниць і глибокий аналіз стану і тенденцій розвитку концентрації і спеціалізації виробництва в українській економіці. Монополізм і концентрацію слід розглядати у контексті перш за все конкурентоспроможності національної економіки і національних виробників. Крупні й найкрупніші підприємства, що активно працюють на світових ринках, не можуть оцінюватися під кутом зору тих критеріїв, котрі діють для окремих галузевих і продуктових ринків. Якщо вони успішно діють в умовах міжнародної конкуренції, то висока концентрація виробництва безпосередньо піднімає конкурентоспроможність національної економіки і не повинна підводити такі підприємства під загрозу антимонопольних санкцій. Практика свідчить про необхідність проведення спеціальних наукових досліджень з проблем оптимальності розмірів підприємств, щодо їх організаційно-правової

форми, доцільності і напрямів створення різних об'єднань (концернів, ФПГ, корпорацій, у тому числі транснаціональних, та ін.), що дозволить визначити найбільш оптимальні рівні концентрації і спеціалізації виробництва, а також проводити більш виважену політику щодо демонополізації і приватизації у конкретній галузі виробництва. У відповідності до цього можна буде формувати адекватну систему збуту.

2. Збутова діяльність промислового підприємства може ефективно здійснюватися при наявності відповідної ринкової інфраструктури на загальнодержавному, регіональному і місцевому рівнях. Рішення цієї проблеми сприяло б покращенню зовнішнього середовища, в якому функціонують промислові підприємства, а в результаті і створення умов для виробництва продукції, потрібної споживачеві, та її збуту.

3. Важливою передумовою забезпечення ефективності збутової діяльності промислового підприємства є її здійснення на основі маркетингу як інтегратора, що відіграє ведучу роль у комплексі взаємопов'язаних процесів виробництва, збуту і споживання продукції. Його вмиле використання дозволяє підприємству не просто виживати в умовах економічної кризи, але й добиватися вагомих успіхів.

4. Здійснення збутової діяльності промисловим підприємством у системі маркетингу потребує докорінної зміни в формуванні товарної, цінової і збутової політики, перетворення організаційної структури і форм управління, втілення нових методів, сучасної технології та інших складових, які забезпечують своєчасне і ефективно доведення виробленої продукції до її споживачів.

5. На вітчизняних підприємствах необхідно значно підняти рівень аналітичної роботи усіх сфер діяльності, зокрема збутової, створити сучасну систему обліку, нормативну базу різних показників і мати відповідне не тільки інформаційне, а і методичне, технічне і кадрове забезпечення.

6. Велике значення у просуванні товарів і послуг на ринок має стимулювання праці робітників служби маркетингу. Диференційований підхід до оцінки результатів праці кожного робітника згідно запропонованої автором системи показників забезпечить більшу їх зацікавленість в ефективному виконанні своїх функціональних обов'язків і в досягненні підприємством конкурентних переваг.

Список використаних джерел

1. Атамас П.Й. Основи обліку в бюджетних організаціях: Навчальний посібник. – Центр навчальної літератури, 2003. – 284 с.
2. Бабич В.В., Сви́дерский Е.И. Бухгалтерский учет на предприятиях малого бизнеса в Украине. 4-е изд., испр. и доп. К.: ООО «Издательство Либра», 1996. – 160 с.
3. Бандурка О.М., Коробов М.Я., Орлов П.І., Петрова К.Я. Фінансова діяльність підприємства: Підручник. – К.: Либідь, 1998. – 312 с.
4. Бирюкова И.К., Кодрянский А.В. Бухгалтерский учет в Украине. – К.: Товариство “Знання”, КОО, 1998. – 408 с.

5. Борисов А.Б. Большой экономический словарь. – М.: Книжный мир, 1999. – 895 с.
6. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік. Підручник. – Житомир: ЖІТІ, 2000. - 608 с.
7. Верига Ю.А. Заєць О.В. Бухгалтерський облік в основних галузях господарства споживчої кооперації. – Київ: “Лібра”, 1997 – 312с.
8. Ворончук П.Т., Онищук В.Н. Справочник по вопросам бухгалтерского учета. Киев: Издательство “Украина”, 1991. – 366 с.
9. Грабова Н.Н. Бухгалтерский учет в торговле. Практическое пособие. – К.: Учет информ, 1996. – 382 с.

Коваль С.В., к.е.н, доцент
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

НАПРЯМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОЇ СФЕРИ РЕГІОНУ

Аграрний сектор має особливе стратегічне значення для України як з точки зору продовольчої безпеки, оскільки виробляє життєво необхідну продукцію для споживачів, так і соціальної зайнятості майже третини населення країни. В той же час кризові явища, що спостерігаються в аграрному секторі вимагають негайного вжиття заходів для відродження виробництва й переходу до стадії прогресивного розвитку на інноваційній основі.

Розвиток агропромислової сфери повинен бути спрямований в інноваційному руслі через формування чітко визначеної стратегії, налагодженого дієвого механізму управління процесом і відповідної управлінської системи ресурсного, в тому числі і фінансового забезпечення.

Проблематиці планування й управління інноваційною діяльністю присвячені численні праці науковців [1-3], в той же час багато питань ще залишаються дискусійними та недостатньо вивченими. На нашу думку, слід приділяти більше значення конкретизації напрямів розвитку інноваційної діяльності в аграрній сфері й формуванню механізмів управління ресурсами, в тому числі і фінансовим забезпеченням, на рівні регіону з огляду на особливості галузі.

Розробка нових підходів до створення механізмів управління інноваційними перетвореннями в аграрній сфері на регіональному рівні потребує глибокого вивчення проблем, які існують на цьому напрямі діяльності. Оцінка стану інноваційних процесів та управління ними, яка була здійснена на прикладі організації управління інноваційною діяльністю в аграрній сфері Херсонської області, дозволяє виділити таку низку проблем: відсутній системний підхід до організації управління інноваційною діяльністю на рівні державних органів; немає формальних і неформальних структур, які спроможні розробляти й реалізовувати певну інноваційну політику щодо

розвитку аграрного виробництва; відсутні спроби створити механізми управління інноваціями на рівні підприємств аграрного сектора; майже не розвинені організаційна та інформаційна інфраструктури просування інновацій; фінансування наукових розробок та їх впровадження знаходиться на вкрай низькому рівні; відсутні висококваліфіковані досвідчені кадри з інноваційного управління в аграрній галузі; керівники підприємств не мають уявлення про модель інноваційного розвитку і механізми управління інноваціями; відсутня необхідна система знань щодо управління інноваціями на всіх рівнях управління аграрним сектором; на рівні регіонального аграрного виробництва має місце таке явище як технологічна багатокладність, що знижує конкурентоспроможність продукції; відсутня необхідна правова і нормативна база інноваційної діяльності; немає ефективної регіональної програми аграрного інноваційного розвитку; відсутні цільові програми розповсюдження інформації щодо управління інноваціями в аграрному виробництві в обласних засобах масової інформації; відсутній моніторинг інноваційної діяльності тощо. Наявність цих проблем свідчить про вкрай несприятливу ситуацію з розвитком інноваційної діяльності в аграрному секторі регіону і про низький рівень формування системи управління інноваційними процесами.

Пошук підходів до управління інноваційною діяльністю в аграрній сфері регіону та формування нових механізмів такого управління повинні бути пов'язані в першу чергу з розробкою інноваційної стратегії аграрного розвитку і створенням так званого ресурсного блоку інноваційного розвитку.

Створення ресурсного блоку інноваційного розвитку аграрного виробництва повинно сприяти розв'язанню проблем фінансового, матеріального і кадрового забезпечення. Важливу роль у ресурсному забезпеченні інноваційних процесів відіграє саме фінансовий аспект. Фінансова обмеженість є основною перешкодою на шляху інноваційної діяльності в сфері аграрного виробництва. Обстеження ряду підприємств виявило, що чітко простежуються дві лінії фінансування інновацій: використання власних джерел та використання засобів державної допомоги на пільгових умовах. На сьогодні роль Державного бюджету України та місцевих бюджетів у створенні нових видів продукції та технічному оновленні аграрного виробництва залишається вкрай низькою. Держава поки що не має достатніх коштів для їх вкладання в інноваційне виробництво. Тому необхідно більш тісне співробітництво аграрних науково-дослідних установ, університетів і з різними суб'єктами господарювання. Держава повинна стимулювати зв'язки шляхом звільнення від певних податків та створення сприятливого інвестиційного клімату. Розв'язання цих проблем полягає у створенні умов для вигідного утримування середніми та великими підприємствами власних дослідних лабораторій. Для малих фірм можливе використання мережевих лабораторій. Система фінансування інноваційної діяльності на рівні окремих суб'єктів підприємницької діяльності спрямована передусім на фінансування інноваційних проектів, що забезпечують зміцнення конкурентних позицій підприємства. Фінансування інноваційних програм здійснюють шляхом самофінансування або з використанням позичкових і залучених засобів [2].

Фінансове забезпечення інноваційних перетворень можливо за рахунок наступних джерел: створення пайового інноваційного фонду аграрного виробництва за участю як державних коштів, так і внесків приватних підприємств; виділення певного щорічного процента коштів із дохідної частини бюджету регіонального рівня; проведення інноваційного тендера на розбудову інноваційної інфраструктури, фінансування якого в разі виграшу може здійснюватися з державного бюджету на основі повернення; залучення інвестицій в інноваційну інфраструктуру аграрної сфери регіону, яке супроводжується податковими пільгами, що повинні бути досить привабливими для виникнення бажання вкласти капітал в інноваційну інфраструктуру аграрної галузі регіону; коштів, які вивільняються за рахунок розробки заходів, спрямованих на зниження інноваційних ризиків; активізації залучення інвестиційного капіталу під гарантії регіональних органів влади.

В умовах економічної кризи очікувати активної діяльності фінансового капіталу на загальних засадах в інноваційному напрямі поки що не доводиться - на перешкоді стає потенційна невизначеність результату вкладення коштів у науковий пошук, оскільки він за своєю природою готовий задовольнятися і відсутністю корисного з економічної точки зору результату. Розв'язання цієї проблеми може бути вирішено через механізм венчурного інвестування. Венчурне фінансування - це виділення коштів з боку венчурного (ризикового) капіталу невеликим дослідницьким фірмам для розробки, доведення та впровадження нововведень, що мають ризиковий, але перспективний характер. Венчурний бізнес відрізняється високими ризиками, але, у разі успіху, настільки ж високою прибутковістю. Особливість венчурного інвестування в тому, що воно, як правило, здійснюється без застави. В цьому - його головна відмінність від банківського кредитування. Щоб зацікавити венчурний фонд і довести його власникам, що дана фірма - надійний і вигідний об'єкт для інвестицій, необхідно підготувати детальний бізнес-план, особливу увагу звернути на розміри та привабливість ринку, унікальність інвестиційного проекту. Венчурні фонди надають перевагу монопольним проектам, тобто бізнесу без конкурентів. Поєднання простоти адміністрування й податкових стимулів, що надаються венчурним інвестиційним фондам, робить їх ефективним інвестиційним інструментом фінансування аграрного сектору економіки. Загальним недоліком венчурних фондів в Україні є незначний капітал, яким вони оперують, що свідчить про нерозвиненість як первинного, так і вторинного ринку інновацій [3].

Таким чином на сьогодні система ефективного фінансового забезпечення інноваційної діяльності в аграрній сфері знаходиться на стадії формування. Тому доцільно на законодавчому рівні виписати засади створення та регулювання ринку венчурного капіталу, та відпрацювати інші механізми залучення як вітчизняного, так і іноземного капіталу для розвитку і впровадження новітніх технологій в аграрне виробництво, що буде сприяти загальному економічному розвитку регіонів.

Список використаних джерел

1. Музика П.М. Активізація інноваційної діяльності в аграрному секторі економіки України / П.М. Музика // Економіка АПК. - 2005. - № 8. - С. 42-45.
2. Цюпко С.В. Логіка інноваційно-інвестиційного розвитку сільського господарства України / С.В. Цюпко // Економіка АПК. - 2003. - № 3. –С.77-82.
3. Янченко З.Б. Інноваційно-інвестиційна складова розвитку аграрних підприємств / З.Б. Янченко //Житомир: Полісся, 2012.- 315 с.

Ковтун В.А., к.с.-г.н., доцент
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Конкурентність діяльності аграрних підприємств спрямована на формування ефективного, ресурсозберігаючого, еколого-безпечного, соціально спрямованого, наукоємного сектору економіки держави, здатного задовольнити потреби внутрішнього ринку та забезпечити провідні позиції на світовому ринку сільськогосподарської продукції та продовольства. Низька конкурентоспроможність, висока собівартість, с.-г. продукції низький рівень інноваційності в аграрному секторі, низькі темпи техніко-технологічної модернізації та, як наслідок, низька продуктивність праці. Вирішальне значення має здатність системи управління не тільки вирішувати ключові проблеми аграрного сектору, а й нівелювати негативні прояви об'єктивних за характером та специфічних для аграрного сектору чинників. [1]

Шляхи підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції до 2020 року:

- зниження собівартості сільськогосподарської продукції в залежності від структури виробництва та виду продукції на 3-9% за рахунок збільшення обсягів виробництва при інтенсифікації виробництва у рослинництві та зростанні продуктивності і розширенні виробничої бази у тваринництві;

-збільшення обсягів валової продукції сільського господарства у 1,4 рази.

- збільшення обсягів виробництва продукції рослинництва у 1,3 рази, (в т.ч. виробництва зерна – у 1,4 рази), тваринництва – у 1,7 разів (в т.ч. виробництва молока – у 1,8 рази, м'яса ВРХ – у 1,8 рази, м'яса свиней – у 2,2 рази) та рибиництва у 1,2 рази.

- збільшення частка земель, що обробляються за допомогою технологій нульового або мінімізованого обробітку ґрунту, до двох третин;

- збільшення питомої ваги аграрної продукції, що реалізується за гарантованими контрактами, у загальному обсязі реалізації до 50%.

-зростання обсягів залучених кредитних ресурсів сільськогосподарськими товаровиробниками не менш як у 3,5 рази. [2]

Необхідно удосконалити розвиток ринків аграрної продукції та

продовольства: формування дієвої інфраструктури ринку забезпечення розширеного доступу безпосередніх виробників до організованих каналів збуту продукції; оперативне регулювання ринку аграрної продукції та продовольства:

Поліпшити стратегічне планування ринкових параметрів, а саме запровадження системи середньострокового (відповідно до терміну аграрного бюджету узгодження ринкових параметрів в ланцюжку «виробництво-заготівля-переробка-торгівля-споживання»)

Сприяти розвитку об'єднань, що представляють права та інтереси учасників аграрного сектору на всіх рівнях державної влади та бізнесу; створенню колективних брендів регіональних продуктів, продукції та продовольства; удосконалення організації виробництва в аграрному секторі економіки:

Важливим чинником підвищення конкурентоспроможності діяльності аграрних підприємств є інтелектуальний капітал, який включає у себе рівень кваліфікації персоналу, в тому числі управлінського, рівень використання ними економічних методів управління (нормування, стратегічне, поточне та оперативне планування, прогнозування, здійснення аналітичної роботи, мотивація, бюджетування та ін., які забезпечують додержання наукових вимог технологічних процесів і раціонального використання виробничих ресурсів.

Необхідно підвищити ефективність використання земельних ресурсів сільськогосподарськими підприємствами шляхом збільшення обсягів виробництва валової продукції на 100 га сільськогосподарських угідь. Зростання буде забезпечено як за рахунок нарощення обсягів виробництва продукції рослинництва, в основному зернових культур і соняшнику, так і тваринництва, зокрема птахівництва, вівчарства та свинарства.

Основними причинами низької ефективності використання сільськогосподарських угідь господарюючими суб'єктами слід вважати такі: низька фінансова стійкість сільськогосподарських підприємств; порушення оптимальної структури посівних площ сільгоспкультур; недостатнє внесення органічних і мінеральних добрив; низький рівень державної підтримки заходів щодо підвищення ефективності використання земельних ресурсів; низький рівень використання сільськогосподарськими землекористувачами технології точного землеробства.

Існуюча система управління сільськогосподарськими підприємствами не дозволяє гнучко реагувати на вимоги зовнішнього середовища через недодержання ряду принципів управління.

Необхідне створення інформаційної системи розробки та прийняття управлінських рішень у сфері формування та використання виробничого потенціалу, яка забезпечить передумови зниження ризику й підвищення ефективності діяльності аграрних підприємств.

До складу комплексної інформаційної системи необхідно включити чотири автономні, взаємодоповнюючі структурні підсистеми: система вхідної інформації, система методів і моделей обробки інформації, інформаційна система обґрунтування управлінських рішень та довідкову інформацію.

З метою активізації процесів впровадження науково-прикладних

розробок у практичну діяльність аграрних підприємств, підготовки висококваліфікованих фахівців, інтеграції науки, освіти і виробництва необхідно створити регіональні аграрні науково-освітньо-виробничі комплекси.

Забезпечити формування і функціонування системи консультування аграрних товаровиробників на основі створення інноваційно-консультаційних центрів, створити єдиний банк даних замовлень з боку агротоваровиробників і пропозицій з боку науковців. Удосконалити методичні підходи до визначення нормативу використання основних засобів, оборотних активів та людського капіталу з метою поліпшення планування потреби в інвестиціях на виробництво окремих видів аграрної продукції.

Для аграрних товаровиробників необхідне формування і надання бюджетної підтримки: запровадження системи планування бюджетного фінансування аграрного сектору, що забезпечить прогнозованість, прозорість та послідовність державної аграрної політики; встановлення співвідношення обсягів державної підтримки до обсягів валової продукції галузей аграрного сектору економіки вдосконалення та забезпечення стабільності системи непрямої державної підтримки аграрного сектору; формування ефективних механізмів фінансового забезпечення потреб розвитку аграрного виробництва.

Державі необхідно звернути увагу на стимулювання інвестиційної та інноваційної діяльності суб'єктів аграрного господарювання, посилення ролі інвестиційної підтримки аграрних товаровиробників шляхом збільшення їх обсягів, переорієнтації в умовах обмежених бюджетних коштів на потреби дрібних і середніх товаровиробників, удосконалення механізмів цієї підтримки в напрямі надання її на поверненій основі та спрямування на здешевлення вартості кредитних ресурсів, лізингових платежів і встановлення спеціальних режимів інвестиційної діяльності на депресивних сільських територіях; створення ефективної системи формування, обробки та передачі обліково-аналітичної інформації для прийняття ефективних рішень на всіх рівнях управління аграрним сектором [3].

Підвищення конкурентоспроможності діяльності аграрних підприємств дасть змогу забезпечити: потреби суспільства в аграрній продукції та продовольстві, покращити доходність виробників продукції, запровадити високопродуктивні ресурсозберігаючі технології виробництва аграрної продукції; зміцнити позиції України в постачанні продукції на міжнародний ринок при оптимальному забезпеченні потреб внутрішнього ринку; підвищити рівень життя сільського населення; збільшити обсяги видатків на соціальну розбудову села.

Список використаних джерел

1. Андрійчук В.Г. Економіка підприємства агропромислового комплексу. Підручник. – К.; КНЕУ, 2013 -779 с.
2. Стратегія розвитку аграрного сектору економіки (на період до 2020 року). – К. Міністерство аграрної політики та продовольства України., 2012 – 16 с.
3. Панорама аграрного сектора України – К. Міністерство аграрної політики та продовольства України., 2012 – 80 с.

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО АГРОВИРОБНИЦТВА НА ОСНОВІ КОНТРОЛІНГУ

В умовах сучасного бізнесу роль ефективного управління на основі достовірної інформації зростає багаторазово. План управління агровиробництвом охоплює всі основні функції й підрозділи: постачання, виробництво, фінанси, маркетинг, кадри. Кожному відведена певна роль у цій стратегії. Зробити стратегічний вибір - це означає зв'язати бізнес - рішення й конкурентоспроможні дії, зібрані у єдиний вузол. Це єдність дій і підходів відбиває поточну стратегію агрофірми. Нові дії й підходи, що перебувають на обговоренні з використанням всієї доступної інформації, покажуть можливі шляхи зміни й перетворення поточної стратегії. Одним з найбільш потужних інструментів у руках менеджера стає інформація. Ефективне управління неможливо без збору інформації і її обробки різними методами. А також питань побудови інтегрованої інформаційної системи, спрямованої на рішення завдань, що стоять перед підприємством і є відбиттям процесів, що протікають у бізнесі.

В основі концепції системного управління організацією лежить прагнення забезпечити успішне функціонування організаційної системи (агropідприємства, торговельні фірми, банки й ін.) у довгостроковій перспективі шляхом:

- адаптації стратегічних цілей до умов, що змінюються, зовнішнього середовища;
- узгодження оперативних планів зі стратегічним планом розвитку організаційної системи;
- координації й інтеграції оперативних планів по різних бізнес-процесам;
- створення системи забезпечення менеджерів інформацією для різних рівнів управління в оптимальні проміжки часу;
- створення системи контролю над виконанням планів, коректування їхнього змісту й строків реалізації;
- адаптації організаційної структури управління підприємством з метою підвищення її гнучкості й здатності швидко реагувати на мінливі вимоги зовнішнього середовища.

Однією з головних причин виникнення й впровадження концепції контролінгу стала необхідність у системній інтеграції різних аспектів управління бізнес-процесами в організаційній системі. Контролінг забезпечує методичну й інструментальну базу для підтримки основних функцій менеджменту: планування, контролю, обліку й аналізу, а також оцінки ситуації

для прийняття управлінських рішень.

Функції контролінгу визначаються поставленими перед організацією цілями й включають ті види управлінської діяльності, які забезпечують досягнення цих цілей. Сюди ставляться: облік, підтримка процесу планування, контроль за реалізацією планів, оцінка процесів, що протікають, виявлення відхилень, їхніх причин і вироблення рекомендацій для посібника з усунення причин, що викликали ці відхилення. У сфері обліку завдання контролінгу включають створення системи збору й обробки інформації, істотної для прийняття управлінських рішень на різних рівнях керівництва. Це необхідно для розробки й надалі для підтримки системи ведення внутрішнього обліку інформації про протікання технологічних процесів. Важливими є підбор або розробка методів обліку, а також критеріїв для оцінки діяльності підприємства в цілому і його окремих підрозділах.

Підтримка процесу планування полягає у виконанні наступних завдань контролінгу: формування й розвиток системи комплексного планування; розробка методів планування; визначення необхідної для планування інформації, джерел інформації й шляхів її одержання.

При забезпеченні аналітичною інформацією керівництва організації в завдання контролінгу входять: розробка архітектури інформаційної системи; стандартизація інформаційних каналів і носіїв; вибір методів обробки інформації.

Корпоративну ІС звичайно розглядають як деяку сукупність приватних рішень і компонентів їхньої реалізації, у числі яких: єдина база зберігання інформації; сукупність прикладних систем, створених різними фірмами й по різних технологіях. Інформаційна система компанії (зокрема, ІСУП) повинна: дозволяти накопичувати певний досвід і знання, узагальнювати їх у вигляді формалізованих процедур і алгоритмів рішення; постійно вдосконалюватися й розвиватися; швидко адаптуватися до змін зовнішнього середовища й нових потреб організації; відповідати насущним вимогам людини, його досвіду, знанням, психології.

Проаналізуємо тенденції розвитку ринку програмного забезпечення для автоматизації процесу управління підприємствами. Можна зробити висновок про його динамічний розвиток і ускладнення кола завдань, що вимагають автоматизації. Спочатку керівники підприємств найчастіше ставили найпростіші завдання, зокрема, завдання автоматизації процесу роботи бухгалтерії. З розвитком компаній, ускладненням бізнес-процесів виникала потреба не тільки в бухгалтерському обліку, але й у керуванні матеріально-технічним постачанням (логістичними процесами), роботою з дебіторами й кредитором й багатьма іншими завданнями, якими ставить перед підприємством внутрішнє й зовнішнє середовище. Для рішення цих завдань стали використовувати корпоративні інформаційні системи управління - рішення, що охоплюють діяльність усього підприємства. Таким чином, у результаті «еволюції» ІСУП перетворилася з комп'ютерної бухгалтерії й автоматизованої системи управління запасами в комплексну систему управління всього підприємства.

Локальні системи. Як правило, призначені для автоматизації діяльності по одному - двох напрямках. Найчастіше можуть бути так званим "коробковим" продуктом. Вартість таких рішень лежить у межах від декількох тисяч до декількох десятків тисяч доларів США.

Фінансово-управлінські системи. Такі рішення мають набагато більші функціональні можливості в порівнянні з локальними. Однак їхня відмітна риса - це відсутність модулів, присвячених виробничим процесам. Строки впровадження таких систем можуть коливатися в районі року, а вартість - від 50 тис. дол. до 200 тис. дол. США.

Середні інтегровані системи. Ці системи призначені для управління виробничим підприємством і інтегрованим плануванням виробничого процесу. Вони характеризуються наявністю спеціалізованих функцій. Такі системи найбільш конкурентоспроможні на вітчизняному ринку у своїй області спеціалізації з великими західними системами, при цьому їхня вартість істотно (на порядок і більше) нижче, ніж великих.

Великі інтегровані системи. На сьогоднішній день це найбільше функціонально розвинені й відповідно найбільш складні й дорогі системи, у яких реалізуються стандарти управління MRPII і ERP. Строки впровадження подібних систем з урахуванням автоматизації управління виробництвом можуть становити кілька років, а вартість лежить у межах від кількох сотень тисяч до декількох десятків мільйонів доларів. Слід зазначити, що дані системи призначені в першу чергу для підвищення ефективності управління великими підприємствами й корпораціями. Вимоги бухгалтерського або кадрового обліку відходять у цьому випадку на другий план. Конструктори - це комерційний програмний засіб, комплекс програмних засобів або спеціалізоване середовище програмування для відносно швидкого (у порівнянні з універсальними засобами програмування) створення ділових додатків лежачого в основі конструктора інваріанта методології й технології функціонування. Спеціалізовані рішення – призначені в основному для одержання корпоративної консолідованої звітності, планування, бюджетування, аналізу даних за технологією OLAP.

Список використаних джерел

1. Ситник В.Ф. Основи інформаційних систем: навчальний посібник/ В.Ф. Ситник, Т.А. Писаревська, Н.В. Єршоміна, О.С. Краєва. – К: КНЕУ, 2007.-218с.
2. Рожнов В.С. Автоматизированные системы обработки экономической информации: учебное пособие / В.С. Рожнов, О.М. Островский, В.Б. Либерман, Г.Н. Козлова. – М.: Финансы и статистика, 2009. – 256с.

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ СТАНУ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Одним із найважливіших факторів збільшення обсягів виробництва продукції на промисловому підприємстві, здобуття ним конкурентоспроможної позиції на ринку є забезпеченість його основними засобами в необхідній кількості та асортименті, а також повніше й ефективніше їх використання. Забезпеченість підприємства основними засобами, їх технологічний стан та рівень ефективності використання безпосередньо впливає на загальний фінансовий стан, конкурентноздатність продукції, обсяги виробництва продукції, а також на показники її якості, сортності, асортиментності.

На сьогоднішній день дана проблема є достатньо актуальною та потребує не тільки обговорення, але й реального вирішення. Так, за даними статистичної звітності більшість українських підприємств застосовують зношене, застаріле обладнання (середній коефіцієнт зношеності основних засобів майже досягає 50%) та фактично не відбувається інтенсивного оновлення основних засобів (середній коефіцієнт введення ОЗ навіть не досягає 10%).

Основними напрямками підвищення ефективності використання основних виробничих засобів підприємства є такі:

- екстенсивний, до якого належить в основному збільшення часу роботи основних виробничих засобів;
- інтенсивний, до якого належить підвищення віддачі засобів праці на одиницю часу.

Однією з головних умов підвищення ефективності відтворювальних процесів є оптимальність термінів експлуатації основних засобів, і передусім активної їх частини, відповідно до первинного технологічного призначення. При цьому як скорочення, так і продовження терміну експлуатації по-різному впливають на ефективність відтворення та використання основних засобів.

Скорочення термінів експлуатації основних засобів, з одного боку, уможлиблює прискорення їх оновлення, зменшення морального старіння, зниження ремонтно-експлуатаційних витрат, а з іншого, – призводить до зростання собівартості продукції за рахунок амортизаційних сум, потребує більших за обсягом інвестиційних ресурсів для нарощування виробничих потужностей.

Оптимальний (економічно доцільний) термін експлуатації може бути визначений як період експлуатації, в якому забезпечується максимізація нагромадження коштів для відновлення основних засобів за рахунок амортизаційних відрахувань з врахуванням обсягів їх використання на проведення ремонтних робіт, тобто:

$$\text{ДВОФ} = \text{НАМ} - \text{СВРЕМ} \rightarrow \text{max},$$

де ДВОФ – джерела коштів для відновлення основних засобів;

НАМ – нагромаджені обсяги амортизаційних відрахувань на відновлення основних засобів протягом періоду їх експлуатації;

СВРЕМ – сукупні витрати підприємства на проведення ремонтних робіт протягом періоду експлуатації основних засобів.

Отже, визначений у такий спосіб оптимальний термін експлуатації окремих груп та видів основних засобів підприємства дозволяє визначити щорічний обсяг заміщення основних засобів для забезпечення їх простого відтворення та може розглядатися як один із способів покращення стану основних засобів на підприємстві.

Що стосується інтенсивних методів підвищення ефективності використання основних засобів на підприємстві, то можна виділити наступні:

- прискорення введення в дію нових машин;

- удосконалення планування, управління і організації праці та виробництва;

- зниження фондомісткості, підвищення фондovіддачі та продуктивності праці на підприємстві;

- підвищення рівня механізації та автоматизації виробництва товарної продукції;

- введення заходів науково – технічного прогресу по вдосконаленню технології виробництва і покращенню організації виробництва товарної продукції;

- підвищення та розвиток матеріального та морального стимулювання праці.

Також варто зазначити, що підвищення якості продукції, зменшення втрат корисних речовин у відходах можна розглядати як одні з перспективних напрямків підвищення ефективності використання основних засобів на підприємстві.

Так, збільшення кількості корисних речовин в сировині і його технологічність, а отже й підвищення якості продукції призводить до збільшення виходу товарної продукції, а при тих самих діючих основних виробничих засобах підвищується фондovіддача. З урахуванням досягнень вітчизняної і зарубіжної практики це дозволяє збільшити фондovіддачу на 20-25%. Промислова утилізація відходів на місці їх виникнення дозволяє збільшити об'єми продукції до 20%, а значить і фондovіддачу на 10-15%.

Звичайно найкращим методом є впровадження досягнень сучасного науково-технічного прогресу і, в першу чергу, безвідходних, маловідхідних, ресурсозберігаючих технологій і техніки для їх здійснення. Це збільшує вихід продукції з того ж об'єму переробленої сировини та фондovіддачу. Це може бути впровадження нових систем автоматизованого управління основними виробничими засобами.

Підвищення ефективності використання основних виробничих засобів в даний час має величезне значення. Підприємства, що мають в своєму розпорядженні основні засоби, повинні не тільки прагнути їх модернізувати, збільшувати час роботи обладнання, поліпшувати склад, структуру і склад основних засобів, але і максимально підвищувати ефективність використання

того, що є із застосуванням переважно інтенсивних методів, особливо в існуючих умовах дефіциту фінансів та виробничих інвестицій.

Минкіна Г.О., к.с.-г.н., доцент
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРАЦІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Протягом останніх двадцяти років в українській економіці відбуваються складні трансформаційні процеси, зумовлені становленням ринкової економіки. Такі зміни обумовили широкий спектр можливостей для суб'єктів господарської діяльності. Водночас це актуалізувало ряд проблем економічного та соціально-організаційного характеру як традиційних, так і нових за своїм змістом. До таких слід віднести, зокрема, пошук напрямів підвищення ефективності праці як фактору результативності господарської діяльності підприємств. Отже, на сьогоднішній день важливим питанням постає формування високого рівня ефективності праці як основи стабільності та конкурентоспроможності господарської діяльності підприємств.

Специфіка управління ефективністю праці полягає у необхідності досягнення як економічної, так і організаційної та соціальної ефективностей [1, 31]. Причому необхідно формувати ефективність праці, враховуючи усі три її види, не виокремлюючи важливість того чи іншого напрямку. Реалізація зазначеного підходу до управління можлива лише при усвідомленні високого значення синергетичного ефекту. Такий ефект має місце при комплексному та оптимальному поєднанні особової (персональної) ефективності праці, ефективності поєднання праці з засобами праці та предметами праці, а також ефективності виконаної праці робітниками у контексті головної мети господарської діяльності підприємства [2, 550].

Критерієм оптимальності при формуванні напрямів підвищення ефективності праці виступають: максимізація результатів та мінімізація витрат; задоволення потреб та інтересів працівників; цілісність та організаційна оформленість підприємства [3].

Якщо задовольнити усі три складові критерії оптимальності, виникає синергетичний ефект. Даний ефект у контексті оптимізації управління ефективністю праці має місце при забезпеченні трьох складових ефективності праці: економічної, соціальної, організаційної. Тобто поєднання економічної, соціальної та організаційної ефективності посилює ефективність праці. Синергетичний ефект можливо визначити, змодельовавши розвиток плодоовочевих переробних підприємств за умови використання різних груп завдань ефективності праці.

За успішність виконання завдань економічної ефективності відповідають такі показники, як: показник продуктивності праці; показник виробітку; рівень

зарплатовіддачі; рівень фондоозброєності; рівень матеріалоозброєності; показник прибутковості робітників; ефективність витрат на персонал; рівень витратовіддачі.

Успішність виконання завдань соціальної ефективності відображають показники: рівень заробітної плати робітників; рівень дисципліни робітників; рівень мотивованості праці робітників.

Організаційна ефективність відображається такими показниками, як: рівень освіти робітників; рівень вікової структури робітників; рівень кваліфікації робітників; рівень середнього стажу роботи робітників; рівень науково-технічного розвитку (автоматизації праці) на підприємстві.

Оцінивши рівень ефективності праці за різними варіантами, методом абсолютних різниць стає можливим обрахування синергетичного ефекту, що має місце при задоволенні усіх трьох складових критеріїв оптимальності управління ефективністю праці на підприємстві.

Підвищення ефективності праці за ефективністю поєднання праці з засобами та предметами праці передбачає першочергову увагу керівництва підприємства на нарощенні обсягів виробництва – як результат підвищення продуктивності праці, виробітку та трудомісткості. Також необхідним є забезпечення робітників оптимальною структурою оборотних та основних фондів, а також достатньою якістю та відповідністю до сучасних вимог НТП останніх. Підвищення ефективності праці за ефективністю (результативністю) виконаної праці робітниками у контексті головної мети господарської діяльності підприємства передбачає зосередження уваги адміністрації саме на ефективності витрат на персонал та збільшення прибутковості робітників.

Отримані результати щодо високої залежності результатів господарської діяльності підприємств від рівня ефективності праці, що підтверджено розрахованими кореляційними зв'язками, свідчать про можливість обирати підвищення ефективності праці робітників як основний функціональний фактор забезпечення прибутковості підприємств. В свою чергу визначений та обґрунтований математичний зв'язок ефективності праці з рентабельністю господарської діяльності підприємств дає підстави охарактеризувати подальші перспективи для підприємств. Зокрема, базисні індекси ефектоутворюючих факторів та щільний математичний зв'язок ефективності праці з економічними показниками діяльності підприємств вказують на позитивну перспективу для останніх за умови збереження окреслених тенденцій.

Список використаних джерел

1. Воронін О. Визначення показників економічної ефективності виробництва на основі модифікації ресурсного підходу /О. Воронін // Економіка України. – 2007. – № 10. – С. 29-37.

2. Міронова Ю.В. Деякі теоретичні аспекти ефективності праці на промислових підприємствах / Ю.В. Міронова // Економіка: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2008. – Т. 3, № 243. – С. 549-553.

3. Петрович Й.М. Основні складові механізму забезпечення ефективного

Петіна Л.В., к.е.н., доцент
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м..Херсон

АНАЛІЗ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СУБ'ЄКТІВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

Конкурентоспроможність аграрних господарств на вітчизняному ринку характеризується суперництвом за економічні ресурси та залежить від переваг за рівнем витрат, ціни та прибутку, а також державної підтримки суб'єктів аграрного бізнесу. Втручання держави у розвиток аграрного ринку забезпечує сталість зростання рівня споживання продуктів харчування населення незалежно від регіонів країни, сприяє ефективному перерозподілу ресурсів між галузями АПК, вирішує проблеми розвитку сільських територій, впливає на ділову активізацію сільського населення. Вплив держави на ціноутворення, оподаткування, кредитування, страхування позитивно діє на розвиток виробництва, створення умов для побудови нових форм взаємодії між товаровиробниками аграрної продукції, переробниками, збутовими структурами. Така взаємодія підприємств у рамках АПК стимулює рух інвестиційних потоків у розвиток сільського господарства, сприяє розвитку конкурентних позицій товаровиробників. Поступове зростання кооперативного руху та інтеграційних процесів в АПК вимагає широкого застосування контрактної системи, на що вказують публікації багатьох вчених [1]. Особливої уваги заслуговують закупівельні, трансферні та маркетингові контракти, які знайшли широке застосування у сільському господарстві економічно розвинених зарубіжних країн. Контрактна система забезпечує ефективний контроль за якістю продукції, сприяє координації підприємницьких зв'язків у ланцюгах постачання сировини та готової до споживання продукції, зменшує ризики, пов'язані з коливаннями обсягів виробництва й постачання, зменшує коливання цін, що зміцнює ринкову силу аграрних формувань та позитивно впливає на сталість їх економічного розвитку. Зміцнення рівня конкурентоспроможності аграрних господарств залежить від розвитку системи інформаційного забезпечення з метою здійснення ефективного аналізу, управління та контролю. Інноваційні технології збору та обробки інформації необхідні для досягання стратегічних цілей підприємств. Рівень розвитку конкурентоспроможності аграрних формувань залежить від впровадження ними технологічних новацій, застосування сучасної техніки та нових методів управління підприємством. Стимулювання державою розвитку інноваційного процесу у сільському господарстві створить умови для оптимального використання виробничих, природних та людських ресурсів й

впровадження сучасних технологій, що призведе до зростання конкурентних переваг аграрного бізнесу [2].

Виробництво конкурентоспроможної продукції, розширення сегменту ринку її збуту можливе за умови поєднання зусиль особистих селянських і фермерських господарств, сільськогосподарських та переробних підприємств. Поглиблення структурних, організаційно-технологічних зв'язків сприяє зростанню рівня конкурентоспроможності як сільськогосподарських так і переробних підприємств. Враховуючи, що інтегровані підприємства є більш пристосованими до ринкових умов господарювання, вектор державної інвестиційної політики повинен спрямовуватись на більш вагому підтримку їх виробничої діяльності.

Список використаних джерел

1. Поляруш М.О. Агропромислова інтеграція – один із факторів системного розвитку АПК регіону / М.О.Поляруш, І.М.Поляруш, Н.А.Славина // Зб. наук. праць Подільського державного аграрно-технічного університету. - №7. – 2007. – С. 187-189.

2. Сіренко Н.М. Управління стратегією інноваційного розвитку аграрного сектору економіки України: [монографія] / Н.М.Сіренко. – Миколаїв, 2010. – 416 с.

Пилипенко К.А., к.е.н., доцент
Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава

АНАЛІЗ СТАНУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ТА СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ

В основі пріоритетів аграрної політики держави лежить завдання забезпечити населення продовольством на рівні раціональних норм харчування. Дотримання норм та індикаторів продовольчої безпеки є запорукою злагоди, достатку населення та стабільного розвитку суспільства, а також сприяє визнанню країни, як надійного партнера в міжнародному просторі на зовнішньоекономічній діяльності. Проте, статистичні дані свідчать про недостатність споживання високоякісних продуктів населенням країни. Вивчення даного питання потребує порівняння норм споживання з визначеними раціональними нормами.

У харчовому наборі населення України переважають дешеві продукти з високою енергетичною та низькою біологічною цінністю (кондитерські, хлібобулочні вироби, крупи, картопля). Недостатнє споживання м'ясних, молочних, рибних продуктів, овочів та фруктів [2]. Вартість фактичного набору продуктів харчування значно менша від вартості, розрахованої до затверджених законодавством України норм для працездатного населення, про що свідчать дані табл. 1.

Дані табл. 1, свідчать низький рівень споживання продуктів як рослинного так і тваринного походження в раціоні населення. Найбільше відставання від раціонального споживання, близько до 50,0% спостерігалось по таких продуктах як м'ясо і м'ясопродукти, молоко і молокопродукти, риби та рибопродуктах, плодах, ягодах і винограду.

Таблиця 1

Споживання основних продуктів харчування в Україні*

Показник	Роки								Мінімальні норми**	Раціональні норми***
	1990	1995	2000	2005	2010	2011	2012	2013		
М'ясо та м'ясопродукти	68,2	38,9	32,8	39,1	52,0	51,2	54,4	56,1	52	80
Молоко та молочні продукти	373,2	243,6	199,1	225,6	206,4	204,9	214,9	220,9	341	380
Яйця, шт.	272	171	166	238	290	310	307	309	231	290
Хліб та хлібні продукти	141,0	128,4	124,9	123,5	111,3	110,4	109,4	108,4	94	101
Картопля	131,0	123,8	135,4	135,6	128,9	139,3	140,2	135,4	96	124
Овочі та баштанні продовольчі культури	102,5	96,7	101,7	120,2	143,5	162,8	163,4	163,3	105	161
Плоди, ягоди та виноград	47,4	33,4	29,3	37,1	48,0	52,6	53,3	56,3	68	90
Риба та рибні продукти	17,5	3,6	8,4	14,4	14,5	13,4	13,6	14,6	12	20
Цукор	50,0	31,6	36,8	38,1	37,1	38,5	37,6	37,1	32	38
Олія	11,6	8,2	9,4	13,5	14,8	13,7	13,0	13,3	8	13

* [1]

***"Орієнтовний набір основних продовольчої сировини і харчових продуктів для забезпечення у середньому на душу населення на 2005-2015 рр." МОЗ України

*** Баланс та споживання основних продуктів харчування населення України: стат. зб. – К., 2011

Проте, фактичне споживання перевищило раціональну норму таких продуктів як: яєць, картоплі, овочів й баштанних та олії протягом аналізованого періоду суттєво збільшилось. Таке перевищення є свідченням незбалансованості харчування населення, яке намагається забезпечити власні потреби за рахунок економічно доступніших продуктів, а також свідчить про економічну кризу в середині країни, коли через суттєве зростання цін на продукти харчування населення стало обмежувати себе в їх споживанні.

Слід зазначити, що протягом 90-х років фактичне споживання основних продуктів харчування в Україні перевищувало мінімальні норми і впритул наблизилось до досягнення раціональних норм споживання. Суттєве недоспоживання спостерігалось лише за позиціями м'ясо і м'ясопродукти, овочі та баштанні, а також плоди, ягоди та виноград. Споживання на душу населення за зазначений період перевищувало раціональні норми на 222 ккал за добу, перевищуючи навіть теперішнє споживання основних продуктів харчування в країнах ЄС на 154 ккал за добу. Але наприкінці 90-х рр. рівень продовольчої безпеки України знизився до критично небезпечної межі. Критично небезпечним вважається рівень споживання продовольства у половинному обсязі від науково обґрунтованих раціональних норм, до яких Україна наближалась у 1988-1990 рр. Найбільш гостро це спостерігалось по м'ясу і рибі, а також молочних продуктах, яйцях, плодово-ягідній продукції та винограду [3]. Такий стан справ став результатом різкого падіння обсягів виробництва сільськогосподарської продукції та основних видів продуктів харчування.

Не дивлячись на певне покращання продовольчої ситуації протягом останніх років, за критеріями достатності та доступності продовольчого споживання Україна значно відстає як від розвинених країн, так і відповідних показників 1990 р. Тобто, в країні зростають масштаби бідності у сфері продовольчого споживання, повільність його розвитку вимагають термінової рішучої корекції державної соціальної політики у двох найважливіших напрямках:

- підвищення середніх показників продовольчого споживання або збільшення загальної місткості національного продовольчого ринку;
- подолання бідності у сфері продовольчого споживання, особливо в її крайніх формах.

Для контролю за станом продовольчої безпеки в країні і регіонах необхідно розробити систему її моніторингу, встановити перелік показників, порядок збору, обробки та аналізу інформації.

Список використаних джерел

1. Сільське господарство України за 2014 рік [Електронний ресурс] / Н.С. Власенко // Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Сегеда С. А. Оцінка споживання основних продовольчих продуктів в Україні [Електронний ресурс] / С. А. Сегеда // Режим доступу: <http://econjournal.vsau.org/files/pdfa/740.pdf>.
3. Страшинська Л. В. Основні критерії оцінки рівня продовольчої безпеки України та стратегічні напрями її підвищення [Електронний ресурс] / Л.В. Страшинська, Г.А. Грецька //Режим доступу: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9841/1/ST2.pdf>

Полякова О.В., магістр
Науковий керівник – Петрова О.О., к.е.н, доцент
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ ГАЛУЗІ ЗЕРНОВИРОБНИЦТВА УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Світове виробництво зерна має менші темпи зростання, чим ріст населення планети. За останні 20 років, для яких і характерна інтенсифікація, виробництво зерна зросло лише на 24 %. В той час, як населення планети збільшилось майже на третину, а в країнах Африки майже на 60 %.

Отже, світ зіштовхнувся з глобальною продовольчою проблемою.

В Україні є унікальні передумови відігравати значущу роль у її вирішенні. Порівняльний аналіз забезпеченості мешканців всієї планети й України родючими землями та помірним кліматом свідчить про володіння українством безпрецедентною антиентропійною надпотугою, якої не має жодний етнос у світі. Відтак нарощування зерновиробництва відповідає національній ідеї посилення ролі України на світовому продовольчому ринку.

Питання розробки та обґрунтування механізму ефективного функціонування зернового господарства та конкурентоспроможності зернової продукції висвітлені в працях відомих українських та зарубіжних вчених: Власова В., Гейця В., Гудзинського О., Маліка М., Макаренка П., Саблука П., Сайка В., Худолій Л., Шпичака О., Щура М., К. Сімпсона, П. Друкера.

Зернове господарство відіграє важливу роль в аграрному секторі України, забезпечуючи стабільне постачання населення хлібом і хлібобулочними виробами, а також сировиною для промислової переробки. Зернові займають найвищу питому вагу в структурі посівних площ та валових зборів продукції серед інших сільськогосподарських культур. Це можна пояснити їх винятковим значенням та різнобічним використанням.

Виробництво, переробка і експорт зерна в Україні дають суттєві грошові надходження до бюджету і є важливими сферами працевлаштування населення країни. Крім того, зернова галузь країни має суттєвий потенціал розвитку, пов'язаний, перш за все, з наявністю багатих земельних ресурсів і достатньої кількості кваліфікованої робочої сили. На сьогоднішній день потенціал зернової галузі України оцінюється в 80-100 млн. т щорічного виробництва зерна і олійних культур. Цей фундаментальний фактор привертає до себе увагу великої кількості науковців та практиків, як всередині країни, так і за кордоном, і потребує подальшого поглибленого вивчення.

Визначаючи місце України на світовому ринку зерна, зазначимо, що в середньому за останні 10 років Україна зайняла одинадцяте місце по виробництву пшениці та сьоме місце по виробництву ячменю. Певний ріст даних показників розпочався в 2000 р., внаслідок чого Україні вдалося по виробництву пшениці увійти у чільну десятку, а по виробництву ячменю – у чільну четвірку. Порівнюючи валове виробництво основних сільськогосподарських культур з

Країнами Євросоюзу та Росією, зазначимо, що Україна поступається Німеччині, Франції, а також Росії сільськогосподарські угіддя якої в рази перевищують Українські.

Реальність планів зерновиробництва базується і на потужній базі наукових розробок Національної академії аграрних наук України (табл. 1).

Саме впровадження у виробництво нових термінів посівів і структури посівних площ; сучасних досягнень у насінництві; застосування оптимальних доз добрив та захисту рослин; оптимальної системи механізації робіт та меліорації - забезпечує необхідні темпи та масштаби нарощування зерновиробництва.

При цьому важливим є розв'язання проблеми наявності у підприємств коштів на застосування й дотримання цих новітніх технологій. Сьогодні вітчизняні агрохолдинги та ряд середніх підприємств отримують до 10 т зернових з 1 га на величезних площах. Тоді, в цілому по Україні на 1 га посівів не вистачає до нормативних потреб 1382 грн. обігових коштів, що зумовлює не тільки низьку урожайність, але і низьку ефективність виробництва у малих та частині середніх підприємств. В подоланні цієї проблеми і є головний резерв нарощування зерновиробництва.

Таблиця 1

Науково-прикладне забезпечення інтенсифікації виробництва за програмою «Зерно України»

Науково-обґрунтовані фактори нарощування зерновиробництва	Потенціал приросту виробництва, %
Зміна структури наявних площ та термінів посівів	18-20
Освоєння сучасних досягнень селекції та насінництва	20-25
Застосування оптимальних доз мінеральних та органічних добрив системи захисту рослин	35-40
Застосування оптимальної системи механізації робіт (оптимальні строки збереження) та меліорації	15-20

Відтак очікується, що з 2015 року аграрні підприємства зможуть у повному об'ємі профінансувати новітні, науково-нормативні вимоги зерновиробництва, а Україна - досягти запланованого урожаю.

Не менш важливим є регулювання ринку. Нерегульоване перевиробництво є загрозою обвалу цін.

Відповідно до прогнозованого балансу попиту та пропозиції зерна на 2017 рік планується збільшити внутрішнє споживання зерна майже на 10 млн. т, в першу чергу за рахунок тваринництва та переробки (табл. 2).

Разом з тим, Україна має більший потенціал у нарощуванні зерновиробництва, ніж можливості нарощування внутрішнього споживання та експорту. На 6 млн. т в 2015 році та на 10 млн. т в 2017 році.

Разом з тим, Україна має більший потенціал у нарощуванні зерновиробництва, ніж можливості нарощування внутрішнього споживання та експорту. На 6 млн. т в 2015 році та на 10 млн. т в 2017 році.

Прогнозний баланс попиту та пропозиції зерна, млн. т

Показники	Прогноз	
	2015	2017
Залишки на початок періоду	6,8	5,1
Виробництво	71	80
у т.ч. населення	8,5	7
Імпорт	0,1	0,1
Внутрішній попит на продукцію, всього	34,1	36,3
фонд споживання	7	7
насіння	3,1	3,1
корми	17,2	19,4
переробка на нехарчові цілі	1,8	1,8
витрати обігу	1	1
виробництво біоетанолу	4	4
Експорт	33	34
Стратегічний світовий запас	6	10
Залишки на кінець періоду	4,8	4,9

В першу чергу, вітчизняне зерновиробництво має освоїти нову науково-обґрунтовану логістику зернового ринку, за якою зерновиробництво в Україні ділиться на дві умовні зони:

- експортну – це регіони, які наближені до портових елеваторів, саме на її території, в основному, і будуть зосереджені стратегічні резерви;
- зону внутрішнього споживання – у цих регіонах доцільніше споживати зерно для тваринництва й переробки.

Важливою складовою має стати і розбудова науково-світоглядного простору пропонованих Україною заходів.

Удосконалення державного регулювання галузі зерновиробництва пов'язане насамперед із залученням у зерновий сектор України національних та іноземних інвестицій, шляхом: створення стабільних і прозорих умов господарювання; удосконалення та приведення у відповідність до вимог Світової організації торгівлі та потреб ринку законодавства України.

Список використаних джерел

1. Гудзинський О.Д. Регіональні засади забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції / О.Д. Гудзинський, С.М. Судомир // Інноваційна економіка. – 2012. - №10. – 133 с.
2. Програма «Зерно України – 2015». – К.: ДІА, 2011. – 48 с.

ТЕНДЕНЦІЇ СТРУКТУРНИХ ЗРУШЕНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Структурні зміни в економіці України, що відбувалися протягом останніх років, здійснювалися без визначення напряму повномасштабних реформ довготривалого розвитку. Сучасна ситуація характеризується пригніченням розвитку переробної промисловості, машинобудування, суднобудування та інші експортноорієнтованих галузей. Тобто, відбувається деіндустріалізація національної економіки, збільшення частки добувної промисловості та сільського господарства.

Динаміка розвитку національної економіки свідчить про її вразливість, а її структура на даний момент не відповідає загальним закономірностям структурних зрушень, що відбуваються в розвинених країнах світу. В наслідку світової економічної кризи вже у 2009 р. спад виробництва було зафіксовано на рівні 15%. В таблиці 1 представлені основні показники розвитку економіки. Обсяги зростання номінального ВВП за останні роки не значні, зростання економіки України в 2012 р оцінено ЄБРР взагалі як нульове. У 2013 р. спостерігалось зростання у розмірі 1%.

Таблиця 1

Основні економічні показники економіки України

Показник	2009 р.	2011 р.	2013 р.	2014 р.
Реальний сектор				
Номінальний ВВП, млрд. дол. США	113	165	167	175
Номінальний ВВП на душу населення, дол. США	2451	3633	3700	3887
Безробіття, % працездатного населення	8,8	8,6	8,5	8,5
Зовнішній сектор				
Експорт товарів, млрд. дол. США	40,4	69,5	65	72
Імпорт товарів, млрд. дол. США	44,7	83,3	78,2	80
Фінансовий сектор				
Бюджетний дефіцит, % від ВВП	-10,5	-8	-3,5	-2,5
Держборг, % від ВВП	34,8	36	38,5	38,5
Банківський сектор				
Банківські кредити, млрд. грн.	718	793	933	1073

За прогнозами Світового банку падіння ВВП в Європейських країнах у 2014 р. на 1% викличе зниження ВВП України на 2-3%. Зростання імпорту товарів свідчить про відсутність можливості власного виробництва задовольняти потреби внутрішнього ринку та перспектив для розвитку середнього та малого бізнесу в галузі переробки [5].

Незважаючи на зниження ефективності економіки, необхідно відзначити зростання рівня відкритості економіки України, основним показником якої є

схильність до експорту. За даними Світового банку у 2013 р. він сягнув рівня 50%, але цей процес не супроводжувався суттєвою диверсифікацією експорту та підвищенням якості його структури (переважають продукти з низькою доданою вартістю). Зростання цього показника підтверджує збільшення рівня залежності вітчизняних виробників від попиту на їх продукцію на зовнішніх ринках, також майже не змінився перелік основних товарних позицій [6].

Географічна структура експорту свідчить, що частка країн-членів СОТ у зовнішньоторговельному обігу за останні роки зменшувався на користь країн СНД. Це, насамперед, пов'язано з падінням обсягів торгівлі з країнами ЄС внаслідок впливу загальної тенденції економічного спаду. Докризовий період характеризувався погравленням експорту продукції сільськогосподарського виробництва, пов'язаний із об'єктивно існуючими природними перевагами України та глобальними тенденціями щодо зростання попиту на продукти харчування.

Динаміка формування ВВП України свідчить про зниженні питомої ваги в галузево-секторальній структурі національної економіки переробної промисловості та машинобудування, збільшення частки добувної промисловості та сільського господарства свідчить про деіндустріалізацію національної економіки. В свою чергу, трансформація структури економіки в умовах жорсткого конкурентного середовища відбувається інерційно, що обумовлюється посткризовим станом світової економіки. Деіндустріалізація національної економіки характеризувалася 14 % у 2011 р., що на 5,6% менше ніж у 2007 р.[4, 5].

Результативність подальших структурних перетворені економіки та модернізація промисловості значною мірою обумовлюється можливістю забезпечення їх інвестиційними ресурсами. Дослідженнями доведено, що падіння обсягів прямих іноземних інвестицій відбулося ще в докризовий період. За даними Держкомстату у 2012 р. в економіку України структурно обсяг прямих іноземних інвестицій було спрямовано в промисловість – 31,3 %, фінансову діяльність – 33,7 %, операції з нерухомим майном – 10,7 %, торгівлю – 10,7 %. Незважаючи на присутність іноземних інвестицій, традиційним для України джерелами формування інвестицій в основний капітал є власні кошти підприємств, частка яких у структурі інвестування у докризовий період коливалася в межах 56-57 % [3].

Таким чином, світова економіка перебуваючи під впливом негативних наслідків глобальної фінансово-економічної кризи, обмежує доступ до іноземного капіталу. Впливовими залишаються також внутрішні фактори формування бізнес-клімату, які є несприятливими у зв'язку з недосконалістю економічних та соціальних реформ. Тому припущення щодо значного притоку іноземного капіталу у вигляді прямих іноземних інвестицій не виправдовується. Найбільш ймовірними наслідками таких тенденцій є пригнічення розвитку галузей, які перебувають на стадії становлення або занепаду, оскільки за умов відсутності реальних інвестицій та державної підтримки, не зможуть бути конкурентоздатними в умовах СОТ.

Підтримка має полягати у всебічній підтримці диверсифікації експорту, імпортозаміщенню товарів, які потенційно можуть виробляти власні підприємства. Політика підтримки виробництва має бути зорієнтована на підвищення енергоефективності за рахунок впровадження технологій енергозбереження, скорочення ресурсних втрат, покращення умов функціонування підприємницького середовища підприємств середнього та малого бізнесу. Але лише за умов тимчасового характеру низка державних заходів надасть очікуваний ефект.

Дослідженнями доведено, що негативні процеси економічних перетворень, які відбулися в результаті економічної кризи, скоротили обсяги експорту продукції переробної промисловості, збільшили обсяги імпорту. Проведений аналіз не дає підстав стверджувати, що структурні зміни є лише наслідками торгівельної лібералізації в рамках СОТ, а характер впливу умов зовнішньої торгівлі не можна трактувати як негативні. Водночас стримуючими факторами розвитку перспективних галузей є деіндустріалізація, відсутність інвестиційних вкладень та чітких державних програм адаптації вітчизняних підприємств до світового економічного простору.

Список використаних джерел

1. Гранберг, А. Темпи роста в национальном экономическом пространстве [Текст] /А. Гранберг, Ю. Зайцева // Путь в XXI век. Стратегические проблемы и перспективы российской экономики: монография. – Часть IV «Россия регионов». – М.: Экономика, 1999. – С.566-756.
2. Касіян, Є. В. Теоретичні підходи до визначення категорії фінансового розвитку у світовій економічній науці та його роль у економічному зростанні [Текст] / Є. В. Касіян // Економічний часопис -XXI. — 2012. — № 7-8. — С. 6-9.
3. Константинова, О. О. Глобальна фінансова нестабільність: варіативність підходів до трактування [Текст] / О. О. Константинова // Інвестиції: практика та досвід. — 2013. — № 16. — С. 95-98.
4. Статистичний щорічник України за 2011 р. / Державна служба статистики України; За ред. О.Г. Осауленка. – К.: ТОВ «Август Трейд», 2011. – 560 с.
5. Yearbook Statistical Energy Review 2011 [Електронний ресурс] <http://yearbook/enerdata/net>
6. Huntington S. The change to change // Comporative Politics in the Past-Behavioral Era / Ed. by A. Contory. – Boulder; Colorado: Lynne Rinne, 1988.

Рудік Н.М., к.с.г. н., доцент
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м Херсон

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІНСТИТУЦІЙНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Економічна конкуренція забезпечує: досягнення збалансованості між попитом і пропозицією; стимулювання впровадження досягнень науково-

технічного прогресу у виробництво; визначення вартості товарів і формування ринкової ціни; вибору найбільш ефективних форм власності та господарювання через механізм фінансового банкрутства; виготовлення товару, якому надає перевагу споживач; мотивацію підприємця на виготовлення якісної продукції та з меншими витратами; розподіл прибутку відповідно до ефективного внеску виробника; контроль та обмеження економічної сили кожного підприємства; виявлення найбільш економічно дієздатних фірм; вилучення з ринку фірм, які неспроможні пропонувати продукцію належного рівня якості і ціни, сервісного обслуговування; страхування безпеки споживача при отриманні бажаної продукції та вигоди, завдяки фірмам-конкурентам. За умов конкуренції та розвитку конкурентних відносин створюються умови для зростання конкурентоспроможності господарюючих суб'єктів та їх економічного успіху. Зовнішня конкурентоспроможність забезпечує стійкість платіжного балансу країни, а внутрішня забезпечує разом з експортом необхідний рівень зайнятості та доходів населення.

Необхідною умовою розвитку конкурентних відносин є конкурентне середовище, яке забезпечує розвиток економіки за інноваційною моделлю. Формують його політика органів державної влади, дії та поведінка суб'єктів господарювання на ринку, діяльність цільових асоціацій та об'єднань. Роль держави реалізується шляхом послідовної конкурентної політики. Найбільш поширеними є дві головні концепції конкурентної політики держави. За першою, закон дозволяє підприємцям займати монопольне становище на ринку, але не допускає зловживання із застосуванням ринкової влади, що сприяє створенню здорового конкурентного середовища та контролю за дотриманням суб'єктами господарювання встановлених правил поведінки на ринку. За другою (влада над ринком): законодавство держави спирається на визначення частки на ринку підприємницьких структур та структури ринку, вивчення умов виходу на ринок, наявності бар'єрів та товарів-замінників.

Головним завданням економічної політики неолібераліст В. Рьопке вважав захист конкуренції зазначивши, що ринкове господарство буде належним чином функціонувати як лад лише за умов розвитку конкуренції, та її захисту за допомогою юридичних та інституціональних заходів.

Інституційне врегулювання має враховувати взаємодію конкурентної політики з іншими напрямками економічної політики держави та забезпечувати збалансування її з промисловою, структурною, інноваційно-інвестиційною, ціновою політиками. Ряд вчених вважає, що промислова політика пришвидшує темпи економічного зростання, а антимонопольна політика створює додаткові та непотрібні обмеження і відіграє деструктивну роль. Інші вчені економісти вважають, що антимонопольна політика потрібна для вирівнювання умов конкуренції і створення стимулів для інвестування, в той час як промислова політика надає учасникам ринку додаткові переваги..

Структура інституційного регулювання конкуренції є різною. Першими створили систему правового регулювання конкуренції США. Тут Антитрестівське законодавство функціонує понад 100 років, і нині його найважливішими законодавчими актами є - Закон Шермана (1890 р.), Закон

Клейтона (1914 р.), Закон про Федеральну торгову комісію (1914 р.) Майже всі американські фірми підпадають під вплив антитрестівських законів, за допомогою яких держава забороняє діяльність картелів, призупиняє деякі процеси злиття фірм і перешкоджає діловій практиці, яку вважає неконкурентною. Виконання антитрестівських законів у США контролює Антитрестівське управління в Департаменті юстиції і Федеральна торгова комісія (ФТК), а на рівні окремих штатів застосування законодавства є в компетенції генеральних уповноважених 50 штатів..

В Японії перший законодавчий акт про конкуренцію було ухвалено в 1947 році - Акт про заборону приватної монополії і сприяння чесній торгівлі, який неодноразово змінювали і доповнювали. Єдиним органом, який здійснює антимонопольне регулювання є Комісія зі справедливих угод, яка є адміністративним органом, а в окремих випадках і судовим. У Німеччині закон про обмеження конкуренції ухвалили в 1957 році і створили Федеральне картельне відомство (ФКВ), у структуру якого входить 10 департаментів, а "найважчим" покаранням для німецького порушника є інформація в ЗМІ про факт його протиправних дій. У Великій Британії найскладніша систему захисту конкуренції і передбачає функціонування великої кількості органів уповноважених реалізовувати конкурентне законодавство

В Україні центральне місце в системі органів контролю у сфері економічної конкуренції займає Антимонопольний комітет України (АМКУ), створений у 1993 році, правове становище, якого визначає Закон України "Про Антимонопольний комітет України". Відповідно до нього АМКУ є державним органом зі спеціальним статусом, мета діяльності якого — забезпечення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності. Органи Комітету, до яких входять адміністративні колегії, державні уповноважені, територіальні відділення, досліджують і розслідують справи про порушення конкурентного законодавства і після розгляду приймають обов'язкові для виконання рішення, зокрема про примусовий поділ монопольних утворень, припинення антиконкурентних дій, подають правоохоронним органам матеріали про порушення чинного законодавства за наявності ознак кримінальних проявів, накладають штрафи у випадках, передбачених законодавством. Відповідно до прийнятого в 2004 р. Закону України "Про внесення змін до деяких законів України з захисту економічної конкуренції", повноваження АМКУ значно розширилися.

Справи, що стосуються конкурентних правовідносин в Україні, розглядаються Верховним Судом України та господарськими судами.

Регулює конкурентні відносини і Верховна Рада України, прийняттям законів, постанов та інших актів стосовно конкурентної політики, (правила конкуренції, види і межі монополії; визначення засад політики України щодо розвитку конкуренції; затвердження державних програм демонополізації економіки, розвитку конкуренції; слухання та затвердження звітів АМКУ).

Президент України, відповідно до Конституції, видає укази і розпорядження щодо конкурентної політики, розглядає та затверджує державні

програми розвитку різних видів економічної діяльності, які містять вимоги щодо розвитку конкуренції та протидії монополюючим утворенням.

Кабінет Міністрів України не має безпосередніх повноважень щодо проведення конкурентної політики, але зобов'язаний дотримуватися вимог конкурентного законодавства в ході здійснення внутрішньої політики держави, при розробці та здійсненні загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального і культурного розвитку.

Міністерство економіки та з питань європейської інтеграції в межах наданих повноважень здійснює розробку пропозицій щодо стратегії соціально-економічного розвитку країни і формує організаційно-економічний механізм її здійснення з урахуванням засад конкурентної політики.

Фонд державного майна України, захищає конкуренцію при розробці державних програм приватизації, зміні організаційно-правових форм підприємств. Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва в Україні здійснює державну політику щодо розвитку й підтримки підприємництва на засадах розвитку конкурентних відносин.

Проте Україна не має професійних неурядових об'єднань (асоціацій) підприємців за видами економічної діяльності, які відповідно до світового досвіду мають велике значення в формуванні інституційного регулювання конкуренції, бо реалізовували б етичні правила у конкурентній боротьбі, надавали інформацію про використання вітчизняними підприємствами недобросовісних прийомів у веденні бізнесу.

Для України проблемою, що потребує вирішення є також поява "нового монополізму", пов'язаного із нерівними можливостями у сфері доступу до державних ресурсів інформації та політичної влади.

Список використаних джерел

1. Борисенко З. М. Основи конкурентної політики: Підручник. — К.: Таксон, 2004. — 704 с
2. Портер М. Конкуренція : учеб. пособ.- пер. с англ. / М. Портер — М., 2001. — 495 с.

Самайчук С.І., к.е.н., доцент
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Економічний потенціал підприємства розглядається науковцями як інтегральний показник, що характеризує розвиток продуктивних сил та виробничих відносин. Його величина залежить від: оптимального поєднання певної кількості та якості окремих видів економічних ресурсів, що залучені у процес виробництва; рівня організації виробництва й праці; ефективності

системи менеджменту. Складність дослідження змісту і структури економічного потенціалу аграрних підприємств зумовлена його різноплановістю та масштабністю. Багатовимірність, непорівнянність, специфічність окремих компонентів, взаємопереплетіння їх економічного змісту і функціональної спрямованості, численність кількісних і якісних показників, які характеризують економічний потенціал, безліч можливих варіантів поєднання різних елементів ускладнюють зведення їх до єдиного інтегрального вимірника та визначення загального розміру економічного потенціалу.

Більшість дослідників вважає, що універсальним вимірювачем усіх характеристик будь-яких елементів потенціалу підприємства є вартісні одиниці. Існує багато підходів до оцінки потенціалу підприємства, однак усі вони зводяться до способів оцінки вартості майна як цілісного об'єкту [1, 2]:

- витратний (майновий) – визначає вартість об'єкту за сумою витрат на його створення та використання;
- порівняльний (ринковий) – визначає вартість на базі зіставлення з аналогами, що вже були об'єктами ринкових угод;
- результатний (дохідний) – оцінює вартість об'єкту через величину чистого потоку позитивних результатів від його використання.

Слід зазначити, що кожен з зазначених підходів реалізується за допомогою специфічних методик, які залежать від об'єкту оцінки.

Витратний підхід базується на постулаті, що потенційний власник-користувач не погодиться витратити на формування та реалізацію власних внутрішніх чи зовнішніх можливостей більше, ніж вартість очікуваного фінансового результату. Таким чином, методи цієї групи передбачають ресурсну оцінку усіх складових цілісного земельно-майнового та соціально-організаційного комплексу підприємства, на підставі обліку усіх витрат, необхідних для його відтворення (заміщення) на конкретну дату у робочому стані.

Порівняльний підхід базується на інформації про ринкові угоди з аналогічними об'єктами та її використання як бази визначення вартості об'єкту оцінки. В основу методів даної групи покладено припущення про те, що суб'єкти ринкових відносин укладають угоди по аналогії із заведеними традиціями чи колишнім досвідом. На жаль, абсолютних аналогів окремих елементів потенціалу не існує, тому слід використовувати різні механізми коригування вартості аналогу.

Результатний підхід базується на залежності вартості об'єкту оцінки від можливостей його ефективного використання, тобто можливих результатів. Це твердження випливає з тієї думки, що потенційний власник-користувач не заплатить за об'єкт більше, ніж він очікує отримати від його господарського використання. Отже, оцінка потенціалу згідно з результатною концепцією виходить з позицій корисності певних можливостей об'єкту.

Кожен з названих підходів та спеціальних методів має свої переваги та недоліки і тільки на основі комплексного використання напрацьованого досвіду оцінки можна досягти реального визначення вартості майна та втіленого у

ньому потенціалу. Діагностика потенціалу підприємства включає певні етапи (рис. 1).

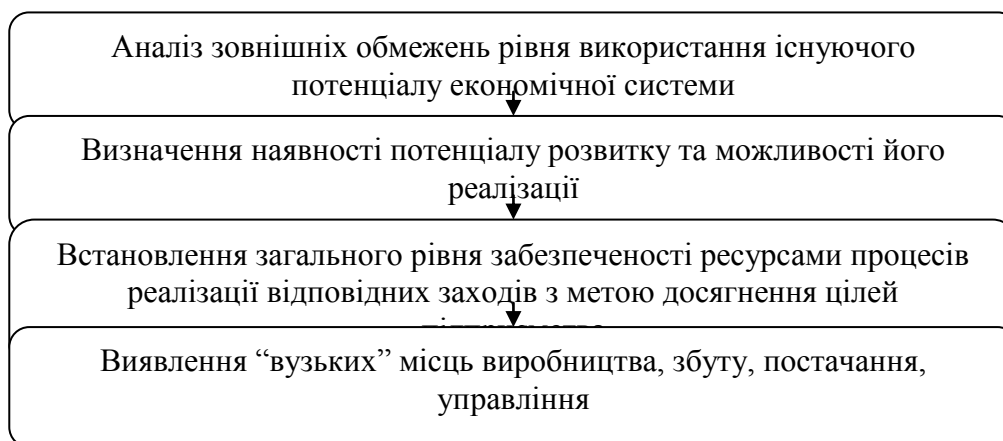

Рис 1. Діагностика потенціалу підприємства [3]

Як свідчать дані рис. діагностика потенціалу підприємства спрямована на виявлення “вузьких” місць виробництва, збуту, постачання тощо. На основі результатів діагностики, здійснюється розробка та впровадження управлінських рішень щодо ліквідації або зменшення негативного впливу зовнішніх і внутрішніх обмежень та пошуку шляхів реалізації наявних резервів.

Результати діагностики можуть бути використані не тільки у плануванні виробництва і реалізації продукції або у плануванні розвитку й розподілі ресурсів, але й у процесі оцінки ринкової вартості об’єкта або визначення економічних наслідків його експлуатації. Звичайно, повної оцінки тільки за результатами діагностики виконати неможливо, оскільки на об’єкт впливає зовнішнє середовище, що обмежує отримання бажаного результату.

Розглянемо окремі показники ефективності використання потенціалу сільськогосподарських підприємств Херсонської області за допомогою табл. 1.

Таблиця 1

Показники ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств Херсонської області за 2011 – 2013 роки

Показники	Роки			2013 р. до 2011 р.	
	2011	2012	2013	абсолютне відхилення, (+, -)	відносне відхилення, %
1	2	3	4	5	6
Продукція сільського господарства (у постійних цінах 2010 р.) всього, грн.. грн..	4821,6	3266,7	4590,3	-231,3	-4,8
у т. ч. на 100 га сільськогосподарських угідь, тис. грн..	520,69	348,33	492,05	- 28,64	-5,5
на 100 грн. основних фондів, грн..	134,76	78,69	97,51	-37,25	-27,6

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6
Продуктивність праці, тис. грн.	182,64	117,09	186,60	+3,96	2,2
Чистий прибуток – всього, млн. грн.	776,8	314,8	548,7	-228,1	-29,4
у т. ч. на 100 га сільськогосподарських угідь, тис. грн.	83,89	33,57	58,82	-25,07	-29,9
на 100 грн. основних фондів, грн.	21,71	7,58	11,66	-10,05	-46,3
на 1 середньооблікового працівника, тис.грн.	29,42	11,28	22,30	-7,12	-24,2
Рівень рентабельності – всього, %	24,4	10,4	16,2	-8,2	x
у т. ч. рослинництва	28,3	12,3	10,4	-17,9	x
тваринництва	3,4	1,5	36,5	+33,1	x

Аналіз даних таблиці 1 показує, що за досліджуваний період виробництво продукції сільського господарства (у постійних цінах 2010 року) скоротилося на 4,8 % у тому числі на 100 га сільськогосподарських угідь – на 5,5 %, на 100 грн. основних фондів - на 27,6 %. За 2011 – 2013 рр. чистий прибуток сільськогосподарських підприємств області скоротився на 228,1 млн. грн. (29,4 %) у тому числі на 100 га сільськогосподарських угідь – на 25,07 тис. грн. (29,9%), на 100 грн. основних фондів – на 10,05 грн. (46,3%), на середньооблікового працівника – на 7,12 тис. грн. (24,2 %).

Загальний рівень рентабельності діяльності підприємств за аналізований період зменшився на 8,2 в.п., що свідчить про зниження ефективності використання економічного потенціалу сільськогосподарських підприємств.

Список використаних джерел

1. Бачевський Б. Є. Потенціал і розвиток підприємства : навчальний посібник / Б. Є. Бачевський, І. В. Заблодська, О. О. Решетняк. – К.: Центр навчальної літератури, 2009. – 400 с.
2. Добикіна О. К. Потенціал підприємства : формування та оцінка / [О. К. Добикіна, В. С. Рижиков, С. В. Касьянюк, М. Є. Кокотко, Т. Д. Костенко, А. А. Герасимов]. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 207 с.
3. Плотник О. Д. Особливості оцінки ефективності використання економічного потенціалу аграрних підприємств / О. Д. Плотник // Економіка та управління АПК: Зб. наук. праць. – Біла церква, 2010. – Вип. 3 (75). – С. 44 – 48.

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ОСНОВНИЙ ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Нині значна частина вітчизняних аграрних підприємств неспроможна виробляти високоякісну й конкурентоспроможну продукцію. Це є результатом таких негативних явищ як: застарілий машино-тракторний парк, диспаритет цін на продукцію промисловості й сільського господарства, постійне зростання цін на паливно-мастильні матеріали, недосконала кредитно-фінансова система і законодавча база, обмеженість інформаційних ресурсів, втрата висококваліфікованих працівників, відсутність необхідних інвестицій та доступних інновацій тощо. Ці проблеми стали особливо гострими у зв'язку з набуттям Україною членства в структурах СОТ, що вимагає від нашої держави постачання на світовий ринок високоякісної конкурентоспроможної продукції. Таким чином, постає гостра необхідність у переорієнтації традиційного господарювання на високоефективне інноваційне.

Інновації та інноваційна діяльність є необхідною складовою процесу забезпечення успішного, довготривалого та стійкого функціонування підприємства, однією з фундаментальних складових ефективної стратегії та важливим інструментом забезпечення конкурентних переваг. Інноваційна модель розвитку економіки загалом і агропромислового виробництва зокрема передбачає динамічний розвиток усіх ланок АПК для підвищення ефективного виробничого процесу [1].

Стосовно аграрного сектору економіки, як основного об'єкту дослідження, інновації є реалізацією в господарську практику результатів досліджень і розробок у вигляді нових сортів рослин, порід і видів тварин і птиці, нових технологій в рослинництві, тваринництві і переробній промисловості, нових добрив і засобів захисту рослин, нових методів профілактики і лікування тварин і птиці, нових або покращених продуктів харчування, матеріалів, нових форм організації і управління виробництвом, нових підходів до соціальних послуг, що дозволяють підвищити ефективність виробництва[2].

Метою інноваційної політики є впровадження інновацій у діяльність аграрних підприємств для забезпечення задоволення потреб замовників і оптимального завантаження виробництва. Інноваційна політика регламентує складну систему науково-технічної, маркетингової, управлінської, виробничої й економічної діяльності. Вона виражає відношення керівництва до інноваційної діяльності підприємств, визначає її напрямки, мету, функції і форми діяльності структурних підрозділів у галузі інновацій. Крім цього, у рамках інноваційної політики визначають стимули і методи управління мотивацією працівників, які займаються впровадженням інновацій [3].

Інноваційна політика аграрних підприємств повинна відбуватися в двох напрямках: акцент на потребах ринку і споживачів, яким відповідає

маркетингова політика підприємства; концентрація на ресурсах, тобто досягнення у науковій і виробничій сферах, технологіях, управлінських механізмах, оптимізуючи цим самим використання матеріальних, трудових, фінансових та інформаційних ресурсів суб'єкта господарювання.

Під час здійснення інноваційної політики аграрним підприємствам потрібно враховувати, що вона матиме відчутний вплив на такі сфери його діяльності: спроможність підприємства передбачати проблеми та можливості, а також приймати стратегічні рішення, пристосовуючись до зовнішніх змін; здатність підприємством контролювати процеси, які продовжуються змінами й інноваціями; здатність підприємства експериментувати та оцінювати нові ідеї у виробничому процесі; готовність суб'єкта до ризику, що передбачає змогу здійснювати інвестиції в інноваційні продукти, навіть в умовах невизначеності, з метою покращення своєї діяльності.

Негативним явищем у здійсненні інноваційної політики вважають зниження інвестиційного потенціалу, і навпаки – його підвищення характеризується покращенням результативності діяльності аграрних підприємств. На збільшення чи зменшення показника впливають різні фактори, що показано на рис. 1.

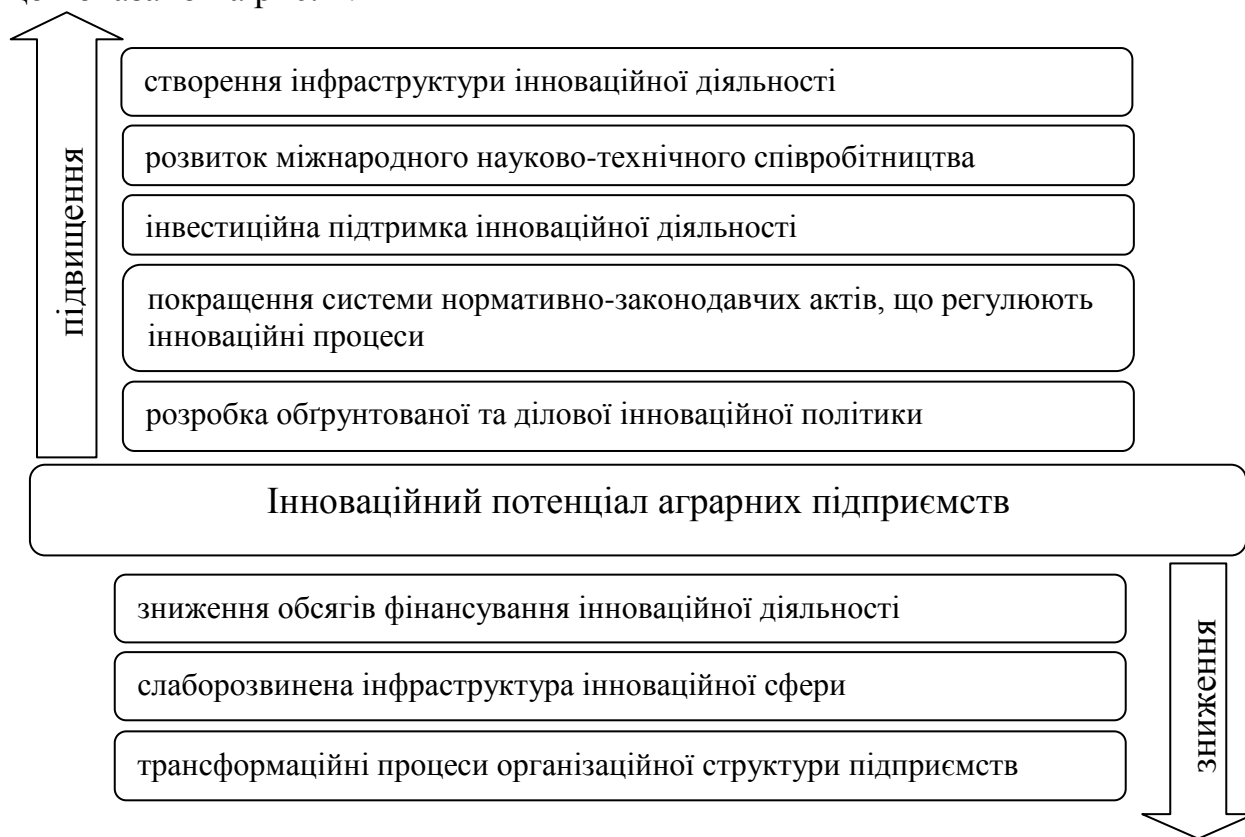

Рис.1 Фактори, що впливають на інноваційний потенціал аграрних підприємств.

Відповідно до наведеної схеми можна зробити висновок, що збільшення чи зменшення інноваційного потенціалу аграрних підприємств напряму залежить від зовнішніх факторів, тобто від регулятивної ролі держави та ефективною регіональної політики щодо підтримки аграрного сектору.

Ефективність освоєння інновацій – це складна економічна категорія, що відображає вплив результатів науково-технічної і виробничої діяльності на

процес, що забезпечує господарський і соціальний ефект, зниження екологічного навантаження [4]. Для того, щоб оцінити ефективність освоєння інновацій в аграрних підприємствах, варто скористатися показниками технологічної, економічної, соціальної та екологічної ефективності. Такий підхід гарантуватиме аграрному підприємству постійне одержання вичерпної інформації про стан і ефективність наявних інноваційних процесів.

Отже, в аграрних підприємствах повинна забезпечуватися система формування стійких конкурентних переваг та підвищення конкурентоспроможності на основі комплексу інновацій у виробничій сфері. У найближчій та довготривалій перспективах врахування інноваційного чинника повинно бути однією з вирішальних умов подальшого розвитку суб'єктів господарювання в аграрній сфері.

Зрозуміло, що сьогодні є багато проблем теоретичного та прикладного характеру, які заважають ефективному й якісному розвитку підприємств. Проте такий підхід дасть змогу поєднати ефективність інноваційної господарської діяльності підприємств аграрної сфери, а отже, слугуватиме для досягнення стратегічних цілей підприємства. Тому здійснення інноваційної діяльності підприємствами аграрної сфери дасть змогу підвищити рівень їх конкурентоспроможності та покращити ефективність виробничо-господарської діяльності загалом.

Список використаних джерел

1. Сенів Б.О. Проблеми та перспективи інноваційної діяльності в Україні / Б.О.Сенів //Українська наука: минуле, сучасне і майбутнє – 2011р. - №16 – С.237-247.
2. Долгошея Н.О. Організаційно – економічний механізм інноваційної діяльності в аграрному секторі економіки / Н.О.Долгошея // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності – 2011р.- №3 – С.17-22.
3. Лаврук В.В. Формування інноваційної політики аграрних підприємств /В.В. Лаврук.[Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.udau.edu.ua/library.php?pid=1574>
4. Лаврук В.В. Методика оцінки ефективності та аналізу діяльності в сільському господарстві / В.В. Лаврук.[Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=192>

Скрипник С.В., к.е.н., доцент
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

ФАКТОРИ ТА ЧИННИКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

В умовах ринкової економіки та посилення глобалізаційних процесів на світових ринках сільськогосподарської продукції, неминуче постає питання про конкурентоспроможність товарів та послуг українських виробників на

внутрішньому і зовнішньому ринках. Серед яких домінуючу роль і місце по кількості займають фермерські господарства. Фермерські господарства є однією з ефективних форм господарювання. Вони визнані на законодавчому рівні, існують поряд з іншими суб'єктами підприємницької діяльності в сфері АПК, конкурують з ними як рівноправні. Нині діяльність фермерських господарств відзначається нестабільністю. Дія негативних чинників призвела до того, що певна кількість господарств, основною метою яких стало виживання, опинилися в ситуації, коли їх заставою служить конкурентоспроможність. Забезпечення ефективної діяльності фермерських господарств вимагає вирішення цілого комплексу питань з підвищення їх конкурентоспроможності, обґрунтування перспектив розвитку, удосконалення економічної стратегії, розробки відповідних заходів, які б дозволили їм пристосуватись до жорстких умов конкурентної боротьби.

Для фермерського господарства конкурентоспроможність – це забезпечення оптимального співвідношення між обсягами виробництва і реалізації продукції та його ресурсним потенціалом, платоспроможності і інвестиційної привабливості підприємства, зменшення природних і економічних ризиків приватного господарювання. З іншого боку, під конкурентоспроможністю слід розуміти здатність фермерських господарств виробляти продукцію, яка користується попитом на ринку, брати участь у боротьбі за покупця, а також шукати напрямки збільшення своєї частки на ринку. Конкурентоспроможність можна виявити тільки порівнянням між собою фермерських господарств як у масштабі регіону, так і в масштабі країни. Традиційні методи оцінки конкурентоспроможності аграрних підприємств базуються на розрахунку коефіцієнтів. Визначено, що поряд з визначенням коефіцієнтів платоспроможності, оборотності активів, оцінки ліквідності балансу, оцінки прибутковості та інших, які пропонуються дослідниками, слід використовувати для фермерських господарств оцінку динаміки обсягів виробленої і реалізованої продукції, продуктивності праці, врожайності культур і продуктивності худоби.

Важливим аспектом у визначенні конкурентоспроможності виступає визначення критерію для її оцінки. Нами запропоновано вплив внутрішніх факторів на конкурентоспроможність визначати за допомогою методів кореляційно-регресійного аналізу, де в якості інтегруючого результативного показника для фермерських господарств з площею сільськогосподарських угідь понад 50 га взято виручку від реалізації продукції в розрахунку на 1 га сільськогосподарських угідь, а для фермерських господарств з площею сільськогосподарських угідь до 50 га – рентабельність продаж. Вплив зовнішніх факторів запропоновано визначати за методами експертних оцінок, де критеріальною оцінкою може бути застосований інтегральний показник.

Аналіз факторів конкурентоспроможності фермерських господарств дозволив виявити сильні і слабкі сторони і визначити основні напрямки діяльності фермерських господарств, регіональних управлінь та держави щодо посилення господарств на аграрному ринку. Це насамперед: подальша інтенсифікація виробництва в фермерських господарствах, яка забезпечить

культуру землеробства, якість насіння і породний склад худоби, що в кінцевому результаті забезпечить цінову конкуренцію товарів на ринку; оптимальний вибір виду господарської діяльності фермера в тому чи іншому регіоні, оптимальна спеціалізація великих за розмірами фермерських господарств чи виробничих кооперативів, диверсифікація господарської діяльності невеликих фермерських господарств, які не мають своїх засобів виробництва, що дозволить з урахуванням конкурентних умов, господарству маневрувати своїми і позиченими ресурсами і тим самим посилити свої конкурентні переваги; поглиблення інтеграційних процесів і кооперування виробничої діяльності фермерських господарств, що дасть можливість господарствам отримувати додаткові прибутки від реалізації продукції переробки, забезпечить високий рівень вирішення проблем маркетингової діяльності та матеріально-технічного і технологічного забезпечення виробництва, раціонального використання трудових ресурсів та гарантованої і достойної винагороди за труд, соціального розвитку регіону; удосконалення, на рівні регіону та держави, системи економічних відносин, державної підтримки фермерського руху, поліпшення правового і фінансового клімату в аграрному секторі економіки.

Таким чином, можна зробити висновок, що головними чинниками конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств і великих фермерських господарств є наявність та якість земельних ресурсів; технічна оснащеність виробництва, яку можна виразити в показниках забезпеченості господарства засобами виробництва, сировиною та матеріалами, наявністю та використанням трудових ресурсів. Результативним показником може бути обсяг товарної продукції в розрахунку на одиницю виміру сільськогосподарських угідь. Стосовно фермерських господарств, які досить різноманітні за площею сільськогосподарських угідь і диференційовані за рівнем товарності продукції, розмір товарної продукції в розрахунку до площі сільськогосподарських угідь, як результативний показник, що характеризує рівень їх конкурентоспроможності, застосовувати не завжди можна. Для цих господарств ми пропонуємо взяти за результативний показник рівень рентабельності продажів продукції.

Застосовуючи зарубіжний досвід маркетингових асоціацій, можна систематизувати потоки сільськогосподарської продукції, спрямовані на окремі маркетингові сегменти, та збільшити прибутки вітчизняних товаровиробників. Процеси лібералізації світового ринку можуть не забезпечувати умов досконалої конкуренції. Коли державні торговельні агенції ліквідуються згідно реформ структурного врегулювання, вони в окремих випадках замінюються приватними монополіями, які перешкоджають створенню умов конкурентного середовища і досягненню суспільних цілей. При цьому ринкова сила може бути навіть більшою, ніж за умов державної торгівлі. Значення структурної політики для забезпечення економічного росту та належних конкурентних позицій аграрних підприємств наразі недооцінюється.

Пріоритетними напрямками підвищення рівня конкурентоспроможності фермерських господарств в Україні, нами вважаються такі: зміцнення фінансового становища, забезпечення стратегічними ресурсами, вдосконалення

системи управління якістю, залучення аграрних підприємств до ефективних ланцюгів постачання продовольства. Вважаємо, що система управління конкурентоспроможністю підприємств агропромислового комплексу повинна стимулювати формування інституцій галузевого спрямування, у функції яких можуть входити забезпечення виробників інформацією про кон'юнктуру вітчизняного та світового ринків, координація науково-дослідної роботи, спрямована на підвищення ефективності окремих функцій маркетингової діяльності, заохочення участі суб'єктів ринкових відносин у програмах розвитку експорту, а також фінансово-кредитна підтримка підприємницьких структур.

Список використаних джерел

1. Базиліук Я.Б. Конкурентоспроможність національної економіки: сутність та умови забезпечення / Я.Б. Базиліук // Адміністрація Президента України; Національний ін-т стратегічних досліджень. - К. - 2002. – С. 124.
2. Гринько Т.В. Механізм формування конкурентоспроможності вітчизняних підприємств на міжнародних ринках: [монографія] / Т. В. Гринько. – Кривий Ріг : Видавн. Дім, 2005. – 322 с.

СЕКЦІЯ 2
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ОБЛІКУ І АУДИТУ ДІЯЛЬНОСТІ
АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Андрєєва В.В.
Науковий керівник – Романченко Ю.О., к.е.н., доцент
Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВЕДЕННЯ
ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Для здійснення господарської діяльності підприємствами всіх форм власності та галузей економіки використовуються виробничі запаси, які є найбільш важливою та значною частиною активів підприємства. З одного боку, сформовані виробничі запаси забезпечують постійність, безперервність та ритмічність діяльності підприємства, гарантують його економічну безпеку, а з іншого – виробничі запаси на рівні великих промислових підприємств потребують великих капіталовкладень.

Тому розробка та впровадження основних напрямів підвищення ефективності господарської діяльності підприємств передбачає вдосконалення обліку і контролю виробничих запасів, які забезпечують менеджерів і керівників належною інформацією для прийняття управлінських рішень.

Загальні питання обліку виробничих запасів висвітлені у працях відомих вітчизняних учених – економістів. Значну увагу їм приділяли Ф. Ф. Бутинець, Б. І. Валуєв, С. Ф. Голов, Л. В. Жилкіна, З. В. Гуцайлюк, М. В. Кужельний, В. І. Єфіменко, Г. Г. Кірейцев, В. Г. Лінник, В. С. Рудницький, Н. М. Ткаченко, В. В. Сопко, П. С. Смоленюк. О. М. Рибалко та О. В. Болдуєва досліджували вдосконалення обліку виробничих запасів на підприємствах загалом. Проте, питання обліку виробничих запасів на підприємствах залишаються недостатньо вивченими та вимагають детального розгляду.

Головною передумовою успішного здійснення виробничого процесу як основної ланки діяльності господарського суб'єкта є наявність і раціональне використання виробничих запасів.

Так як на підприємстві залишаються все ще невирішеними питання щодо вдосконалення документації оперативного та аналітичного обліку виробничих запасів, особливо нагальною постає проблема автоматизації їх обліку. Вирішення цих питань полягає в розробці основних напрямів і конкретних рекомендацій з удосконалення методики обліку виробничих запасів, в їх оцінці при вибутті, методики проведення аналізу ефективного використання виробничих запасів, а також посиленні інформаційної та контрольної функцій обліку в управлінні виробництвом.

Аналізуючи в цілому діяльність підприємства з обліку виробничих запасів, можна виокремити наступні негативні аспекти:

- низький рівень оперативності інформаційного забезпечення управління виробничими запасами підприємств;
- невідповідний рівень контролю та оперативного регулювання процесів утворення запасів;
- обмеженість контролю використання виробничих запасів тощо.

Вирішення цих проблем потребує оновлення системи отримання інформації про виробничі запаси, використання нетрадиційних для вітчизняної облікової практики підходів щодо ефективного їх використання та оптимізації результатів діяльності підприємства через застосування принципів і методів бухгалтерського обліку.

Саме тому можна виділити наступні напрямки вдосконалення управління виробничими запасами на підприємствах:

1) підвищення оперативності інформаційного забезпечення управління виробничими запасами підприємств, яке забезпечується запровадженням інформаційних технологій обробки економічної інформації;

2) удосконалення системи автоматизації обліково-аналітичних робіт в управлінні виробничими запасами та обґрунтування раціональних методів проведення інвентаризації виробничих запасів, оскільки успішне функціонування підприємств залежить, перш за все, не тільки від вдосконалення внутрішньогосподарської діяльності взагалі, а і від того, наскільки розвинута система автоматизації їхньої діяльності;

3) узгодження механізмів бухгалтерського і податкового обліку виробничих запасів;

4) обґрунтування системи обліку матеріальних витрат на освоєння нової техніки і технології виробництва;

5) чітка організація обліково-контрольних процедур руху запасів підприємств (застосування прийомів обліку за центрами відповідальності, заходів контролю та оперативного регулювання процесів утворення запасів).

Таким чином, реалізація перелічених напрямів удосконалення обліку запасів вітчизняними підприємствами призведе до значного підвищення результативності його фінансово-економічної діяльності, дозволить налагодити більш дієвий і менш трудомісткий облік за наявністю, рухом та використанням виробничих запасів, а також досягти їх економії.

Список використаних джерел

1. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / Ф.Ф. Бутинець. – Житомир: ПП «Рута», 2009. – 912 с.

1. Малюга Н. М. Шляхи удосконалення оцінки в бухгалтерському обліку: Теорія, практика, перспективи / Н. М. Малюга. – Житомир: ЖІТІ, 2007. – 384 с.

2. Приймачок О. М. Облік виробничих запасів і аналіз ефективності їх використання: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.04 / О.М. Приймачок; Київ. нац. екон. ун-т. – К., 2005. – 19 с.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА НАПРЯМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Однією з обов'язкових умов здійснення процесу виробництва є забезпечення його предметами праці (виробничими запасами) - сировиною, матеріалами, напівфабрикатами, комплектуючими виробами тощо, з яких або за допомогою яких здійснюється виробництво продукції. Відмітною особливістю їх є одноразове використання в процесі виробництва, перенесення всієї вартості на собівартість виготовленої продукції (виконаних робіт, послуг). Тому контроль за збереженням матеріальних ресурсів, раціональним використанням їх у виробництві має велике значення. Матеріальні затрати становлять 57-68% собівартості продукції.

Сьогодні сільськогосподарські підприємства потребують суттєвого реформування структури управління господарською діяльністю. При цьому велике значення має визначення мінімальної величини виробничих запасів на підприємствах, оскільки матеріальні витрати на цих підприємствах займають найбільшу питому вагу. У цих умовах висуваються нові вимоги до організації економічної інформації, до методики обліку і контролю виробничих запасів.

Збереження майна сільськогосподарських підприємств забезпечується внутрішньогосподарським контролем його запасів. Одним з найважливіших заходів, який дозволяє здійснювати такий контроль, є закріплення всіх товарно-виробничих запасів сільськогосподарського підприємства за працівниками – матеріально відповідальними особами – шляхом:

– укладання договорів про повну матеріальну відповідальність з працівниками (що досягли вісімнадцятирічного віку), які займають посади або виконують роботи, безпосередньо пов'язані із зберіганням, обробкою, продажем (відпуском), перевезенням або застосуванням у процесі виробництва переданих їм цінностей;

– розмежування серед посадових осіб розпорядчих, бухгалтерських функцій і матеріальної відповідальності;

– санкціонування приймання, зберігання та відпуску товарно-виробничих запасів;

– використання документів стандартних форм та їх обов'язкова реєстрація в облікових книгах з присвоєнням номеру;

– дотримання графіку документообороту.

Під матеріальною відповідальністю розуміють юридичну відповідальність, яка полягає у двосторонньому взаємозв'язку як найманого працівника, так і власника або уповноваженого ним органу, відшкодовувати

винною стороною шкоду, заподіяну при виконанні трудових обов'язків, у встановленому законом розмірі та порядку.

Матеріальна відповідальність виникає у зв'язку із певними факторами: запаси є власністю сільськогосподарського підприємства; запаси мають матеріальну форму; передбачається використання запасів у поточній діяльності або зберігання для використання у майбутньому; запаси можуть принести підприємству економічні вигоди, пов'язані з їх використанням; вартість запасів можна достовірно визначити [1, с. 98].

Організація матеріальної відповідальності полягає в тому, що бухгалтер обліковує не самі цінності, а права та відповідальність осіб, в підзвіті яких вони знаходяться тобто за кожним рахунком стоїть особа або група осіб, так виникає відповідальність. Закріплення матеріальної відповідальності здійснюється шляхом укладання договору про повну матеріальну відповідальність. Дотримання умов зазначених договорів контролює бухгалтер. Виходячи з вищевикладеного, пропонуємо наступні напрями бухгалтерського спостереження за виробничими запасами в сільськогосподарських підприємствах (рис. 1).

Рис. 1. Запропоновані напрями бухгалтерського спостереження за виробничими запасами у сільськогосподарських підприємствах.

Встановлення матеріальної відповідальності має особливе значення в об'єктах, де зберігаються виробничі запаси, адже вартість більшості з них дуже велика. Важливим є дотримання строків придатності виробничих запасів до використання, тобто ведення обліку їх якості. Це допоможе більш ефективно використовувати добрива у сільськогосподарських підприємствах і не допускати їх псування. Цього також можна досягти шляхом призначення матеріально відповідальної особи. Передбачений умовами матеріальної відповідальності оперативний контроль за рухом виробничих запасів набуває великого значення. Адже значних втрат сільськогосподарські підприємства можуть зазнати від розкрадання та псування виробничих запасів, якими на сьогодні не достатньо забезпечені аграрні підприємства. Отже, в бухгалтерському обліку сільськогосподарських підприємств виробничі запаси необхідно відображати відповідно до вартісного, кількісного, якісного аспектів і матеріальної відповідальності.

У зв'язку з тим, деякі виробничі запаси (наприклад добрива, гербіциди, засоби захисту рослин) негативно впливають на організм людини, сільськогосподарські підприємства, згідно з Кодексом законів про працю України, повинні за власний рахунок забезпечувати безпечні та нешкідливі умови праці працівників при роботі з ними. Для цього власник або уповноважена ним особа повинні організувати:

- видачу безоплатно за встановленими нормами спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту;
- видачу безоплатно за встановленими нормами молока або інших рівноцінних харчових продуктів;
- надання безоплатно за встановленими нормами лікувально-профілактичне харчування на роботах з особливо шкідливими умовами праці;
- проведення періодичних медичних оглядів працівників, зайнятих на роботах з шкідливими та небезпечними умовами праці.

Забезпечення безпечних і нешкідливих умов праці у підприємстві зумовлює додаткові матеріальні витрати, тому потрібен особливий порядок обліку таких виробничих запасів, як засобів, що зумовлюють шкідливі умови праці для працівників сільськогосподарських підприємствах. До того ж перераховані вище властивості добрив потребують врахування їх специфіки при організації бухгалтерського обліку. Зазначене дозволить здійснювати контроль за наявністю та рухом виробничих запасів на всіх стадіях їх обороту.

Список використаних джерел

1. Воробйова К.В. Оптимізація витрат на акумулювання виробничих витрат як один з напрямків управління витратами/ К.В.Воробйова : матеріали Всеукраїнської міжвузівської науково-практичної конференції ["Майбутнє-аудит"], (Кривий Ріг, 2005 р.) / Кривор. техн. ун-т. – Кривий Ріг : Кривор. техн. ун-т, 2005. – С. 98.

Болдарь К.В.
Науковий керівник – Руснак А.В., к.е.н., доцент
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

ПЕРСПЕКТИВИ ПОКРАЩЕННЯ МЕТОДИКИ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ У АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Однією з особливостей обліку виробничих запасів являється їх оцінка. Давальницька сировина відображається на балансі за цінами, зазначених в договорі. Фактична собівартість матеріальних ресурсів визначається виходячи з витрат на їх придбання, враховуючи виплату відсотків за придбання в кредит, наданий постачальниками цих ресурсів, націнки (надбавки), комісійні винагороди, вартість послуг товарних бірж, митних зборів, витрат на транспортування, збереження та доставку, які виконуються сторонніми організаціями.

При відпуску запасів у виробництво, продаж та іншому вибутті оцінка їх здійснюється за одним з таких методів: ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів; середньозваженої собівартості; собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО); нормативних затрат; ціни продажу.

Для всієї одиниці бухгалтерського обліку запасів, що має однакоє призначення та однакові умови використання, застосовується тільки один із наведених методів.

Запаси, які відпускаються, та послуги, що виконуються для спеціальних замовлень і проектів, а також запаси, які не замінюють одне одного оцінюються за ідентифікованою собівартістю.

Оцінка за середньозваженою собівартістю проводиться по кожній одиниці запасів діленням сумарної вартості залишку таких запасів на початок звітного місяця і вартості одержаних у звітному місяці запасів на сумарну кількість запасів на початок звітного місяця і одержаних у звітному місяці запасів.

Оцінка запасів за методом ФІФО базується на припущенні, що запаси використовуються у тій послідовності, у якій вони надходили на підприємство (відображенні у бухгалтерському обліку), тобто запаси, які першими випускаються у виробництво (продаж та інше вибуття), оцінюються за собівартістю перших за часом надходження запасів.

Оцінка за нормативними затратами полягає у застосуванні норм витрат на одиницю продукції (робіт, послуг), які встановлені підприємством з урахуванням нормальних рівнів використання запасів, праці, виробничих потужностей і діючих цін. Для забезпечення максимального наближення нормативної норми затрат до фактичної норми, ціни повинні регулятивно у нормативній базі перевірятися і переглядатися.

Оцінка за цінами продажу базується на застосуванні агропромисловими підприємствами (при роздрібній торгівлі) середнього відсотку торгівельної націнки товарів. Цей метод застосовують підприємства, що мають значну і

змінну номенклатуру товарів з приблизно однаковим рівнем торгівельної націнки. Собівартість реалізованих товарів визначається як різниця між продажною (роздрібною) вартістю реалізованих товарів і сумою торгівельної націнки на ці товари. Сума торгівельної націнки на реалізовані товари визначається як добуток продажною (роздрібною) вартості реалізованих товарів і середнього відсотку торгівельної націнки. Середній відсоток торгівельної націнки визначається діленням суми залишку торговельних націнок на початок звітнього місяця і торговельних націнок по продажній вартості одержаних у звітному місяці товарів на суму продажною (роздрібною) вартості залишку товарів на кінець звітнього місяця та продажною (роздрібною) вартості одержаних у звітному місяці товарів [2, с.32].

Вартість малоцінних та швидкозношуваних предметів, ще передані в експлуатацію, виключається зі складу активів (списується з балансу) з подальшою організацією оперативного кількісного обліку таких предметів за місцями експлуатації і відповідними особами протягом строку їх фактичного використання.

В зарубіжній практиці найбільше розповсюдженні дві системи бухгалтерського обліку матеріалів в аграрних підприємствах: періодична та безперервна. Якщо періодична система, то детальний облік матеріальних засобів на протязі звітнього періоду не ведеться, а в кінці звітнього періоду потрібно проводити інвентаризацію для встановлення фактичних залишків виробничих запасів. Собівартість цінностей які вибули визначається так: собівартість куплених додати залишок запасів на початок звітнього періоду та відняти залишок запасів на кінець звітнього періоду.

Якщо застосовується безперервна система, то ведеться облік руху матеріалів в процесі надходження відповідних документів. Вона дає можливість постійно мати інформацію про наявність та рух ТМЦ та забезпечити їх контроль. В Україні аграрними підприємствами на теперішній час використовується безперервна система обліку матеріальних цінностей.

Підприємствам потрібно дозволити самостійно обирати систему обліку матеріалів, виходячи з конкретних умов господарювання. Періодична система ефективна на невеликих підприємствах, на яких тільки одна матеріально відповідальна особа. В таких умовах може бути відсутній аналітичний облік матеріалів, а інформація про їх наявність добувається методом наявного огляду.

На великих підприємствах, коли велика кількість видів матеріальних цінностей і декілька матеріально-відповідних осіб потрібно організовувати аналітичний облік на картках або на комп'ютерах. Проводити інвентаризацію при такій формі не можливо, оскільки вона потребує великих затрат часу.

Якщо ТМЦ придбані для використання в господарській діяльності і їх вартість буде врахована в суму валових витрат, а потім в наступному податковому періоді вона буде використана на цілі не пов'язані з організацією веденням виробництва та продажу продукції (робіт, послуг), які необхідні на суму їх вартості відкоригованої величини залишку на початок звітнього періоду в якому здійснювалось «невиробниче використання». Це може бути крадіжкою та нестачею в межах норм природного убутку [3]. Якщо ТМЦ вироблені на

підприємстві, то вони оприбутковуються по собівартості (в неї включається вартість придбаних ТМЦ, з яких вони виготовлені, суму заробітної плати та нарахувань, інших витрат). Таким чином бухгалтеру необхідно буде вести ще й такий аналітичний облік.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 “Запаси” //Бухгалтерський учет и аудит. – 1999.- №11. – С.8 – 11.
2. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік / Ф.Ф. Бутинець. – Житоми: ЖІТІ, 2003. – 568 с.
3. Бутинець Ф.Ф. Організація бухгалтерського обліку / Ф.Ф. Бутинець, О.В. Олійник, М.М. Шигун, С.М. Шулепова. – Житомир: ЖІТІ, 2001.- 576 с.

Герасименко О.П., магістр
Науковий керівник – Романченко Ю. О., к.е.н., доцент
Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ АВТОМАТИЗОВАНОГО ОБЛІКУ ВИРОБНИЦТВА ТА РЕАЛІЗАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

В умовах автоматизованої обробки інформації бухгалтерський облік і бухгалтерська інформація використовуються більш широко ніж при ручній обробці даних, що обумовлено рядом факторів, основними з яких є обробка і зберігання великої кількості однакових в структурному плані одиниць облікової інформації, здійснення вибірки інформації з великої кількості даних, виконання складних математичних розрахунків, одержання в лічені хвилини паперових копій будь-якого документу (первинних документів, форм звітності тощо), багаторазове відтворення будь-яких дій (наприклад, роздрукування примірників певного документу тощо).

Правильний вибір засобів автоматизації та програмного забезпечення дозволяє легко і миттєво адаптувати роботу бухгалтерії до правових норм, які часто змінюються. Це зумовлює певні вимоги що ставляться при виборі програмного забезпечення.

Однією з найбільш вживаних є програма «1С: Підприємство. Версія 7.7». Дана програма є нескладною та зручною у використанні і не вимагає чіткого розподілу функціональних обов'язків.

Для ефективної роботи бухгалтерської програми потрібно мати змогу вводити, редагувати і зберігати довідникову інформацію.

Облікову роботу в режимі «1С: Підприємство» необхідно організувати за такими етапами:

1. Налаштування облікового процесу. Встановити робочу дату та звітний період можна в меню «Сервіс» - «Параметри» та робочий період – «Операції» -

«Управління бухгалтерськими висновками».

2. Сформувати вихідну інформацію у вигляді довідників та констант. У програмі реалізовано великий перелік довідників, що містяться в меню «Довідники». Робота з константами ведеться в спеціалізованому вікні «Константи» в меню «Операції».

3. Відображення господарських процесів.

Як правило, фіксації фактів господарських процесів здійснюються в первинних документах, що містяться в меню «Документи» або «Журнал».

При формуванні витрат на виробництво першим документом є «Попередня калькуляція», а лише в кінці звітної періоду на підставі проведених документів автоматично формується «Кінцева калькуляція».

Не слід забувати про послідовність проведення документів. Першим завжди проводиться «документи – замовлення», що є основою для формування інших документів.

При реалізації сільськогосподарської продукції використовують такі довідники:

– довідник «Види витрат» який містить список видів витрат. Структуру цього довідника можна створювати на свій розсуд, залежно від завдань з аналізу витрат, які стоять перед фірмою.

– довідник «Види діяльності» призначені для зберігання інформації про види діяльності, які існують на підприємстві

– довідник «Номенклатура» призначений для зберігання списку ТМЦ (товарів, продукції, матеріалів тощо) та послуг.

– довідник «Рахунки нашої фірми» призначений для зберігання списку всіх місць, де можуть знаходитись готівкові і безготівкові грошові кошти.

В системі 1С: Підприємство» при реалізації готової продукції одним із первинних документів є «Видаткова накладна», яка призначена для відображення операцій, пов'язаних з відпуском продукції. Зміна місця зберігання або матеріально-відповідальної особи відображається документом «Перемещение» за яким формується «Накладна на внутрішнє переміщення».

Сільськогосподарську продукцію можна продавати кількома способами. Один з варіантів – коли покупцю виставляють рахунок на оплату придбаної продукції. Для відображення цієї операції в типовій конфігурації використовують документ «Рахунок-фактура». Наступним кроком є виписування податкової накладної. За допомогою документа «Податкова накладна» реєструють продаж і виписують документи покупцям. Автоматично формуватися накладні будуть у випадку, коли константа «Автоматичне формування податкових накладних» матиме значення «Так». Завершаючим етапом попередньої оплати є складання видаткової накладної. За допомогою якої підприємство, відображає відпуск зерна зі складу.

Отже, автоматизації обліку сприяє, в першу чергу, скорочення процесу ведення та обробки облікової інформації, прискорює процес обміну обліковою інформацією, практично зведе до нуля неточність за рахунок заокруглень, приписів та арифметичних помилок. Тобто сприяє своєчасному і достовірному наданню інформації зовнішнім і внутрішнім користувачам.

Список використаних джерел

1. Івахненко І. В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту: навчально-практичний посібник / І. В. Івахненко – К. : Знання, 2006. – 348 с.
2. Костюк О. В. Сучасні підходи до обліку витрат на підприємствах / О. В. Костюк // Сучасна економіка. – 2010. – № 6. – С. 66–71.
3. Муравський В. Відмова від первинного документування як чинник інтеграції повністю автоматизованої системи обліку / В. Муравський // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – № 10. – С. 35-42.
4. Терещенко Л. О. Інформаційні системи і технології в обліку: навч. посіб. / Л. О. Терещенко, І. І., Матієнко-Зубенко. – К. : КНЕУ, 2004. – 187 с.

Гнатенко Є. П., к.е.н., доцент
Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського
м. Миколаїв

ОПТИМАЛЬНЕ СПІВВІДНОШЕННЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ТА ПОТОЧНОЇ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТЕЙ

Управління дебіторською заборгованістю та зобов'язаннями включає: аналіз дебіторів та кредиторів підприємства; аналіз реальної вартості дебіторської заборгованості та зобов'язань; контроль за реальним співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованості; розробку політики авансових розрахунків з клієнтами підприємства, надання комерційних кредитів; оцінку і реалізацію факторингу.

Аналіз дебіторів передбачає передусім, аналіз їх платоспроможності з метою вироблення індивідуальних умов представлення комерційних кредитів і умов договорів факторингу. Рівень і динаміка коефіцієнтів ліквідності надає можливість зробити висновок про доцільність продажу продукції тільки при передоплаті або, навпаки - про можливість зниження відсотка по комерційних кредитах і т.п. Аналіз дебіторської заборгованості і оцінка її реальної вартості полягає в аналізі заборгованості за термінами її виникнення, у виявленні безнадійної заборгованості і формуванні на цю суму резерву за сумнівним боргом.

Дебіторська заборгованість - елемент оборотних коштів, її зменшення знижує коефіцієнт покриття. Тому необхідно вирішувати не тільки задачу зниження дебіторської заборгованості, але також її збалансованості з кредиторською. При аналізі співвідношення між дебіторською і кредиторською заборгованостями необхідний аналіз умов комерційного кредиту, що надається фірмі постачальниками сировини і матеріалів. Одним із засобів визначення оптимального співвідношення дебіторської та поточної кредиторської заборгованостей є розрахунок коефіцієнта, що дозволяє визначити скільки припадає дебіторської заборгованості на 1 гривню кредиторської, причому

оптимальне значення даного коефіцієнта варіюється від 0,9 до 1,0, тобто кредиторська заборгованість повинна лише на 10 % перевищувати дебіторську.

Розрахунок коефіцієнта ведеться за такої формули:

$$КСДК = R_a / R_p \quad (1)$$

де КСДК – коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості;

R_a – дебіторська заборгованість;

R_p – кредиторська заборгованість.

Аналіз співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості ПАТ «УКРТРАНСГАЗ» за три роки – 2011-2013 та I півріччя 2014 року представлено у таблиці 1.

Таблиця 1

Аналіз співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості ПАТ «УКРТРАНСГАЗ»

Роки	Загальна сума дебіторської заборгованості	Загальна сума кредиторської заборгованості	Рекомендоване значення	Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	Відхилення від рекомендованого значення
2011	3 617 573	5 419 109	0,9 – 1,0	0,67	-0,33
2012	2 242 510	6 838 275	0,9 – 1,0	0,22	-0,78
2013	5 062 633	10 248 977	0,9 – 1,0	0,49	-0,51
I півріччя 2014	9 386 079	16 377 110	0,9 – 1,0	0,57	-0,43

З даних таблиці, маємо:

- 2011 рік коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості становив 0,67, тобто кредиторська заборгованість перевищує дебіторську на 0,33;

- 2012 рік коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості становив 0,22, тобто на 0,78 кредиторська заборгованість перевищує дебіторську;

- 2013 рік коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості становив 0,49 на 0,51 кредиторська заборгованість перевищує дебіторську;

- I півріччя 2014 року коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості становив 0,57 на 0,43 кредиторська заборгованість перевищує дебіторську.

Отже, таке співвідношення є нераціональним, оскільки кредиторська заборгованість не повинна перевищувати дебіторську заборгованості більше ніж на 10%. Тому ПАТ «УКРТРАНСГАЗ» необхідно постійно здійснювати аналіз співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованості і докладати всіх зусиль зниження даних показників. Зменшення заборгованостей

за рахунок скорочення періоду її погашення, а не за рахунок зменшення обсягів реалізації позитивно характеризує управління дебіторською заборгованістю.

Список використаних джерел

1. Буряк П.Ю., Римар М.В. Фінансовий аналіз дебіторської заборгованості [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://uerp.scienceontheweb.net/>.
2. Блонська В. І. Вдосконалення управління дебіторською заборгованістю торговельних підприємств в умовах дефіциту оборотних коштів / В. І. Блонська, Н. Б. Толопка // Наука й економіка, - 2009. - №4(16). - Т.2. - С. 65-74.
3. Власова І. Політика управління заборгованістю в системі фінансового менеджменту підприємств / І. Власова // Економіка. - 2011. - №5(112), - С. 17-20.
4. Горбачова О. М. Облік і аналіз дебіторської заборгованості: проблеми та шляхи їх вирішення / О. М. Горбачова, Л. В. Лахай // Торгівля і ринок, - 2010. - № 30. - Т. 2. - С. 392-399.
5. Дубровська Е. Управление дебиторской задолженностью / Е. Дубровська, В. Смачило // Финансовый директор, - 2007. - №5. - С.47-53.
6. Джалал Т.К. Аналіз дебіторської і кредиторської заборгованості підприємства / Т.К. Джалал // Економічний аналіз: теорія і практика, - 2006. - N 7. - 216 с.
7. Кляшко О.М. Аналіз дебіторської заборгованості в системі управління підприємством / О.М. Кляшко // Автореферат дис. Канд. екон. наук 08.00.09. – Бухгалтерський облік, аналіз та аудит. – Київ: КНТЕУ, - 2011. - 21 с.
8. Лищенко О.Г. Аналіз дебіторської заборгованості в системі управління підприємством / О.Г. Лищенко // Запоріжжя: Гуманіст. Ун-т «Запоріз. ін-т держ. та муніцип. упр.», - 2009. - №1. - 114-117 с.

Денєжна А.О.
Науковий керівник – Руснак А.В., к.е.н., доцент
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ З ВИКОРИСТАННЯМ КОМП'ЮТЕРНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Процес організації обліку у сільськогосподарських підприємствах є досить трудомістким і разом з тим ризиконебезпечним, тому що навіть одна помилка може стати причиною цілого ряду порушень і неточностей, це відіб'ється на господарському процесі та інформації про фінансово-майновий стан підприємства. Тому питання спрощення та мінімізації ризику даного процесу є досить актуальним. Один з основних шляхів вирішення даної

проблеми є автоматизація бухгалтерського обліку за допомогою сучасних інформаційних технологій.

Комп'ютерна програма, звичайно, не може замінити грамотного бухгалтера, однак вона допоможе скоротити рутинні операції, вкаже на помилки у звітності, полегшить облік і дасть можливість оцінити фінансове становище підприємства.

Автоматизація бухгалтерського обліку у сільськогосподарських підприємствах дасть змогу досягти наступних результатів:

- впорядкування інформаційних потоків при автоматизованому бухгалтерському обліку, з'являється можливість отримати будь-яку вибірку даних натисканням кількох клавіш;

- знижується ризик виникнення помилок, що дає змогу уникнути штрафів та санкцій податкових органів;

- бухгалтерський облік стає більш економічним, з'являється можливість оптимізувати оподаткування без зайвих ризиків;

- автоматизація бухгалтерського обліку підвищує його оперативність.

Метою дослідження є доведення необхідності організації обліку у сільськогосподарських підприємствах з використанням комп'ютерних інформаційних технологій та висвітлення перспектив її удосконалення.

На ринку програмних продуктів представлено велику кількість програм, серед яких найбільш відомими є: «1С: Підприємство» - 7 і 8 версія, «Акцент – бухгалтерія», «Парус – Підприємство», «Бест Звіт Плюс», «М.Е.Дос IS».

Кожна з вищевказаних програм має свої особливості у веденні обліку на підприємствах, але також вони різняться і ціною придбання, яка залежить передусім від комплектації та приналежності до конкретної операційної системи. Найдорожчою програмою є «1С: Підприємство», і ця програма набула більшого поширення в Україні порівняно з іншими програмними продуктами.

«1С: Підприємство 8.2» - програмний продукт «1С: Бухгалтерія 8.2 для України» включає технологічну платформу «1С: Підприємство 8.2» і конфігурацію (прикладне рішення) «Бухгалтерія для України».

Правила ведення обліку налаштовані саме в конфігурації. «1С: Бухгалтерія 8.2 для України» призначена для автоматизації бухгалтерського й податкового обліку, включаючи підготовку обов'язкової (регламентованої) звітності, в організаціях, що здійснюють які-небудь види комерційної діяльності: оптову й роздрібну торгівлю, комісійну торгівлю (включаючи субкомісію), надання послуг, виробництво і т.д.

«1С: Бухгалтерія» - універсальна програма масового призначення для автоматизації бухгалтерського обліку. Даний пакет дозволяє автоматизувати ведення всіх розділів бухгалтерського обліку: операції по банку і касі; основні засоби та нематеріальні активи; облік матеріалів; облік товарів та послуг; облік виробництва продукції; облік валютних операцій; розрахунки з покупцями і постачальниками; розрахунки з підзвітними особами; облік розрахунків по заробітній платі з працівниками, нарахування ПДФО; розрахунки з бюджетом інші розділи обліку [1].

Дана програма побудована з урахуванням особливостей обліку в Україні

на базі Національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку. При цьому врахована можливість одночасного ведення бухгалтерського і податкового обліку, що для обліку розрахунків за фіксованим сільськогосподарським податком є досить актуальним і практичним моментом. Одночасне введення даних, необхідних як для податкового, так і для бухгалтерського обліку, дає можливість користувачам прослідкувати всі господарські операції і зміни в складі активів і пасивів, що відбуваються в різних ланках облікової роботи. Крім того, програмне забезпечення може легко налагоджуватися відповідно до особливостей облікової роботи на сільськогосподарських підприємствах. Класифікаційні ознаки програми наведені в табл. 1 [2].

Таблиця 1

Ознаки програми «1С: Бухгалтерія 8.2» та їх характеристика

Класифікаційна ознака	Характеристика ознак
Клас програми	Універсальна бухгалтерська програма (міді - бухгалтерія)
Призначення	Для ведення бухгалтерського обліку
Група споживачів	Невелика чисельність персоналу бухгалтера
Об'єкт обліку	Мала та середні за розміром підприємства різних галузей діяльності
Спосіб реалізації облікових функцій	Перевага надається введенню операцій за шаблонами та за допомогою документів
Комплексність виконання функцій	Інтегрована програма зведеного обліку

«Акцент - бухгалтерія» - це універсальна автоматизована програма для ведення бухгалтерського, управлінського та фінансового обліку на підприємствах. Ця програма забезпечує повноцінний правильний з бухгалтерської точки зору багатовимірний та багаторівневий аналітичний і синтетичний облік. В програмі реалізована загальноприйнята методика бухгалтерського фінансового та податкового обліку, яка підтримує НСБО. «Стандартне рішення» що входить в комплект поставки продукту, створене для підприємств оптово-роздрібною торгівлі. Також напрацьовано ряд спеціалізованих рішень, які базуються на стандартах і враховують специфіку бухгалтерського обліку при автоматизації підприємств.

«Парус – Підприємство» - повнофункціональна система, що дозволяє автоматизувати всі облікові й управлінські завдання, характерні для підприємств малого і середнього бізнесу.

«Бест Звіт плюс» - програмний комплекс призначений для автоматизації процесів роботи зі звітною документацією встановленого зразка. Він забезпечує організацію електронного документообігу у всіх без винятку суб'єктів господарювання будь-якої форми власності та джерел фінансування або між ними та державними контролюючими органами, подача звітності яким передбачена чинним законодавством. Це можливість інтеграції даних з будь-якої бухгалтерської програми (1С і т.д.) Передача звітності засобами електронної пошти із застосуванням підсистеми шифрування та пересилки [4].

«М.Е.Дос» - це універсальна система для електронного документообігу. Основною перевагою програмного комплексу порівняно з іншими є наявність у ньому повного циклу подання документів до всіх звітних органів – від створення до відправлення електронною поштою та отримання квитанцій у відповідь. У програмі можна створити, перевірити, роздрукувати, зберегти на електронних носіях, підписати ЕЦП, зашифрувати і відправити електронною поштою звітні документи та отримати квитанції у відповідь [5].

Виходячи з вищевикладеного, для сільськогосподарських підприємств найбільш прийнятним є застосування програмного продукту «1С: Бухгалтерія 8.2». При автоматизованій формі обліку фази обробки облікової інформації проводяться автоматично за винятком введення інформації, якщо не передбачено входження інформації через електронну мережу.

Список використаних джерел

1. Бутинець Ф.Ф. Інформаційні системи бухгалтерського обліку / Ф.Ф. Бутинець. – Житомир: ПП «Рута», 2002. – 398 с.
2. Сараєва Г. 1С:Бухгалтерія 8.2: доступно для бухгалтера / Г. Сараєва, Л. Власенко. – Х.: Фактор, 2011. – 528 с.
3. Клименко О.В. Інформаційні системи і технології в обліку / О.В. Клименко. – К., 2008. – 320 с.
4. Войтюшенко Н.М. Інформаційні системи і технології в обліку / Н.М. Войтюшенко. - Донецьк: ДонНУЕТ, 2009. – 340с.
5. Система електронного документообігу «М.Е.Дос IS». - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://me-doc.com.ua>.

Дзевєріна К.Б., магістр
Науковий керівник –Пилипенко К.А.,к.е.н., доцент
Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава

ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА- ПРОВОДИМО ПО НОВОМУ

Інвентаризація запасів проводиться не менше одного разу на рік згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» №996-ХІV від 16 липня 1999 р. Метою якої є забезпечення достовірності бухгалтерського обліку шляхом їх зіставлення з фактичною наявністю майна. З 2015 р. інвентаризацію буде проводитися по-новому згідно наказом Міністерства фінансів № 879 від 02.09.2014 р., затверджено Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань та замінено Інструкцію з інвентаризації матеріальних цінностей, розрахунків та інших статей балансу бюджетних установ, затверджену наказом Головного управління Держказначейства № 90 від 30.10.1998 р. [4].

Вимоги, зазначених документів поширюються на юридичних осіб, створених відповідно до законодавства України, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності, а також представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності. Отже, Положення набирає чинності з 01.01.2015 р. та прийде на заміну таким документам, як:

- Інструкція № 90 від 30.10.1998 р.;

- Інструкція по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків, затверджена наказом Міністерства фінансів України № 69 від 11.08.1994 р.

Таким чином, для бюджетних установ та комерційних підприємств будуть діяти єдині правила проведення інвентаризації, які встановлено Положенням. Це означає, що вже з нового року при проведенні інвентаризації з будь-яких підстав бюджетні установи повинні керуватися вимогами Положення. Згідно якого інвентаризацію проводять суцільним методом та охоплюють все майно.

Інвентаризація запасів проводиться за місцями зберігання та окремо за матеріально відповідальними особами. Матеріальні запаси при інвентаризації записуються в інвентаризаційні описи за найменуванням із зазначенням номенклатурного номера (за його наявності), виду, групи, сорту, одиниці виміру, ціни, суми та кількості (рахунок, вага або міра), фактично встановлених на дату інвентаризації, та за даними бухгалтерського обліку.

На малоцінні та швидкозношувані предмети, які обліковуються в оперативному порядку, інвентаризаційні описи не складаються, а перевіряється фактична наявність цих предметів у матеріально відповідальних осіб шляхом зіставлення з відомістю оперативного обліку. Виявлена при цьому нестача предметів оформлюється актом.

Інвентаризація запасів, як правило, здійснюється в порядку розташування цінностей у даному приміщенні. Під час інвентаризації не можна допускати безладного переходу від одного виду товарно-матеріальних цінностей до іншого. При зберіганні цінностей у різних ізольованих приміщеннях в однієї матеріально відповідальної особи інвентаризація здійснюється послідовно по місцях зберігання. Після перевірки цінностей вхід до приміщення опломбовується і комісія переходить для роботи в наступне приміщення [2]. Спецодяг та предмети індивідуального користування, відправлені у прання та ремонт, перевіряються на підставі документів надавача послуг.

Товарно-матеріальні цінності, що надходять на підприємство під час проведення інвентаризації, приймаються матеріально відповідальними особами у присутності членів інвентаризаційної комісії та вносяться до окремого інвентаризаційного опису «Товарно-матеріальні цінності, що надійшли під час інвентаризації», в якому вказується, коли і від кого надійшли матеріали, дата і номер прибуткового документа, найменування, кількість, ціна і загальна сума цінностей, що надійшли. Водночас на прибутковому документі за підписом голови інвентаризаційної комісії робиться позначка «після інвентаризації» з посиланням на дату і номер опису, до якого занесено ці цінності [1].

При інвентаризації запасів, що перебувають у дорозі, відвантажених, не оплачених у строк покупцями, а також тих, що знаходяться на складах інших підприємств або організацій, перевіряється обґрунтованість сум, облікованих на відповідних рахунках. Причому на рахунках бухгалтерського обліку можуть залишитися тільки суми товарно-матеріальних цінностей, підтверджені належним чином оформленими документами. Інвентаризаційні описи (акти) складаються окремо по кожному такому виду цінностей.

Висновки щодо виявлених розбіжностей між фактичною наявністю активів і зобов'язань і даними бухгалтерського обліку, які наводяться в звіряльних відомостях, та пропозиції щодо їх врегулювання відображаються інвентаризаційною комісією у протоколі, що складається після закінчення інвентаризації і передається на розгляд та затвердження керівнику підприємства. У протоколі наводяться: причини нестач, втрат, лишків, а також пропозиції щодо заліку внаслідок пересортиці, списання нестач в межах норм природного убутку, а також понаднормових нестач і втрат від псування цінностей із зазначенням причин та вжитих заходів щодо запобігання таким втратам і нестачам. Підприємства можуть додавати до протоколів іншу інформацію, що є суттєвою для прийняття рішень щодо визнання і оцінки активів і зобов'язань та розкриття відповідної інформації у фінансовій звітності.

Протокол інвентаризаційної комісії затверджується керівником підприємства протягом 5 робочих днів після завершення інвентаризації. Результати інвентаризації на підставі затвердженого протоколу інвентаризаційної комісії відображаються у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності того звітного періоду, у якому закінчена інвентаризація [3].

Нестача запасів у межах установлених норм природного убутку, виявлена під час інвентаризації, списується за розпорядженням керівника підприємства на витрати. Норми природного убутку можуть застосовуватися лише у разі виявлення фактичних нестач і після взаємозаліку нестач цінностей і лишків внаслідок пересортиці. За відсутності норм природного убутку втрата розглядається як нестача понад норму, які списуються з балансу та відносяться на рахунок винних осіб у розмірі, визначеному відповідно до законодавства, у разі якщо винні особи не встановлені, вони зараховуються на позабалансовий рахунок до моменту встановлення винних осіб або закриття справи згідно із законодавством. Розмір збитків від розкрадання, нестач, знищення (псування) матеріальних цінностей визначається відповідно до законодавства.

По завершенні інвентаризації запасів складають інвентаризаційний опис. Оформлені інвентаризаційні описи комісією передаються до бухгалтерії, де дані інвентаризації порівнюються з даними бухгалтерського обліку (лишки або нестачі, якщо вони мали місце). Запаси, по яких виявлено розходження з даними бухгалтерського обліку, записують в порівняльну відомість, а матеріально відповідальні особи повинні дати інвентаризаційній комісії письмові пояснення що до причин їх виникнення. Свої висновки і пропозиції що до урегулювання інвентаризаційних різниць комісія оформлює протоколом і

подає на затвердження керівнику підприємства. Керівник повинен прийняти рішення про оприбуткування лишків та списання нестач запасів і затвердити протокол у п'ятиденний термін.

Список використаних джерел

1. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник [для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів.] / Бутинець Ф.Ф. ; 7-ме вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП «Рута», 2006. – 832 с.
2. Приймачок О. М. Облік виробничих запасів і аналіз ефективності їх використання: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.04 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / О. М. Приймачок. – Київ, 2005. – 24 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: lib.ua-ru.net.
3. Сопко В. В. Бухгалтерський облік : [навч. посібник] / Сопко В.В. ; 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2004. – 578 с.
4. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затверджене Мінфін України № 879 від 02 верес. 2014 р.[Електронний ресурс] - Режим доступу : <http://vektor.if.ua/articles/2011-10-18-14-35-24/298-inventaryzacia>.

Дзюба О.С., магістр
Науковий керівник –Танклевська Н.С., д.е.н., професор
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ЗАСОБІВ ПРАЦІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

В економічній теорії під необоротними активами розуміють вилучені підприємством з господарського обороту власні кошти, які обліковуються на балансі. У бухгалтерському обліку до необоротних активів відносяться активи, призначені для використання протягом періоду більше одного року (або операційного циклу, якщо він перевищує один рік). Тобто вони обслуговують декілька циклів виробництва, не змінюючи при цьому своєї натуральної форми.

Для здійснення основної діяльності сільськогосподарських підприємствам необхідні необоротні активи, або засоби праці, під якими в економічній літературі розуміють річ або сукупність речей, за допомогою яких працівник здійснює вплив на предмети праці. Від предметів праці засоби праці відрізняються тим, що багаторазово беруть участь у процесі виробництва, зберігаючи при цьому свою натуральну форму, поступово зношуються і частинами переносять свою вартість на виготовлену продукцію або виконані роботи (надані послуги). Під впливом засобів праці предмети праці змінюють свої фізико-хімічні властивості та перетворюються на готову продукцію.

До засобів праці відносяться машини, обладнання, інструменти тощо. В господарській діяльності підприємства використовують засоби праці, які функціонують в натуральній формі протягом певного періоду. Такі засоби праці отримали назву основних засобів. Відповідно до П(С)БО 7 «Основні

засоби»: основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує, щоб використовувати у виробництві або при поставці товарів, наданні послуг, здачі в оренду іншим особам, або здійснювати адміністративні та соціально-культурні функції, очікуваний строк використання яких більше 1 року [1].

В економічній літературі часто ототожнюються поняття «основні засоби» та «основні фонди». Термін «основні засоби» вживають в бухгалтерському обліку, «основні фонди» - в податковому. Під основними фондами розуміють джерела утворення господарських засобів підприємства, до яких належать статутний капітал, резервний капітал, прибуток та інші джерела, які відображаються в пасиві балансу [2]. Стосовно основних засобів більш правильно застосовувати поняття «засоби», оскільки саме вони становлять частину активів підприємства. Згідно до П(С)БО 7, якщо один об'єкт основних засобів складається з окремих частин, що мають різний термін корисного використання, то кожна з цих частин може визначатися як окремий об'єкт [1]. Класифікацію основних засобів для цілей бухгалтерського обліку відображено на рис. 1.

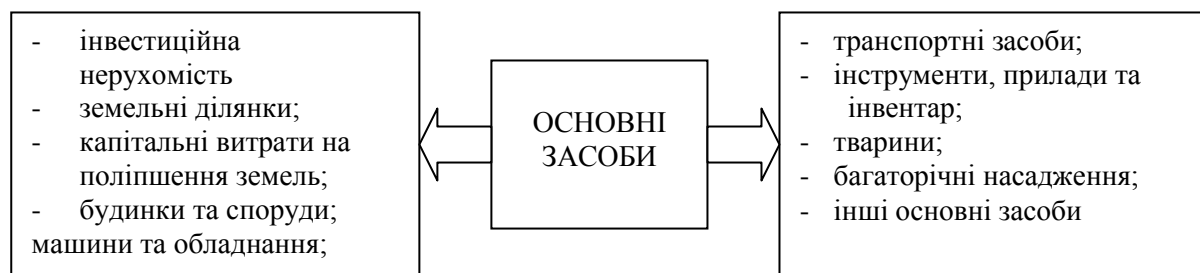

Рис. 1. Класифікація основних засобів в бухгалтерському обліку

Основні засоби класифікуються за їх функціональним призначенням, галузями економічної діяльності, речовим характером, використанням, належністю і видами. За функціональним призначенням розрізняють виробничі основні засоби, які безпосередньо беруть участь у виробничому процесі або сприяють його здійсненню (будівлі, споруди, силові машини й обладнання, робочі машини тощо, які використовуються у сфері матеріального виробництва) та невиробничі основні засоби, які не беруть безпосередньої участі у процесі виробництва й призначені, в основному, для обслуговування комунальних і культурно-побутових потреб працівників (будівлі, споруди, обладнання), що використовуються у невиробничій сфері для задоволення побутових потреб працівників. Невиробничі основні засоби не є засобами праці, але вони також використовуються протягом тривалого часу, зберігаючи свою натуральну форму та поступово втрачаючи свою вартість у міру зношення.

За речовим характером розрізняють інвентарні та неінвентарні основні засоби. До інвентарних відносять об'єкти, що мають речове вираження та підлягають перевірці, обміру, підрахунку в натурі; до неінвентарних – капітальні вкладення в земельні ділянки, лісові угіддя.

За використанням основні засоби поділяються на діючі (всі основні засоби, що використовуються на підприємстві), недіючі (ті, що не

використовуються в певний період часу в зв'язку з тимчасовою консервацією підприємства або окремих підрозділів) і запасні (різне устаткування, яке перебуває в резерві та призначене для заміни об'єктів основних засобів, що вибули або ремонтуються).

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [Електронний ресурс] // Затв. наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 року № 92. – Режим доступу: «<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>».

2. Кузьмін Д. Л. Основні засоби та основні фонди: порівняльний аспект / Д.Л. Кузьмін // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2012. - Вип. 2 (23). – 148-155 с.

Задирко М.В.

Науковий керівник – Корчагіна В.Г., к.е.н.

Новокаховський гуманітарний інститут

м. Нова Каховка

АНАЛІЗ МЕТОДІВ ОЦІНКИ СПИСАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

На сьогоднішній день в умовах забезпечення ефективного функціонування суб'єктів господарювання, досягнення ними найточніших і найкращих фінансових результатів вибір методів оцінки виробничих запасів при їх списанні є важливою передумовою організації обліку даних об'єктів.

Виробничі запаси істотно впливають на фінансовий результат господарської діяльності, оскільки мають найбільшу питому вагу в собівартості витрат підприємства більшості галузей виробництва різних сфер діяльності. Законодавчо визначено особливості обліку запасів у П(С)БО 9 «Запаси». При відпуску запасів у виробництво, їх продажу або іншому вибутті оцінка відбувається за одним з п'яти методів, що прописані в П(С)БО 9 «Запаси»: за ідентифікованою собівартістю; за середньозваженою собівартістю; оцінка запасів за собівартістю перших за часом надходження запасів(ФІФО); оцінка за нормативними затратами; оцінка за цінами продажу [1].

Кожен з методів оцінки запасів при їх вибутті має свої особливості застосування. Переваги та недоліки кожного з методів, наведені у таблиці 1.

Визначення оптимального методу розрахунку собівартості використаних матеріалів, доволі таки складно, бо не існує найкращого методу, який можна було б застосовувати у всіх ситуаціях, адже кожний метод має свої недоліки та переваги [3].

Ефективність використання конкретного методу оцінки запасів залежить від сформованих на підприємстві довірливих зв'язків з постачальниками, своєчасності і ритмічності забезпечення виробництва необхідними матеріалами

та інших факторів, які впливають на показники діяльності суб'єкта господарювання. Тому вибір методу оцінки повинен бути виваженим і продуманим рішенням кожного підприємства.

Таблиця 1

Характеристика методів оцінки вибуття запасів [2]

Суть методу	Переваги	Недоліки
Ідентифікаційної собівартості		
Передбачає визначення витрат за кожною окремою одиницею виробничих запасів	Для кожної одиниці запасів використовується спеціальне маркування, яке дозволяє визначити її собівартість	Можливість маніпулювання сумою прибутку, роблячи суб'єктивний вибір, який запас використовувати в певний період часу
Середньозваженої собівартості		
Оцінка запасів ведеться середньою ціною, що враховує вартості залишку запасів на початок звітного місяця і вартості одержаних у звітному місяці запасів	Не вимагає детального обліку руху за кожною одиницею запасів.	У період підвищення цін метод призводить до того, що підприємства оголошують більший прибуток, ніж справедливий, у результаті чого сплачуються надлишкові кошти у вигляді податків
ФІФО		
Собівартість запасів, придбаних у першу чергу, повинна бути віднесена до запасів, що вибули у першу чергу	Вигідно використовувати при плановому скороченні закупок матеріалів та при очікуванні падіння цін на продукцію, що виготовляється.	У період інфляції забезпечує наявність невиправдано завищеної суми прибутку, що призведе до сплати надлишкових коштів у вигляді податку на прибуток
Нормативних витрат		
На підприємстві встановлюються нормативні облікові ціни, якими протягом місяця користуються для оцінки списання запасів.	Охоплення нормативними калькуляціями значної частини витрат.	Постійний перегляд норм використання запасів, праці, виробничих потужностей та діючих цін
Ціни продажу		
Собівартість реалізованих товарів визначається як різниця між вартістю товарів і сумою торговельної націнки на них	Даний метод розповсюджений у роздрібній торгівлі. Оперативне реагування на зміну ціни придбання	Розрахована у такий спосіб величина досить орієнтовна і може відхилитися від реальної вартості товарів

Аналіз застосування існуючих методів оцінки запасів показує, що при кожному з них можна одержати різні результати фінансової діяльності. При виборі методу оцінки запасів, підприємство має враховувати низку зовнішніх та внутрішніх факторів, які впливають на результати діяльності підприємства. При

цьому одним із основних факторів є особливості діяльності господарюючого суб'єкта.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 "Запаси" [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>.

2. Самко М.С. Порівняльний аналіз існуючих видів оцінок виробничих запасів підприємства / М.С. Самко // Управління розвитком. – 2013. – № 3. – С. 62–65.

3. Домбровська Н. Р. Методи оцінки виробничих запасів підприємства при їх використанні згідно національних стандартів [Електронний ресурс] / Н. Р. Домбровська // Інноваційна діагностика. – 2011. – № 7. – С. 137–143. – Режим доступу : http://www.nbuiv.gov.ua/portal/Soc_Gum/inek/2011_7/137.pdf.

4. Фесенко В. В. Вибір методу оцінки списання запасів як фактор впливу на формування фінансових результатів / В. В. Фесенко // Управління розвитком. – 2012. – № 4. – С. 53–56.

Карпенко Н. Г., к.е.н., доцент
Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава

ОБЛІК ЗАПАСІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

В забезпеченні повноцінної діяльності бюджетних установ значну роль відводиться запасам, що є оборотними активами установи у матеріальній формі з терміном експлуатації протягом одного року. Різноманітність складу запасів зумовлює потребу в класифікації, головною ознакою якої вважають функціональну належність.

Наказом Міністерства фінансів України затверджено «Положення з бухгалтерського обліку запасів бюджетних установ» № 947 від 14 листопада 2013 р., що введено в дію з 1 січня 2014 р. (Положення № 947) [2]. Згідно даного положення визначено основні терміни визнання запасів бюджетної установи, їх класифікацію та умови визначення вартості, як зображено. До складу запасів установи включено: виробничі запаси, тварини на вирощуванні та відгодівлі, малоцінні та швидкозношувані предмети, матеріали і продукти харчування, готова продукція та продукція сільськогосподарського виробництва.

Придбані або вироблені запаси зараховуються на баланс установи за первісною вартістю, що складається з суми сплаченої на придбання чи виготовлення запасу без урахування транспортних витрат, суми податків чи зборів, що відносяться зразу на фактичні видатки установи за кодом економічної класифікації видатків їх придбання.

Облік запасів бюджетними установами здійснюється в кількісно-сумовому виразі у розрізі матеріально-відповідальних осіб. Найзручніший

спосіб контролю запасів за місцями зберігання здійснюється щомісяця за поданими Звітами матеріально-відповідальних осіб про рух цінностей з доданими прибутковими та видатковими документами.

Положенням № 947 передбачено проведення зміни вартості запасів та проведення їх переоцінки за висновками комісії створеної керівником установи. Комісією здійснюється переоцінка кожної окремої одиниці запасів, що відображається в акті про зміну вартості запасів, затвердженому керівником. На підставі акту вносяться дані до реєстрів аналітичного та синтетичного обліку.

Рух та вибуття запасів оформляється відповідними законодавчо визначеними та вказаними в наказі про облікову політику установи документами. Відображення руху та вибуття запасів здійснюється по середньозваженій собівартості. Для зручності відображення вибуття запасів на потреби установи може створюватися одна накопичувальна відомість, за якою по закінченню встановленого звітного періоду вартість отриманих запасів відноситься на видатки установи за відповідним кодом економічної класифікації.

Положенням № 947 передбачено списання малоцінних та швидкозношуваних предметів при передачі в експлуатацію як зменшення фонду в МШП, що на нашу думку створює незручності для збереження майна, обліку та проведення інвентаризації. Деякі види МШП в експлуатації можуть знаходитись тривалий час і не варто зразу виключати його з обліку.

З 1 січня 2015 року запрацювали 9 Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі, серед яких і Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 123 «Запаси» затверджене наказом Міністерства фінансів України № 1202 від 12 жовтня 2010 р. [1]. Це Національне положення (стандарт) визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про зобов'язання, її розкриття у фінансовій звітності суб'єктами державного сектору, до яких відносяться суб'єкти господарювання, що діють на основі лише державної власності, а також суб'єкти, державна частка у статутному фонді яких перевищує п'ятдесят відсотків чи становить величину, що забезпечує державі право вирішального впливу на господарську діяльність цих суб'єктів.

НП(С)БО 123 «Запаси» теж передбачено списання з обліку МШП при передачі в експлуатацію, хоча вимагається ведення кількісного обліку матеріально-відповідальними особами, що підтверджує нашу думку – варто обліковувати бухгалтерією установи, підприємства МШП до завершення експлуатації.

Список використаних джерел

1. Наказ Міністерства фінансів України «Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 123 «Запаси» № 1202 від 12 жовт. 2010 р.
2. Наказ Міністерства фінансів України «Положення з бухгалтерського обліку запасів бюджетних установ» № 947 від 14 лист. 2013 р.

Книшек О. О., аспірант
Лайчук Г.І., курсант
Університет митної справи і фінансів
м. Дніпропетровськ

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВ-СУБ'ЄКТІВ ЗЕД

Сучасні процеси в економіці України супроводжуються збільшенням кількості суб'єктів, що здійснюють свою діяльність в зовнішньоекономічній сфері. Ринкова економіка створила широкі можливості для здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємств і організацій усіх форм власності. Будь-яка організація, будь-який громадянин має право безпосереднього налагодження зв'язків із зарубіжними партнерами з метою задоволення своїх потреб.

Експортно-імпортні операції в Україні з кожним роком набирають все більших обертів. Так, за останні роки зовнішньоторговельні операції проводились з партнерами біля 200 країн світу (за січень - червень 2014 р. із партнерами із 206 країн) [5].

Обсяг експорту товарів та послуг України за січень - червень 2014 р. становив 33 871,9 млн дол. США, імпорту - 30 832,6 млн дол. Порівняно із січнем - червнем 2013-го експорт становив 94%, а імпорт - 82%. Тобто, хоча обсяги експорту та імпорту зменшились, але ми маємо позитивне сальдо зовнішньоторговельного балансу[4].

З вищевикладеного випливає, що, не зважаючи на зменшення показників експорту-імпорту товарів і послуг, їх обсяг залишається значним, що в свою чергу потребує ретельної організації обліку. В сучасних умовах експортно-імпортні операції стають однією з основ товарообороту в Україні, джерелом валютних надходжень організацій-резидентів та джерелом надходжень до державного бюджету.

Слід зазначити, що органи Державної фіскальної служби України повідомляють про численні порушення суб'єктами ЗЕД чинного законодавства України при здійсненні ними операцій з імпорту та експорту товарів і послуг [3]. Однією з вагомих причин цього є складна методика і організація обліку експортно-імпортних операцій суб'єктів ЗЕД. На практиці виникає чимало непорозумінь і порушень чинного законодавства з боку суб'єктів ЗЕД.

Для бухгалтерського обліку експортно-імпортних операцій суб'єкти ЗЕД користуються планом рахунків та інструкцією про його використання, що діють на території України, та відповідними змінами і доповненнями [2]. Ця норма надає можливість суб'єкту ЗЕД відображати в обліку специфіку своєї зовнішньоекономічної діяльності та запровадити відповідні субрахунки.

Безперечно, одним з найбільш важливих моментів первинного обліку експортно-імпортних операцій виступає оформлення митних декларацій та зовнішньоекономічних договорів. Також слід враховувати, що при прийманні товару на підприємстві облікова ціна на товар збільшується на суму накладних

витрат, понесених на транспортування товару до місця призначення, і на суму сплачених зборів, мита і податків.

Законодавство дозволяє суб'єкту ЗЕД самостійно визначати порядок аналітичного обліку здійснюваних ним експортно-імпортних операцій. Облік експортних операцій відображається за дебетом рахунку 362 "Розрахунки з іноземними покупцями", а імпортних - за кредитом рахунку 632 "Розрахунки з іноземними постачальниками". Аналітичний облік на підприємстві доцільно вести в розрізі країн-експортерів та країн-імпортерів, а всередині їх - у розрізі контрагентів, товарів, укладених договорів, валюти здійснення операцій.

Складський облік товарів варто вести за місцями зберігання й обліковими партіями, при обліку яких слід звернути увагу на характеристики товару, умови його зберігання при перевезенні, перевантаженні, розміщенні на складі.

При здійсненні експортних операцій податковий зобов'язання дорівнюють нулю і завжди є податковий кредит, що формується з сум ПДВ у вартості придбаних товарів, тому в кожному періоді експортер може отримувати бюджетне відшкодування. Право на бюджетне відшкодування підприємство має лише в наступному податковому періоді за умови, якщо отримає в такому періоді від'ємне значення різниці сум податкового зобов'язання та податкового кредиту.

Особливістю здійснення експортно-імпортних операцій є те, що розрахунки за такими видами операцій здійснюються в іноземній валюті. Відповідно до П(С) БО 21 "Вплив змін валютних курсів" операції в іноземній валюті при первісному визнанні відображують у валюті звітності - грошовій одиниці України перерахунком сум іноземної валюти із застосуванням курсу НБУ на дату здійснення операції [1]. Тому облік експортних-імпортних операцій потребує достовірної оцінки активів та зобов'язань, що виникли внаслідок здійснення цих операцій, за допомогою визначення курсових різниць за монетарними статтями відповідно до згаданого П(С) БО 21.

Підприємства України, які зайняті зовнішньоекономічною діяльністю відображають результати цієї діяльності окремими показниками у своїй річній фінансовій звітності:

1. В бухгалтерському балансі окремо виділяються засоби, що знаходяться у зовнішньоекономічному обороті, а також їх джерела.

2. У звіті про прибутки та збитки окремо відображаються виручка від зовнішньоекономічних операцій і відповідні витрати.

3. У примітках до річного фінансового звіту робляться необхідні пояснення щодо наведених показників зовнішньоекономічної діяльності [2].

Отже, здійснення експортно-імпортних операцій є пріоритетним напрямком діяльності українських суб'єктів господарювання в формуванні та розвитку ефективного бізнесу і потребує правильного і достовірного бухгалтерського обліку з боку суб'єкта і контролю з боку держави. В подальшому є необхідним розробка такої системи обліку експортно-імпортних операцій, яка б дозволила суб'єктам ЗЕД вільно та прозоро працювати. Це вимагає також впровадження нового законодавчого регулювання діяльності суб'єктів ЗЕД.

Список використаних джерел

1. П(С)БО 21 “Вплив змін валютних курсів”, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 10.08.2000 № 193 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00>.
2. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 р. № 959-ХІІ [Електронний ресурс]. - Режим доступу: zakon2.rada.gov.ua/laws/show/959-12.
3. Кількість суб'єктів ЗЕД, які підлягають перевіркам, подвоїться // Офіційний портал Державної фіскальної служби України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://sta-sumy.gov.ua/>.
4. Основні показники соціально-економічного розвитку України // Офіційний веб-сайт Державного комітету статистики [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
5. Основні показники соціально-економічного розвитку України // Урядовий кур'єр. - 2014. - №161 (5290) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://ukurier.gov.ua/uk/articles/socialno-ekonomichne-stanovishe-ukrayini-zasichen/>.

Ковалевська Х.С.
Науковий керівник – Скрипник С.В., к.е.н., доцент
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

ЕЛЕКТРОННА ЗВІТНІСТЬ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Сьогодні складно уявити життя без сучасних інформаційних технологій. Здавання звітності в електронному вигляді на сьогодні є дуже актуальним питанням. Електронна звітність – це звітність, створена за допомогою спеціальної комп'ютерної програми і завантажена у файл спеціального формату. Тобто звичайний бланк звітності із внесеними в різні рядки та стовпчики даними зберігається у спеціальному файлі за допомогою символів і цифр.

Обов'язковою умовою подання електронної звітності є реєстрація електронного підпису посадових осіб у встановленому законодавством порядку. Для формування та подання платниками податків податкової звітності та реєстрів податкових накладних в електронному вигляді спочатку платник податків звертається до податкової інспекції за місцем перебування на податковому обліку та укладає договір про визнання електронних документів між платником податків та ДПС. До податкової інспекції платник подає підписані та скріплені печаткою два примірники договору та посилені сертифікати відкритих ключів.

Сертифіковані ключі – це ключі для підпису і шифрування звітності, сформовані засобами спеціального програмного забезпечення, які генеруються акредитованими центрами сертифікації ключів. Для відправлення звітності в

електронному вигляді підприємству необхідно мати сертифіковані ключі головного бухгалтера, керівника і ключ для електронної печатки (для шифрування звітів перед відправленням до ДПІ). Вартість ключів у кожного центру різна, тому можна скористатися різними типами акцій. Орієнтовна вартість – у межах 100 грн. за кожен ключ.

Після отримання звітності відповідним органом на електронну адресу надходить лист з підтвердженням доставки такого звіту (але це не підтвердження прийняття звіту!). Лише після обробки та перевірки звітності на електронну адресу надходить підтвердження того, що вашу звітність прийнято чи не прийнято (у вигляді квитанції спеціального формату). Тільки розшифрована квитанція з позитивною відповіддю про прийняття звіту і присвоєння йому відповідного реєстраційного номера є підтвердженням того, що звіт було прийнято.

До основних переваг надання електронної звітності можна віднести:

- економія робочого часу платників податків та коштів на придбання бланків звітних документів;
- економія часу на уникненні черг при традиційному поданні звітності;
- скорочення термінів проведення перевірки щодо правомірності заявлених до відшкодування сум ПДВ та забезпечення своєчасного їх відшкодування платнику податків;
- підтвердження доставки звітності;
- конфіденційність інформації;
- оперативність обробки отриманої інформації у податковому органі.

Не зважаючи на наведені переваги, електронна звітність має і недоліки. До них можна віднести такі як:

- за програмне забезпечення та послуги з передачі даних фірмі потрібно платити, а це додаткові витрати;
- відправка електронної декларації в фінансові служби залежить від стану технічної бази та роботи інтернет-провайдера, зокрема через збої в програмі звітність може не надійти до податкового органу;
- якщо при заповненні електронного формату бухгалтер припустився помилки, які програма не змогла виявити через збої, документ не пройде вхідний контроль в ДПІ і надсилати декларацію потрібно буде повторно;
- при оперативній звірці документів іноді виявляють розбіжності отриманих даних з тими, які були представлені через збої програмного забезпечення. Через це доводиться дублювати всі звітні документи, представляючи їх і в паперовому та електронному вигляді.

Відзначимо і вигоди від впровадження електронної звітності (рис.1).

Отже, використання електронної звітності має як позитивні, так і негативні сторони. Зважаючи на пришвидшення економічних операцій, електронна звітність є невід'ємною необхідністю організації обліку та вимогою часу. За умови високого рівня технічної бази та програмного обслуговування, переваги від використання системи подання податкової звітності в електронному вигляді перевищать її недоліки.

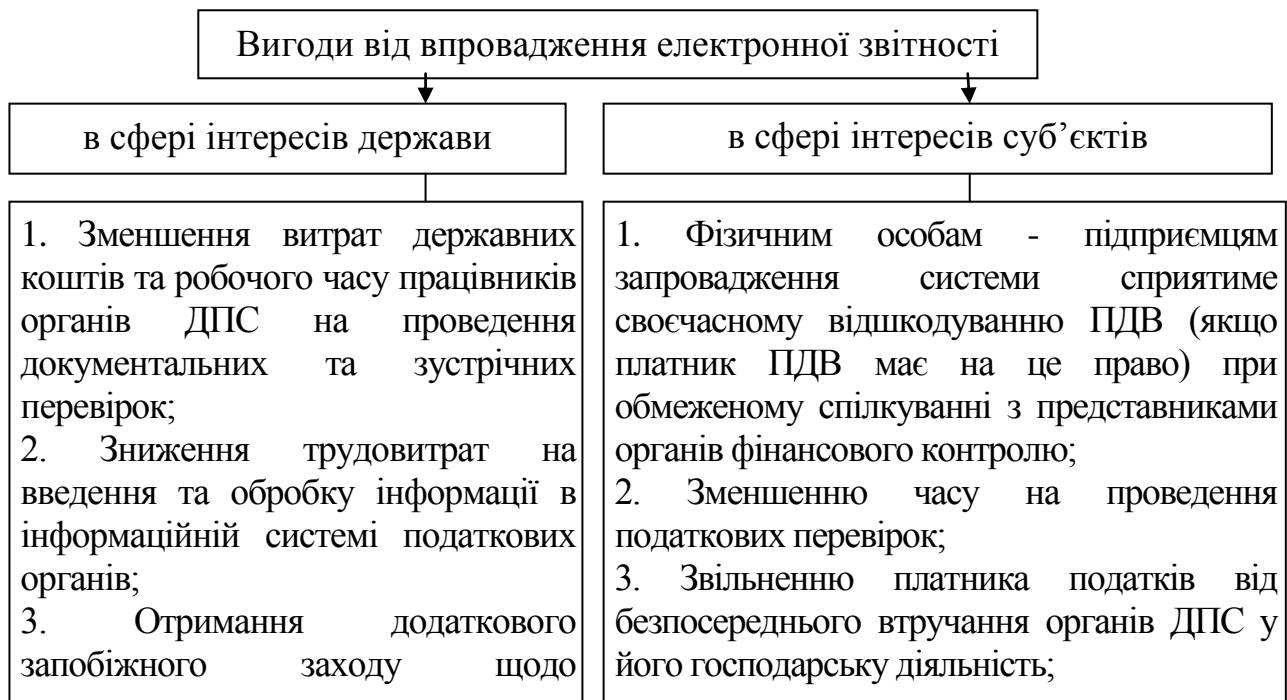

Рис. 1. Вигоди від впровадження електронної звітності

Купрієнко О. М.
Науковий керівник – Мац Т.П., к.е.н., доцент
 Полтавська державна аграрна академія
 м. Полтава

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Важливим чинником ефективності діяльності підприємства є встановлення господарських відносин з постачальниками, покупцями тощо. Однією з найсуттєвіших проблем сьогодні виступає криза платежів, яка пов'язана з великою сумою заборгованості, що існує між українськими підприємствами.

В умовах ринкової економіки розрахунки з покупцями та замовниками набули нового значення та стали запорукою конкурентоспроможності. Заради розширення кола покупців підприємства-постачальники змушені поступатися та ризикувати. Одна з найпоширеніших послуг, яку постачальник може надати покупцю, – реалізація товару без попередньої оплати. Водночас у підприємства виникає особливий актив – дебіторська заборгованість, оскільки існує ймовірність отримання майбутніх вигод. П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» визначає, що дебіторська заборгованість – це сума заборгованості дебіторів на певну дату [3]. Дебіторами можуть бути як юридичні, так і фізичні особи, які заборгували підприємству грошові кошти, їх еквіваленти або інші активи.

Проблема удосконалення обліку дебіторської заборгованості підтверджується збільшенням її частки у складі активів підприємств. Це

пояснюється невиконанням фінансових зобов'язань контрагентів, порушенням нормального циклічного процесу, пов'язаного з перетворенням такого активу в грошові кошти і, як наслідок, погіршенням платоспроможності.

На думку експертів, коли величина дебіторської заборгованості досягає 30 % від розміру активів, виникає істотний ризик для економічного добробуту підприємства.

Основні проблемні питання, які виникають при відображенні в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності дебіторської заборгованості є такими:

- відображення в обліку та звітності активів, що не відповідають критеріям визнання (у складі дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги відображається безнадійна заборгованість, яка не відповідає критерію визнання активу);

- некоректна оцінка дебіторської заборгованості на дату балансу (пов'язана з тим, що дебіторська заборгованість з'являється під час продажу і визначається за первісною вартістю. Тобто доходи підприємство нараховує в одному періоді, а грошові кошти реально отримує в іншому. Ймовірність повернення дебіторської заборгованості тим більша, чим менший період між цими подіями);

- проблема, яка пов'язана з резервом сумнівних боргів (методи визначення резерву сумнівних боргів, які наведені в П(с)БО 10, не пристосовані до обліку на українських підприємствах, а це, у свою чергу, може викликати недостовірність відображення даних резерву сумнівних боргів у балансі);

- визначення співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості (загально визнано, що найкраще для підприємства, коли відношення дебіторської та кредиторської заборгованості дорівнює одиниці. Адже перевищення дебіторської заборгованості зумовлює зниження фінансової стійкості підприємства і потребує залучення додаткових джерел фінансування, а при перевищенні кредиторської заборгованості виникає загроза неплатоспроможності підприємства);

- оплата дебіторської заборгованості (рефінансування дебіторської заборгованості представляє собою форму реструктуризації активів, що полягає в переведенні дебіторської заборгованості в ліквідні форми активів, таких як грошові кошти, короткострокові фінансові вкладення і т. д. Факторинг, форфейтинг та облік векселів виступають основними формами рефінансування дебіторської заборгованості);

- проблема внутрішньогосподарського контролю дебіторської заборгованості (без контролю на підприємствах сума дебіторської заборгованості може перевищувати допустимий рівень, що спричиняє зниження потоку готівки та появу сумнівних боргів, а це, у свою чергу, призводить до зменшення реалізації продукції, а отже й виручки підприємства) [2, с. 243].

Існує також потреба змін у побудові реєстрів аналітичного і синтетичного обліку дебіторської заборгованості. Сьогодні облік дебіторської та кредиторської заборгованостей ведеться в одному реєстрі – журналі-ордері

№ 3, а це зовсім різні об'єкти бухгалтерського обліку, які лише частково пов'язані між собою, тому пропонується вести синтетичний облік цих заборгованостей у різних регістрах.

Подолати проблеми в обліку дебіторської заборгованості можна за допомогою: створення резерву сумнівних боргів, моніторингу потенційних дебіторів, систематичного проведення інвентаризації розрахунків, відокремлення особи чи сектора у відділі внутрішнього контролю, відповідального за стан розрахунків із дебіторами тощо.

Для удосконалення обліку дебіторської заборгованості необхідно:

- використовувати метод нарахування резерву сумнівних боргів на підставі класифікації дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги за строками непогашення (до 3-х місяців, до 6-и місяців, до 12-и місяців);

- використовувати метод розрахунку з покупцями, що широко використовується в країнах з розвинутими ринковими відносинами, - метод надання знижок за дострокової оплати;

- створювати резерв сумнівних боргів за результатами інвентаризації дебіторської заборгованості в кінці року перед складанням звітності, а використовувати його протягом звітного року.

- необхідно внести зміни у П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», в яких чітко були б розмежовані поняття довгострокової та короткострокової дебіторської заборгованостей. Разом із тим слід вказати, що поточна дебіторська заборгованість є оборотним активом, а довгострокова – необоротним, і вони обліковуються на різних рахунках [1, с. 49].

Використання ефективної методики обліку і контролю дебіторської заборгованості сприяє підвищенню якості та оперативності інформації, забезпечує ефективний контроль за станом розрахунків з дебіторами і зниження ризику утворення простроченої заборгованості, сприяє формуванню раціональної політики надання кредитів, зміцнення фінансового стану і зростанню ефективності використання коштів господарюючими суб'єктами в стрімко змінюваних ринкових умовах.

Застосування запропонованих шляхів вирішення проблем, зазначених у роботі, дозволить підвищити ефективність обліку дебіторської заборгованості, попередити або уникнути неплатоспроможності та покращити діяльність підприємства.

Список використаних джерел

1. Контроль дебіторської заборгованості в системі стратегічного обліку / Фінансовий контроль. – 2011. – № 8. – С. 48 – 50.

2. Косата І. А. Деякі проблеми обліку дебіторської заборгованості в Україні / І. А. Косата // Економіка. Бухгалтерський облік і аудит. – № 12. – 2012. – С. 242 – 245.

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» № 237 від 08 жовт. 1999 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

В процесі постійно триваючих реформ в економіці України, що зумовлені намаганням утвердитися на шляху європейської інтеграції, значення обліку як однієї з провідних функцій управління підприємством, набуває весь час все нового звучання. Інституціональна модель бухгалтерського обліку формує суспільне уявлення про місце і роль цього виду соціально-економічної діяльності в розвитку економічних відносин в певній інституціональній системі.[1] І породжує потребу в постійному розвитку не лише теоретичних засад методології та стандартизації облікового забезпечення управління, а й їх практичного застосування.

Система обліку в Україні сприйняла механізм поділу обліку на фінансовий та управлінський. Це затверджено Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Проведені реформи в системі бухгалтерського обліку спричинили певний методологічний розвиток та практичне застосування положень фінансового обліку. Управлінський облік ввійшов до розділу внутрішньогосподарського обліку, який не має жорсткої регламентації, і є питанням компетенції підприємства.

До сьогодні питання управлінського обліку в аграрному виробництві базуються на сталому ствердженні існуючого порядку ведення обліку процесів виробництва, які мають коріння з методики планування, обліку та калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств, затвердженої ще у 2001 році, яка в свою чергу відображає набутий досвід ведення виробничого обліку за радянських часів. Під це підведені твердження, що в Україні функціонує інтегрована система бухгалтерського обліку, існує практика виробничого обліку, і навіть щось змінювати.

Але питання організації управлінського обліку все ж не можуть бути ігноровані. Методичні прийоми організації управлінського обліку розглядають Голов С.Ф., Карпенко О.В., Моссаковський В.Б. Напрацьована методологія управлінського обліку, яка базується на міжнародному досвіді, на жаль, не знайшла широкого застосування в діяльності аграрних підприємств. На це впливає досить значна кількість об'єктивних та суб'єктивних факторів. Актуальність питання організації управлінського обліку в зв'язку з цим набуває нового значення.

Міжнародний досвід організації управлінського обліку зосереджує свою увагу на наступних напрямках:

- організація роботи управлінського персоналу та його взаємодія з обліковими підрозділами;
- організація управлінської бухгалтерії як окремого підрозділу облікової служби підприємства, що виконує самостійні завдання;
- організація управлінського обліку в системі рахунків.[2]

Нажаль на сьогодні перші два напрямки в Україні не набули відповідного розвитку. Щодо третього, то визнана інтегрована система теж не повністю виконує свої функції, оскільки перші два напрямки нерозвинені. Проблема інтегрованої системи управлінського бухгалтерського обліку полягає в тому, що на сьогодні, в сучасному його стані управлінський облік не виконує своїх безпосередніх функцій і запізнюється з обліковою інформацією для прийняття оперативних управлінських рішень.

Виробничий облік, який мав місце в дореформені часи, і продовжив розвиватися, підмінив потребу в управлінському обліку управлінського персоналу сучасних сільськогосподарських підприємств. Ми не стверджуємо, що виробничий облік не потрібен, але у нього інші функції. Методика калькулювання собівартості продукції, визначена нормативними документами, витримується виробничим обліком, але не дає достатньої оперативності в управлінні витратами.

З метою удосконалення системи організації управлінського обліку підприємствам рекомендуємо приймати рішення щодо зміни інтегрованої системи обліку на переплетену, з дотриманням двоколового принципу обліку витрат з виокремленням двох автономних систем рахунків відповідно до цілей фінансового та управлінського обліку. Оскільки система управлінського обліку нормативно не врегульована і є внутрішнім елементом організації обліку, підприємства мають змогу самостійно обрати методику формування окремого плану рахунків для управлінського обліку, врахувавши вимоги обліку за центрами відповідальності шляхом делегування облікових процедур з центральної до управлінської бухгалтерії.

Список використаних джерел

1. Канцуров О.О. Інституціональна модель бухгалтерського обліку в Україні / Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 10-річчю ФАБФ АПКУ «Розвиток облікової і фінансової складових економічної науки та практики». – К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2013. – С. 74 – 79.
2. Голов С.Ф. Управлінський облік : [підручник] / С.Ф. Голов. – К.: Лібра, 2003. – 704 с.

Літікова Г. В.
Науковий керівник – Подаков Є.С., к.е.н., доцент
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В умовах євроінтеграційних процесів в Україні необхідне виробництво якісної і конкурентоспроможної продукції та її реалізація на внутрішньому та зарубіжних ринках. Одночасно основною передумовою здійснення господарської діяльності більшості підприємств є достатній обсяг та раціональне використання виробничих запасів. Вирішення проблеми ефективного розвитку та зростання виробничого потенціалу господарських підприємств потребує створення системи управління виробництвом, в основу якої має бути покладено формування інформації про виробничі запаси підприємства.

Запаси є вагомою частиною активів підприємства, вони займають особливе місце у складі майна та домінуючі позиції у структурі витрат підприємств різних сфер діяльності; при визначенні результатів господарської діяльності підприємства та при висвітленні інформації про його фінансовий стан. Це, в свою чергу, вимагає повної, достовірної інформації про наявність та рух виробничих запасів, яку може надати бухгалтерський облік, який в даному випадку слід розглядати як елемент господарської інформаційної системи, що генерує та інтерпретує всю базу інформаційного потоку, надану різними ринковими системами для ефективного управління.

Загальні питання обліку виробничих запасів висвітлені у працях відомих вітчизняних учених – економістів. Значну увагу їм приділяли Ф. Ф. Бутинець, Б. І. Валуєв, С. Ф. Голов, Л. В. Жилкіна, З. В. Гуцайлюк, М. В. Кужельний, В. І. Єфіменко, Г. Г. Кірейцев, В. Г. Лінник, В. С. Рудницький, Н. М. Ткаченко, В. В. Сопко, П. С. Смоленюк. Проте, у процесі реформування вітчизняної системи бухгалтерського обліку відповідно до вимог міжнародних стандартів змінюються вимоги до обліку виробничих запасів на підприємствах України. Незважаючи на те, що виробничі запаси стали одним з перших об'єктів обліку та підлягали досить ретельному контролю, окремі питання щодо обліку виробничих запасів залишаються недостатньо вивченими і вимагають детального розгляду.

Так як на підприємстві залишаються все ще невирішеними питання щодо вдосконалення документації оперативного та аналітичного обліку виробничих запасів, особливо нагальною постає проблема автоматизації їх обліку. Суттєвої актуальності таким питанням надає запровадження електронного адміністрування податків в Україні. Вирішення цих питань полягає в розробці основних напрямів і конкретних рекомендацій з удосконалення методики обліку виробничих запасів, в їх оцінці при вибутті, методики проведення аналізу ефективного використання виробничих запасів, а також посиленні

інформаційної та контрольної функцій обліку в управлінні виробництвом.

Аналізуючи в цілому діяльність підприємства з обліку виробничих запасів, можна виокремити наступні негативні аспекти: низький рівень оперативності інформаційного забезпечення управління виробничими запасами підприємств; невідповідний рівень контролю та оперативного регулювання процесів утворення запасів; обмеженість контролю використання виробничих запасів тощо [3].

Вирішення цих проблем потребує оновлення системи отримання інформації про виробничі запаси, використання нетрадиційних для вітчизняної облікової практики підходів щодо ефективного їх використання та оптимізації результатів діяльності підприємства через застосування принципів і методів бухгалтерського обліку.

У наш час існує необхідність й одночасно можливість нових організаційних і методичних підходів у вирішенні проблем обліку запасів, пов'язаних, з однієї сторони, з переходом на ринкові відносини й міжнародні стандарти, з іншої – з широким впровадженням комп'ютерних технологій [1].

Поліпшенню ресурсопостачання сприяє впорядкування первинної документації, широке впровадження типових уніфікованих форм, підвищення рівня автоматизації обліково-обчислювальних робіт, забезпечення строгого порядку приймання, зберігання й витрат сировини, матеріалів, комплектуючих виробів і т.п. Необхідно також впроваджувати ефективні форми попереднього й поточного контролю за дотриманням норм запасів і витрати матеріальних ресурсів, приділяти більше уваги підвищенню вірогідності оперативного обліку руху напівфабрикатів, комплектуючих виробів, деталей і вузлів у виробництві. Дані бухгалтерського обліку повинні містити інформацію для знаходження резервів зниження собівартості продукції в частині раціонального використання матеріалів, зниження норм витрат, забезпечення належного зберігання.

Важливим напрямом удосконалення організації оперативного й складського обліку запасів є раціоналізація форм документів, документообігу й всієї системи оформлення, реєстрації й обробки документів. Розмаїтість форм облікових документів, у тому числі лімітно-забірних карток, істотно ускладнює роботу з обліку матеріальних ресурсів на заводських складах виробничих підрозділів, у групах відділів матеріально-технічного постачання.

Лімітно-забірні картки, як правило, оформляються на підприємствах нерегулярно і надходять у відділи матеріально-технічного постачання і у бухгалтерію у великій кількості й в основному під кінець місяця. Подібні надходження облікових документів на обробку й характерну тенденцію збільшення їхньої кількості до кінця місяця значно ускладнюють роботу заводських складів і у групах матеріально-технічного постачання. Виходячи з даних аналізу, обсяг облікових робіт на кінець місяця зростає на 18-20%, що істотно впливає на якість роботи. Аналіз існуючого порядку ведення обліку матеріальних ресурсів на підприємстві показав, що необхідно вдосконалювати систему обліку, усувати дублювання інформації в різних документах, уніфікувати форми документів, регламентувати обсяг і строки їхньої передачі на обробку [3].

Насамперед, повинні бути уніфіковані документи, на основі яких виробничі підрозділи одержують сировину, матеріали, покупні готові вироби із заводських складів (лімітно-забірні картки, забірні картки, вимоги і накладні і т.п.). Представляється доцільною розробка єдиної форми документа (на відпущення матеріалу), призначеної для машинної обробки. Очевидно, що вирішення як організаційних, так і методичних питань повинне ґрунтуватися на використанні можливостей сучасних комп'ютерних технологій. При цьому найбільш ефективною є організація вирішення таких завдань у комплексній системі керування підприємством [2].

Саме тому можна виділити наступні напрямки вдосконалення управління виробничими запасами на підприємствах:

1) удосконалення системи автоматизації обліково-аналітичних робіт в управлінні виробничими запасами та обґрунтування раціональних методів проведення інвентаризації виробничих запасів, оскільки успішне функціонування підприємств залежить, перш за все, не тільки від вдосконалення внутрішньогосподарської діяльності взагалі, а і від того, наскільки розвинута система автоматизації їхньої діяльності;

2) підвищення оперативності інформаційного забезпечення управління виробничими запасами підприємств, яке забезпечується запровадженням інформаційних технологій обробки економічної інформації;

3) узгодження механізмів бухгалтерського і податкового обліку виробничих запасів, особливо за умов їх автоматизації;

4) чітка організація обліково-контрольних процедур руху запасів підприємств (застосування прийомів обліку за центрами відповідальності, заходів контролю та оперативного регулювання процесів утворення запасів).

Роблячи висновок, можна стверджувати, що реалізація зазначених напрямів удосконалення обліку запасів підприємством призведе до значного підвищення результативності його фінансово – економічної діяльності [4].

Список використаних джерел

- 1.Лень В.С. Бухгалтерський облік в Україні: основи та практика: Навч. посіб. / В.С. Лень, В.В. Гливенко. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 556 с.
- 2.Малюга Н. М. Шляхи удосконалення оцінки в бухгалтерському обліку: Теорія, практика, перспективи / Н. М. Малюга. – Житомир: ЖІТІ, 2007. – 384 с.
- 3.Приймачок О. М. Облік виробничих запасів і аналіз ефективності їх використання: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.04 / О.М. Приймачок; Київ. нац. екон. ун-т. – К., 2005. – 19 с.
- 4.Янчук В.І. Сучасні проблеми та напрями вдосконалення ведення обліку виробничих запасів на підприємстві / В.І.Янчук, О.В. Кипаренко // Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету. – 2012. – Вип.№3 (69)Том 2. – С. 250-255.

Малюченко І.О., магістр
Науковий керівник – Романченко Ю.О., к.е.н., доцент
Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Стан обліку оплати праці працівників потребує впровадження заходів щодо удосконалення. На всіх етапах розвитку економіки і суспільства матеріальна винагорода за працю була і залишається надалі найважливішим трудовим стимулом.

Теоретичні та методичні аспекти проблеми обліку праці та її оплати займають увагу багатьох вчених, зокрема: Андросової О.Ф., Кантаєвої О.В., Гапоненко Н.Л., Потриваєвої Н.В., Сирцевої С.В., Секіріної Н.В. тощо.

Згідно із Законом «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу [2].

На сьогодні проблема оплати праці та її обліку на сільськогосподарських підприємствах стала першочерговим завданням, яке потребує негайного вирішення. Реалізація завдань реформування системи бухгалтерського обліку та сучасні ринкові зміни діючої системи організації оплати праці потребують докорінних змін методології обліку розрахунків з оплати праці на підприємстві.

Одним з важливих питань реформування бухгалтерського обліку заробітної плати є вдосконалення діючої моделі аналітичного обліку, організації оплати праці. Також необхідно звертати особливу увагу на мотиваційні заходи в організації та стимулюванні праці на підприємстві.

Облік праці та заробітної плати має бути організований таким чином, щоб сприяти підвищенню продуктивності праці, повному використанню робочого часу, а також правильному обчисленню чисельності працівників для обліку заробітної плати з метою оподаткування. Для цього на підприємстві мають бути чітко розподілені функції обліку між відділами [1].

Удосконалення організації заробітної плати на підприємствах має будуватися на оптимізації тарифного регулювання заробітної плати, до неї належать: удосконалення тарифної системи; запровадження гнучких форм і систем оплати праці; розроблення внутрішньовиробничих тарифних умов оплати; удосконалення мотиваційного механізму регулювання міжпосадових окладів, міжкваліфікаційних рівнів оплати праці; удосконалення нормування праці та її оплати; обґрунтування вибору ефективних форм і систем заробітної плати; колективне регулювання заробітної плати [4].

В Україні існує проблема оцінки розміру мінімальної заробітної плати, прожиткового мінімуму та вартості робочої сили. Для правильної організації обліку праці і заробітної плати важливе значення має класифікація персоналу за сферами застосування праці, професіями, кваліфікацією, стажем роботи та

іншими ознаками. Дуже важливо відобразити економічно достовірну та обґрунтовану інформацію про виконання нормативів та динаміку показників про працю, нагляд за дотриманням співвідношення зростання продуктивності праці та заробітної плати, за зменшенням невиробничих витрат, прихованих та явних збитків робочого часу, стимулювання праці на підприємстві. На основі цієї інформації здійснюється контроль за виконанням робочого часу на підприємстві, упровадженням прогресивних методів праці, дотриманням правильного співвідношення між зростанням продуктивності праці та заробітної плати [3].

Найбільшою проблемою обліку розрахунків із працівниками з оплати праці на сьогодні є недостатня автоматизація даної ділянки обліку та відсутність частини додаткових реквізитів у документах, якими підтверджуються операції з обліку праці та її оплати. Тому одним із напрямів удосконалення бухгалтерського обліку є зменшення кількості документації завдяки впровадженню багатоденних і накопичувальних документів, використання типових міжвідомчих форм, пристосованих до використання обчислювальної техніки.

Для вдосконалення обліку оплати праці потрібно забезпечити підприємства автоматизованим веденням обліку, що дає змогу швидко та якісно дати аналіз витратам, визначити розрахункові операції, виключає можливість помилок, які могли б виникнути при ручному розрахунку, цим самим забезпечуючи правильність нарахування заробітної плати працівникам підприємства та нарахування обов'язкових платежів.

Здійснюючи побудову або удосконалення організації обліку оплати праці, підприємства мають підходити до цього питання обґрунтовано, враховуючи доцільність, використовуючи результати наукових досліджень, передового досвіду.

Список використаних джерел

1. Кантаєва О. В. Шляхи удосконалення обліку оплати праці / О. В. Кантаєва, Л. С. Герасимчук // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ. – 2012. - № 2. – С. 186.
2. Про оплату праці / Закон України від 24.03.95 р. № 108/95-ВР (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] - Режим доступу : <http://www.rada.ua/>.
3. Садовніков О. А. Сучасні проблеми обліку розрахунків з оплати праці та удосконалення їх шляхів / О. А. Садовніков, Г. В. Сировой // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. - 2011. – № 8 (162). – Ч. 1. – С. 152-156.
4. Секіріна Н. В. Удосконалення організації обліку розрахунків з оплати праці на підприємствах / Н. В. Секіріна, І. О. Лобанова // Вісник Київського інституту бізнесу та технологій. – 2012. - № 2. – С. 34.

УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ І КОНТРОЛЮ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Формування прибутку як фінансового результату роботи підприємства, що відбивається в обліку, в офіційній звітності суб'єктів господарювання, залежить від встановленого порядку визначення фінансових результатів діяльності; обчислення собівартості продукції; загальногосподарських витрат; визначення прибутків (збитків) від фінансових операцій, іншої діяльності.

На формування абсолютної суми прибутку підприємства впливають: результати, тобто ефективність його фінансово-господарської діяльності; сфера діяльності; галузь господарства; установлені законодавством умови обліку фінансових результатів.

Теоретичні і практичні положення економічного аналізу та контролю фінансових результатів викладені у різноманітних працях, статтях, наукових доробках багатьох економістів, бухгалтерів практиків та теоретиків. Серед них великий вклад зробили Л.П. Кулаковська В.М. Пархоменко, П.Т. Саблук, О.В. Лишиленко, А. М. Герасимович, Ф.Ф. Бутинець, Н.М. Чебанова, І.В. Шубін, Й.Я. Даньків, М.Р. Лучко.

Метою статті є :

1. сформулювати теоретичні засади проведення аналізу та аудиту фінансових результатів;
2. дослідити методи аналізу та аудиторської перевірки, що стосуються даної теми;
3. вказати на інформаційно – нормативне забезпечення;
4. спланувати шляхи вдосконалення діючої методики аналізу та аудиту фінансових результатів.

Практичне значення полягає в тому, що від правильного проведення аналізу та аудиту фінансових результатів залежить достовірність інформації, якою користуються зовнішні користувачі при прийнятті рішення співпрацювати з нами чи ні.

На сьогоднішній день вагомим значення при визначенні фінансового результату господарської діяльності підприємства набуває нормативно-правова база, адже саме вона регулює методику визначення фінансових результатів від різних видів діяльності, прямо впливає на величину кінцевого прибутку. Нормативно – правова база є ще досить нерегульованою тому, що існує істотний розрив між податковим та фінансовим обліком. Це насамперед проявляється, коли питання доходить до визначення прибутку для оподаткування (майже ніколи не співпадає сума прибутку за цими обліками). На сьогоднішній день все більше вчених досліджують проблеми аналізу та аудиту фінансових результатів з критичної сторони, тобто визначають певні

проблеми даних двох напрямків наукового пізнання дійсності фінансових результатів в нормативно-правовій базі України.

Під методом економічного аналізу розуміють діалектичний підхід до вивчення й оцінки результатів і динаміки економічного розвитку підприємства, об'єднання, фірми, організації й узагальнення впливу факторів на досягнуті результати шляхом опрацювання спеціальними прийомами відповідної інформації.

Об'єктивну оцінку тому чи іншому показнику, економічному явищу, процесу можна дати лише за умови розгляду їх у взаємозв'язку та взаємозалежності з іншими показниками діяльності підприємства. При цьому кожен з показників, явищ, процесів розглядається як система, як сукупність багатьох елементів, пов'язаних між собою.

У процесі вивчення показників аналіз забезпечує вимір впливу окремих факторів на результати діяльності. Після вивчення окремих ділянок діяльності підприємства проводиться узагальнення результатів аналізу. Для того, щоб усебічно оцінити діяльність підприємства, необхідно розробити та використати відповідну систему показників.

Таким чином, основними рисами економічного аналізу є: розробка та використання в аналізі системи показників, оцінка цих показників у взаємозв'язку та взаємозалежності, системний підхід до вивчення об'єктів аналізу, узагальнення матеріалів аналізу.

Виходячи з цього, метод економічного аналізу – це системне, комплексне вивчення, оцінка та узагальнення впливу факторів на економічний розвиток підприємства шляхом опрацювання спеціальними прийомами відповідної інформації для підвищення ефективності виробництва.

Оскільки підприємство – це складна система, то об'єктивні висновки щодо характеру досліджуваних економічних явищ, показників, процесів можливі лише за умови врахування всіх взаємопов'язаних чинників. Не всі з них і не завжди можна кількісно оцінити. Тому для розробки пропозицій щодо підвищення ефективності управління підприємством, швидшої адаптації до ринкових умов виникає потреба висувати альтернативні рішення, а потім проводити їх аналіз для вибору найбільш оптимальних. Слід зазначити, що поставлену перед аналізом проблему не завжди вдається вирішити відразу. Тому можливе неодноразове проходження стадій системного аналізу. Враховують помилки попередніх проходжень, готують наступне, аж до одержання бажаного результату дослідження.

Щодо методики проведення аналізу фінансових результатів з використанням в певній послідовності системи аналітичних показників аналізу, то на першому етапі доцільно визначити абсолютні показники доходів та витрат підприємства в розрізі видів діяльності.

На другому етапі доцільно застосувати горизонтальний та вертикальний аналіз до кожної статті доходів та витрат, тобто розглянути дані економічні категорії в структурі та динаміці.

Наступним етапом дослідження методики аналізу формування прибутку підприємства є проведення факторного аналізу впливу факторів на величину операційного прибутку.

Визначивши вплив основних факторів на величину прибутку, можна аналізувати економічні показники (рентабельності, фінансового стану, ділової активності) в розрахунок яких ми беремо фінансовий результат та дослідження впливу зміни останнього на загальну зміну даних показників.

Підводячи підсумок, можна сказати, що аудит фінансових результатів- це важлива частка аудиторської перевірки діяльності підприємства, тому що від правильності визначення фінансового результату залежить ряд розрахованих показників фінансово-господарської діяльності підприємства, що носять важливе значення для зовнішніх користувачів, а їх аудиторське підтвердження надає їм ще більшої правильності та неупередженості. Щодо аналізу фінансових результатів, то за досліджувані роки спостерігається значне коливання системи показників, що пояснюється економічною ситуацією в якій функціонує підприємство. Для покращення загальної ситуації економічна політика підприємства повинна бути спрямована на пошук резервів підвищення доходів та зниження витрат.

Список використаних джерел

1. Деркач М.В. Формування фінансової бази регіонів / М.В. Деркач // Економіка України. – 2007. – № 1. – С. 12-21.
2. Петрик О. Проблеми уточнення та розвитку методів, способів і прийомів аудиту // Бухгалтерський облік та аудит. – 2008. – №11. – С. 12 -15.
3. Савченко В.Я. Аудит: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2006. – 322с.
4. Ткаченко В.В. Податкове планування на підприємстві / В.В. Ткаченко // Економіка і держава. – 2008. – №12. – С. 55-58.

Москаленко А.К.

*Науковий керівник – Руснак А.В., к.е.н., доцент
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон*

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ З ВИКОРИСТАННЯМ КОМП'ЮТЕРНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

За сучасних умов інформатизації та комп'ютеризації діяльності підприємства виникає потреба у використанні автоматизованих систем бухгалтерського обліку. Це інноваційне впровадження дозволить практично повністю виключити паперову роботу, значно знизити вірогідність помилок та підвищити ефективність роботи бухгалтера. Автоматизація систем бухгалтерського обліку з розрахунку заробітної плати є актуальною темою, бо

має відношення до умов сучасного розвитку бухгалтерського обліку на підприємстві.

Застосування комп'ютерних технологій в бухгалтерському обліку значно підвищує продуктивність праці бухгалтерів і суттєво покращує його організацію на підприємстві. Найпоширенішою серед автоматизованих програм для бухгалтерії підприємств сьогодні є «1С:Підприємство». Доцільно порівняти стару всім відому версію «1С: Підприємство 7.7» та нову «1С: Підприємство 8.2» на прикладі організаційно-облікового забезпечення розрахунків з оплати праці.

Система «1С: Підприємство 7.7 Зарплата + Кадри» призначена для розрахунку заробітної плати і кадрового обліку, може використовуватися як на госпрозрахункових підприємствах України, так і в організаціях з бюджетним фінансуванням. Вона дозволяє не тільки автоматизувати розрахунок заробітної плати, але і організувати облік співробітників, реєструвати службові переміщення, отримувати статистичні довідки щодо кадрового складу. Універсальність системи дозволяє реалізувати будь-який підхід до вирішення цих задач та отримувати будь-які звітні документи [1].

Програма містить цілий набір довідників та класифікаторів, що містять початкові дані і призначені для роботи з такими поняттями, як посади, категорії працівників, єдина тарифна сітка. Довідник підрозділів дозволяє відобразити багаторівневу, довільної складності структуру підприємства. Можна вести штатний розклад підприємства, який дозволить оперативно враховувати коефіцієнт заповнення штату і швидко формувати список вакансій на підприємстві. Вибравши потрібний план рахунків, можна задати системі необхідність розраховувати заробітну плату з урахуванням особливостей госпрозрахункових або бюджетних організацій [2].

Облік праці і заробітної плати можна вести і у конфігурації «1С:Бухгалтерія для України 8.2». На багатьох невеликих фірмах на бухгалтера часом покладають багато додаткових обов'язків, серед яких і ведення кадрового обліку. У конфігурації «1С:Бухгалтерія 8.2» документообіг розділів кадрового обліку та обліку оплати праці пов'язані: кадрові дані є підґрунтям обліку оплати праці [3].

Слід зазначити, що можливості ведення кадрового обліку в більшості облікових програм є достатньо обмеженими, оскільки не всі програми передбачають можливість ведення кадрового обліку в повному обсязі.

У конфігурації «1С:Бухгалтерія 8.2» можна вести повноцінний кадровий облік. Програма дозволяє автоматично нараховувати працівникам заробітну плату за годинною тарифною ставкою та здійснювати індексацію. Вручну можна додавати будь-які нові нарахування, але щодо них необхідно вводити вже розраховані суми. Нарахування ведуться за відпрацьованим часом, зазначеним безпосередньо в документах. Алгоритм виплати зарплати дозволяє оформляти перерахування коштів на банківські рахунки та здійснювати виплату через касу.

У системі проводиться налаштування відображення нарахувань (утримань), відображення витрат на оплату праці, нарахувань внесків до

пенсійного фонду у бухгалтерському та податковому обліку, що розраховуються автоматично. Після закінчення звітного періоду можна автоматично сформулювати регламентовані звіти щодо фізичних осіб, звіти до фондів, статистичну звітність тощо.

Взагалі можна сказати, що версія «1С: Підприємство 7.7» забезпечує суто облік на підприємстві, а «1С: Підприємство 8.2» забезпечує керівництво крім обліку – управлінням підприємства, бізнес-плануванням, надає можливість повного контролю трудових ресурсів, різні рівні групування інформації тощо. Але варто зазначити таку особливість даної програми, як досить високі вимоги до комп'ютерного забезпечення. 1С: Підприємство 8.2 для ефективної роботи потребує 2-х ядерного процесора на комп'ютері та великий обсяг віртуальної пам'яті [3]. Це для підприємств в нинішніх умовах може бути досить обтяжливим моментом через значні витрати на техніку.

Таким чином, підводячи підсумок до вище викладеного матеріалу, слід зазначити, що для повного, ефективного та систематичного обліку нарахування заробітної плати на підприємстві є досить значна кількість спеціалізованих програмних продуктів, які постійно поповнюються та розвиваються. Програмні продукти відомих розробників мають більше засобів налаштування до потреб підприємств різного рівня. Але використання будь-яких програмних засобів вимагає від бухгалтера підвищення кваліфікації та інформаційної компетенції.

Список використаних джерел

1. Клименко О.В. Інформаційні системи і технології в обліку / О.В. Клименко. – К., 2008. – 320 с.
2. Войтюшенко Н.М. Інформаційні системи і технології в обліку / Н.М. Войтюшенко. - Донецьк: ДонНУЕТ, 2009. – 340с.
3. Сараєва Г. 1С:Бухгалтерія 8.2: доступно для бухгалтера / Г. Сараєва, Л. Власенко. – Х.: Фактор, 2011. – 528 с.

Мокієнко Т.В., к.е.н., доцент
Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава

КАЛЬКУЛЮВАННЯ: СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВИДІВ

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [30] визначає історичну (фактичну) собівартість одним із основних принципів бухгалтерського обліку і фінансової звітності. Законом наголошується, пріоритетною є оцінка активів підприємства, виходячи з витрат на її виробництво та придбання. Виходячи з положень облікової політики підприємства може бути обрана система обліку і калькулювання за нормативними витратами. Виділяють нормативну, планову та кошторисну калькуляції.

Сутність та відмінності між цими видами калькуляцій наведено в табл 1.

Порівняльна характеристика калькуляцій

Види калькуляції	Що калькулю-ється	Мета розрахунку	Період складання	На основі яких даних складається
Планова	Величина припустимих витрат на виробництво продукції	Зниження собівартості	На початку звітного періоду	Середні норми витрат
Нормативна	Нормативна собівартість окремих видів продукції	Контроль витрат	На початку місяця	На основі науково-обґрунтованих норм
Кошторисна	Новий вид продукції, визначається ціна будівництва	Для визначення економічної ефективності виробництва	До початку виробництва	На основі передових технологічних норм витрат сировини, робочого часу тощо

Головна відмінність цих видів калькуляцій полягає в їх призначенні (меті калькулювання).

Нормативна (стандартна) калькуляція застосовується з метою встановлення допустимих витрат на виробництво продукції на основі науково обґрунтованих норм. Планова калькуляція складається на підставі виробничих норм і дозволяє визначити допустимий обсяг витрат на виробництво продукції виходячи з досягнутого рівня організації праці та управління, рівня техніки і технології виробництва, масштабів підприємства тощо.

Кошторисна калькуляція складається при отриманні замовлення на новий вид продукції, при виготовленні з нових чи змінених технічних умов продукції попередніх випусків і при освоєнні нового виробництва (найчастіше застосовують її в будівельних організаціях, де вона представляє собою визначення ціни будівельної продукції).

Основним завданням нормативного обліку є своєчасне попередження нераціонального використання ресурсів підприємства, оперативний аналіз витрат на виробництво, який дозволяє розкривати невраховані при плануванні та в практичній роботі резерви, визначити результати госпрозрахункової діяльності підрозділів підприємства, що беруть участь у виробничому процесі.

Нормативний метод обліку витрат виробництва дозволяє своєчасно виявляти і встановлювати причини відхилення фактичних витрат від діючих норм основних витрат і кошторисів витрат на обслуговування виробництва та управління.

Всі випадки відхилень від норм оформляються відповідними документами і обліковуються. Облік відхилень ведеться з метою забезпечення своєчасної інформації про розміри і причини додаткових, непередбачених нормами витрат і прийняття необхідних організаційних і технічних заходів.

При цьому методі повинен здійснюватись систематичний облік змін діючих норм.

Основними принципами системи нормативного обліку є:

- нормування витрат і обов'язкове складання нормативних калькуляцій за кожним видом продукції;
- систематичне виявлення відхилень фактичних витрат від поточних норм витрат матеріалів і заробітної плати;
- постійний облік зміни норм та визначення впливу цих змін на собівартість продукції;
- попередній контроль витрат на основі первинних документів та фіксація відхилень від норм в момент їх виявлення, місця виникнення, виявлення причин і винуватців;
- завчасне складання калькуляції нормативної собівартості та її аналіз з метою виявлення резервів зниження собівартості в період підготовки виробництва;
- калькулювання фактичної собівартості груп однорідної продукції, виходячи з їх нормативної собівартості та відхилень від норм;
- щомісячний або щоквартальний облік внесених змін у встановлені норми, що дає можливість оперативно управляти виробництвом;

Сьогодні розвиток нормативного методу відбувається в напрямку його комплексного використання як для бухгалтерської реєстрації витрат і обчислення собівартості продукції, так і для робіт, пов'язаних з підготовкою виробництва, оперативного планування й аналізу собівартості

Отже, калькуляція - це складний процес але точність і обґрунтованість калькуляційних розрахунків є важливою передумовою об'єктивності прийняття ряду важливих економічних рішень.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996–XIV від 16 груд. 1999 р. [Електронний ресурс] / Верховна рада України. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

2. Кузьмович П. П. Проблеми бухгалтерського обліку сільськогосподарської діяльності згідно з вимогами П(С)БО 30 «Біологічні активи» в дисертаційних дослідженнях [Електронний ресурс] / П. П. Кузьмович // Економічні науки. – 2012. – № 1 (59). – Режим доступу до журн. : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_gum//2012.../23.pdf.

3. Наказ Міністерства аграрної політики України «Про затвердження Методичних рекомендацій з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств» № 132 від 18 трав. 2001 р. (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

4. Проданчук М. А. Ефективність застосування методів обліку витрат та калькулювання собівартості продукції в системі управління витратами сільськогосподарських підприємств [Електронний ресурс] / М. А. Проданчук // Вісник Сумського національного аграрного університету серія «Фінанси і

кредит». – 2012. – № 1. – Режим доступу до журн. : http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/.../28Prodanchuk.pdf.

Муравйова Д.М.
Науковий керівник – Шепель І.В., к.е.н., доцент
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

УДОСКОНАЛЕННЯ РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ У ЗВІТНОСТІ

Внаслідок земельної реформи в Україні відбулись принципові зміни у формах власності на землю, що викликали суттєві перетворення у складі землевласників та землекористувачів. Запровадження в Україні приватної власності та особливості використання земель у виробничому процесі аграрних підприємств зумовили необхідність подальшого розвитку ефективних форм управління земельними відносинами та раціонального землекористування, що, в свою чергу, вимагає переосмислення економічної суті земельних ресурсів та включення їх до складу об'єктів бухгалтерського обліку.

Ефективне управління земельними ресурсами на мікро- та макрорівнях вимагає відповідного інформаційного забезпечення, невід'ємною складовою якого є звітність, що складається за даними оперативного, статистичного та бухгалтерського обліку. Інформація, що формується у фінансовому обліку, надається користувачам у вигляді фінансових звітів та відображає виробничі процеси і господарські засоби в узагальненому вигляді. Управлінська (внутрішньогосподарська) звітність відображає необхідну інформацію про наявні земельні ресурси, зміни у складі угідь, їх рух та ефективність використання для прийняття рішень на рівні структурних підрозділів і розробляється підприємством самостійно. Статистична звітність надає інформацію, що необхідна для статистичного вивчення господарської діяльності підприємств та побудови макроекономічних показників. Податкова звітність підприємств містить інформацію про суми податків, які підлягають сплаті до бюджету, а також надмірно сплачені суми, що підлягають відшкодуванню.

У зв'язку з цим виникає потреба в підвищенні інформаційного забезпечення бухгалтерського обліку земельних ресурсів та наданні розгорнутої інформації у звітності сільськогосподарських підприємств про земельні ділянки, які водночас є невід'ємною частиною власних довгострокових активів й самостійним обліковим об'єктом.

В сучасних умовах показники фінансової звітності формуються аграрними підприємствами на підставі діючих Положень (стандартів) бухгалтерського обліку і відображаються в наступних формах: Балансі (Звіт про фінансовий стан), Звіті про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), Звіті про рух грошових коштів, Звіті про власний капітал, Примітках до річної фінансової

звітності та Додатку до звітності „Інформація за сегментами”. У Примітках до фінансової звітності інформацію про земельні ділянки та капітальні вкладення на їх поліпшення передбачено формувати у наступному порядку: залишок на початок року, надходження, вибуття, переоцінка, залишок на кінець року. Проте зазначені дані не здатні охарактеризувати використання землі як основного засобу виробництва в діяльності сільськогосподарського підприємства. Відтак пропонуємо в Примітках до фінансової звітності відокремлено від усіх засобів показувати балансову та нормативну вартість землі за двома критеріями: ділянки, що беруть участь у виробничому процесі і виконують функції активів та ділянки, які тимчасово не використовуються.

Разом з тим, єдиної звітної форми, яка б характеризувала діяльність сільськогосподарського підприємства, виявляла результативні показники та надавала вичерпну інформацію про використання власних і орендованих земельних ресурсів, в сучасних умовах не опрацьовано. Наразі ключове місце в системі статистичної звітності сільськогосподарських підприємств займає ф. № 50-сг „Основні економічні показники роботи сільгосппідприємств”, яку необхідно доповнити певними показниками щодо земельних ресурсів. про земельні ресурси в натуральних вимірниках, не мають вираженого зв'язку із вартісними даними фінансової звітності (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльна характеристика діючих та пропонованих форм звітності за ступенем розкриття інформації про земельні ресурси*

№ з/п	Форма звітності	Характеристики	Ступінь розкриття інформації у звітності	
			Діюча форма звітності	Модифікована
1.	Бухгалтерський баланс (ф. № 1)	Відокремлена вартість земельних ділянок	Включена до складу основних засобів	+
2.	Примітки до річної фінансової звітності (ф. № 5), ф. № 11-ОЗ	Вартість ділянок, що не використовується	-	+
		Балансова вартість земельних ділянок у власності та користуванні	+	+
3.	Форма державного статистичного спостереження № 50-сг „Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств”	Вартість та кількість земельних ділянок у постійному, довгостроковому та оперативному користуванні підприємства за категоріями угідь та розрізі форм власності і користування	Розкриває лише натуральні показники власних земельних ділянок та ділянок, що здані в оренду	+

+ наявність характеристики

*Джерело: дослідження автора.

По-перше, вважаємо за необхідне виділити земельні ділянки за категоріями угідь та за формами власності і користування (наприклад, землі у

власності та постійному користуванні; землі у фінансовій оренді; землі під заставою; земельні ділянки, що перебувають в операційній оренді підприємства та суборенді), що допоможе виявити не тільки права власності та канали надходження угідь, а й проаналізувати ефективність їх використання.

По-друге, відобразити балансову вартість земельних ділянок з метою посилення контрольної функції бухгалтерського обліку та взаємоузгодження з даними фінансової звітності.

По-третє, для контролю за правильністю нарахування земельного та фіксованого сільськогосподарського податку ввести додаткову інформацію про нормативну грошову оцінку земель.

По-четверте, для систематизації даних в типовій звітності та для зручності її використання включити довідкову інформацію про орендовані площі та землі засновників, яка міститься у ф. № 4-сг – кількість укладених договорів оренди, вартість власних та орендованих земельних паїв.

Основоположними формами звітності щодо кількісного обліку земель, які подаються до державних органів управління земельними ресурсами, є форми № 6-зем „Звіт про наявність земель та розподіл їх за власниками землі, землекористувачами, угіддями та видами економічної діяльності”; № 6а-зем „Звіт про наявність зрошуваних земель та розподіл їх за власниками землі, землекористувачами та угіддями”; № 6б-зем „Звіт про наявність осушених земель та розподіл їх за власниками землі, землекористувачами та угіддями” та № 2-зем „Звіт про землі, які перебувають у власності й користуванні”, де розгорнуто представлена інформація про площі земель, розподіл їх за власниками та землекористувачами, угіддями та видами економічної діяльності в межах територій, які входять до адміністративно-територіальних одиниць, у тому числі окремо – в межах населених пунктів.

Виходячи з цього, пропонуємо сільськими та селищними радами здійснювати накопичення інформації про земельні ресурси в розрізі таких категорій сільськогосподарських підприємств:

- 1) сільськогосподарські виробничі підприємства, що знаходяться на загальній системі обліку;
- 2) аграрні підприємства, що перебувають на спрощеній системі обліку (суб'єкти малого бізнесу);
- 3) інші користувачі земельних ділянок, основним видом діяльності яких не є виробництво сільськогосподарської продукції.

Вищевказані зміни у зовнішній звітності сільськогосподарських підприємств допоможуть інвесторам, державним та кредитним установам у проведенні фінансово-господарського аналізу використання виробничого потенціалу окремого підприємства, здійсненні перевірки його податкової діяльності. Ми вважаємо, що зазначені зміни дозволять управлінням земельними ресурсами, державним статистичним органам та управлінню агропромислового розвитку сформувати єдину базу даних щодо якісної характеристики земель, їх грошової вартості, за цільовим призначенням угідь та землекористувачами.

Настобурко В.В.
Науковий керівник – Руснак А.В., к.е.н., доцент
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ КОНТРОЛЮ ВИТРАТ РОСЛИННИЦТВА

Вивчення існуючої практики діяльності ревізійних підрозділів в сільськогосподарських підприємствах показало, що контроль, який вони здійснюють має періодичний характер і найчастіше проводиться в кінці звітного року. Адміністративно вони прямо підпорядковуються головному бухгалтеру, внаслідок чого, по-перше, порушується один з головних принципів – незалежність, а по-друге, в особі головного бухгалтера поєднуються дві зовсім різних функції фінансово-господарської діяльності – обліку і контролю, що є недоречним і може стати причиною втрат, крадіжок, нестачі грошових коштів, товарно-матеріальних цінностей та викривлення даних в звітності [1].

Така система контролю повинна забезпечувати членам комісії прямий доступ до результатів перевірки. При цьому виконавчий орган спільно із службою внутрішньогосподарського контролю буде аналізувати оперативну інформацію про зміни в процесі виробництва і здійснювати перевірку достовірності облікових даних центрів відповідальності. До речі, неприпустимо, щоб виконавчий орган підприємства, представлений в особі голови, контролював роботу служби внутрішньогосподарського контролю. В даному випадку він перевіряє самого себе, що приведе в перспективі до негативних висновків внутрішніми ревізорами, які підзвітні наглядовій раді [2].

На нашу думку, в сільськогосподарських підприємствах служба внутрішньогосподарського контролю повинна функціонувати таким чином: керівник даного підрозділу зобов'язаний зібрати запити від наглядової ради, голови та інших членів правління підприємства і скласти графік роботи на майбутній період. Після завершення перевірок внутрішні контролери повинні скласти звіт про результати перевірки, який надається керівнику служби, а він, у свою чергу повинен розіслати його членам правління. Загальну результативність роботи служби внутрішньогосподарського контролю наглядова рада може проконтролювати за допомогою анкет.

Первинну інформацію за результатами роботи в центрах відповідальності можна отримати шляхом складання анкетних листів за кожним об'єктом контролю, тому доцільно використовувати анкету загальної перевірки стану на підприємстві внутрішньогосподарського контролю.

Анкетні листи пропонуються для застосування в практичній діяльності сільськогосподарських підприємств. Це дає можливість визначити загальний стан контролю на кожному досліджуваному підприємстві. Отримання негативних відповідей в анкетних листах дозволяє зробити висновок про недосконалість ступеню внутрішньогосподарського контролю в тому чи

іншому напрямку і прийняти відповідні рішення, а отримання позитивних – навпаки.

З приводу контролю витрат виробництва, виходу і правильності складання калькуляції собівартості продукції в економічній літературі зустрічаються різні точки зору, що впливає на послідовність перевірки. Проте, вважаємо, що при контролі витрат виробництва продукції рослинництва необхідно врахувати наступне: галузевий характер виробництва, специфіку та особливості обліку витрат рослинництва; організаційно-технологічні, агробіологічні та техніко-економічні особливості;

– вимоги до всіх етапів внутрішньогосподарського контролю.

Вважаємо, що на першому етапі потрібно оцінити надійність стану внутрішньогосподарського контролю з боку фахівців підприємства. При цьому всі процедури контролю повинні бути направлені на запобігання, виявлення і виправлення помилок, які можуть виникнути в ході обліку господарських операцій. Потім доцільно провести процедуру оцінки за наступними основними напрямками, що використовуються також в міжнародній практиці (табл. 1).

На основі досліджень запропоновано удосконалити методику внутрішньогосподарського контролю витрат виробництва продукції рослинництва шляхом визначення завдань і процедур контролю, які застосовуються при виконанні річної програми контролю. У свою чергу програма контролю дає можливість оптимізувати витрати виробництва та надати пропозиції по удосконаленню обліку витрат виробництва [3].

Таблиця 1

Основні напрямки внутрішньогосподарського контролю в сільськогосподарських підприємствах

№ з/п	Напрямки контролю	Загальне значення
1.	Реальність	Зафіксовані фактичні операції і підтверджені конкретними документами
2.	Дозвіл	Операції санкціонувалися до того, як вони були враховані відповідно до облікової політики організації
3.	Повнота	Всі фактичні операції відображені в бухгалтерському обліку, жодна з них не пропущена
4.	Точність	Всі розрахунки сум в документах і регістрах бухгалтерського обліку належним чином розраховані
5.	Класифікація	Всі операції були відображені на відповідних рахунках правильно
6.	Облік	Процеси обліку відповідних операцій завершені і облік відповідає вимогам загальноприйнятих стандартів
7.	Періодизація	Всі операції оформлялися (реєструвалися, документувалися) тоді, коли вони виникли, а також були відображені в бухгалтерському обліку відповідного періоду

Отже, служба внутрішньогосподарського контролю повинна перевіряти не тільки рівень показників, але й їх достовірність, обґрунтованість списання витрат на виробництво готової продукції. Для організації контролю пропонується річна програма здійснення внутрішньогосподарського контролю витрат на виробництво та вихід продукції рослинництва.

Реалізація на практиці в сільськогосподарських підприємствах цієї програми дозволить отримати об'єктивні дані про ефективність контролю з боку фахівців і достовірність облікових записів про результати діяльності рослинницьких підрозділів. Таким чином, запропонована служба внутрішньогосподарського контролю та використання запропонованих анкет допоможе проконтролювати не тільки галузь рослинництва, але й всі інші галузі та центри відповідальності, які є у підприємствах.

Список використаних джерел

1. Калюга Є. Проблеми організації внутрішньогосподарського контролю за місцями виникнення витрат та центрами відповідальності / Є. Калюга // Вісник податкової служби України. – 2005. – № 17. – С. 39-42.
2. Сук Л.П. Калькуляція в бухгалтерському обліку / Л.П. Сук // Бухгалтерія в сільському господарстві. – 2003. – № 4. – С. 2-4.
3. Щокіна Г.В. Управлінський облік / Г.В. Щокіна, С.А.Щенков, М.Г. Головатюк. – К.: МАУП, 2007. – 616 с.

Некругленко О.В.
Науковий керівник – Корчагіна В.Г., к.е.н.
Новокаховський гуманітарний інститут
м. Нова Каховка

ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ

У процесі своєї діяльності кожне підприємство вступає в господарські відносини із постачальниками, працівниками, покупцями та іншими юридичними і фізичними особами. Ці відносини забезпечують нормальне функціонування підприємства. При встановленні господарських відносин між сторонами виникають певні права і зобов'язання. В процесі здійснення розрахункових операцій підприємству важливо оцінювати стан дебіторської заборгованості, адже це кошти, які на даний момент не використовуються в кругообігу капіталу.

Політика управління дебіторською заборгованістю представляє собою частину загальної політики управління оборотними активами і маркетингової політики підприємства, спрямованої на розширення обсягу реалізації продукції та полягає в оптимізації загального розміру цієї заборгованості та забезпеченні своєчасної її інкасації.

При формуванні облікових даних стану розрахунків дебіторів важливо їх класифікувати за строками погашення (поточна, довгострокова) та ступенем впевненості в погашенні (безнадійна, сумнівна).

Управління дебіторською заборгованістю передбачає, перш за все, контроль за оборотністю коштів у розрахунках. Прискорення оборотності є позитивною тенденцією економічної діяльності підприємства. Прискорення

оборотності може бути досягнуто завдяки відбору потенційних покупців, визначення умов оплати, контролю за термінами погашення дебіторської заборгованості та впливу на дебіторів. Відбір покупців здійснюється завдяки аналізу дотримання їх платіжної дисципліни в минулому, аналізу їх поточної платоспроможності, аналізу рівня їх фінансової стійкості та аналізу інших фінансових показників, що характеризують фінансовий стан підприємства-покупця [1].

Контроль за термінами погашення дебіторської заборгованості включає в себе ранжування дебіторської заборгованості за термінами її виникнення. Управління дебіторською заборгованістю передбачає обов'язкове проведення порівняльного аналізу величини дебіторської заборгованості з величиною кредиторської заборгованості. Для фінансового становища компанії дуже важливо, щоб дебіторська заборгованість не перевищувала кредиторську. Управління дебіторською заборгованістю полягає також у створенні резервів по сумнівних боргах і аналізі фактичних втрат, пов'язаних з непогашенням дебіторської заборгованості.

Аналіз термінів заборгованості забезпечує керівництво корисною інформацією щодо можливих втрат внаслідок неоплачених рахунків, підприємство використовує її з метою визначення сум очікуваних витрат по безнадійній заборгованості.

Інвентаризація поточної дебіторської заборгованості на підприємстві забезпечує достовірність даних у річній фінансовій звітності. Невиконання вимог може мати негативні наслідки для конкретної юридичної особи.

На рахунках обліку розрахунків із дебіторами повинні залишатися виключно узгоджені суми, відображення в обліку неврегульованих сум не допускається. Реальність даних бухгалтерського обліку про стан розрахунків підтверджується актами звірки.

У процесі діяльності підприємство може отримувати інформацію, на підставі якої виникає невпевненість у погашенні боржником (боржниками) дебіторської заборгованості. Про це можуть свідчити різні дані, а саме: листування з підприємствами-дебіторами; негативна динаміка погашення заборгованості; відсутність надходження оплат протягом порівняно тривалого періоду часу; дані про несприятливий фінансовий стан контрагента-дебітора і т. д. Важливим питанням є оцінка дебіторської заборгованості для відображення її в балансі підприємства. Згідно з П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» має відображатись у балансі за чистою реалізаційною вартістю.

Саме тому з метою відображення реального фінансового становища виникає необхідність утворення резерву сумнівних боргів по дебіторській заборгованості, яка з'являється при відвантаженні продукції (товарів, робіт, послуг).

Резерв сумнівних боргів — це резерв, який створюється з метою покриття у майбутньому безнадійної дебіторської заборгованості. Він коригує дебіторську заборгованість до її чистої реалізаційної вартості, дозволяє підприємству показати, що відповідна сума не може бути стягнута з дебіторів.

Таким чином, в умовах ризику неплатоспроможності покупців, підприємство попереджає виникнення втрат від сумнівної дебіторської заборгованості.

Отже, дебіторська заборгованість - важливий компонент оборотного капіталу. Коли одне підприємство продає товари іншому підприємству, зовсім не означає, що вартість проданого товару буде оплачена негайно. Несплачені рахунки за поставлену продукцію (або рахунки до отримання) і складають більшу частину дебіторської заборгованості.

Тому управління завдання дебіторською заборгованістю є визначення ступеня ризику неплатоспроможності покупців, розрахунок прогнозного значення резерву по сумнівних боргах, а також надання рекомендацій по роботі з фактично або потенційно неплатоспроможними покупцями.

Список використаних джерел

1. Сук Л. К. Бухгалтерський облік: Навч. посіб. — К.: Інститут післядипломної освіти Київського університету ім. Тараса Шевченка. — 2010. — 339 с.

2. Організація бухгалтерського обліку: Підруч. для студ. спец. "Облік і аудит" вищ. навч. закл. / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. — 3-тє вид., доп. і перероб. — Житомир: ПП "Рута", 2009. — 592 с.

Овчарова А.О.

*Науковий керівник – Руснак А.В., к.е.н., доцент
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон*

КЛАСИФІКАЦІЯ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ В ОБЛІКУ

Основу побудови бухгалтерського обліку кредиторської заборгованості визначає її класифікація. Аналіз наукової літератури дає різнобічне уявлення про особливості класифікації кредиторської заборгованості, яку багато авторів називають зобов'язаннями, так як їй притаманні різні класифікаційні ознаки зобов'язань. Тому, розглянемо дані класифікації за різними поглядами науковців.

Для правильної організації бухгалтерського обліку зобов'язань важливим є визначення моменту виникнення зобов'язання, оскільки юридичні та економічні аспекти цього питання не збігаються. Так, у момент підписання договору на одержання кредиту між підприємством і банком виникає юридичне зобов'язання, суть якого полягає в тому, що воно підлягає виконанню в майбутньому. В бухгалтерському обліку підприємства зобов'язання знаходить своє відображення лише тоді, коли на його поточний рахунок банк зарахує грошові кошти [4, с. 323]. Тому ми пропонуємо поділяти зобов'язання залежно від порядку визначення суми до погашення зобов'язання на реальні та потенційні. Реальні зобов'язання виникають на підставі договору, контракту,

одержаного рахунку (як правило, сума заборгованості та строк погашення по них є конкретними і вказуються у відповідних документах).

Залежно від строку погашення реальні зобов'язання поділяють на поточні та довгострокові. Потенційні зобов'язання характеризуються тим, що сума і термін платежу за ними не визначені і залежать від подальших подій у майбутньому. Потенційні зобов'язання поділяються на забезпечення, непередбачені зобов'язання та доходи майбутніх періодів. Таку ж класифікацію пропонують С.Ф. Голов [5, с. 319], А.М. Стельмашук та П.С. Смоленюк [7, с. 227].

Губачова О.М. та Мельник С.І. наголошують, що у бухгалтерському обліку зобов'язання відображають тільки тоді, коли виникає заборгованість по них. Кредиторська заборгованість визнається, якщо вона відповідає її визначенню, може бути вимірною і є релевантною і достовірною. Тому, на відміну від попередніх класифікацій розглядають зобов'язання за наступними ознаками: в залежності від порядку визначення суми (фактичні й умовні); в залежності від термінів погашення договору, контракту, одержаного рахунку, сума заборгованості за якими відома (зобов'язання поточні (короткострокові) і довгострокові).

За умовними зобов'язаннями, навпаки, точна сума не може бути визначена до настання певної дати. Це заборгованість зі сплати податків, відпусток тощо. Короткострокові (поточні) зобов'язання мають бути погашені в процесі одного операційного циклу діяльності підприємства або протягом одного фінансового року після дати складання балансу. Термін оплати довгострокових зобов'язань перевищує фінансовий рік [5, с. 294].

Досить дискусійним є підхід І.А. Бланк щодо визначення сутності та видів кредиторської заборгованості. Автор зазначає, що кредиторська заборгованість – це поточні зобов'язання підприємства, при цьому не уточнює сутності поняття “поточні зобов'язання” [1].

У сучасній фінансовій практиці виділяють наступні основні види кредиторської заборгованості (рис. 1).

Виходячи із практичної доцільності, дана класифікація актуальна для підприємств малого та середнього бізнесу, адже великий бізнес потребує забезпечення реалізації довгострокових стратегій підприємства, що у свою чергу вимагатиме довготривалих розрахунків з контрагентами.

Найбільш розгалужену класифікацію зобов'язань за різними ознаками пропонує Ф.Ф. Бутинець, а саме:

- за складністю: прості, складні;
- за визначеністю у часі: обмежені у часі, безстрокові;
- за забезпеченістю виконання зобов'язань: забезпечені, незабезпечені;
- залежно від підстави виникнення зобов'язання: договірні, позадоговірні;
- за способом погашення: монетарні, немонетарні;
- за часом виникнення: теперішні, майбутні;
- за терміном погашення: довгострокові, короткострокові;
- за можливістю оцінки: фактичні, оціночні, умовні [3, с. 461].

Види кредиторської заборгованості

кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги, строк оплати яких не настав
кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги, не оплачені в строк
кредиторська заборгованість по векселях виданих
кредиторська заборгованість по авансах одержаних
кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом і з позабюджетних платежів
кредиторська заборгованість зі страхування
кредиторська заборгованість з оплати праці
інші види кредиторської заборгованості

Рис. 1. Основні види кредиторської заборгованості [1]

В бухгалтерському обліку відображаються не всі господарські зобов'язання, а лише ті, що впливають з виконання укладених підприємством договорів чи здійснених дій. Тому в умовах МСФЗ-трансформації для потреб бухгалтерського обліку достатнім буде поділ зобов'язань на поточні (короткострокові) та довгострокові. Така класифікація полегшить і, в свою чергу, актуалізує роботу бухгалтерської служби.

Отже, належна організація обліку кредиторської заборгованості на підприємстві будь-якої форми власності має важливе значення, оскільки сприяє упорядкуванню інформації, прозорості та достовірності даних розрахункових операцій за борговими зобов'язаннями (з кредиторами).

Список використаних джерел

1. Бланк И.А. Словарь-справочник финансового менеджера / И.А. Бланк. – К.: “Ника-Центр”, 1998. – 480 с.
2. Бухгалтерський облік та фінансова звітність в Україні: [Навчально-практичний посібник] / під ред. С.Ф. Голова. – Дніпропетровськ, ТОВ “Баланс – Клуб”, 2001. – 832 с.
3. Бухгалтерський фінансовий облік: [Підручник для студентів спеціальності “Облік і аудит” вищих навчальних закладів – 8-ме вид., доп. і перероб.] / за заг. ред. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ПП “Рута”, 2009. – 912 с.
4. Верхоглядова Н.І. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика: [Навчально-практичний посібник] / Н.І. Верхоглядова, В.П. Шило, С.Б. Ільїна та ін. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 536 с.
5. Губачова О.М. Облік у зарубіжних країнах: [Навчальний посібник] / О.М. Губачова, С.І. Мельник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 430 с.
6. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку 11 “Зобов'язання”: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>.
7. Стельмащук А.М. Бухгалтерський облік: [Навчальний посібник] / А.М. Стельмащук, П.С. Смоленюк. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 528 с.

ВИЗНАННЯ ДОХОДІВ ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ В ОБЛІКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Сучасне економічне середовище вимагає від аграрних підприємств активного використання ринкових методів господарювання, що вимагає нових підходів до системи управління процесом збуту (реалізації) сільськогосподарської продукції. Формування такої системи повинно забезпечити адаптацію підприємств до змін зовнішнього середовища з метою підвищення ефективності збуту. Збут (реалізація) продукції, робіт і послуг сільськогосподарського підприємства є важливим і завершальним етапом кругообігу засобів підприємства. Тут натуральна їхня форма набирає характеру грошової. Значення і роль процесу реалізації суттєво зростають за умов ринкової економіки. Саме завоювання ринків, можливості реалізації продукції визначають відповідні обсяги її виробництва. Виробляють лише ту продукцію і в таких розмірах, в яких її можна реалізувати.

Основними завданнями обліку процесу реалізації є забезпечення інформації про обсяг реалізованої продукції в розрізі її окремих видів та виявлення фінансових результатів як щодо підприємства в цілому, так і щодо окремих видів продукції, а також забезпечення контролю за формуванням повної собівартості проданої продукції та рівнем реалізаційних цін. Процес реалізації завжди передбачає, з одного боку, передачу відповідної продукції від виробника покупцеві, а з другого – проведення розрахунків згідно з договірною ціною цієї продукції [3; с. 103-109].

Підприємствам надано право встановлювати порядок, за яким виручка від реалізації продукції, робіт і послуг визначається за вартістю відвантаженої продукції, що зазначена в оформлених до сплати покупцям розрахункових документах. Зазначеним правом користуються сільськогосподарські підприємства. Тому відвантажена покупцями і списана з матеріально-відповідальних осіб сільськогосподарська продукція вважається реалізованою. Відношення товарної (реалізованої) продукції до валової (виробленої) становить коефіцієнт товарності. Тобто, чим менше залишається готової продукції для внутрішньогосподарських потреб, тим вищий рівень її товарності.

Продукцію реалізують: підприємствам – по договірних (розрахункових) цінах; на ринку – по цінах, які склались на ринку в момент реалізації; різними організаціям – по цінах, визначених договором; працівникам свого підприємства – в рахунок оплати праці; на громадське харчування – по затверджених цінах на відпуск продукції. На виконані роботи і послуги вантажного автотранспорту ціни встановлюють за тарифами.

Дохід визнається під час збільшення активу або зменшення зобов'язань, що зумовлює зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків учасників підприємства) за умов, що оцінка доходу може бути достовірно визначена. Не є доходами такі надходження від інших осіб:

- сума податку на додану вартість, акцизів, інших податків і обов'язкових платежів, що підлягають перерахуванню до бюджету;
- сума попередньої оплати продукції (товарів, робіт, послуг);
- сума авансу в рахунок оплати продукції (товарів, робіт, послуг);
- сума завдатку під заставу або в погашення позики, якщо це передбачено відповідним договором;
- надходження, що належать іншим особам [2].

Дохід не визнається, якщо здійснюється обмін продукцією (товарами, роботами та послугами), які є подібними за призначенням та мають однакову справедливу вартість.

Для визначення доходу необхідно не тільки надходження активу, або зменшення зобов'язання, але й фінансовий наслідок цих подій. Тобто дохід визнається в момент збільшення активу або зменшення зобов'язань, які обумовлюють збільшення власного капіталу. Дохід від реалізації продукції (робіт та послуг) визнається у разі наявності певних умов. Тобто умовами визнання доходу (виручки) від реалізації є :

- покупцеві передані ризики й вимоги, пов'язані з правом власності на продукцію (товари, інші активи);
- підприємство не здійснює надалі управління та контроль за реалізованою продукцією;
- сума доходу може бути достовірно визначена;
- є впевненість, що в результаті операції відбудеться збільшення економічних вигод підприємства, а витрати пов'язані з цією операцією, можуть бути достовірно визначені [2].

Дохід пов'язаний з наданням послуг визнається, виходячи зі ступеня завершеності операції з надання послуги на дату балансу, якщо може бути достовірно оцінений результат цієї операції за наявністю таких умов: можливості достовірної оцінки доходу; ймовірності надходження економічних вигод від надання послуг; можливості достовірної оцінки витрат, здійснених для надання послуг та необхідних для її завершення.

Доходи відображаються в обліку та звітності згідно з принципами нарахування та відповідності доходів і витрат. Принцип нарахування передбачає відображення в обліку та фінансовій звітності доходів і витрат у момент їх виникнення незалежно від дати надходження або сплати грошових і коштів. Принцип нарахування повинен застосовуватися одночасно з принципом відповідності, згідно з яким витрати визнаються у Звіті про фінансові результати на основі прямого зв'язку між ними та отриманими доходами. Наочне ілюстрація дії принципів визнання доходів підприємства відображено на рис. 1.

Рис. 1. Визнання доходів в обліку і фінансовій звітності

Огійчук М.Ф. впевнений, що реформа бухгалтерського обліку, яка проводилася в Україні, не змінила по суті процесу реалізації, запропонувавши дещо інші підходи до організації його обліку. Національний стандарт П(С)БО 15 «Дохід» містить порядок визначення, оцінку та розкриття у фінансовій звітності доходу який виникає в результаті реалізації чи використання активів підприємства іншими суб'єктами господарювання. Даний стандарт фактично визначає період відображення в звітності, а отже і у фінансовому обліку, виручки від реалізації у всіх її аспектах [1, С. 446].

Список використаних джерел

1. Огійчук М.Ф. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах: підруч. / М.Ф. Огійчук, В.Я. Плаксієнко, Л.Г. Панченко та ін.; за ред. М. Ф. Огійчука. – 4-те вид., перероб. і допов. – К.: Алерта, 2007. – 979 с.
2. ПСБО 15 «Дохід»: за станом на 29.11.1999 р. / Міністерство фінансів України // [Ел.ресурс] : Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Цигилук Г. І. Теоретичні основи організації обліку доходів сільськогосподарських підприємств: історичний аспект / Г. І. Цигилук // Економіка АПК. – 2007. – № 3. – С. 103–109.

Паранчук Ю.С.
Науковий керівник – Руснак А.В., к.е.н., доцент
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Зростаюча роль обліку в умовах науково-технічного прогресу викликає потребу в правильній, чіткій і раціональній організації бухгалтерського обліку. Тільки раціонально організований облік може бути діючим знаряддям контролю і управління підприємством, може забезпечити виконання всіх вимог, поставлених до обліку.

Реалізація завдань щодо переведення сільськогосподарських підприємств на нові стандарти в умовах ринку ставить нові вимоги до організації обліку, яка має створити необхідне інформаційне забезпечення процесу інтенсифікації сільськогосподарського виробництва [1].

Бухгалтерському обліку, аналізу і контролю відводиться вирішальна роль у збереженні всіх форм власності, раціональному використанню всіх видів ресурсів, посиленню боротьби з безгосподарністю. Посилення контролю за ефективністю використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів є одним з найважливіших завдань. У сучасних умовах зростає значення обліку грошових коштів. Без удосконалення організації обліку і аналізу не вдається реалізувати такі важливі завдання, як підвищення ефективності виробництва, зростання продуктивності праці, ресурсозбереження, збільшення прибутків, забезпечення збереження усіх форм власності, раціональне використання й прискорення обігу оборотних коштів [2].

Виходячи з цих завдань, головний бухгалтер не повинен бути формальним фіксатором становища, яке сталося на підприємстві. Це викликає потребу глибокої, якісної перебудови бухгалтерського обліку відповідно до нових умов управління економікою.

Можна виділити три напрями перебудови. По-перше, потрібно змінити саму бухгалтерію, вона має бути спрямована на всебічне покращення організації праці; поліпшення якості і продуктивності праці зайнятих обліком, посилення економічності, дисциплінованості і організованості. Переведення економіки на інтенсивний шлях розвитку не може обмежуватись тільки інтенсифікацією виробництва. Воно охоплює всі сторони діяльності підприємства. В основі інтенсифікації праці бухгалтерів повинне бути застосування сучасної електронної обчислювальної техніки [3]. Це не тільки підвищить продуктивність праці самих бухгалтерів, а й дасть можливість посилення контрольних і аналітичних функцій обліку, оперативності і аналітичності облікової інформації, що сприяє своєчасному виявленню резервів ефективності виробництва.

По-друге, радикальна перебудова управління виробництвом,

впровадження різних його моделей, розширення прав і зміцнення самостійності підприємств щодо використання основних і оборотних засобів зумовлюють потребу методологічної перебудови бухгалтерського обліку. Перегляд нормативних положень про бухгалтерський облік є способом докорінного оновлення, важливим кроком підвищення наукового рівня, зміцнення єдиних методологічних основ, усунення необґрунтованих розбіжностей при вирішенні однакових облікових завдань порівняно зі світовою практикою.

По-третє, бухгалтерський облік має бути потужним зняряддям господарського управління, надійним інструментом пошуку та мобілізації резервів підвищення ефективності виробництва і прискорення темпів економічного розвитку. Бухгалтерський облік повинен забезпечувати своєчасність відображення бухгалтерських операцій, повноту обліку, правильне обчислення собівартості продукції [4].

Для досягнення економічності обліку грошових коштів необхідна чітка регламентація обов'язків працівників бухгалтерії; наявність касира, бухгалтера розрахункового відділу. Також повинні бути досконалі умови для зберігання грошових документів

Для підвищення продуктивності праці працівників бухгалтерії необхідна достатня кількість методичної та нормативної літератури, а також наявність підписки на бухгалтерські газети та журнали. Для підвищення кваліфікації працівників потрібно проводити хоча б раз на рік курси підвищення кваліфікації, де бухгалтери могли б ознайомитися з новими законами та іншими нормативними актами, а також досконало вивчити облік згідно з Національними стандартами бухгалтерського обліку в Україні.

Таким чином, серед напрямків удосконалення організації обліку грошових коштів у сільськогосподарських підприємствах можливо виділити наступні: зокрема своєчасне відображення господарських операцій; застосування нових реєстрів синтетичного обліку; забезпечення працівників бухгалтерії необхідною нормативно-правовою літературою; регламентація обов'язків працівників; автоматизація обліку, а саме застосування програми "1С: Бухгалтерія".

Список використаних джерел

1. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах : [підручник] / [М. Ф. Огічук, В. Я. Плаксієнко, Л. Г. Панченко та ін.] ; за ред. проф. М. Ф. Огічука. – [5-те вид., перероб. і допов.]. – К. : Алерта, 2009. – 878 с.
2. Кириченко І. Фінансовий аналіз в інформаційній системі управління грошовими потоками підприємства / І. Кириченко // Вісник КНТЕУ. – 2003. – № 2. – С. 123-130.
3. Краснокутська Л. Як проводяться готівкові розрахунки? / Л. Краснокутська // Все про бухгалтерський облік. – 2008. – № 9. – С. 13.
4. Плаксієнко В. Я. Бухгалтерський облік у сільському господарстві України : [підруч.] / В. Я. Плаксієнко, Л. М. Письмаченко ; за ред. В. Я. Плаксієнка. – К. : Центр навчальної літератури, 2008. – 490 с.

Парахньова Ю.Г.
Науковий керівник – Самайчук С.І. к.е.н, доцент
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

ОРГАНІЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ПОТОЧНИХ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ ТВАРИННИЦТВА

Поточні біологічні активи тваринництва формують особливі обліково-аналітичні групи оборотних активів суб'єкта господарювання. У процесі їх вирощування відбуваються біологічні перетворення. Збільшується поголів'я тварин за рахунок одержання приплоду, придбання худоби тощо. Тварини дають приріст, з часом змінюють статеву виробничу групу. Всі ці процеси впливають на організацію та методику бухгалтерському обліку і, як наслідок, мають підлягати контролю. Контроль є одною із функцій управління. Він виступає засобом зворотнього зв'язку між об'єктом і системою управління, інформує про дійсний стан об'єкта, що контролюється.

Контроль, як функція управління забезпечує плановий розвиток виробничого процесу. Перед початком діяльності необхідно здійснити планові розрахунки. Контроль має забезпечити правильне застосування нормативів витрат, виходу продукції, каналів реалізації, цін тощо. На етапі організації діяльності контролюється дотримання технологічних процесів з метою запобігання зайвих витрат і можливих зловживань.

Процес діяльності супроводжується обліком, який відображає господарські операції, що здійснюються на підприємстві. Правильність формування інформації в обліку забезпечує контроль. На підставі даних обліку проводиться аналіз господарської діяльності, правильність якого контролюється. Результати аналізу використовуються для прийняття управлінських рішень і проведення планування.

За етапами контролю господарських процесів контроль є попередній, поточний, наступний.

На етапі попереднього контролю розробляють процедури і правила реалізації прийнятих планів. Тут контролюють правильність застосування нормативів витрат, виходу продукції, одержання доходу.

Поточний контроль здійснюється в процесі виробничо-господарської діяльності по всьому ланцюжку управління. Він спрямований на попередження можливих відхилень у виробничому процесі.

Наступний контроль передбачає перевірку правильності і законності проведених операцій, виявляє допущені порушення, дає можливість розробити заходи щодо уникнення недоліків та їх попередження в наступній діяльності.

По поточних біологічних активах тваринництва об'єктами контролю є операції з ними, що здійснюються під час їх використання. Суб'єкти попереднього контролю – керівники і співробітники підприємства; поточного контролю – безпосередні виконавці виробничих процесів, зооветеринарна служба, працівники обліку; наступного контролю – контролюючі служби. Тому контроль і управління ними мають здійснюватись взаємопов'язано.

Щодо господарського суб'єкта контроль є внутрішній і зовнішній. Внутрішній контроль організують власники підприємств з метою перевірки господарських операцій у виробничих підрозділах, виконання виробничих планів, раціонального використання трудових ресурсів, впровадження нових методів і технологій. Зовнішній контроль проводять з метою перевірки дотримання чинного законодавства, встановлених норм і правил господарювання [1].

Відповідно до Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку біологічних активів, «метою внутрішнього контролю є забезпечення достатньої впевненості керівництва у досягненні належного рівня економії, ефективності та результативності відповідно до завдань; достовірності фінансової, статистичної й управлінської звітності; виконання встановлених законодавством і керівництвом норм і правил; належному захисті активів від втрат» [2].

При побудові ефективної системи внутрішнього контролю адміністрація підприємства повинна забезпечити:

1) формування достовірної, повної, доречної та оперативної інформації про стан діяльності підприємства на основі використання облікових та необлікових даних, що необхідна для успішного управління діяльністю;

2) налагодження системи документообороту сільськогосподарського підприємства, що сприяє збереженню його матеріально-технічної бази та сировинно-ресурсного потенціалу;

3) встановлення системи критеріїв ефективності діяльності сільськогосподарського підприємства для визначення стратегії їх досягнення;

4) побудова надійної системи бухгалтерського обліку, яка виконує функцію інформаційної системи підприємства, на основі використання можливостей якої організується система комунікацій між підрозділами підприємства та здійснюється централізоване або децентралізоване прийняття управлінських рішень.

5) Отже, внутрішній контроль є інструментом, який застосовується керівництвом для цілковитої впевненості в тому, що його діяльність здійснюється чесно, законно, ресурси належно захищені від втрат і використовуються економно й ефективно, а інформація щодо результатів діяльності достовірна.

Список використаних джерел

1. Клименко О.П. Організація і методика контролю поточних біологічних активів тваринництва / О.П. Клименко // Облік і фінанси АПК – № 1(55). – 2012. – С. 103-108.

2. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку біологічних активів, затв. Наказом Міністерства фінансів України від 29 грудня 2006 р. № 1315 // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – № 5.– С. 29–31.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ КОМП'ЮТЕРНОГО АУДИТУ

Відсутність чітких та систематизованих рекомендацій на законодавчому рівні породила відчутний брак інформації щодо організаційно-методичних та практичних аспектів здійснення комп'ютерного аудиту в Україні, а також не сприяє встановленню єдиних підходів до трактування основних понять та не формує цілісної концепції організації і методики проведення комп'ютерного аудиту.

Професор С.І. Івахненко у фундаментальному дослідженні проблем комп'ютеризації аудиту, зауважує, що деякі Міжнародні стандарти аудиту (далі МСА) та додані до них Положення про аудиторську практику, що містили досить детальні вказівки та інструкції щодо реалізації процесу комп'ютерного аудиту на підприємстві (МСА №400 «Оцінка ризику і внутрішній контроль», МСА № 401 «Аудит у середовищі комп'ютерних інформаційних систем» та Положення про міжнародну комп'ютерну практику №1009 «Методи аудиту за допомогою комп'ютера»), втратили чинність у 2004 році через те, що в умовах сучасного розвитку комп'ютерних систем обліку та звітності фактично весь аудит розглядається в умовах застосування інформаційних систем [1, С. 222].

На заміщення вилучених стандартів, Аудиторська палата України пропонує використовувати положення МСА №315 «Ідентифікація та оцінка ризиків суттєвих викривлень через розуміння суб'єкта господарювання і його середовища» та МСА №330 «Дії аудитора у відповідь на оцінені ризики», де, зокрема п.57-63 МСА №315, фрагментарно визначаються ручні та автоматизовані елементи внутрішнього контролю, на які необхідно звернути увагу аудитору при визначенні ризику [3].

У світовій практиці існує два підходи щодо формування нормативно-правової бази регулювання аудиторської діяльності: континентально-європейський та англо-американський. Перший підхід реалізується шляхом державної законодавчої ініціативи, другий – законодавчої ініціативи професійних громадських організацій сумісно із державою. Україною використовується англо-американська модель, за якою регулювання аудиторської діяльності здійснюється Аудиторською палатою України, Спілкою аудиторів України, а також Національним банком України, Державною комісією з цінних паперів і фондового ринку, Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг.

Основним керівним органом, який покликаний здійснювати заходи із методологічного і нормативно-правового забезпечення аудиту в Україні, є Аудиторська палата України. Проте, як відмічають деякі науковці, Аудиторська палата України хоча і вживає окремі дії (налагоджує систему контролю якості аудиторських перевірок, організовує підвищення кваліфікації аудиторів, сприяє

та стимулює впровадження міжнародних стандартів), заходам явно не вистачає цілісності бачення проблем аудиту та системності перетворень [2, С. 28].

Іншим потужним рушієм щодо ініціювання процесів залучення передового міжнародного досвіду здійснення комп'ютерного аудиту та адаптації його до українських реалій є аудитори-практики. Проведений аналіз публікацій у науково-практичній літературі засвідчив недостатню кількість прикладних розробок та методичних рекомендацій щодо організації і методики проведення комп'ютерного аудиту в Україні. Аналогічною є ситуація із внутрішніми стандартами окремих відомств та аудиторських форм.

Вищенаведені причини недостатності нормативно-правового регулювання та методичного забезпечення комп'ютерного аудиту спричинило існування істотних проблем:

1. Відсутність єдиних підходів щодо оцінки та визначення аудиторського ризику у частині структурних складових при розрахунку додаткового аудиторського ризику.

2. Відсутність чітких норм призводить до неефективного планування аудиторської перевірки та вибору аудиторських процедур на стадії планування аудиту.

3. У міжнародних стандартах аудиту епізодично висвітлено питання формування вибірки облікових даних та методів аудиту, які можуть бути застосовані при проведенні комп'ютерного аудиту, що криє у собі загрозу неякісної аудиторської перевірки та контролю.

4. Відсутні параметри та критерії оцінки відповідальності та якості роботи аудиторів при здійсненні аудиту в умовах автоматизації обліку та звітності.

5. Недостатня регламентація обов'язків клієнтів, які на практиці часто не надають необхідну інформацію та обмежують доступ аудитора до інформаційної бази обліку в умовах використання комп'ютерних систем бухгалтерського обліку на підприємстві.

6. Брак нормативно-правового та методичного забезпечення не сприяє становленню системи якісного внутрішнього контролю на підприємствах, що робить неможливим застосування в повному обсязі міжнародних стандартів аудиту та позитивного іноземного досвіду здійснення внутрішнього аудиту.

Отже, до основних причин існування проблем розвитку комп'ютерного аудиту в Україні можна віднести недостатнє нормативне та методологічне забезпечення, що не сприяє повній інтеграції у світове господарство та входженні аудиторів України у світову аудиторську спільноту.

Список використаних джерел

1. Івахненко С.В. Інформаційні технології аудиту та внутрішньогосподарського контролю в контексті світової інтеграції: [монографія] / С.В. Івахненко. – Житомир: ПП «Рута», 2010. – 432 с.

2. Нерсисян Г. Современные проблемы аудиторской деятельности в Украине // Банкир. – 2006. – №2 (16) . – С.28

3. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг (видання 2013 року): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.apu.com.ua/msa?layout=edit&id=783>.

Реут О.П.
Науковий керівник – Руснак А.В., к.е.н., доцент
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИТРАТ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Удосконалення організації обліку, в першу чергу, потребує низки заходів спрямованих на підвищення достовірності даних, необхідних для складання звітності про результати діяльності в аграрних підприємствах і підведення підсумків діяльності його підрозділів. На сьогоднішній день підприємства самостійно обирають необхідну методику обліку витрат виробництва, а за бажанням можуть ще й скласти рахунки управлінського обліку.

Розробка та адаптація системи рахунків обліку витрат рослинництва у відповідності з діючим національним Планом рахунків – достатньо складне завдання, так як підприємствам заборонено самостійно вносити зміни в План рахунків бухгалтерського обліку.

Одночасно слід зазначити, що в галузі рослинництва вибір методики обліку витрат виробництва дуже обмежений, адже статистичні органи вимагають подання звітності про рівень собівартості продукції за формою № 50-с.-г., що потребує інформаційного забезпечення та калькуляції собівартості продукції за єдиною методикою [1].

Як відомо, для накопичення даних про собівартість реалізованої продукції призначено рахунок 90 «Собівартість реалізації». Враховуючи, що сільськогосподарські підприємства протягом звітного року можуть реалізовувати продукцію поточного та попереднього року, виникає потреба щодо відкриття аналітичних рахунків для обліку кількості та собівартості кожного виду продукції. Аналітичні рахунки для обліку виручки від реалізації кожного виду продукції мають бути відкриті на рахунку 70 «Доходи від реалізації».

Крім того, слід врахувати, що й на рахунку 93 «Витрати на збут» необхідно фіксувати подібні витрати, адже здебільшого вони є прямими, зокрема на підготовку продукції для продажу та її транспортування до покупців. Виходить, що на кожний вид продукції необхідно відкривати аналітичні рахунки по 3-х синтетичних, тобто на рахунках 90, 93 і 70.

У процесі дослідження було встановлено, що і цих рахунків замало, оскільки в аграрних підприємствах, де функціонують центри відповідальності, має формуватися інформація по кожному з них. Тому, мають бути зібрані дані й на рахунку 23. Це, з одного боку, ускладнює ведення обліку, а з іншого – призводить до необхідності узагальнення інформації для заповнення форми № 50-с.-г. з чотирьох рахунків (90, 93, 70, 23) [2].

Так як рослинницькі підрозділи виконують роботи не тільки з виробництва, але й з підготовки продукції до реалізації, вважаємо, що буде доцільним застосовувати в сільськогосподарських підприємствах окремий

рахунок. На дебеті цього рахунку має обліковуватися вартість реалізованої продукції та витрати на її збут, а по кредиту – виручка від реалізації в розрізі каналів продажу. На нашу думку, така побудова обліку витрат необхідна для формування даних про результати діяльності центрів прибутку рослинництва (наприклад, на току).

Для виходу із такої ситуації можна використовувати два варіанти:

– скористатися одним із бухгалтерських рахунків (наприклад, рахунок 709);

– скористатись подібною схемою, яка застосовується у бюджетних установах і використати для цього окремий рахунок, наприклад, 77 із запропонованою назвою «Реалізація» з порядком записів аналогічною до раніше використовуваного рахунку 46 «Реалізація», на дебеті якого відображалася повна собівартість продукції, а на кредиті – виручка від реалізації.

Більш прийнятним, на нашу думку, є другий варіант. Він дозволить не змінювати схему обліку, якщо підприємство не передбачає визначати результати діяльності по кожному виду продукції. Тому доцільно відмовитися від ведення рахунку 90 і уточнити методику обліку на рахунок 93.

Отже, прямі витрати на збут слід відносити на рахунок з обліку реалізації, тобто на пропонуваній рахунок 77 «Реалізація», а непрямі мають обліковуватися на рахунок 93 і розподілятися наприкінці звітнього періоду між окремими видами товарної продукції пропорційно до встановленої бази розподілу. Базою розподілу може бути, наприклад, вартість товарної продукції, як це передбачено методикою складання звіту за формою № 50-с.-г., або навіть маса продукції, наприклад, при розподілі витрат на доставку до споживачів одночасно кількох видів продукції.

В процесі дослідження встановлено, що в аграрних підприємствах спостерігається розмежування в аналітичному обліку виробничих звітів, в яких з'являються непередбачені реквізити для відображення нормативних витрат і відхилень від них. При цьому первинні і зведені документи, що надходять з рослинницьких підрозділів в бухгалтерію, не перевіряються за всіма необхідними ознаками; не перевіряється наявність в документах дозволених підписів, правильність оцінки матеріалів та інше. Така побудова аналітичного і синтетичного обліку не дозволяє досягти оперативності і посилення його контрольної функції [3].

Для застосування в галузі рослинництва автором запропонована відомість аналітичного обліку і контролю виробничих витрат, в якій рекомендується щомісячно відображати витрати та їх відхилення від встановлених нормативів. В аграрних підприємствах аналітичний облік витрат на виробництво продукції рослинництва повинен здійснюватись за центрами відповідальності в розрізі номенклатури статей за моделлю «витрати-випуск-результат» (в залежності від типу центру відповідальності). Тому у відомості можна записувати будь-який об'єкт і контролювати його в розрізі статей з початку і до завершення року та відмічати винних у допущенні цих перевитрат.

Список використаних джерел

4. Буценко І.М. Ефективність втрат у сільськогосподарських підприємствах Криму : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук : спец. 08.06.04. «Облік, аналіз і контроль» / І.М. Буценко. – Миколаїв, 2002.

5. Голов С.Ф. Проблеми і перспективи реформування бухгалтерського обліку в Україні / С.Ф. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – № 11. – С. 9-12.

6. Калюга Є. Проблеми організації внутрішньогосподарського контролю за місцями виникнення витрат та центрами відповідальності / Є. Калюга // Вісник податкової служби України. – 2005. – № 17. – С. 39-42.

7. Ластовецький В.О. Вирбничо-комерційний облік і внутрішньогосподарська (управлінська) звітність за центрами витрат і відповідальності / В.О. Ластовецький. – Чернівці: Місто, 2008. – 258 с.

Сакун А.Ж., к.е.н., доцент
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ СУТІ ТА ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ «ДОХІД»

Перехід України до ринкових відносин обумовлював необхідність перегляду ряду теоретичних і практичних положень бухгалтерського обліку відносно складу його об'єктів, а також методики формування і обробки облікової інформації виходячи з існуючого господарського механізму.

Перш ніж розглянути поняття «доходи», необхідно звернутися до поняття «виручка», адже саме ця категорія є підґрунтям економічного підходу щодо обсяг продажу виробленої підприємством продукції (робіт, послуг). Термін "реалізований" означає перетворення у гроші або у грошові вимоги [14].

Реалізованою є продукція (товари, роботи та послуги), продана на ринку споживачів. Обсяг реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) - один із показників діяльності господарюючих суб'єктів. За економічним змістом фактичне значення реалізації продукції характеризує кінцевий результат роботи підприємства, виконання обов'язків перед споживачами, ступінь участі в задоволенні потреб ринку тощо.

Е.С. Хендріксен і М.Ф. Ван Бреда стверджують, що реалізація — це відображення доходу, коли відбулися обмін або вибуття продукту. Тобто, коли товари й послуги повинні бути передані покупцеві або клієнту, зумовлюючи або одержання грошей, або право на одержання грошей чи інших активів [1].

Н. Бабченко стверджує, що реалізація — це невизначений акт, неодноразова операція. Це — процес, який розтягується у часі на тривалий термін. Процес реалізації охоплює велику кількість господарських операцій, пов'язаних із збутом і продажем продукції [2].

Під час відвантаження готової продукції, товарів підприємство визначає

процес реалізації за принципом нарахування та відповідності. За принципом нарахування в момент відвантаження готова продукція (товари) вважається проданою, тому в обліку треба відображати дохід (пасив), і на цю суму збільшити актив — дебіторську заборгованість.

Ототожнення доходу підприємства тільки з виручкою від реалізації продукції практично виключає з нього такі притаманні йому елементи, як отримана орендна плата (при наданні основних засобів в оренду), роялті (отримані підприємством платежі за використання його інноваційного або програмного продукту, торгової марки тощо), дивіденди та проценти по сформованому підприємством портфелю фінансових інвестицій у цінні папери сторонніх організацій і т.д. Очевидно, поняття «дохід підприємства» слід розглядати ширше, ніж «виручка від продажу продукції (робіт, послуг)».

Бухгалтерський підхід до поняття «дохід підприємства» переважно базується на терміні «економічна вигода». Такий зміст цієї категорії визначено в Міжнародному стандарті фінансової звітності 18 «Дохід»: «Дохід – це валове надходження економічних вигод протягом певного періоду, що виникає в ході звичайної діяльності суб'єкта господарювання, коли власний капітал зростає в результаті цього надходження, а не в результаті внесків учасників капіталу».

НП(С)БО 1 „Загальні вимоги до фінансової звітності” характеризує дохід як збільшення економічних вигод підприємства у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до росту власного капіталу (крім його зростання за рахунок внесків власників). Доходи покривають зобов'язання підприємства, які виникають одночасно з витратами, понесеними на отримання цих доходів, і збільшують капітал. Норми НП(С)БО розмежовують поняття „дохід” і „прибуток”, звертаючи увагу на те, що не всі збільшення активів є доходом і не всі доходи є гарантом отримання прибутку. П(С)БО 15 „Дохід” не дає визначення доходу, однак обумовлює умови і критерії його визнання та класифікації для потреб бухгалтерського обліку [3,4].

Розмір отриманого від реалізації продукції доходу залежить від договірних умов, форм і напрямків збуту продукції, методів його стимулювання та витрат маркетингової діяльності, інших господарських проблем. Його оцінка в обліку відповідає сумі справедливої вартості активів, що отримані або належать до отримання. Якщо дохід не може бути достовірно визначений, то він відображається в обліку в розмірі визначених витрат, які мають бути відшкодовані. Якщо дохід не можна оцінити, то він не визнається і в обліку відображаються тільки витрати. Порядок та умови визнання доходу від реалізації залежать від напрямків руху товарної продукції (товарів, робіт, послуг).

Актуальним питанням на сьогодні є методологія обліку доходів та витрат сільськогосподарської діяльності згідно з П(С)БО 30 „Біологічні активи”. Стосовно цього Г. Циліорик зауважує, що за П(С)БО 30 „Біологічні активи” передбачено визначати фінансовий результат від первісного визнання сільськогосподарської продукції та додаткових біологічних активів з подальшим уточненням на кожен дату балансу та на дату реалізації. Тобто у сільському господарстві фінансовий результат передбачено визначати не після

реалізації продукції, а під час її отримання з виробництва. Автор стверджує, що таке визначення фінансового результату суперечить принципам бухгалтерського обліку та фінансової звітності, визначених Законом України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", а саме принципу обачності, який передбачає застосування в бухгалтерському обліку методів оцінки, що повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства [1].

М.Ф. Огійчук у складі валового прибутку пропонує виділяти прибуток від реалізації продукції (робіт, послуг), визначаючи його як різницю між виручкою від реалізації продукції (робіт, послуг) за реалізаційними цінами, які склалися на ринку, та сумою витрат (повною собівартістю), що включаються до реалізованої продукції. Разом з тим він вважає, що реалізаційні доходи слід зменшувати на суму податку на додану вартість та акцизного збору [5].

Цю рекомендацію доцільно розглянути під таким кутом зору: різні види прибутків в економічній системі, як і прибуток у цілому, виконують різні функції. Саме з огляду на це рекомендується виділяти поняття економічного та бухгалтерського прибутку. Відмінність між ними полягає в тому, що економіст при визначенні економічного прибутку від валового доходу фірми віднімає всі альтернативні витрати втрачених можливостей виробництва товарів і послуг, що надає фірма, а бухгалтер визначає бухгалтерський прибуток як різницю між валовим доходом і виключно явними витратами виробництва

Список використаних джерел

1. Циліорик Г. І. Облік доходів сільськогосподарських підприємств за П(С)БО 30 „Біологічні активи" / Г. І. Циліорик // Облік і фінанси АПК. - 2009. - № 6-7. - С. 103-106.
2. Бабченко Н. М. Визнання моменту реалізації / Н. М. Бабченко // Економіка АПК. - 2009. - № 3. - С. 83-86
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 07.02.13р. № 73 // Все про бухгалтерський облік.-2013 р. – №27. – С.37 –42.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 15 «Дохід» Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 29.11..1999 р. № 290 // Все про бухгалтерський облік.-2005р.-№ 13. –С.57–59.
5. Огійчук М.Ф. Формування прибутку в аграрних підприємствах і його облік / М.Ф. Огійчук, М.І. Беленкова // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. праць. - Х. : Вид-во Хар РІ УАДУ, 2002. - № 2. - Ч. 2. - С. 98-102.

РОЗРАХУНКИ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ: ОБЛІКОВО-ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ АСПЕКТ

Сучасний фінансовий стан аграрних підприємств характеризується зростанням дебіторської заборгованості в структурі їх активів, що впливає на процеси відтворення оборотних коштів і призводить до уповільнення платіжного обороту.

Вибір форми розрахунків сьогодні необхідно здійснювати за наступними критеріями: надійність, контроль, автоматизація документообороту, прискорення обігу коштів, мінімальна трудомісткість розрахункових операцій. Домінуючою формою розрахунків є безготівкові розрахунки. Дійсно, розрахунки з контрагентами найкраще здійснювати безготівковим шляхом, але у цьому випадку підприємство понесе додаткові витрати, зокрема, пов'язані з оплатою послуг банку.

Чинне законодавство України передбачає можливість вільного вибору форм безготівкових розрахунків між господарюючими суб'єктами, в залежності від різних факторів, таких як: тип покупця (оптові, роздрібні), вид продукції, обсяг продажу, сума оплати товару тощо. В той же час безготівкові розрахунки мають великий вибір між видами платіжних інструментів для відносин між підприємствами – платіжні доручення, платіжні вимоги-доручення, платіжні вимоги, розрахункові чеки, акредитиви, векселі, залік взаємної заборгованості, бартерні операції [1].

В розрахунках з покупцями та замовниками, які мають одноразовий характер для підприємства, існує певний ризик несплати за реалізовану їм продукцію, тому необхідно підібрати таку форму розрахунків, яка б задовольняла і покупця і продавця, при цьому потрібно врахувати чи поточні рахунки продавця і покупця відкриті в одному банку чи ні, якщо так, то доцільно використовувати розрахункові чеки, а якщо ні – платіжні доручення. Для впевненості в отриманні коштів варто передбачити в договорі купівлі – продажу продукції (товарів), робіт чи послуг умови майбутньої передоплати.

Доцільно виділити деякі особливості договірних відносин з покупцями та замовниками:

1) відносини, що виникають на підставі договору купівлі - продажу переслідують встановлення тривалого економічного співробітництва та деталізація взаємовідносин;

2) договір розрахований на дотримання його сторонами взятих на себе зобов'язань на засадах неприпустимості позбавлення права власності (п. 2 ст. 3 ЦК України), свободи договору (п. 3 ст. 3 ЦК України), свободи підприємницької діяльності, яка не заборонена законом (п. 4 ст. 3 ЦК України), справедливості, добросовісності та розумності (п. 6 ст. 3 ЦК України);

3) за своєю сутністю відносини з поставки є врегульованими нормами права та підкріплене договірними зобов'язаннями сторін (незалежно від підходу – цивільно-правового чи господарського) про передачу товару у власність у встановлені строки.

Для постійних покупців при рівномірних поставках між продавцями і покупцями розрахунки між ними можуть здійснюватися в порядку планових платежів на підставі договорів (угод) з використанням у розрахунках платіжних доручень. Планові платежі можуть виконуватися щоденно або періодично, в строки, погоджені між продавцем і покупцем в договорі. Суми кожного планового платежу будуть встановлюватися сторонами на наступний місяць (квартал), виходячи з періодичності платежів і обсягу поставок чи надання послуг. І в кінці місяця покупець із продавцем уточнюють свої розрахунки на основі фактичного відпуску товару чи надання послуг і проводять перерахунки в порядку, обумовленому в угоді. При цьому різниця, яка виникла, може перераховуватися окремим дорученням або враховуватися при черговому плановому платежі. Уточнення розрахунків доцільно прилучати до останнього платежу місяця з тим, щоб на звітну дату взаємна заборгованість сторін була мінімальною. В бухгалтерському обліку сільськогосподарських підприємств господарські операції щодо розрахунків з покупцями та замовниками будуть відображатися наступним чином (табл. 1).

Таблиця 1

Відображення розрахунків з покупцями і замовниками в бухгалтерському обліку сільськогосподарського підприємства

№ п/п	Зміст операцій	Дебет	Кредит	Сума, грн.
1.	Підприємство отримує кошти як плановий платіж	31	68	20000
2.	Відображено дохід від реалізації продукції	36	70	21000
3.	Проведено залік взаємної заборгованості	68	36	20000
4.	Перерахування коштів за відвантажену продукцію	31	36	1000

Таким чином, інформація щодо розрахунків з покупцями та замовниками, сформована в бухгалтерському обліку підприємств аграрного сектору, як відомо, є основою для прийняття ефективних управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Цегельник Н. І. Розрахунки сільськогосподарських підприємств з покупцями і населенням: оптимальні форми, облікові аспекти / Н. І. Цегельник // Облік і фінанси АПК. – 2012. - № 3'12. – С. 76-80.

2. Канцедал Н.А. Облік розрахунків з підприємницької діяльності сільськогосподарських формувань: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.04 / Н. А. Канцедал – Нац. аграр. ун-т. – К., 2006. – 20 с.

3. Пасенко Н. С. Форми безготівкових розрахунків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.vobu.com.ua/ukr/crib_categories/question/55.

ДОСВІД ПРОГРЕСИВНИХ ФОРМ І МЕТОДІВ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ ТА КРЕДИТОРАМИ

В умовах кризи неплатежів в Україні зростання дебіторської та кредиторської заборгованості стає поширеним явищем. Стан розрахунків на вітчизняних підприємствах є напруженим, що виявляється у значних сумах заборгованості і тривалих термінах її погашення. Надання економічним суб'єктам повної господарської самостійності у виборі ринків збуту продукції, виборі постачальників і підрядчиків та форм розрахунків, у пошуку джерел фінансування актуалізує потребу ефективніше управляти розрахунками з різними контрагентами. Правильно організований облік надходження та використання грошових активів, матеріалів, послуг, дебіторської і кредиторської заборгованості, підтримки щоденної платоспроможності підприємства, повинен сприяти недопущенню прострочення термінів платежу і доведення заборгованості до стану безнадійної.

Бухгалтерський облік є однією із форм комунікації в бізнесі. Тому поглиблення політичних та економічних зв'язків між країнами світу суттєво впливає на національні системи бухгалтерського обліку. Реформа бухгалтерського обліку в Україні передбачає, насамперед, організацію системи обліку за міжнародними стандартами. Для цього потрібно добре знати досвід системи зарубіжного обліку в економічно розвинутих країнах з метою наступної трансформації їх у вітчизняну практику. Але, як вірно зауважує Ф.Ф.Бутенець, новостворена національна система обліку повністю копіює його Англосаксонську модель, що обслуговує зовсім іншу за якісними характеристиками економіку, не схожу з економікою України [1].

Зокрема, в США розроблено ряд державних програм для забезпечення певного рівня доходності сільськогосподарських виробників навіть за умов несприятливої ринкової кон'юнктури. Відповідно до визначених завдань державного регулювання сільського господарства у різний час було створено декілька агентств, загальний нагляд за діяльністю яких здійснює Міністерство сільського господарства в особі одного із помічників міністра [2, с.138].

Іноземний досвід обліку розрахунків свідчить про те, що існують концептуальні розбіжності у використанні рахунків в Україні, і, наприклад, в США. При обліку розрахунків американська бухгалтерія практично застосовує два рахунки: "Рахунки до отримання" та "Рахунки до сплати", відповідно один із них передбачено для обліку дебіторської, інший – для обліку кредиторської заборгованості.

Це пояснюється тим, що на ранніх стадіях розвитку бухгалтерського обліку в США власники реєстрували лише те, що повинні були отримати від своїх боржників, залишаючи не облікованими власні зобов'язання. Згодом, з

появою необхідності перевірки взаємних розрахунків, в систему рахунків було введено і кредиторську заборгованість.

Особливістю форми рахівництва, що застосовується в США є те, що момент виникнення зобов'язання і його оплати не об'єднується лінійним записом в одному реєстрі, а навпаки: зобов'язання виникають в ході трансакції купівлі товару і відображаються на матеріальних рахунках, а їх оплата відбувається із рахунків грошових коштів (каси).

Рахунок містить інформацію про предметну сутність (властивість) господарського факту – об'єкту обліку, а тому поділ рахунків для обліку розрахунків в іноземній практиці краще відповідає змісту цього методу. В той же час, система обліку, що історично склалась в Україні (із застосуванням активно-пасивних рахунків), дозволяє постійно порівнювати дані про виконання різних господарських договорів, чим досягається контроль та скорочення трансакційних витрат.

Найбільша кількість проблемних питань щодо зобов'язань виникає при обліку розрахунків і перша з них: в чому ж полягає основне завдання обліку розрахункових операцій (табл. 1). В США, як і в багатьох західноєвропейських країнах, відсутній єдиний план рахунків, і бухгалтери підприємств самостійно формують той план, який вважають найбільш зручним і прийнятним для себе, але при цьому він повинен відповідати вимогам певних бухгалтерських стандартів. Такий підхід робить бухгалтерів більш незалежними у виборі методологічних рішень, але дещо ускладнює співставність даних обліку.

Таблиця 1

Мета розрахункових операцій та їх обліку у зарубіжній і вітчизняній практиці

Правові джерела	Мета розрахунків по угодах в економічних та правових виданнях
Конвенція ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів	В міжнародних контрактах купівлі-продажу головною умовою є перехід права власності на товар від продавця до покупця
Розрахунки за документарними зовнішньоторговими угодами	Документарні форми розрахунків забезпечують обмін товаророзпорядчих документів (що дають право власності) на гроші
Міжнародні економічні відносини	Платіжний баланс охоплює всі операції, які пов'язані з юридичним переходом права власності на цінності від резидентів до нерезидентів
Бухгалтерські джерела	Мета відображення розрахункових операцій в бухгалтерському обліку
Основи фінансового обліку	Головним питанням обліку операцій по придбанню та продажу є перехід права власності
Принципи бухгалтерського обліку	Традиційно бухгалтерія дотримується правила, за яким господарська операція повинна бути зареєстрована на момент переходу права власності

Типи рахунків, що використовуються для розрахункових операцій,

досить різноманітні. Серед них виділяють рахунки до вимоги для обслуговування поточної (основної) діяльності, що мають назву відповідно до особливостей кожної країни. Наприклад, у Франції – це поточні рахунки, в США – чекові, в Німеччині, Бельгії, в Росії – розрахункові.

Звісно, кожна фірма прагне продати свої товари платоспроможним покупцям. Але в господарській практиці підприємств розрахунки за товарними операціями, як правило, не співпадають за часом: спочатку свої зобов'язання виконує одна зі сторін, внаслідок чого у неї виникає право вимоги компенсації за даною заборгованістю, а у іншої сторони – обов'язок погасити цю заборгованість.

Список використаних джерел

1. Бухгалтерський облік: облікова політика і план рахунків, стандарти і кореспонденція рахунків, звітність. Навчальний посібник / За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. 3-тє вид., перероб. і доп. – Житомир: ПП «Рута», 2001. – 512 с.

2. Горицкая Н.Г. Особенности бухгалтерского учета в современных условиях: Национальные стандарты, международные стандарты, финансовый анализ/ Н.Г. Горицкая– К.: Редакция газеты “Бухгалтерия. Налоги. Бизнес”, 2002. – 351 с.

Собченко А.М., к.е.н., доцент
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ВЕЛИКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Бухгалтерський облік на підприємствах ведеться безперервно з дня реєстрації підприємства до дати ліквідації. Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку покладається на власника (власників) підприємства або на вповноважену ним особу. Ведення обліку здійснюють бухгалтери, що мають відповідну освіту та навички практичної роботи. Для ведення бухгалтерського обліку, обліку для цілей оподаткування, складання управлінської, фінансової та податкової звітності в Україні не потрібно мати сертифікат і ліцензію.

Кваліфікаційні характеристики професій працівників бухгалтерського обліку наведено в «Довіднику кваліфікаційних характеристик професій працівників», за яким облікові працівники поділяються на три групи [1]: керівники (головний бухгалтер, завідувач відділу бухгалтерського обліку); професіонали (бухгалтер з дипломом спеціаліста, бухгалтер); фахівці (базова вища освіта відповідного напрямку); технічні працівники (касир, обліковець).

Для кожного з груп облікових працівників визначено завдання й обов'язки, які вони мають виконувати, необхідний обсяг знань та кваліфікаційні вимоги. Бухгалтер може працювати лише на одному підприємстві штатним працівником.

Тоді він глибоко знає проблеми даного підприємства, особливості його діяльності і може займатися також складанням кошторисів, гнучких бюджетів, плануванням та прогнозуванням діяльності. Він є посадовою особою, що відповідає за ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності. За здійсненні порушення він може бути притягнутий до дисциплінарної, матеріальної, адміністративної та кримінальної відповідальності в межах, передбачених чинним законодавством.

На великих аграрних підприємствах облік веде група бухгалтерів, обов'язки між якими розподіляє головний бухгалтер. Розподіл обов'язків може здійснюватися за структурними підрозділами підприємства (бухгалтер основного цеху, бухгалтер ремонтної майстерні тощо) або за топологічними підрозділами бухгалтерського обліку (основні засоби, грошові кошти, розрахунки тощо). Головний бухгалтер підприємства повинен [2]:

- забезпечувати дотримання на підприємстві єдиних засад ведення обліку і складання фінансової звітності;
- організувати контроль за відображенням операцій на рахунках;
- брати участь в оформленні матеріалів, пов'язаних з нестачами майна підприємства;
- забезпечити перевірку стану бухгалтерського обліку.

Бухгалтер може вести облік на кількох підприємствах, працюючи індивідуально (штатний працівник, фізична особа-підприємець) або перебуваючи у складі бухгалтерської чи консалтингової фірми. У такому випадку бухгалтер, як правило, веде облік із використанням спеціальних комп'ютерних програм, може порівняти ефективність діяльності підприємства на ринку проти інших, має більший практичний досвід, однак не так глибоко знає проблеми даного підприємства і не займається плануванням його діяльності. Його робота зводиться до реєстрації та документуванням господарських операцій, узагальнення облікової інформації для потреб фінансового та податкового обліку а також складання зовнішньої звітності. Якщо ведення обліку здійснюється бухгалтером - приватним підприємцем або працівником аудиторської (бухгалтерської) фірми, то його неможливо притягнути до адміністративної та кримінальної відповідальності (якщо вона не передбачена умовами договору) [3].

В організацію бухгалтерського обліку входять три пов'язані частини (етапи), що відповідають трьом розглянутим рівням системи бухгалтерського обліку, вона охоплює весь бухгалтерський облік як технологічний процес, у якому поєднується жива праця облікових працівників, засоби праці — технічне забезпечення бухгалтерського обліку, а також специфічні предмети праці — бухгалтерські документи — для одержання підсумкової інформації (рис. 1).

На першому, методичному етапі організації бухгалтерського обліку здійснюється вибір системи певних способів та прийомів, на яких базуються документування, інвентаризація, використання синтетичних і аналітичних рахунків, застосування методу подвійного запису, оцінка майна та зобов'язань, калькулювання, бухгалтерський баланс і звітність.

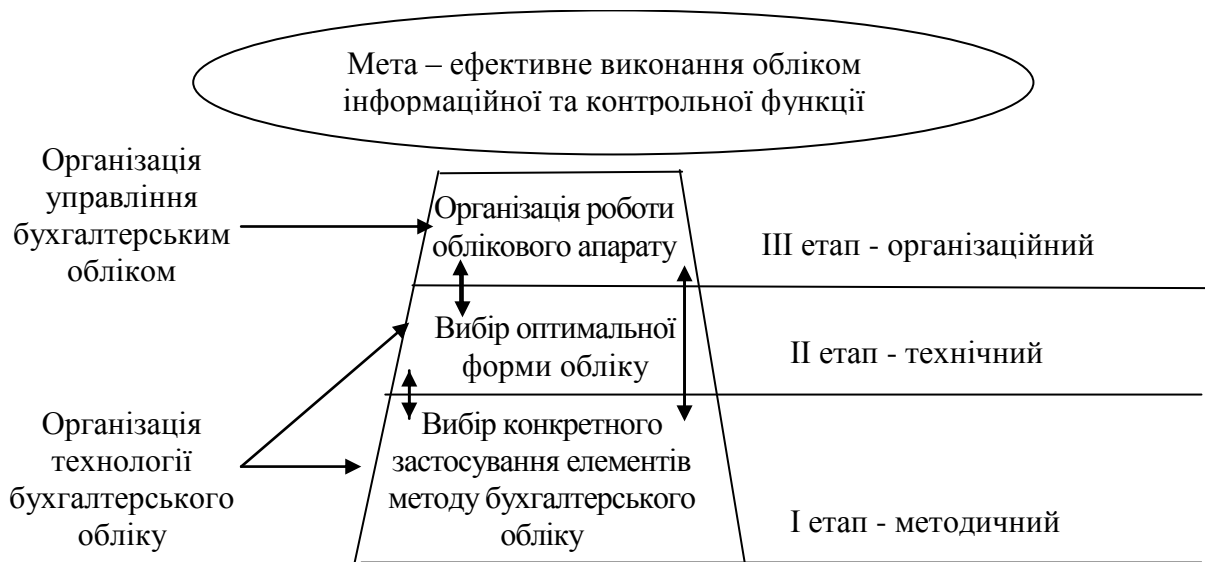

Рис. 1. Класифікація етапів організації бухгалтерського обліку

На цьому етапі, здійснюється вибір конкретного застосування елементів методу бухгалтерського обліку, а саме: проводиться комплекс заходів, які забезпечують організацію первинного документування: вибір об'єктів первинного документування та носіїв первинної інформації, складання переліку форм первинних документів, їх проектування, встановлення і запровадження порядку та процедур здійснення записів у первинних документах; встановлення строків та порядку проведення інвентаризації; вибір методу оцінки активів підприємства; калькулювання (вибір номенклатури статей загальних і цехових витрат, способу калькулювання собівартості) тощо;

Другий етап організації бухгалтерського обліку – технічний. Це вибір форми обліку, що найбільше відповідає галузі та розміру підприємства. Він полягає:

- 1) у виборі способу обробки облікових даних – без комп'ютерного або комп'ютеризованого;
- 2) у розробці переліку і форм облікових регістрів;
- 3) у встановленні і запровадженні порядку здійснення записів у регістрах і перенесення даних у регістри.

Якщо під час першого та другого етапів здійснюється організація ведення облікових записів, то третій етап полягає в організації роботи облікового апарату, або іншими словами – це організація управління в бухгалтерії. Він охоплює: встановлення і впровадження найбільш економічної і найбільш зручної загальної схеми обліку (облік централізований або децентралізований); визначення оптимальної структури облікового апарату (розподіл облікової праці за ділянками обліку); встановлення і запровадження норм праці та часу, необхідного для виконання робіт, і визначення оптимальної чисельності бухгалтерів; набір кадрів та їх навчання; організація робочих місць бухгалтерів; організація архіву бухгалтерських документів, організація безпеки та захисту облікової інформації тощо.

Організація обліку з одного боку – це певне впорядкування елементів методу в систему з метою його організаційного, інформаційного та технічного забезпечення і є засобом для здійснення контролю за власністю підприємства, а з другого – означає раціональну організацію бухгалтерської служби.

Організація бухгалтерського обліку на підприємстві в усіх своїх складових покликана забезпечити оптимальне та ефективне функціонування системи бухгалтерського обліку завдяки реалізації усіх її напрямів, а облікова політика є гарантом забезпечення системної організації бухгалтерського обліку та основою для забезпечення ефективного управління підприємства.

Список використаних джерел

1. Організація бухгалтерського обліку. [Підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів] / [За ред.] проф. Ф.Ф. Бутинця. – [3-є вид., доп. і перероб]. – Житомир : ПП «Рута», 2002. – 592 с.

2. Організація бухгалтерського обліку. [Навчальний посібник] / [За ред.] В.С.Леня. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 696 с.

3. Ловінська Л.Г. Організація бухгалтерського обліку та фінансового контролю в сучасних умовах господарювання в Україні: [Монографія] / Л.Г.Ловінська, І.Б.Стефанюк. – К., 2006. – 237 с.

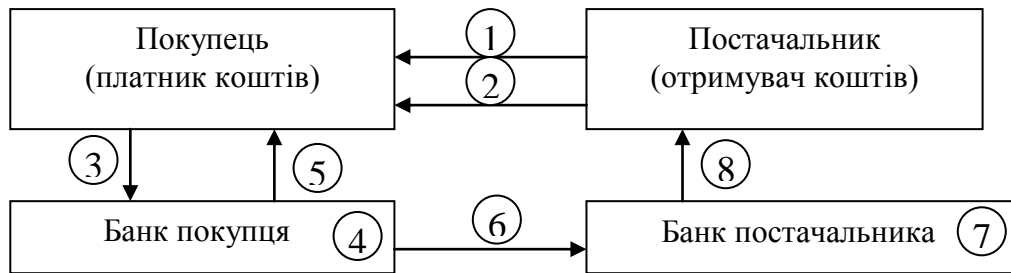
Строкань Є.В., магістр
Науковий керівник –Танклевська Н.С., д.е.н., професор
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Безготівкові розрахунки являють собою цілісну систему, яка включає: класифікацію розрахунків, організацію розрахунків, форми відповідних документів, взаємовідносини платників з банками. У класифікації безготівкових розрахунків розмежовують: розрахунки за товарними операціями і розрахунки за нетоварними операціями. Відповідно до територіального розміщення підприємств-покупців, підприємств-продавців і банківських установ, що їх обслуговують, розрахунки поділяються на місцеві, міжміські та міжнародні.

Організація розрахунків передбачає їх здійснення записом коштів з рахунку покупця на рахунок продавця або взаємозаліком розрахунків між ними. Сільськогосподарські підприємства використовуються такі форми безготівкових розрахунків: платіжними дорученнями, платіжними вимогами-дорученнями, чеками, акредитивами, векселями тощо. Розглянемо найпоширеніші форми розрахунків аграрними підприємствами з визначенням переваг й недоліків кожної з форм, а також - доцільності їх застосування при здійсненні конкретних господарських операцій на підприємстві.

Розрахунки платіжними дорученнями здійснюються за такою схемою (рис. 1).

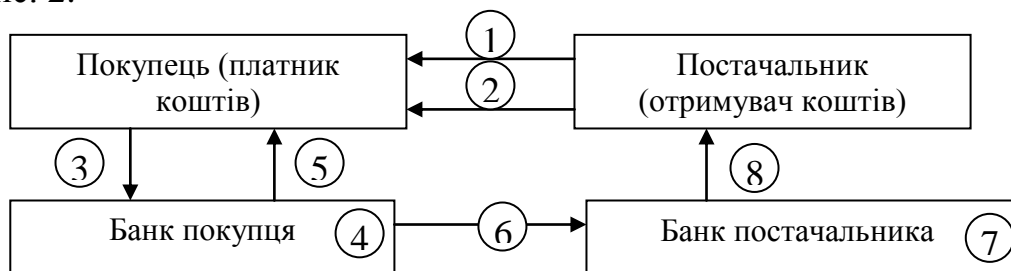

1 — постачальник відвантажує продукцію (виконує роботи, послуги); 2— постачальник виставляє рахунок-фактуру за продукцію, роботи, послуги; 3 — покупець подає до банку, що його обслуговує, платіжне доручення; 4 — банк покупця списує з його рахунка кошти; 5 — банк покупця повідомляє покупця —про списання коштів; 6 — банк покупця надсилає платіжне доручення до банку постачальника; 7 — банк постачальника зараховує кошти на рахунок постачальника; 8 — банк постачальника повідомляє постачальника про надходження коштів на розрахунковий рахунок випискою з розрахункового рахунка.

Рис. 1. Розрахунки платіжними дорученнями

Платіжне доручення банк приймає тільки в межах коштів на розрахунковому рахунку, крім доручень на перерахування до бюджету сум податків, зборів, обов'язкових платежів і внесків до державних цільових фондів. Розрахунки платіжними дорученнями мають ряд позитивних сторін у порівнянні з ін. формами розрахунків: відносно простий і швидкий документооборот; прискорення руху коштів; можливість використання даної форми розрахунків за нетоварних платежів.

Розрахунок за допомогою платіжної вимоги-доручення здійснюється за схемою рис. 2.

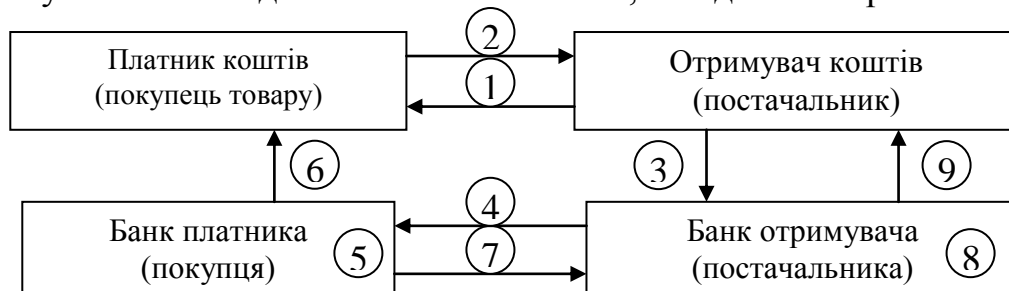
1 —постачальник відвантажує продукцію покупцеві; 2—постачальник передає платіжну вимогу-доручення на оплату, 3 — покупець передає платіжну вимогу-доручення в банк для переказу коштів; 4 — банк покупця (платника коштів) списує з рахунка покупця кошти; 5 — банк покупця здійснює списання коштів з розрахункового рахунка покупця; 6 — банк покупця направляє в банк постачальника платіжну вимогу-доручення; 7 — банк постачальника зараховує кошти на рахунок постачальника; 8 — банк постачальника сповіщає постачальника (власника рахунка) про надходження коштів на рахунок (випискою з розрахункового рахунка).

Рис. 2. Розрахунок платіжною вимогою-дорученням

Розглянута форма розрахунків об'єднує розрахунки платіжними дорученнями і платіжними вимогами-дорученнями. Позитивні сторонами розрахунку платіжними вимогами-дорученнями є: вона більше відповідає

фінансовим та господарським інтересам постачальників і покупців; зміцнює договірні відносини в господарстві; прискорює оформлення розрахункових документів; платіж здійснюється за згодою платника після попередньої перевірки розрахункових і товарно транспортних документів постачальника.

Розрахунки чеками здійснюються за схемою, наведеною на рис. 3.

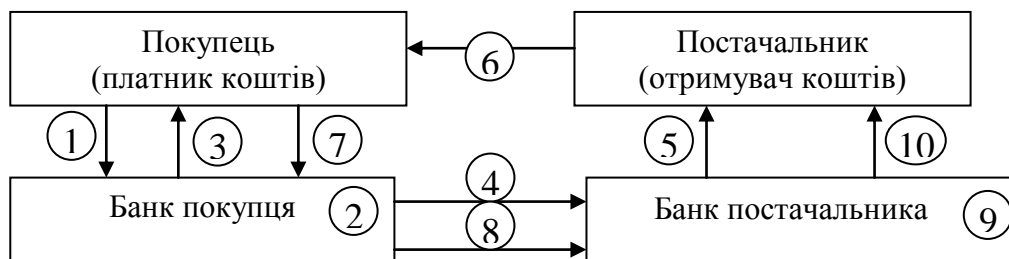

1 - постачальник передає товар покупцеві; 2 - покупець передає чек постачальнику; 3 - постачальник передає чек у свій банк; 4 - банк постачальника направляє чек для оплати в банк покупця; 5 - банк платника списує кошти з рахунка покупця товару; 6 - банк платника повідомляє платника про списання коштів; 7 - банк платника переказує банку постачальника відповідні кошти; 8 - банк постачальника зараховує кошти на рахунок постачальника; 9 - банк постачальника повідомляє постачальника про зарахування коштів на його рахунок.

Рис. 3. Розрахунок чеком

Для постачальника ця форма розрахунків має такі переваги: відносна швидкість розрахунку; велика швидкість надходження грошей на рахунок чекодержателя і відповідно прискорення обороту і скорочення дебіторської заборгованості. Недоліками цієї форми є: недостатня гарантія платежів із - за недостатності коштів у чекодавача; неможливість розрахунків чеками по великих сумах платежів; можливість підробки.

Схема здійснення розрахунків з використанням акредитивної форми зображена на рис. 4.

1 - покупець доручає банку, що його обслуговує, відкрити акредитив; 2 - банк покупця відкриває акредитив; 3 - банк покупця повідомляє покупця про відкриття акредитива; 4 - банк покупця повідомляє банк постачальника про відкриття акредитива постачальнику на конкретну суму; 5 - банк постачальника повідомляє постачальника про відкриття акредитива; 6 - відвантаження товару; 7 - покупець повідомляє банк про виконання умови акредитива; 8 - банк покупця переказує банку постачальника суму коштів; 9 - банк постачальника зараховує кошти на рахунок постачальника; 10 - банк постачальника повідомляє про це свого клієнта.

Рис. 4. Розрахунок з використанням акредитива

Переваги акредитива в тому, що ця форма розрахунків надійна, проста і

приваблива як гарантія оплати. Акредитивна форма розрахунків дає постачальнику впевненість, що відвантажений товар буде своєчасно оплачено. Для постачальників акредитивна форма розрахунків надійна, відносно проста і приваблива, оскільки гарантує оплату. Покупцям розрахунки з використанням акредитива не вигідні тому, що на певний час кошти вилучаються з обороту, що погіршує фінансове становище підприємств – покупців.

Існують і інші форми безготівкових розрахунків. Сільськогосподарські підприємства використовують ту форму безготівкових розрахунків, яка найбільш зручна для нього.

Список використаних джерел

1. Коробкіна С. Безготівкові розрахунки та шляхи їх вдосконалення / Коробкіна С. // Банківська справа. – 2009. – № 12. – С. 49 – 51.
2. Пасенко Н.С. Форми безготівкових розрахунків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.vobu.com.ua/ukr/crib_categories/
3. Сук Л. Форми розрахунків/ Л. Сук // Бухгалтерія в сільському господарстві. – 2010. – № 17. – С. 35–44.

Сухомліна А.Г.
Науковий керівник – Шепель І.В., к.е.н., доцент
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ ОПЕРАЦІЙ З ОБЛІКУ ДОХОДІВ І ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ

Одним із вагомих напрямів для проведення аудиту є опрацювання господарських операцій з обліку доходів та фінансових результатів діяльності. У практиці проведення перевірок аудиторська перевірка доходів є одна з найскладніших. Це зумовлено тим, що цей вид перевірок систематизує всі боки фінансово-господарської діяльності підприємства. Тому організація аудиту операцій з обліку доходів є надзвичайно важливою.

Деякі аудиторські фірми проводять одночасно з внутрішнім аудитом зовнішній аудит, який є винятково розповсюдженим. Його завданням є вірогідна оцінка та підтвердження достовірності фінансової звітності підприємства. Внутрішній аудит під час аудиторської перевірки, є складовою частиною системи зовнішнього аудиту і подібний з оцінками, прийомами й методами, які використовуються внутрішніми аудиторами.

Мета аудиту доходів полягає у встановленні вірогідності показників первинних документів щодо обчислення доходів та відображення фінансових результатів діяльності, своєчасності облікового відображення початкових даних в облікових реєстрах, відповідності методики обліку доходів від реалізації, інших операційних, фінансових та інвестиційних доходів, надзвичайних доходів чинному законодавству.

Завданнями аудиту обліку доходів і фінансових результатів діяльності є:

- перевірка правильності відображення доходів і фінансових результатів діяльності в залежності від класифікаційних груп;
- встановлення достовірності та правильності обставин визнання та вартісної оцінки доходів і результатів від звичайної діяльності;
- перевірка правильності накопичення та віднесення доходів від реалізації продукції (товарів, робіт та послуг) на результати основної діяльності;
- перевірка правильності накопичення та віднесення доходів операційної, фінансової, інвестиційної і надзвичайної діяльності на фінансові результати;
- свідчення об'єктивності та правильності облікового відображення операцій з обліку доходів операційної діяльності і фінансових результатів діяльності;
- дотримання чинного законодавства щодо правильності обчислення і відображення в фінансовій звітності доходів і фінансових результатів діяльності згідно з принципами ведення бухгалтерського обліку.

Операції та господарські процеси, що пов'язані з визначенням доходів від операційної діяльності і результатів звичайної діяльності, а також взаємовідносини, що утворюються всередині підприємства, а також за його межами є предметом аудиту операцій з обліку основних показників діяльності. Об'єкти аудиту створюються в залежності від мети, яку потрібно досягнути аудитором при організації і вивченні операцій з обліку доходів і результатів діяльності (табл. 1).

Таблиця 1

Напрями та об'єкти аудиту операцій з обліку доходів і фінансових результатів діяльності

Напрямок аудиту	Об'єкти аудиту
1	2
Облікова політика підприємства	- класифікація доходів в залежності від видів діяльності
	- умови визнання доходу від реалізації продукції
	- умови визнання доходу від надання послуг
	- умови визнання доходу від цільового фінансування
	- умови визнання доходу як наслідок споживання активів підприємства іншими сторонами
	- умови оцінки доходу
	- розкриття у Примітках до фінансової звітності облікової політики
Операції та їх облікове відображення	- дохід від реалізації готової продукції, виконаних робіт і наданих послуг)
	- вирахування з доходу
	- інший операційний дохід
	- дохід від участі в капіталі
	- інші фінансові доходи
	- інші доходи
	- надзвичайні доходи
- фінансові результати діяльності підприємства	

1	2
Записи в первинних документах та облікових регістрах	- первинні документи (рахунки-фактури, виписки банку, накладні, товарно-транспортні накладні тощо)
	- облікові реєстри (журнал-ордер № 6)
	- Головна книга
	- документація з інвентаризації
	- фінансова звітність підприємства
Недотримання законодавства та зловживання	- при складанні первинних документів
	- відображення інформації в облікових регістрах
	- при складанні фінансової звітності
	- при здійсненні кореспонденції рахунків

Існує безліч досліджень з теоретичних аспектів та визначень внутрішнього аудиту. Ми схилиємось до думок тих авторів, які вважають, що внутрішній аудит – це “перевірка, що проведена на підприємстві його працівниками (внутрішніми аудиторами) з метою надання потрібної облікової інформації правлінню для внутрішнього поточного контролю і прийняття ефективних управлінських рішень”. На нашу думку, одним з напрямів удосконалення організації бухгалтерського обліку й аудиту доходів операційної діяльності на сучасному етапі є нормативне закріплення обов’язку його проведення за особою, яка володіє відповідними професійними знаннями.

Терлецька І.В., викладач
Миколаївський національний університет
імені В.О.Сухомлинського
м. Миколаїв

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА СИСТЕМИ В ОБЛІКУ

Управління в ринкових умовах вимагає принципово нових методів, що висувають відповідні вимоги до формування інформації, яку надає бухгалтерський облік.

В інформаційній системі (ІС) бухгалтерського обліку на всіх його стадіях вирішуються певні комплекси завдань для управління об’єктами господарювання. Це зумовлює застосування в бухгалтерському обліку інноваційних інформаційних технологій (ІТ) при підготовці облікової інформації

Науково-технічна революція створює сприятливі умови для розвитку суспільства. Провідну роль в науково-технічному розвитку відводиться системі обліку та інформаційним технологіям [1]. Однією із функцій суспільного середовища як і будь-якої іншої системи є отримання й оброблення інформації та формування на її основі управлінських рішень, які шляхом самоорганізації визначають існування та подальший розвиток такої системи

Характерними особливостями сучасного стану автоматизації обліку є те, що:

— автоматизація здійснюється локально і як складова інтегрованих систем автоматизації управління підприємствами;

— рівень автоматизації обробки облікової інформації найвищий порівняно з рівнем автоматизації обробки інформації інших функцій управління;

— успішність впровадження значно вища порівняно з іншими підсистемами управління [4].

Комп'ютерні системи бухгалтерського обліку (КСБО) пройшли великий історичний шлях становлення й розвитку. Вони змінювалися паралельно зі змінами інформаційних технологій, програмних і технічних засобів оброблення інформації, методів і засобів розроблення, концепції побудови ІС.

До різноманітних програм фінансового аналізу на основі бухгалтерських даних належать фінансово-аналітичні системи, за допомогою яких автоматизуються завдання зовнішнього і внутрішнього аудиту.

Економічна ефективність інформаційних систем обліку досягається в керуючій системі управління суб'єктів господарювання за рахунок зменшення трудових витрат на виконання обліку як функції управління - прямиї ефект та в керованій – за рахунок економічних наслідків виконання рішень, прийнятих завдяки використанню відповідної облікової інформації - непрямий ефект. Успішне використання великою кількістю підприємств систем «ІС: Бухгалтерія» свідчить про здатність цих систем забезпечити своєчасність і достовірність облікової інформації для прийняття управлінських рішень підприємствами та установами. Саме ці характеристики систем обліку є найважливішими для отримання непрямого економічного ефекту. Однак, використання бухгалтерських систем в автономному режимі обмежує можливості підвищення ефективності управління [2].

Бухгалтерський облік надає інформаційну модель стану об'єкта управління і найбільш точно відображає місце його знаходження в багатофазовому просторі станів системи. Удосконалення обліку - це удосконалення моделі системи. Удосконалення інформаційної моделі полягає в більш точному відображенні стану реального об'єкта, що потребує більш детального опису системи та зменшенні інтервалів часу одержання інформації про фактичний стан системи.

Здійснення управлінських рішень відбувається на трьох рівнях: стратегічному, тактичному і оперативному. Кожний з цих рівнів потребує відповідного інформаційного забезпечення, яке в у мовах автоматизації діяльності підприємства реалізується засобами інформаційних технологій в обліку. Прийняття стратегічних рішень забезпечується інформаційними технологіями в стратегічних напрямках обліку, тактичних – інформаційними технологіями у фінансовому обліку, а оперативних – інформаційними технологіями в управлінському обліку. Необхідність такого умовного виділення підсистем обліку в рамках системі обліку вказується потребою.

Застосування комп'ютерних технологій у бухгалтерському обліку значно підвищує продуктивність праці бухгалтерів. Організація бухгалтерського обліку в умовах його комп'ютеризації залежить у першу чергу від реалізованого на відповідних технічних засобах програмного забезпечення.

Універсальні бухгалтерські системи – належать програмні продукти, орієнтовані на бухгалтерії малих та середніх за розмірами підприємств, які в спрощеному варіанті забезпечують ведення всіх ділянок обліку. Такі системи поєднують усі облікові функції і, як правило, розраховані для роботи на одному комп'ютері. Винятком є розрахунок заробітної плати, який виконують окремо. Деякі програми цього класу призначені для роботи на кількох комп'ютерах у локальній мережі. Наприклад, «1С: Бухгалтерія 7,7», «1С: Бухгалтерія 8,2».

До класу управлінські системи входять функціонально повні системи організаційного управління з елементами бухгалтерського обліку, планування, діловодства, а також з модулями прийняття рішень і деякими іншими. Бухгалтерська складова програми в даному разі не є головною. Більш важливим є взаємозв'язок усіх складових систем, можливість ефективного управління підприємством, допомога у вирішенні головного завдання бізнесу - в отриманні прибутку.

Ці системи дозволяють швидко знаходити потрібні документи, оперативно відстежувати зміни та доповнення до нормативних документів. Хоча цю категорію програмного забезпечення було створено, перш за все, на допомогу юристам, значна її частина орієнтована на таких користувачів, як бухгалтери, фінансисти, економісти.

Отже, можна зробити висновок, що наведений перелік категорій програм корисний для уявлення про основні класи бухгалтерського програмного забезпечення та допомагає зрозуміти їхні можливості і вибрати оптимальну програмну систему для бухгалтерії.

Список використаних джерел

1. Арский О.М., Гиляревский Р.С., В.С. Єгоров і ін. \ Інформаційний ринок в Україні\ 2009. - 293с.
2. Майорів С.І. Інформаційний бізнес: комерційне поширення і маркетинг.- М.:Фінанси і статистика, 2009.-128с.
3. Івахненко С.В., Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту: Навч. посіб. 3-тє вид., випр. і доп. - К.: Знання. 2006. - 350 с.
4. Терещенко Л.О., Матієнко-Зубенко І. І., Інформаційні системи і технології в обліку: Навч. посіб. - К.: КНЕУ, 2005. - 187 с.
5. Бенько М. М. Інформаційні системи і технології в обліку : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] /М.М.Бенько.-К. : Нац. торг.- екон. ун-т, 2006.- 362с.

СИСТЕМА ПОКАЗНИКІВ КОМПЛЕКСНОГО ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОЇ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTI

Позикові кошти в умовах економічної кризи займають значну частку серед джерел формування капіталу підприємств. У зв'язку з цим одним із напрямів аналізу фінансового стану є комплексне оцінювання поточної кредиторської заборгованості. Запровадження в дію НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [1], потребує уточнення методики аналізу поточної кредиторської заборгованості.

Джерелами інформації для комплексного оцінювання поточної кредиторської заборгованості слугують: фінансова звітність (форма № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», форма № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)»); реєстри синтетичного та аналітичного обліку розрахунків, первинні документи з обліку розрахунків. Комплексне оцінювання поточної кредиторської заборгованості проводиться з використанням економіко-статистичних методів дослідження та способів детермінованого факторного аналізу.

Кредиторська заборгованість – це сума заборгованості підприємства кредиторам на певну дату, тобто кредиторську заборгованість можна розглядати як залучені на певний період у господарську діяльність підприємства оборотні кошти.

Аналіз поточної кредиторської заборгованості рекомендується проводити в такій послідовності:

- оцінити величину, структуру та динаміку поточної кредиторської заборгованості за видами (з використанням прийомів горизонтального і вертикального аналізу);
- дослідити структуру поточної кредиторської заборгованості за строками утворення з метою вивчення стану платіжної дисципліни (з використанням прийомів вертикального аналізу);
- провести комплексне оцінювання поточної кредиторської заборгованості за системою відносних показників, у тому числі розрахувати вплив чинників на зміну тривалості одного обороту поточної кредиторської заборгованості (за допомогою способу ланцюгових підстановок);
- здійснити порівняльний аналіз поточної дебіторської та поточної кредиторської заборгованості;
- підготувати проект управлінських рішень щодо покращення стану платіжно-розрахункової дисципліни підприємства.

У зв'язку з уведенням у дію НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [1] показники комплексного оцінювання кредиторської заборгованості пропонується розраховувати за методикою, наведеною в табл. 1 [2, с. 188].

Показники комплексного оцінювання поточної кредиторської заборгованості

Показник	Порядок розрахунку за даними форм № 1,2 (рядки)
Коефіцієнт обертання поточної кредиторської заборгованості	<u>Ф. № 2: 2050</u> Ф. № 1: (сума із 1610 по 1650 ¹ , р.3+ + сума із 1610 по 1650 ¹ , р.4)÷2
Тривалість одного обороту (середній період погашення) поточної кредиторської заборгованості, днів	360 ÷ коефіцієнт обертання поточної кредиторської заборгованості
Частка поточної кредиторської заборгованості в капіталі, %	<u>Ф. № 1: (сума із 1610 по 1650¹)×100</u> Ф. № 1: 1900
Частка поточної кредиторської за боргованості в зобов'язаннях і забезпеченнях, %	<u>Ф. № 1: (сума із 1610 по 1650¹)×100</u> Ф. № 1: 1595+1695+1700
Відношення поточної кредиторської заборгованості до оборотних активів, %	<u>Ф. № 1: (сума із 1610 по 1650¹)×100</u> Ф. № 1: 1195
Припадає поточної кредиторської заборгованості на 1 грн. поточної дебіторської заборгованості, грн.	<u>Ф. № 1: (сума із 1610 по 1650¹)</u> Ф. № 1: (сума із 1125 по 1155 ²)
Відношення поточної кредиторської заборгованості до чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), %	<u>Ф. № 1: (сума із 1610 по 1650¹)×100</u> Ф. № 2: 2000
Коефіцієнт співвідношення періодів погашення поточної дебіторської та поточної кредиторської заборгованості	тривалість одного обороту поточної дебіторської заборгованості _____ тривалість одного обороту поточної кредиторської заборгованості

1. Без урахування ряд. 1621. Включаючи додаткові статті: ряд. 1635, 1640, 1645, 1650 (додаток 3 до НП(С)БО 1)

2. Без урахування ряд. 1136.

Узагальнюючим критерієм стану розрахунків з кредиторами є оборотність кредиторської заборгованості. Вона характеризується двома показниками: кількістю оборотів та швидкістю обороту в днях. З метою більш поглибленого аналізу поточної кредиторської заборгованості доцільним є визначення впливу чинників на зміну тривалості одного обороту в днях за допомогою способу ланцюгових підстановок. Модель факторного аналізу тривалості одного обороту поточної кредиторської заборгованості:

$$Т_{кз} = 360 \div K_{об} = 360 \times KЗ \div С, \quad (1)$$

де $T_{кз}$ – тривалість одного обороту поточної кредиторської заборгованості, днів;

$K_{об}$ – коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості;

$KЗ$ – середньорічна величина поточної кредиторської заборгованості, тис. грн;

$С$ – собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.

Умовне значення результативного показника, днів:

$$Т_{кз_{ум}} = 360 \times KЗ_1 \div C_0. \quad (2)$$

Загальна зміна (+,-) тривалості одного обороту поточної кредиторської заборгованості, днів:

$$\Delta T_{кз} = T_{кз1} - T_{кз0} ; \quad (3)$$

у тому числі за рахунок факторів:

- 1) середньорічної величини поточної кредиторської заборгованості:

$$\Delta T_{кз_{кз}} = T_{кз_{ум}} - T_{кз0} ; \quad (4)$$

- 2) собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг):

$$\Delta T_{кз_c} = T_{кз1} - T_{кз_{ум}}. \quad (5)$$

На завершальному етапі аналізу поточної кредиторської заборгованості необхідно розробити систему заходів щодо ефективного її управління, а саме: стежити за співвідношенням сум поточної дебіторської та поточної кредиторської заборгованості; контролювати правильність оформлення і складання договорів з контрагентами відповідно до чинного законодавства та своєчасність здійснення платежів; здійснити ранжування контрагентів у залежності від терміновості виконання зобов'язань (банківська установа, сплата податків, розрахунки з постачальниками та ін.); контролювати стан розрахунків за простроченою заборгованістю, своєчасно виявляти неприпустимі види кредиторської заборгованості, до яких насамперед належить прострочена заборгованість постачальникам, за платежами до бюджету тощо; проводити дослідження впливу чинників на зміну тривалості одного обороту поточної кредиторської заборгованості і за результатами приймати відповідні управлінські рішення.

Таким чином, комплексне оцінювання поточної кредиторської заборгованості є одним із важливих складових аналізу фінансового стану, що дасть змогу визначити оптимальні розміри кредиторської заборгованості для підприємства, які не будуть перешкоджати його фінансово-господарській діяльності.

Список використаних джерел

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» / Затверджено наказом Міністерства фінансів України № 73 від 07 лют. 2013 р., із змінами [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.

2. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз : [навчальний посібник] ; частина I / Ю. М. Тютюнник ; 2-ге вид., перероб. і доп. – Полтава : РВВ ПДАА, 2014. – 358 с.

РОЗРОБКА КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ОСНОВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ АУДИТУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Актуальність розгляду концептуальних основ проведення аудиту дебіторської заборгованості зумовлена реформуванням системи бухгалтерського обліку, впровадженням Міжнародних стандартів, прийняттям Податкового кодексу.

Основним джерелом інформації про фінансовий стан суб'єктів господарювання є фінансова звітність, яка складається на узагальнених даних фінансового обліку. Дебіторська заборгованість входить до складу активів підприємства та істотно впливає на показники фінансового стану суб'єктів господарювання.

Контроль якості аудиту дебіторської заборгованості забезпечує користувачів фінансової звітності інформацією про законність, повноту, достовірність, реальність дебіторської заборгованості.

При проведенні аудиту дебіторської заборгованості слід враховувати фактори ризику з можливими порушеннями в відображенні операцій в обліку, а саме тому необхідно використовувати певні аудиторські процедури, аудиторські докази, які забезпечать якість проведення аудиту.

Використання концептуальних основ проведення аудиту дебіторської заборгованості є об'єктивним процесом, який дає змогу аудитору висловити свою думку про повноту та достовірність відображення інформації про дебіторську заборгованості в обліку та фінансовій звітності.

Контроль якості аудиту дебіторської заборгованості забезпечується аудиторськими процедурами. Їх метою є перевірка тверджень фінансових звітів. Якісні аспекти перевірки, які відповідають твердженням висловленим у фінансовій звітності, згідно МСА: реальність, права та зобов'язання, наявність, повнота, оцінка вартості, вимірювання, подання та розкриття інформації [1].

Контроль якості аудиту дебіторської заборгованості забезпечується його плануванням. Відповідно МСА планування означає розробку загальної стратегії та детального підходу до очікуваного характеру, часу та обсягу аудиту.

Перший етап – це етап планування аудиту дебіторської заборгованості, який включає розробку двох документів: загального плану аудиторської перевірки; програми аудиторської перевірки; визначення мети та завдання аудиторської перевірки.

Головна мета аудитора на підготовчому етапі це – визначення з метою та завданнями аудиту дебіторської заборгованості, аудиторським ризиком, аудиторськими процедурами, необхідними аудиторськими доказами, методами аудиту та скласти якісну програму аудиторської перевірки.

Заключними документами етапу планування є розробка загального плану аудиту дебіторської заборгованості, складання програми аудиту, визначення аудиторського ризику.

Другий етап – етап фактичної перевірки. Аудит дебіторської заборгованості розпочинають з її інвентаризації. Мета етапу фактичної перевірки – встановлення існування (реальності) залишків дебіторської заборгованості на відповідних субрахунках обліку на підставі первинних та облікових документів. Контролем якості при цьому є метод зустрічної перевірки, який використовується аудитором для достовірності та повноти перевірки залишків розрахунків з покупцями та замовниками (субрахунок 361 «Розрахунки з покупцями та замовниками»), розрахунків за виданими авансами (субрахунок 371 «Розрахунки за виданими авансами»), розрахунків з іншими дебіторами (рахунок 37 «Розрахунки з різними дебіторами») [2].

Результатом етапу фактичної перевірки є: отримання аудиторських доказів існування достовірних, повних, наявних залишків дебіторської заборгованості на певну дату за термінами їх непогашення.

Заключним документом фактичного етапу є робочий документ аудитора, який узагальнює аудиторські докази якісних аспектів тверджень залишків на рахунках бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості.

Третій етап – основний етап аудиторської перевірки – це здійснення аудиторських процедур згідно програми аудиту, яка є контролем якості аудиту дебіторської заборгованості.

Програма аудиторської перевірки визначає характер, час і обсяг запланованих аудиторських процедур, необхідних для виконання загального плану аудиторської перевірки.

Програма аудиту дебіторської заборгованості повинна містити: мету аудиторської процедури (якість, яка підтверджується), завдання, аудиторські докази, методи аудиту, термін виконання аудиторської процедури, індекс робочого документу.

Результати аудиторських процедур відображаються в робочих документах аудитора, інформація яких повинна свідчити про якість аудиторської процедури, та слугувати доказом виявлених порушень [3].

Четвертий етап – аналітичні процедури. Перевіряючи стан дебіторської заборгованості на якісні аспекти тверджень фінансових звітів аудитору необхідно провести аналітичні процедури.

Мета аналітичних процедур дебіторської заборгованості – оцінка рівня, структури, динаміки, стану дебіторської заборгованості, оцінка ефективності інвестування в дебіторську заборгованість фінансових ресурсів.

Зміст аналітичних процедур: аналіз загальної структури дебіторської заборгованості та її динаміки; структура та динаміка простроченої дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги; аналіз якості дебіторської заборгованості; аналіз відносних показників; аналіз кредитної політики.

Основними показниками аналітичних процедур пропонується прийняти: оборотність дебіторської заборгованості; період погашення дебіторської заборгованості; середній період інкасації дебіторської заборгованості;

коефіцієнт простроченої дебіторської заборгованості; частка дебіторської заборгованості в загальному обсязі поточних активів; ефект, отриманий від інвестування засобі в дебіторську заборгованість по розрахунках з покупцями та замовниками; коефіцієнт ефективності інвестування засобів в дебіторську заборгованість.

Порівняння показників, які характеризують стан дебіторської заборгованості дають змогу визначити основні завдання політики управління дебіторською заборгованістю [4].

П'ятий етап – заключний. На підставі достатніх аудиторських доказів аудитор проводить аналіз виявлених порушень, результатів аналітичних процедур, доводить до відома управлінський персонал, приймаються рішення по усуненню порушень, згоди чи не згоди з виявленими порушеннями. Узагальнюючи всю інформацію, яку отримав аудитор в ході аудиторської перевірки аудитор складає аудиторський висновок або аудиторський звіт.

Отже, наведені концептуальні основи аудиту дебіторської заборгованості забезпечуються логічною послідовністю та змістом етапів проведення аудиту. Запропоновані етапи аудиту дебіторської заборгованості включають п'ять логічних, взаємопов'язаних складових: планування, фактична перевірка, основний, аналітичні процедури, заключний. Кожний з цих етапів має свою мету та завдання, які виконуються за допомогою певних аудиторських процедур та відповідають якісним аспектам твердження фінансових звітів.

Розглянуті концептуальні основи аудиту дебіторської заборгованості мають практичне значення для аудиторів аудиторських фірм, для служб внутрішнього контролю суб'єктів господарювання. Застосування їх допомагає вибору аудиторських процедур з дотриманням якісних аспектів твердження фінансової звітності, що дозволить скоротити програму аудиту за обсягом, провести якісний аудит в обмежений термін, результати аудиту будуть корисними в першу чергу управлінському персоналу, а також користувачам фінансової звітності.

Список використаних джерел

1. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2010 року, частина 1 / Пер. з англ.: Ольховікова О.Л., Селезньов О.В., Зеніна О.О., Гик О.В., Біндер С.Г. – К.: «Видавництво «Фенікс», 2010. – 842 с.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: Наказ Міністерства фінансів України від 08.10.1999 р. № 237 // Бізнес «Бухгалтерія» випуск 1, січень 2012р.

3. Кулаковська Л.П. Організація і методика аудиту / Л.П.Кулаковська, Ю.В.Піча. – К.: «Каравела», 2004. - 567 с.

4. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства / В.О.Мец. – К.: Вища школа, 2003. - 480 с.

ОСОБЛИВОСТІ І ПРОБЛЕМИ КОНТРОЛЮ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

В сучасних умовах розвитку науково-технічного прогресу зростає роль нематеріальних активів та контролю за правильністю їх обліку і ефективністю їх використання в діяльності всіх суб'єктів господарювання. Таке зростання зумовлене в першу чергу специфікою такого облікового об'єкта, що полягає у відсутності його матеріальної форми і необхідності здійснення його ідентифікації з метою визнання і оцінки. Необхідність здійснення контролю за нематеріальними активами визначається не тільки існуючими умовами розвитку технологічних процесів, а і умовами і критеріями, яким мають відповідати активи, тобто мають бути контрольовані суб'єктом господарювання у результаті минулих подій та забезпечувати надходження майбутніх економічних вигід до суб'єкта господарювання.

В Україні облікове законодавство звужує склад нематеріальних активів, зокрема, зараховуючи витрати по створенню багатьох нематеріальних активів на витрати звітного періоду, а методика обліку деяких об'єктів інтелектуальної власності взагалі відсутня.

Однією з головних проблем контролю нематеріальних активів є відсутність єдиного трактування поняття «нематеріальні активи». Так, одні вчені розглядають нематеріальні активи у складі ресурсів підприємства як складову частину необоротних фондів, інші — як об'єкти інтелектуальної власності, окремі науковці досліджують сферу нематеріального виробництва. Окрім того, в деяких джерелах поряд з терміном «нематеріальні активи» використовують поняття «нематеріальні ресурси», «активи знань», «інтелектуальний капітал» та ін.

Неоднозначність у визначенні об'єкта такої власності призводить до того, що єдиних підходів до обліку, нарахування амортизації, списання та контролю операцій з нематеріальними активами немає.

До основних проблемних питань контролю за об'єктами нематеріальних активів відносяться:

- організація контролю за наявністю і рухом нематеріальних активів шляхом виконання контрольних процедур щодо об'єктів нематеріальних активів;
- методика проведення інвентаризації нематеріальних активів, пов'язаних з визначенням послідовності виконання інвентаризаційних процедур;
- організація аналітичного обліку нематеріальних активів.

Отже, проблеми контролю операцій з нематеріальними активами можливо вирішити завдяки удосконаленню етапів проведення контролю:

1. Перевірка положень облікової політики в частині нематеріальних активів; перевірка висвітлення способів нарахування амортизаційних відрахувань за окремими групами нематеріальних активів; перевірка висвітлення організації аналітичного обліку нематеріальних активів.

2. Перевірка наявності нематеріальних активів: перевірка періодичності проведення інвентаризацій нематеріальних активів та їх відповідності законодавчим актам; перевірка правильності оформлення результатів інвентаризацій.

3. Перевірка відповідності показників фінансової звітності показникам синтетичного і аналітичного обліку нематеріальних активів; перевірка відображення у звітності нематеріальних активів за їх видами та відповідність даним синтетичного й аналітичного обліку; перевірка відображення у звітності сум амортизаційних відрахувань нематеріальних активів та їх відповідність даним синтетичного й аналітичного обліку.

4. Перевірка операцій по надходженню нематеріальних активів; перевірка правильності визначення сум ПДВ при придбанні нематеріальних активів; перевірка правильності використання форм первинних документів.

5. Перевірка правильності нарахування і відображення в обліку амортизації нематеріальних активів; перевірка відповідності методів амортизації нематеріальних активів.

6. Перевірка обліку операцій по передачі прав на нематеріальний актив; перевірка бухгалтерського обліку й оподаткування операцій по безоплатній передачі нематеріальних активів положенням нормативних актів; перевірка бухгалтерського обліку й оподаткування операцій по передачі нематеріальних активів як внесок до статутного капіталу положенням нормативних актів; перевірка бухгалтерського обліку операцій по списанню нематеріальних активів положенням нормативних актів.

7. Перевірка наявності та правильності оформлення договорів на використання нематеріальних активів; перевірка відповідності бухгалтерського обліку прав на використання нематеріальних активів положенням нормативних актів.

Таким чином, категорія нематеріальних активів потребує подальших глибоких та всебічних досліджень, адже вони стали одним з принципово важливих об'єктів обліку вітчизняних підприємств. Тому необхідно визначити єдині критерії ідентифікації нематеріальних активів, гармонізувати облік нематеріальних об'єктів в Україні, узгодити законодавче регулювання нематеріальних ресурсів та вдосконалити контроль за операціями з нематеріальними активами.

Список використаних джерел

1. Банасько Т. Проблеми та перспективи дослідження нематеріальних активів в Україні / Т. Банасько // Економіст. – 2011. - № 3. – С.31-33.

2. Білозір Л.В. Об'єктний контроль за нематеріальними активами в бухгалтерському обліку / Л.В. Білозір // Бухгалтерський облік, аналіз та аудит:

Проблеми теорії, методології, організації: Збірник наукових праць. – 2010. – №2. – С.5-12.

3. Проскуріна Н.М. Проблеми та шляхи удосконалення обліку нематеріальних активів / Н.М. Проскуріна // Вісник Запорізького національного університету: Економічні науки. - Запоріжжя: ЗНУ - 2010. - №1. - С.115-119.

Ходій А.С.
Науковий керівник – Шепель І.В., к.е.н., доцент
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ВИТРАТ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ ЗА ЦЕНТРАМИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

У сільському господарстві створені нові організаційно-правові форми господарювання, докорінно змінюються економічні відносини на селі, зокрема, з формування витрат, доходів, оренди землі та майна. Для прийняття рішень з метою забезпечення ефективної діяльності суб'єктів господарювання необхідно використовувати економічну інформацію, одержання якої забезпечує управлінський облік.

Дані синтетичного обліку при недостатній їх деталізації не можуть задовольнити інформаційні потреби відповідних користувачів. Для цього використовуються аналітичні рахунки, що відкриваються до синтетичних. Саме інформація аналітичного обліку дозволяє одержати показники для управління, контролю і аналізу окремих ділянок роботи підприємства, так і його загалом. Правильно організований аналітичний облік є передумовою раціональної організації як фінансового, так і управлінського обліку, аналізу, планування і контролю.

Основою для організації аналітичного обліку витрат виробництва, який здійснюється по кожному об'єкту обліку і калькуляційних статтях є номенклатура об'єктів витрат, видів біологічних активів та сільськогосподарської продукції. По окремих об'єктах відображаються не тільки витрати, а і вихід продукції, що дозволяє визначити собівартість окремих її видів. З метою відображення конкретної інформації про витрати виробництва та собівартість кожного виду продукції рекомендуємо застосовувати на практиці сільськогосподарських підприємств детальний аналітичний облік по кожному рахунку фінансового (управлінського) обліку, що дозволить отримати конкретизовану інформацію про склад витрат собівартості конкретного виду біологічних активів, с/г продукції.

Виділення центрів відповідальності є основою при створенні на підприємстві системи управлінського обліку. Отже, наявність центрів відповідальності - важлива умова функціонування внутрішньогосподарського обліку і контролю, що дозволяє найбільш раціонально пов'язати між собою та реалізувати основні функції управління - організацію, мотивацію, облік, аналіз,

контроль, планування тощо. За складені первинні і зведені документи у кожному центрі відповідальності повинна відповідати закріплена за ним особа (завідуючий фермою, бригадою, током, інший працівник), що має бути передбачено у договорі про відповідальність та/або посадовій інструкції.

Центр відповідальності – це частина підприємства, керівник якого особисто відповідає за результати її роботи. При цьому управління витратами відбувається через діяльність людей. Саме люди, які беруть участь в управлінні, мають відповідати за доцільність виникнення тих чи інших видів витрат [1, с. 8].

Таким чином, ми підтримуємо думку професора Л. Сука щодо того, що в сільському господарстві трансфертні ціни потрібно встановлювати:

1. На основі ринкових цін - для оцінки готової продукції, що яка має товарний вигляд і використовується для внутрішнього споживання з метою продовження процесу виробництва (зерно на посів, корми тваринам) та переробки (помел зерна, переробка соняшнику на олію, консервування тощо).

2. На основі витрат - для оцінки супутньої і побічної продукції, що призначена виключно для продовження процесу виробництва: зелена маса сіяних трав і кукурудзи, сіно, солома, силос, сінаж тощо [2, с. 54].

Одні і ті самі структурні підрозділи можуть виступати різними центрами відповідальності залежно від рівня контролю в них тих чи інших показників. Впровадження трансфертної політики в практику сільськогосподарських підприємств дозволить:

1) визначати різні величини реальної (достовірної) собівартості (для фінансового й управлінського обліку);

2) контролювати змінні витрати та аналізувати показники в розрізі структурних підрозділів;

3) розраховувати фінансовий результат кожного центру відповідальності (з використанням трансфертних цін) та визначати їх вплив на формування загального фінансового результату підприємства;

4) приймати оперативні та прогнозні управлінські рішення як на рівні центрів відповідальності, так і підприємства в цілому.

Виділення центрів відповідальності на сільськогосподарських підприємствах з застосуванням трансфертного ціноутворення дозволить підвищити зацікавленість керівників і працівників структурних підрозділів підприємства у покращенні результатів їх діяльності та розширить інформаційну базу, для прийняття управлінських рішень.

Отже, для побудови управлінського обліку в сільському господарстві, перш за все, необхідно належними чином організувати облік виробничого процесу за допомогою відповідної методики формування собівартості, побудови синтетичних і аналітичних рахунків та реєстрів їх обліку.

Для покращення організації обліку виробництва сільськогосподарської продукції та посилення контрольної функції за діяльністю структурних підрозділів і їх керівників, облік витрат у сільському господарстві слід вести за центрами відповідальності або відповідними сегментами, які повинні бути узгоджені з керівництвом. Визначена протягом року своєчасна, чітка та реальна

інформація про склад витрат собівартості продукції дасть можливість аналітикам вчасно аналізувати та прогнозувати економічні показники діяльності підприємства, реагувати, впливати та змінювати їх величину, а для керівництва приймати і планувати ефективні управлінські рішення.

Список використаних джерел

1. Нападовська Л.В. Оцінка діяльності центрів відповідальності і трансфертне ціноутворення: пропозиції та зарубіжний досвід / Л.В. Нападовська // Економіка, фінанси, право. – 2000. – № 1. – С. 8-10.
2. Сук П.Л. Групування витрат виробництва в умовах ринку/ П.Л. Сук //Економіка АПК. – 2000. – №1. – С. 53 - 56.

Шепель І.А.

*Науковий керівник – Танклевська Н.С., д.е.н., професор
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон*

СТРУКТУРНІ ЕЛЕМЕНТИ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ В УМОВАХ КОМП'ЮТЕРИЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Зміна умов господарювання здійснила значний вплив на систему внутрішньогосподарського контролю. Вона викликала необхідність переосмислення організаційних підходів до контролю господарської діяльності підприємства, адаптації до нових умов функціонування підприємств при використанні комп'ютерних технологій. Внутрішньогосподарський контроль необхідний для закріплення виробничої дисципліни, виявлення центрів відповідальності, забезпечення достовірності інформації, доцільності, правильності, законності ведення бухгалтерського обліку, повноти і своєчасності відображення господарських операцій в обліку.

Внутрішній контроль на підприємстві дозволяє отримувати бухгалтерську інформацію, що відзначається правильністю і детальністю. Це в свою чергу є дуже важливим при прийнятті рішень в процесі господарювання. Особливого значення внутрішній контроль набуває в умовах використання комп'ютерних технологій. При комп'ютерній системі бухгалтерського обліку він дозволяє вирішити комплекс завдань, що забезпечують збереженість достовірності облікової інформації.

Питання внутрішнього контролю в умовах використання комп'ютерних технологій не є достатньо дослідженим, в той час як факт необхідності і можливості застосування інформаційних технологій в аудиті є загальноновизнаним. Про це свідчать існуючі стандарти, що регламентують застосування персональних комп'ютерів в аудиті. Цьому питанню присвячені міжнародний стандарт аудиту 401 “Аудит у середовищі комп'ютерних інформаційних систем” та положення з міжнародної практики аудиту 1001

“Середовище ІТ – автономні персональні комп’ютери”, 1002 “Середовище ІТ – онлайнові комп’ютерні системи”, 1003 – “Середовище ІТ – системи баз даних”, 1008 “Оцінювання ризиків та внутрішній контроль: характеристики та особливості в КІС”, 1009 “Комп’ютеризовані методи аудиту”.

При створенні на підприємстві системи внутрішнього контролю в умовах використання КСБО необхідно, щоб остання допомагала своєчасно виявляти та усувати наявні в роботі недоліки, сприяючи підвищенню ефективності діяльності підприємства.

Як відмічає В.О. Озеран та А.В. Озеран [1, с. 98] система внутрішнього контролю клієнта повинна бути достатньо надійною для забезпечення впевненості в тому, що господарські операції: 1) дійсно мали місце; 2) здійснені відповідно до закону; 3) повністю відображені в обліку; 4) адекватно оцінені; 5) правильно рознесені по бухгалтерських рахунках; 6) відображені своєчасно; 7) включені у відповідні реєстри, підсумки за ними правильно підраховані і узагальнені.

Особливе значення для побудови такої системи відіграють її складові. Щодо складових системи внутрішнього контролю, то підтримуємо думку В.О. Шевчука [2, с. 10-11], відносно того, що “контроль є можливим лише в разі наявності суб’єкта й об’єкта, які певним чином пов’язані між собою”. Також внутрішньогосподарський контроль охоплює всі сфери функціонування підприємства, його результати є важливою базою для прийняття управлінських рішень, тому він повинен здійснюватися безперервно та охоплювати всі організаційні структури підприємства.

Під внутрішнім контролем в умовах використання КСБО розуміємо контроль комп’ютерної обробки даних, що включає процедури, проведені за допомогою ручної обробки (загальні засоби контролю), і процедури, убудовані в комп’ютерні програми (прикладні процедури). Дані процедури повинні забезпечувати загальну систему контролю, що функціонує при КСБО і забезпечує достовірність і збереження даних бухгалтерського обліку.

Метою внутрішнього контролю в умовах КСБО є побудова системи спостереження за функціонуванням останньої для досягнення впевненості в надійності й ефективності її роботи, що дозволить удосконалити процес управління.

Таким чином, для розробки методичних основ внутрішнього контролю при використанні КСБО є розробка підходів до проблем інформаційної безпеки враховуючи складові системи внутрішнього контролю. Розв’язання проблем інформаційної безпеки починається з виявлення суб’єктів управління і їх інтересів, відносно системи внутрішнього контролю, в аспекті використання інформаційних систем. З цього положення можна сформулювати наступні висновки:

1) трактування проблем, пов’язаних з інформаційною безпекою, для різних категорій суб’єктів може суттєво відрізнятися;

2) інформаційна безпека не полягає виключно в захисті інформації (суб’єкт управління може суттєво постраждати не лише від несанкціонованого доступу, але і від псування апаратного та програмного забезпечення).

Виходячи з цього пропонуємо виділити наступні об'єкти внутрішнього контролю пов'язані з використанням КСБО (рис. 1).

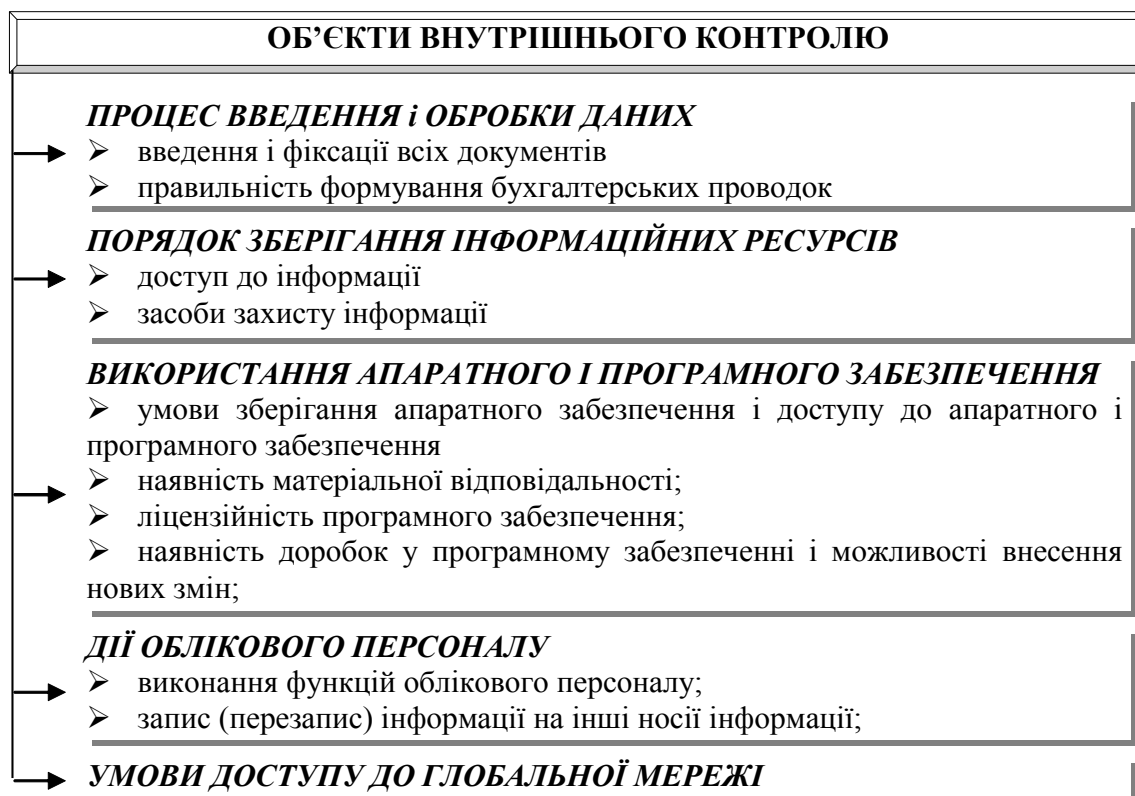

Рис. 1. Об'єкти внутрішнього контролю в комп'ютерній системі бухгалтерського обліку

Визначальне місце серед елементів контролюючої системи належить суб'єктам контролю, які власне і виконують контролюючі дії по відношенню до об'єктів контролю. Саме суб'єкти контролю є активними елементами системи внутрішнього контролю, а отже відіграють найбільшу роль в процесі її функціонування. Це пояснюється тим, що від суб'єктів контролю залежить повнота і ефективність проведених ними контрольних дій по відношенню до об'єктів контролю.

В умовах використання комп'ютерних технологій суб'єкт внутрішнього контролю не змінюється, проте відбуваються якісні зміни щодо функціонування бухгалтерської служби та служби внутрішнього контролю.

Ефективність діяльності бухгалтерської служби багато в чому визначається рівнем комп'ютерних технологій, що використовуються на підприємстві. Використання комп'ютерних технологій в діяльності бухгалтера дозволяє скоротити час на виконання нескладних одноманітних операцій, порівняння фактичних даних з обліковими; дає можливість зберігати і багаторазово використовувати дані бухгалтерського обліку, в автоматичному режимі здійснювати перевірку тотожності чи взаємної ув'язки показників різних форм звітності, оперативно отримувати облікову інформацію тощо.

Разом з тим комп'ютерні технології, дозволяючи зменшити обсяг громіздкої розрахункової роботи та виконання ряду контрольних функцій,

паралельно доповнюють роботу бухгалтера новими діями, які обумовлені необхідністю інтерпретації облікових даних.

Список використаних джерел

1. Озеран В.О. Роль системи внутрішнього контролю в розробці стратегії аудиту/ Озеран В.О., Озеран А.В. // Бухгалтерський облік та фінансова звітність як інструменти контролю. Матеріали II всеукраїнської науково-практичної конференції. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2004. – С. 98-99
2. Шевчук В.О. Контроль господарських систем в суспільстві з перехідною економікою (проблеми теорії, організації, методології): Монографія /Шевчук В.О.. – К.: КДТУ, 1998. – 371 с.

СЕКЦІЯ 3
ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ МСФЗ І МСА
ПІДПРИЄМСТВАМИ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Бурихіна Т.С., магістр
Науковий керівник – Скрипник С.В., к.е.н., доцент
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЗА МСФЗ

Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) презентують як стандарти, які сприяють високому рівню ведення бухгалтерського обліку, складання й зіставлення фінансової звітності суб'єктів господарювання в усьому світі. Питання впровадження міжнародних стандартів в облікову систему України є об'єктом уваги для науковців і практиків.

Основним позитивним результатом застосування МСФЗ вітчизняними підприємствами науковці й практики вважають підвищення ступеня зіставності фінансових звітів, як наслідок – зростання довіри до підприємства з боку іноземних компаній та ймовірність його виходу на міжнародні ринки капіталів. На сьогодні міжнародні стандарти не тільки узагальнюють накопичений досвід різних країн, а й активно впливають на розвиток національних систем бухгалтерського обліку та звітності.

Аналіз особливостей національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та міжнародних стандартів фінансової звітності свідчить, що національні П(С)БО розроблені на основі МСФЗ: фінансова звітність, необоротні активи, оборотні активи, зобов'язання, фінансові результати та витрати, загальні (інформативні) стандарти Проте, існують міжнародні стандарти фінансової звітності, аналоги яких відсутні серед національних П(С)БО.

Слід зазначити, що окремого стандарту, який регулював би облік кредиторської заборгованості як за національною, так і за міжнародною практикою відсутній. Методика бухгалтерського обліку зобов'язань в Україні затверджена П(С)БО 11 “Зобов'язання”. В міжнародній практиці цей аспект розглядається в МСБО 1 “Подання фінансових звітів”, МСБО 10 “Непередбачені події і події, які склалися після дати балансу”, МСБО 12 “Податки на прибуток”, МСБО 17 “Оренда”, МСБО 19 “Виплати працівникам”, МСБО 32 “Фінансові інструменти: розкриття та подання”, МСБО 37 “Забезпечення, непередбачені зобов'язання та непередбачені активи” [63].

Порівнюючи національні та міжнародні стандарти обліку щодо зобов'язань можна зробити такі порівняння:

1. Поняття зобов'язань в міжнародних і національних стандартах бухгалтерського обліку ідентичне: зобов'язання – це теперішня заборгованість суб'єкта господарювання, яка виникає в результаті минулих подій і погашення якої, за очікуванням, спричинить вибуття ресурсів із суб'єкта господарювання, котрі

втілюють у собі економічні вигоди.

2. Визнання зобов'язань. Якщо розглядати визнання зобов'язань, то слід відмітити, що національні стандарти, в даному випадку, розглядають зобов'язання, а міжнародні – забезпечення.

3. Оцінка зобов'язань: П(С) БО 11:

- 1) довгострокові зобов'язання, на які нараховуються відсотки, відображаються в балансі за їх теперішньою вартістю;
- 2) поточні зобов'язання відображаються в балансі за сумою погашення;
- 3) непередбачені зобов'язання відображаються на позабалансових рахунках підприємства за обліковою оцінкою.

– МСБО 37: сума юридичних або конструктивних зобов'язань має бути найкращою оцінкою видатків, необхідних для погашення теперішньої заборгованості на дату балансу.

4. Види зобов'язань. Згідно з МСБО 37 забезпечення відображається в балансі в складі короткострокових або довгострокових зобов'язань. У бухгалтерській практиці нашої держави взагалі не передбачено поділ забезпечень за часом їх залучення, хоча термін виконання цих зобов'язань різний.

Зобов'язання підприємств і згідно з національними П(С)БО, і згідно з МСБО, прийнято поділяти на довгострокові, короткострокові і непередбачені.

У міжнародній практиці довгострокові і короткострокові зобов'язання відносять до фактичних, тобто таких, які виникають з договорів, контрактів або на основі законодавства і їх вартість можна точно визначити. Непередбачені зобов'язання відносять до умовних - це неіснуючі зобов'язання, але вони є потенційними, тому що залежать від майбутніх подій, які можуть виникнути в результаті минулої події.

У міжнародній практиці порядок визначення та відображення короткострокових зобов'язань визначається відповідно до МСБО 1 «Подання фінансових звітів», МСБО 37 «Забезпечення, непередбачені зобов'язання та непередбачені активи», а у вітчизняній згідно з П(С)БО 11 «Зобов'язання». Складові короткострокових зобов'язань за джерелами утворення згідно міжнародних та вітчизняних стандартів відображено у таблиці 1.4.

Порівнюючи складові короткострокових зобов'язань у вітчизняній та міжнародній практиці, ми бачимо відсутність в П(С)БО таких понять, як непередбачені зобов'язання та доходи майбутніх періодів, які виділені згідно з П(С)БО 11 «Зобов'язання» в окремі групи.

У МСФЗ питання, пов'язані з обліком і відображенням у звітності короткострокових зобов'язань, розглянуті в Концептуальній основі (п 47-52, 60-64, 91), МСФЗ 1 "Надання фінансових звітів", (п 53-56, 60-65) і МСФЗ 37 "Забезпечення, непередбачені зобов'язання і непередбачені активи" (п 18-19).

СПІЛЬНЕ ТА ВІДМІННЕ В ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЗА МСФЗ ТА П(С)БО

Для обґрунтування своїх рішень і іноземні, і вітчизняні інвестори потребують достовірної інформації про майновий і фінансовий стан підприємства. Важливим складовим елементом ресурсного потенціалу будь-якого господарюючого суб'єкта є основні засоби.

Відомо що, одним з головних нормативних документів, яким керуються бухгалтери українських підприємств є положення бухгалтерського обліку (П(С)БО). Світова облікова практика опирається на Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСБО) та міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ). З 1 січня 2012 р. окремі господарюючі суб'єкти формують фінансову звітність за міжнародними стандартами.

Відповідно до концептуальної основи МСФЗ, як і у П(С)БО 7 «Основні засоби», будь-який актив для відображення в обліку повинен відповідати таким критеріям: приносити в майбутньому вигоду підприємству та мати можливість достовірної оцінки.

Крім зазначених, основні засоби повинні відповідати ще декільком критеріям. Так, згідно з п. 6 МСФЗ 16 «Основні засоби» основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує для використання у виробництві або постачанні товарів і наданні послуг, для надання в оренду іншим особам або для адміністративних цілей та будуть використані, як очікується, більше одного періоду.

В кожній країні світу існують свої вартісні критерії віднесення активів до складу основних засобів. Так, в Республіці Білорусь виділяють вартість активу, яка повинна перевищувати 30 встановлених законом мінімальних заробітних плат, у Російській Федерації – більше 100-кратного розміру встановленої законом мінімальної заробітної плати, в Китаї – більше 2000 юанів, в Чехії – більше 10000 чеських крон [8].

Міжнародні та вітчизняні стандарти, окрім основної рекомендованої оцінки основних засобів за первісною вартістю, дозволяють альтернативний підхід: основні засоби можуть відображатись у звітності за переоціненою вартістю. Ті основні засоби, по яких здійснена переоцінка, відображаються за переоціненою вартістю. У світовій практиці існує два способи переоцінки основних засобів:

- здійснення індексації їх балансової вартості на індекс товарних цін (General Price Level Accounting - GPL);
- прямий перерахунок балансової вартості окремих видів основних засобів відповідно до рівня цін, який склався на ринку на цей основний засіб (Current Cost Accounting - CCA). Цей метод забезпечує більш точну переоцінку

основних засобів, хоч і є більш трудомістким.

Що стосується амортизації основних засобів, то в міжнародному обліку використовуються такі методи нарахування амортизації: прямолінійного списання, зменшення залишку, метод суми одиниць продукції. В обліку Польщі амортизація нараховується за певною схемою з використанням терміну та коефіцієнтів для конкретних груп основних засобів.

Суттєві відмінності відсутні щодо наступних питань: сфера застосування стандарту; визначення понять: амортизація; вартість, яка амортизується (в МСФЗ – сума, яка амортизується); група основних засобів (в МСФЗ – клас основних засобів); ліквідаційна вартість; основні засоби; порядок та умови їх визнання; строк корисного використання (експлуатації), формування первісної вартості об'єкта та перелік витрат, які не включаються до первісної вартості; формування первісної вартості при обміні об'єкта основних засобів на подібні та неподібні активи; проведення переоцінки об'єкта основних засобів і відображення її результатів в обліку.

Сучасна світова економічна система побудована таким чином, що майже всі країни взаємопов'язані між собою у багатьох аспектах і залежні одна від одної, це є підтвердженням того, що процесу глобалізації України у світову спільноту уникнути не можливо. Тому міжнародні стандарти ведення бухгалтерського обліку будуть впливати на ситуацію в Україні. Крім того, національні ПСБО побудовані на основі МСФЗ. Ці стандарти можуть принести в бухгалтерський облік як позитивні моменти, так і ті, яких краще уникати. З цією метою здійснимо огляд інформації, що розкривається в міжнародних стандартах з питань обліку основних засобів (табл. 1).

Таблиця 1

Питання, що стосуються основних засобів в МСФЗ

№ з/п	Джерело	Основні питання, що розглядаються
1.	МСФЗ (IAS) 16 «Основні засоби»	Визначення основних засобів, сутність та оцінка основних засобів, зменшення корисності та капітальний ремонт основних засобів, облік вибуття основних засобів, методи нарахування амортизації основних засобів
2.	МСФЗ (IFRS) 5 «Непоточні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність»	Розглядає бухгалтерський облік активів, утримуваних для продажу
3.	МСФЗ (IAS) 17 «Оренда»	Визначення для орендарів і орендодавців відповідних облікових політик та розкриття інформації, які слід застосовувати до угод про оренду

Інтеграція України в світове господарство вимагає відповідності організації обліку основних засобів Міжнародним стандартам фінансової звітності. Безумовно, власникам підприємств самостійно вирішувати, чи застосовувати міжнародні стандарти для ведення обліку, чи дотримуватись національних. Однак процес інтеграції вітчизняного обліку до міжнародних вимог є очевидним.

ОБЛІК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗА П(С)БО 30 ТА МСФЗ 41

Основними нормативними актами, що визначають порядок обліку надходження і вибуття біологічних активів рослинництва, є П(С)БО 30 “Біологічні активи” та МСФЗ 41 “Сільське господарство”. Зокрема, в основу П(С)БО 30 “Біологічні активи”, що врегульовує питання обліку сільськогосподарської діяльності в Україні, покладений МСФЗ 41 “Сільське господарство”.

Так, МСФЗ 41 використовується для обліку біологічних активів, сільськогосподарської продукції на час збирання урожаю та державних грантів. Поза сферою застосування цього стандарту знаходиться земля, яка має відношення до сільськогосподарської діяльності. Стандарт не поширюється на переробку сільськогосподарської продукції після збирання урожаю.

Методика визнання, оцінки та розкриття інформації сільськогосподарської діяльності за вітчизняним та міжнародним стандартами має як схожість, так і розбіжності. Основні відмінності з визнання та оцінки біологічних активів та сільгосппродукції в Україні та МСФЗ наведені у таблиці 1.

Таблиця 1

Відмінності між П(С)БО та МСФЗ щодо визнання та оцінки біологічних активів та сільгосппродукції *

Позиція	П(С)БО 30 “Біологічні активи”	МСФЗ 41 “Сільське господарство”
Об’єкт обліку	Окремий вид біологічних активів або їх група (п.6 П(С)БО 30).	Чітко не стандартизовано. П.15 МСФЗ 41 згадується про корисність групування біологічних активів або сільгосппродукції для цілей оцінки
Визначення первісної вартості	Первісна вартість формується відповідно до П(С)БО 7 або П(С)БО 9 (п.7 П(С)БО 30)	За справедливою вартістю за мінусом витрат на продаж (п.12 МСФЗ 41)
Визначення первісної вартості безоплатно отриманих біологічних активів	За справедливою вартістю з врахуванням необхідних витрат (п.8 П(С)БО 30)	Спеціальні правила оцінки відсутні
Оцінка біологічних активів, отриманих як внесок до статутного капіталу	За погодженою засновниками справедливою вартістю з врахуванням необхідних витрат (п.8 П(С)БО 30)	Спеціальні правила оцінки відсутні
Оцінка додаткових біологічних активів за первісного визнання	Спеціальні правила: або за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати за продажу, або за виробничою собівартістю відповідно до П(С)БО 16 (п.9 П(С)БО 30)	Загальні правила: за справедливою вартістю мінус витрати на продаж (п.12 МСФЗ 41) і тільки як виняток – за собівартістю (п.30 МСФЗ 41).

На початковому етапі застосування МСФЗ групуванню біологічних активів потрібно приділити особливу увагу, оскільки оптимальна кількість груп в майбутньому полегшить облік біологічних активів і дасть можливість скоротити час формування звітності.

Основна проблема в цьому випадку пов'язана зі способом розрахунку справедливої вартості кожної групи. За наявності активного ринку основою є ринкова вартість активу. Але при цьому варто враховувати те, що порядок визначення справедливої вартості для плодоносних та неплодоносних, зрілих та незрілих біологічних активів може бути різним. Для визначення справедливої вартості сільськогосподарської продукції застосовують ті ж правила, що і для біологічних активів. При цьому справедлива вартість визначається на момент збору сільськогосподарської продукції, тобто якщо протягом сезону продукція збирається декілька разів, то справедливу вартість потрібно визначити для кожного такого збору.

Також відзначимо, що методологія визначення фінансового результату від сільськогосподарської діяльності запропонована П(С)БО 30 є не тільки складною за процедурами, а й необґрунтованою, виходячи з теоретичних концепцій визначення фінансових результатів виробничої діяльності. Разом із тим, методологія за МСБО 41 порівняно з П(С)БО 30 має кращу (хоча далеко не досконалу) теоретичну платформу врахування в результатах господарювання цінностей, які є важливими для економіки. Порівнюючи МСБО 41 «Сільське господарство», П(С)БО 30 «Біологічні активи» та Австралійський стандарт бухгалтерського обліку 35 «Самостворювані та відновлювані активи» (АСБО 35) чітко простежуються відмінності між методиками визначення фінансових результатів сільськогосподарських підприємств.

За МСБО 41 та АСБО 35 прибуток визначають порівнянням доходу (справедливої вартості одержаної продукції при первісному визнанні та прибутків, які виникають від зміни справедливої вартості біологічних активів протягом звітного періоду) з витратами виробництва за елементами. Отже, між наведеними стандартами мають місце розбіжності, які не можна ігнорувати, оскільки вони впливають на достовірність визначення кінцевого фінансового результату діяльності сільськогосподарського підприємства.

Карпукін О.В.
Науковий керівник – Сакун А.Ж., к.е.н., доцент
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

МІЖНАРОДНА СТАНДАРТИЗАЦІЯ ОБЛІКУ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Визначення поточних активів та поточних зобов'язань традиційно вважалось корисною інформацією, що допомагає користувачам фінансових звітів аналізувати фінансовий стан підприємства. Перевищення поточних

активів над поточними зобов'язаннями часто називають "чистими поточними активами" або робочим капіталом".

Дехто вважає, що класифікація активів і зобов'язань на "поточні" та "непоточні" повинна давати приблизне визначення ліквідності підприємства, тобто його спроможності здійснювати повсякденну діяльність без фінансових труднощів. Інші вважають цю класифікацію як таку, що забезпечує визначення тих ресурсів та зобов'язань підприємства, які знаходяться в постійному обороті.

Такі точки зору деякою мірою є несумісними. Це пояснюється тим, що при вимірі ліквідності критерієм класифікації активів та зобов'язань на поточні і непоточні є те, чи будуть вони реалізовані або ліквідовані в близькому майбутньому. Критерієм визначення активів та зобов'язань як таких, що обертаються, є те, чи будуть вони спожиті чи погашені для забезпечення доходу протягом нормального операційного циклу підприємства. Операційним циклом підприємства, як правило, називають середній проміжок часу між придбанням матеріалів для виробництва та кінцевою реалізацією продукції за грошові кошти. Наприклад, незавершене будівництво буде виключено з поточних активів згідно з першим критерієм, у той час як згідно з другим критерієм воно буде включено до поточних активів. [3]

Такі суперечливі точки зору призвели до прийняття в багатьох країнах положення про те, яким чином статті включаються до складу поточних активів, виходячи з того, чи очікується їх реалізація протягом одного року або протягом нормального операційного циклу підприємства, залежно від того, який проміжок часу є більш тривалим; статті включаються до складу поточних зобов'язань, якщо вони сплачуються на вимогу кредитора або очікується їх погашення протягом одного року. Навіть якщо такий підхід застосовується як загальне правило, існують випадки включення або виключення окремих статей відповідно до різних критеріїв. Отже, класифікація статей на поточні та непоточні на практиці базується, в основному, на домовленості, ніж на будь-якій одній концепції.

Кожне підприємство повинне визначити, чи подавати поточні активи та поточні зобов'язання у вигляді окремих класифікацій у своїх фінансових звітах. Коли в фінансових звітах підприємства не зроблено розмежування на "поточні" та "непоточні", не потрібно наводити ніяких проміжних сум активів та зобов'язань, які б означали, що таке розмежування було зроблено.

Вважається, що розмежування на "поточні" та "непоточні" дає можливість визначити відносну ліквідну частину сукупного капіталу, яка утворює маржу або буфер для покриття зобов'язань протягом звичайного операційного циклу підприємства. Однак, оскільки підприємство є постійно діючим, воно повинне, наприклад, постійно замінювати запаси, які реалізує, новими запасами для продовження своєї діяльності. Також до складу поточних активів можуть бути включені запаси, використання яких не очікується у близькому майбутньому. З іншого боку, багато підприємств фінансує свою діяльність банківськими позиками, які повинні бути погашені на вимогу і тому класифікуються як поточні зобов'язання. Однак вимога платежу може насамперед бути формою захисту позикодавця; як позикодавець, так і

отримувач позики очікують, що позика залишиться несплаченою протягом деякого значного проміжку часу.

Багато хто вважає, що перевищення поточних активів над поточними зобов'язаннями деякою мірою вказує на фінансовий добробут підприємства, в той час як перевищення поточних зобов'язань над поточними активами розглядається як показник фінансових проблем. Робити такі висновки, не беручи до уваги характер діяльності підприємства та окремі компоненти його поточних активів та поточних зобов'язань, не доречно. [2]

Розподіл активів та зобов'язань на поточні та непоточні загалом не вважається доречним у фінансових звітах тих підприємств, які мають тривалий операційні цикли або їх не можливо визначити.

Таким чином, у той час як дехто вважає визначення поточних активів та зобов'язань корисним інструментом фінансового аналізу, інші вважають, що за багатьох обставин обмеження розмежування роблять його малокорисним або навіть оманливим. Введення загальної вимоги визначати поточні активи та зобов'язання в фінансових звітах може завадити подальшому розгляду цих питань.

Серед статей, що включаються до складу поточних зобов'язань, повинні бути зобов'язання, що підлягають сплаті на вимогу кредитора, а також ті частини наступних зобов'язань, які, як очікується, будуть ліквідовані протягом одного року, починаючи з дати балансу:

- позики банків та інші позики. Якщо позика підлягає сплаті згідно з графіком сплати, що узгоджений з кредитором, вона може бути класифікована відповідно до цього графіка, незважаючи на право кредитора вимагати поточні виплати у поточному періоді;

- поточну частину довгострокових зобов'язань, якщо вона не виключена;

- торгівельні зобов'язання та нараховані витрати;
- забезпечення податків, що підлягають сплаті;
- дивіденди, що підлягають сплаті;
- доходи майбутніх періодів та аванси від замовників;
- нарахування щодо не передбачуваних подій.

Поточна частина довгострокового зобов'язання може бути виключена з поточних зобов'язань, якщо підприємство має намір рефінансувати зобов'язання на довгостроковій основі і впевнене в тому, що буде спроможне це зробити. Демонстрація цієї спроможності потребує:

- а) або емісії акцій, або довгострокового зобов'язання після дати балансу;
- б) або наявності невідмовної фінансової угоди, строк дії котрої не закінчується протягом одного року, починаючи з дати балансу, і позикодавець або інвестор має фінансову спроможність сплатити її.

Частина довгострокового зобов'язання, що підлягає сплаті протягом одного року, інколи класифікується як непоточна, якщо існуючі на дату балансу активи, з яких повинна бути зроблена сплата, були виключені з поточних активів.

Коли підприємство виключає зобов'язання із поточної класифікації, сума зобов'язання та строки рефінансування повинні бути розкриті.

Загальна сума поточних активів та загальна сума поточних зобов'язань повинні бути розкриті в фінансових звітах.

Сума, за якою відображено поточний актив або поточне зобов'язання, наводиться у фінансових звітах, не повинна зменшуватися шляхом вирахування іншого поточного зобов'язання або поточного активу, якщо не існує юридично наданого права на згортання і згортання виражає очікування щодо реалізації активу або сплати зобов'язання.

Уся ця інформація міститься в Міжнародному стандарті бухгалтерського обліку (МСБО) 13 "Подання поточних активів та зобов'язань", що був прийнятий Комітетом з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (КМСБО). Цю незалежну організацію було засновано у 1973 році на підставі угоди, укладеної фаховими організаціями бухгалтерів Австралії, Великобританії, Ірландії, Канади, Німеччини, Мексики, Франції та Японії. [4]

КМСБО має за мету досягнення єдності у принципах бухгалтерського обліку, що їх використовують підприємства та інші організації для укладання фінансової звітності у різних країнах світу.

Список використаних джерел

1. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах: навч. посіб. / Ф.Ф.Бутинець, Л.Л. Горецька – Житомир: ПП "Рута", 2002. – 544 с.
2. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами / С.Ф.Голов, В.М.Костюченко – К.: Екаунтинг, 2000. – 384с.
3. Стаун Дерек. Бухгалтерський облік та фінансовий аналіз / Стаун Дерек., Хидчин Клод. - К.: СПБ – 1996. – 700с.
4. Стуков С.А. Международная стандартизация и гармонизация учета и отчетности / С.А.Стуков, Л.С.Стуков – М., - 1998. – 70с.

Кошовенко С.В., магістр
Науковий керівник – Скрипник С.В., к.е.н., доцент
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА У МСФЗ ТА ЗАРУБІЖНІЙ ПРАКТИЦІ

При першому застосуванні МСФЗ дуже важливо правильно скласти облікову політику. Від того, наскільки добре продумана система обліку в компанії, будуть залежати підсумкові показники фінансової звітності. Якщо ж облік в організації ведуть за українськими стандартами і потім трансформують отримані дані в міжнародний формат, необхідно чітко розмежувати принципи відображення у звітності активів і зобов'язань за правилами обох систем.

У відповідності до МСФЗ "Облікова політика, зміни в розрахункових

оцінках та помилки "(МСФЗ8), облікова політика являє собою конкретні принципи, основи, домовленості, правила і практику, що застосовуються організацією для підготовки та подання фінансової звітності.

Положення з бухгалтерського обліку" Облікова політика організації "ПБУ 1/98 (ПБО 1/98) трактує дане поняття інакше. З точки зору російського стандарту це сукупність способів ведення бухгалтерського обліку. Нагадаємо їх: первинне спостереження, вартісне вимірювання, поточна угруповання і підсумкове узагальнення фактів господарської діяльності. При цьому до способів ведення бухгалтерського обліку відносять методи угруповання і оцінки фактів господарської діяльності, погашення вартості активів, організації документообігу, інвентаризації, способи застосування рахунків бухгалтерського обліку, системи облікових реєстрів, обробки інформації та інші.

Як видно з наведених визначень, міжнародні стандарти роблять акцент на достовірності фінансової звітності, в той час як РСБО в більшій мірі регламентують порядок бухгалтерського обліку господарських операцій.

Потрібно звернути увагу на те, що в МСФЗ термін "облікова політика" зазвичай вживають у множині. Пов'язано це з тим, що в "міжнародному" визначенні облікової політики відсутнє слово "сукупність". Наприклад, принципи, відповідно до яких необхідно враховувати нематеріальні активи, викладені в окремій обліковій політиці. У той же час, відповідно до російськими стандартами це частина загальної облікової політики організації. Таким чином, сукупність облікових політик по МСФЗ становить єдину облікову політику компанії згідно ПБУ 1/98. Природно, це твердження справедливе, якщо не враховувати відмінності у вимогах двох систем до конкретного змісту облікової політики.

Згідно з нормами ПБУ 1/98, облікову політику організації слід оформляти відповідним організаційно-розпорядчим документом, наприклад наказом. Міжнародні стандарти дають компаніям право вибору: інформацію, яку містить облікова політика, можна розкривати або в примітках до звітності, або в якості її окремого компонента. При цьому стверджувати облікову політику як окремий нормативний документ не обов'язково.

Фірми, які ведуть облік за МСФЗ, можуть не вибирати один з цих варіантів, а використовувати обидва. Так, для підготовки звітності має сенс затвердити облікову політику як окремий документ. Він буде основним керівництвом для співробітників компанії, які складають звітність. Для повноцінного представлення інформації доцільно розкривати потрібні відомості в постатейних коментарях. У такому вигляді зовнішнім користувачам буде зручно сприймати облікові дані.

Потім зазвичай стверджують робочий план рахунків бухгалтерського обліку, форми "первинки" і документів внутрішньої бухгалтерської звітності. Не варто забувати про правила документообігу і порядок проведення інвентаризації активів і зобов'язань організації. Їх також необхідно розробити і затвердити.

У МСФЗ ж ніякого єдиного плану рахунків не існує. Більше того,

міжнародні стандарти взагалі не вимагають, щоб фірма його мала. Зрозуміло, що вести бухгалтерський облік за принципом подвійного запису без плану рахунків не вийде. Тому розробити його таки доведеться. МСФЗ надають компаніям можливість скласти такий план рахунків, який буде максимально відповідати специфіці їх діяльності.

Що стосується решти документів (або додатків до облікової політики), то міжнародні стандарти також не вимагають їх складати. Але, як і в ситуації з планом рахунків, будь-яка більш-менш велика компанія розробляє такі або аналогічні за змістом папери. Адже їх відсутність значно ускладнює не тільки ведення обліку і складання звітності, але й роботу компанії в цілому. МСФЗ прямо не наказують розробляти ці документи, так як вони відносяться не стільки до області фінансової звітності, скільки до системи внутрішнього контролю фірми.

МСФЗ містять досить повне і докладне керівництво по відображенню в звітності господарських операцій. Враховують стандарти та специфіку деяких галузей. Незважаючи на це, на практиці можуть виникати ситуації, які МСФО не регламентують. У такому разі відображати операції в обліку слід виходячи з логіки професійного судження.

Круковська О.В., к.е.н.
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

СПІЛЬНЕ ТА ВІДМІННЕ В ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЗА НАЦІОНАЛЬНИМИ ТА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Будь-яке підприємство для забезпечення фінансово-господарської діяльності повинне мати певну матеріально-технічну базу, головною складовою частиною якої є основні засоби. Основні засоби – це активи підприємства, які покликані використовуватися у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік).

Для забезпечення підприємства засобами виробництва, основні засоби можуть надходити різними шляхами і при оприбуткуванні їх, необхідно правильно визначити первісну вартість. Облік основних засобів завжди актуальний і викликає багато запитань, його досліджує ряд фахівців, серед них Р.Грачова, Г.Беднарчук, Д.Грицай.

Метою статті є висвітлення особливостей проведення оцінки основних засобів, враховуючи норми національного законодавства та світовий досвід.

У зв'язку з глобалізацією економічних процесів та інформаційних технологій з'явилася необхідність мати єдину міжнародну систему обліку, щоб

бухгалтерський облік став дійсно міжнародною мовою бізнесу. Така задача стоїть перед розробниками міжнародних стандартів фінансової звітності (далі – МСФЗ). Метою застосування МСФЗ є забезпечення порівнянності облікової інформації і сприяння інтеграції економіки в різних країнах світу. МСФЗ містять основні принципи і підходи до ведення обліку та складання фінансової звітності. Кожний стандарт містить його мету, сферу застосування, визначення термінів, які використовуються, критерії застосування стандартів й способи розкриття інформації.

МСФЗ не є домінуючими над національними стандартами, а мають рекомендаційний характер і є орієнтиром для гармонізації та стандартизації бухгалтерського обліку та фінансової звітності у світі.

В Україні положення (стандарти) бухгалтерського обліку (П(С)БО) розробляються відповідно до міжнародних стандартів, що передбачено Програмою реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів, яка затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 1998 р. № 1706.

Зважаючи на активізацію інтеграції України до Європейського Союзу та розвиток міжнародної співпраці, розпорядженням КабМіну України № 911 схвалено стратегію застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні, де, зокрема, наголошується на адаптації національної нормативно-правової бази з питань бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів шляхом внесення змін та розробки нових національних стандартів бухгалтерського обліку. У національному обліку майже всі питання регулювання обліку зосереджені в одному стандарті – П(С)БО 7 «Основні засоби».

Відмінності у визначенні терміну «основні засоби» в МСФЗ 16 «Основні засоби» і П(С)БО 7, по суті, немає, але слід нагадати, що у МСФЗ 16 є застереження щодо його застосування до інвестиційного майна, природних ресурсів та активів, що належать до сільськогосподарської діяльності.

Обидва стандарти визначають основні засоби як матеріальний актив певного функціонального призначення (для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, з адміністративною, збутовою метою тощо), термін експлуатації яких перевищує один рік. І обидва стандарти застосовують однакові критерії до визнання основних засобів: якщо існує ймовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди від його використання та вартість його може бути достовірно визначена.

Активи, що визнаються в обліку як основні засоби, підлягають первинній оцінці, якою, як правило, є їх фактичною вартістю. Під первісною вартістю розуміється сума сплачених (або таких, що підлягають сплаті) коштів чи їх еквівалентів або справедлива вартість іншого відшкодування, переданого за той чи інший актив на дату його придбання. Таким чином, первісна вартість об'єкта основних засобів – це сукупність виражених у грошовому виразі витрат, що створюють вартість, за якою об'єкт купують (споруджують), доставляють і готують до експлуатації. Це визначення однаково правильне як для МСФЗ, так і для обліку за національними П(С)БО. Але існує ряд відмінностей.

Згідно П(С)БО 7 первісна вартість об'єкта основних засобів включає такі витрати: суми, що сплачують постачальникам активів та підрядникам за виконання будівельно-монтажних робіт (без непрямих податків); реєстраційні збори, державне мито та аналогічні платежі, що здійснюються у зв'язку з придбанням (отриманням) прав на об'єкт основних засобів; суми ввізного мита; суми непрямих податків у зв'язку з придбанням (створенням) основних засобів (якщо вони не відшкодовуються підприємству); витрати зі страхування ризиків доставки основних засобів; витрати на транспортування, установку, монтаж, налагодження основних засобів; інші витрати пов'язані з доведенням основних засобів до стану, у якому вони придатні для використання із запланованою метою.

Згідно з міжнародними стандартами, у процесі формування первісної вартості об'єкта основних засобів до вказаних витрат, як правило, додаються і витрати, які передбачаються на їх ліквідацію після закінчення терміну експлуатації. Це є не що інше, як резерв майбутніх витрат на демонтаж, ліквідацію об'єкта і відновлення ділянки після закінчення терміну експлуатації.

Придбаваючи обладнання для нафтовидобування, підприємство бере на себе зобов'язання після закінчення виробки у цій місцевості вивести свердловину з експлуатації, демонтувати її, утилізувати залишки й очистити забруднену територію. Це приклад того, що для виконання зобов'язань підприємства необхідно створювати певний резерв. Існують також такі особливості формування первісної вартості в МСФЗ 16 і П(С)БО 7:

1. В МСФЗ передбачено, що при придбанні основних засобів на суму одержаних державних субсидій (якщо таке фінансування було пов'язане з придбанням саме цього об'єкта), балансова вартість об'єкта може бути зменшена на суму отриманих державних грантів. У національному стандарті цього робити не дозволяється.

2. Об'єкти споруджені підприємством (як господарським, так і підрядним способом), оцінюються за тими самими принципами, що й об'єкти придбані на стороні (в обох стандартах).

3. Згідно МСФЗ, об'єкт основних засобів, придбаний в обмін на немонетарний актив, з грошовою доплатою або без, оцінюється за справедливою вартістю у тому випадку, якщо обмінна операція визнається комерційно змістовною. Якщо обмінна операція недостатньо комерційно змістовна і справедливу вартість як отриманого, так і переданого активу неможливо визначити достовірно, то отриманий об'єкт оцінюється за балансовою вартістю переданого.

Згідно П(С)БО оцінка активу, отриманого шляхом обміну на інший актив, залежить від того, подібні активи обмінювалися чи не подібні. Ці вимоги відповідають застарілим нормам МСФЗ 16, вже не чинним з 01.01.2005 р., формування вартості, за якою придбаний об'єкт повинен відображатися у балансі як основні засоби, припиняється з моменту приведення його у місцеположення й умови, в яких він стає придатним для експлуатації – це вимоги міжнародного стандарту. Відносно ж П(С)БО таких вимог не визначено, але з тексту випливає теж саме.

Методологічні засади ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності кожна країна розробляє власні, але, все ж таки, на основі міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, які постійно переглядаються і уточнюються з урахування вимог світової економіки. А так як, Україна тримає курс на міжнародну інтеграцію, на нашу думку, при розробці національних стандартів, необхідно, детально вивчити всі тези міжнародних стандартів і добрати такі положення, які б спрощували систему бухгалтерського обліку, не суперечили чинному законодавству, точно формулювали методологію обліку, тим самим вирішуючи всі суперечки з того чи іншого питання.

Список використаних джерел

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби», прийнятий 01.01.1983 р.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене наказом Міністерства фінансів України № 92 від 27.04.2000р.
3. Ляшенко М. міжнародні стандарти бухгалтерського обліку. / м. Ляшенко // Дебет – Кредит, 2004, №16, с. 34-38.

Попік М.П., магістр
Науковий керівник – Скрипник С.В., к.е.н., доцент
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

ОСОБЛИВОСТІ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ВИТРАТ МСФЗ ТА П(С)БО

На сьогодні в системі обліку здійснюється постійна орієнтація національних стандартів обліку на загальноприйняті – міжнародні стандарти фінансової звітності.

Міжнародні стандарти фінансової звітності виступають як ефективний інструмент підвищення прозорості і зрозумілості інформації, яка розкриває діяльність суб'єктів господарювання, створює достовірну базу для визнання витрат, надає можливість об'єктивно розкривати фінансові ризики підприємства, а також порівнювати результати діяльності. Крім того, Міжнародні стандарти фінансової звітності якісно впливають на можливості керівництва в області управління підприємством. Міжнародні стандарти обліку і звітності не тільки узагальнюють накопичений досвід різних країн, але й активно впливають на розвиток національних систем бухгалтерського обліку і звітності.

Актуальним залишається питання обліку витрат підприємства, оскільки дозволяють визначити ефективність та якість роботи підрозділу, забезпечити дотримання режиму економії, зростання продуктивності праці, скорочення непродуктивних витрат, і як результат - підвищити рентабельність.

Важливим в обліку є визнання витрат. За МСФЗ витрати визнаються на основі безпосереднього зіставлення між понесеними витратами і прибутками по

конкретних статтях доходу, що припускає одночасне визнання прибутків і витрат, що виникають безпосередньо і спільно від одних і тих же операцій або інших подій.

При оцінці витрат необхідно врахувати, що в МСФЗ та П(С)БО відсутні спеціальні правила оцінки витрат, але така оцінка міститься в окремих стандартах з врахуванням особливостей оцінки витрат при здійсненні операцій з активами, зобов'язаннями та капіталом. Порівнюючи оцінку та відображення в обліку витрат за П(С)БО та МСФЗ можна стверджувати, що відмінності є за такими ознаками:

- регламентуючі стандарти – за цією ознакою необхідно враховувати загальні питання витрат, які розглянуті у МСФЗ 1 «Представлення фінансової звітності», а також стандартів, що регламентують облік окремих об'єктів;

- визначення термінів – в П(С)БО 16 «Витрати» наводиться детальний перелік витрат, які не визнаються витратами та не відображаються у Звіті про фінансові результати, але в МСФЗ такий перелік відсутній.

- класифікація та групування витрат – МСФЗ передбачає розмежування в звітності статей витрат, що виникають в процесі звичайної діяльності та не пов'язані із звичайною діяльністю.

Розглянемо вітчизняні та міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) з точки зору врахування витрат на підприємстві. В табл. 1 наведена порівняльна характеристика умов визнання витрат за П(С)БО 16 та МСФЗ.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика визнання витрат за П(С)БО та МСФЗ

П(С)БО 16 «Витрати»	МСФЗ
1. Відбувається зменшення активів або збільшення зобов'язань (п. 5)	1. Виникає зменшення економічних вигод, пов'язаних зі зменшенням активів або збільшенням зобов'язань (п. 94)
2. Витрати можуть бути достовірно визначені (п. 6)	2. Зменшення економічних вигод можна достовірно визначити (п. 94)
3. Витрати визнаються витратами певного періоду одночасно з визначенням доходу, для отримання якого їх було здійснено (п. 7)	3. Витрати визнаються в звіті про прибутки та збитки на основі безпосереднього зв'язку між понесеними витратами та заробленим доходом від конкретних статей (п. 95)
4. Якщо актив забезпечує одержання економічних вигод протягом кількох періодів, то витрати визнаються шляхом системного розподілу його вартості між відповідними звітними періодами (п. 8)	4. Якщо очікується виникнення економічних вигод протягом кількох облікових періодів та їх зв'язок з доходом може бути визначено тільки в широких межах, витрати визначаються на основі процедур системного та раціонального розподілу (п. 96)
5. Якщо актив забезпечує одержання економічних вигод протягом кількох періодів, то витрати визнаються шляхом системного розподілу його вартості між відповідними звітними періодами (п. 8)	5.1. Визнаються негайно, коли видатки не надають майбутніх економічних вигод або тоді та тією мірою, якою майбутні економічні вигоди не відповідають або перестають відповідати визнанню як актив у балансі (п. 97) 5.2. Витрати визнаються також у звіті про прибутки та збитки в тих випадках, коли виникають зобов'язання без визнання активу, як у випадку виникнення зобов'язань щодо гарантійної продукції (п. 98)

На відміну від міжнародних стандартів у П(С)БО 16 не розглядається така категорія як збитки. У визначенні постійних і змінних загальновиробничих

витрат у П(С)БО 16 і в МСФЗ відмінностей немає, але в МСФЗ поділ цих витрат здійснюється з метою оцінки запасів, а в П(с)БО – для визначення виробничої собівартості продукції (робіт, послуг).

Отже, порівняння П(С)БО 16 та міжнародних стандартів дає змогу зробити такі висновки: окремого МСФЗ «Витрати» не існує, основні положення, які визначають методологічні засади формування інформації про витрати підприємства, розкриваються в Концептуальній основі складання та подання фінансових звітів, МСФЗ 1 «Подання фінансових звітів», МСФЗ 2 «Запаси» МСФЗ 16 «Основні засоби»; певні положення П(С)БО 16 прямо повторюють правила МСФЗ, в деяких випадках П(С)БО містить вимоги, які не виділено окремо в міжнародних стандартах, але знаходяться в їх рамках.

Ткач Н.С., магістр
Науковий керівник – Скрипник С.В., к.е.н., доцент
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЯК ОСНОВА ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ

Звітність підприємств, складена за міжнародними стандартами, дає змогу об'єктивно оцінювати стан фінансовий стан підприємства і ухвалювати обґрунтовані управлінські рішення, а також сприяє росту довіри потенційних інвесторів до облікових даних звітних форм. Підприємство, яке здійснює ведення обліку за міжнародними стандартами, економить кошти та час на трансформацію фінансової звітності у відповідності до вимог МСФЗ.

Щоб інформація, представлена у фінансових звітах, була корисною користувачам, вона повинна відповідати певним критеріям. Основними якісними характеристиками фінансових звітів, складених за МСФЗ, є доречність та правдиве подання, яке включає в себе три основні характеристики: повноту звіту, нейтральність та безпомилковість.

Повний опис охоплює подання всієї інформації, необхідної користувачеві для того, щоб прийняти певне рішення стосовно суб'єкта господарювання. Для деяких статей повний опис включає додаткові пояснення, які повинні відображатися у Примітках до фінансової звітності. Нейтральність виключає стан упередженості у поданні фінансової інформації. Безпомилковість має забезпечити відсутність помилок або пропусків в фінансових звітах. Фінансова звітність, складена відповідно до МСФЗ, зовсім по-іншому відображає процеси, явища та фінансовий результат діяльності підприємства. Лише після розуміння та усвідомлення потреби керівництвом підприємства у зміні підходу до ведення обліку та подання інформації за МСФЗ можна приступати до організації переходу цього підприємства на ведення обліку за міжнародними стандартами, а не лише подання звітності за МСФЗ.

Основою організації робіт зі складання річної звітності на підприємстві є

нормативно-правові документи, що регламентують організацію формування, методика і техніку заповнення окремих форм звітності.

Показники фінансової звітності на кінець звітного року мають бути обґрунтовані результатами ретельно проведеної перед складанням річного фінансового звіту інвентаризації основних засобів, товарно-матеріальних цінностей, коштів, резервів, розрахунків та інших активів і пасивів. До подання річного фінансового звіту на підставі затверджених керівником підприємства пропозицій постійно діючих інвентаризаційних комісій про врегулювання виявлених під час інвентаризації розходжень фактичної наявності цінностей проти даних бухгалтерського обліку вносяться відповідні записи в реєстри й рахунки бухгалтерського обліку. Проведення річної інвентаризації на підприємстві здійснюється для дотримання вірогідності показників звітності. Дані річного звіту мають базуватися на об'єктивній обліковій інформації. Відповідно до п. 12 Порядку № 419 річна інвентаризація проводиться у період з 1 жовтня по 31 грудня поточного року. Відомість результатів інвентаризації майна, коштів та розрахунків додається до річного звіту.

У кінці календарного року перед складанням річної звітності на підприємстві проводиться перевірка й уточнення даних синтетичного та аналітичного обліку, а також показників періодичної бухгалтерської звітності. Оскільки протягом звітного року могли бути внесені зміни в організацію і методика ведення бухгалтерського обліку окремих видів майна, господарських процесів, капіталу, зобов'язань тощо.

Виправлення помилок, які допущені та виявлені в поточному році до затвердження і подання річного звіту, здійснюються виключенням (сторнуванням) неправильних записів та заміною їх на правильні у тому місяці, в якому їх було виявлено, але не пізніше звіту за грудень поточного року.

Одночасно проводиться донарахування податків, платежів та пені за несвоечасну сплату таких у бюджет та централізовані фонди. Для уникнення штрафних санкцій за помилкове заниження суми податків підприємство має письмово повідомити місцеву податкову адміністрацію або відповідні фінансові органи про донарахування податків, платежів та пені за їх несвоечасну сплату до бюджету та централізованих фондів.

З 2013 р. було затверджене Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку «Загальні вимоги до фінансової звітності» (НП(С)БО 1), Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, що можуть застосовуватися підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами усіх форм власності, які відповідно до законодавства застосовують міжнародні стандарти фінансової звітності.

В процесі трансформації фінансової звітності також необхідною умовою є здійснення інвентаризації за МСФЗ. На практиці варто у звичайну відомість інвентаризації додати наступні графи: вигода, доцільність (так/ні). І вже на основі цього в майбутньому приймати рішення про перегляд тієї чи іншої статті (віднести в резерв, якщо вона не має реальної цінності, чи залишити для використання, якщо товар (цінність) ліквідний). Як зазначалося, процесом трансформації повинні займатись не тільки бухгалтерія підприємства, а й

спеціалісти відповідних підрозділів (юристи, економісти, технічний персонал). Це варто обов'язково передбачити в наказі по підприємству. Кожну зміну, трансформаційне проведення потрібно фіксувати в Протоколі комісії, який підписують усі члени комісії та завіряє керівник підприємства.

При першому застосуванні міжнародних стандартів використовується МСФЗ (IFRS) «Перше застосування міжнародних стандартів фінансової звітності», в якому зазначено той факт, що підприємство, яке застосовує МСФЗ вперше, повинно скласти та формувати фінансову звітність таким чином, як ніби воно завжди використовувало МСФЗ. На практиці це означає, що підприємство має використовувати всі міжнародні стандарти, здійснювати згідно з їх вимогами інвентаризацію щодо визначення, оцінки і розкриття інформації.

СЕКЦІЯ 4 АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ПОДАТКОВОГО КОДЕКСУ

Вінярська Л.О., магістр
Науковий керівник – Танклевська Н.С., д.е.н., професор
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

В Україні відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, регулює ПКУ, який визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні [1]. З 1 січня 2015 р. у зв'язку з набранням чинності Закону України № 71 [2], скоротилась кількість податків та зборів до 11, визначених у ПКУ. Крім того, продовжено дію тимчасово запровадженого військового збору. Також зміни відбулись в оподаткуванні сільськогосподарських підприємств.

Формування системи альтернативного оподаткування в сільському господарстві розпочалося в 1998 р. коли законодавчо було закріплено фіксований сільськогосподарський податок (ФСП). Цей податок було запроваджено у 1998 р. в порядку експерименту у Глобинському районі Полтавської області, Закарпатської області. Після того як цей експеримент дав позитивні наслідки, було прийнято Закон України «Про фіксований сільськогосподарський податок», який діяв до 27.12.2014 р. Окрім України із держав СНД такий податок набув свого розвитку в Киргизстані (з 1996 р.), Республіці Білорусь (з 1999 р.), Російській Федерації (з 2002 р.) та Придністровській Молдавській Республіці (з 2003 р.). ФСП, як й інші альтернативні податки, вводився замість цілого ряду загальнодержавних і місцевих податків і зборів, що є одним із найважливіших проявів його стимулюючої функції.

З 1 січня 2015 р. вже немає фіксованого сільськогосподарського податку. Для сільськогосподарських товаровиробників у 2015 р. продовжує діяти спрощена система оподаткування. Замість ФСП для такої категорії платників запроваджено четверту групу єдиного податку із встановленням відповідних критеріїв. Основною умовою переходу сільськогосподарських підприємств на сплату єдиного податку четвертої групи, як і раніше, є дотримання частки сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік, яка має дорівнювати або перевищувати 75 %.

З 1 січня 2015 р. набрав чинності Закон України від 28 грудня 2014 р. №71-VIII, відповідно до якого, суб'єкти господарювання, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, поділяються на 4 групи (табл. 1) (до 01.01.2015 р. кількість груп становила - 6) [2]. Платниками єдиного податку четвертої групи є сільськогосподарські товаровиробники, у яких частка

сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 %. Не можуть бути платниками єдиного податку четвертої групи суб'єкти господарювання, який станом на 1 січня базового (звітного) року має податковий борг (недоїмку), за винятком безнадійного податкового боргу, який виник внаслідок дії обставин непереборної сили (форс-мажорних обставин).

Таблиця 1

Суб'єкти господарювання, які застосовують спрощену систему оподаткування з 01.01.2015 р.

Платники податків за групами	Ставка єдиного податку
1 групи	фіксована ставка єдиного податку встановлюється в межах до 10,0 % від розміру мінімальної зарплати
2 групи	фіксована ставка єдиного податку встановлюється в межах до 20,0 % розміру мінімальної зарплати
3 групи	для фізичних та юридичних осіб відсоткові ставки становлять: - 2% доходу - за умови окремої сплати ПДВ; - 4% доходу - у разі включення ПДВ до складу єдиного податку
4 групи	(сільськогосподарські виробники) встановлено, що розмір ставок податку з 1 га сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду залежить від категорії (типу) земель, їх розташування й становить (у відсотках бази оподаткування)

При визначенні податкового зобов'язання для сільськогосподарських товаровиробників у 2015 р. необхідно дотримуватись наступних вимог [1]:

По-перше. Об'єктом оподаткування для платників єдиного податку четвертої групи є площа сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень) та/або земель водного фонду (внутрішніх водойм, озер, ставків, водосховищ), що перебуває у власності сільськогосподарського товаровиробника або надана йому у користування, у тому числі на умовах оренди. Права власності/користування земельними ділянками повинні бути оформлені та зареєстровані відповідно до законодавства.

По-друге. Базою оподаткування для платників єдиного податку четвертої групи для сільськогосподарських товаровиробників є нормативна грошова оцінка 1 га сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень).

По-третє. Розміри ставок для платників єдиного податку четвертої групи з 1 га сільськогосподарських угідь визначені у відсотках від бази оподаткування і залежать від категорії (типу) земель та їх розташування.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02 груд. 2010 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких

законодавчих актів України щодо податкової реформи: закон України від 28 грудня 2014 р. №71-VIII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

Герасименко Н.В., аспірант
Науковий керівник – Мельник В.М., д.е.н., професор
Європейський університет
м.Київ

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА В КРАЇНАХ ЄС

В Україні, що обрала євроінтеграційний курс, є необхідність постійного глибокого аналізу усіх явищ і процесів, які займають важливе місце у розвитку податкових систем, а також використанні податків як інструмента державного регулювання. Для нашої країни важливо дослідити досвід в оподаткуванні розвинутих країн і враховувати тенденції притаманні нашій державі, це дозволить забезпечити стабільність соціально-економічного розвитку. Проте, вітчизняна податкова система, яка склалася сьогодні як у державі, так і поза її межами, має певні недоліки [1, с. 44]:

- нерівномірність розподілу податкового навантаження між суб'єктами оподаткування; необґрунтованість ставок податків;
- нестабільність податкового законодавства;
- відсутність науково обґрунтованої концепції доходів держави.

Зазначені недоліки знижують міжнародну конкурентоспроможність України, спричиняють зростання тіньового сектора економіки, поширення корупції та соціальної несправедливості в суспільстві.

Дослідимо основні тенденції, які притаманні податковій системі України й країн-учасниць Європейського Союзу. Для досягнення даної мети використовувати метод наукового дослідження, як порівняння. Він полягає у пізнанні дійсності шляхом встановлення спільних й відмінних ознак між певними процесами, явищами чи об'єктами.

Із поглибленням інтеграційних процесів виділимо переваги сучасних європейських систем оподаткування:

- податкові системи країн ЄС характеризується значним рівнем уніфікації, що стало наслідком тривалого процесу гармонізації податкових систем;
- у всіх країнах-членах ЄС передбачено стягнення таких видів податків, як податок на доходи громадян, податок на прибуток корпорацій, податок на додану вартість.

Отже, порядок нарахування та сплати податків, податкові пільги, система контролю за платниками податків з боку контролюючих органів також подібні. Водночас податкові системи країн-членів ЄС мають певні особливості, пов'язані з бюджетними взаємовідносинами між різними рівнями влади, економічними, політичними та іншими факторами [2, с. 361].

Загалом, ЄС характеризується як сфера дії високих податків. У міжнародній практиці для вимірювання загального рівня оподаткування використовується податковий коефіцієнт (tax ratio), що обчислюється як відношення суми сплачених податків (в тому числі соціальних платежів) до ВВП у ринкових цінах. У 2012 р. середнє значення цього коефіцієнта у ЄС-27 становило 39,4%, що значно більше, ніж у таких країнах, як США та Японія. В Україні значення цього показника у 2012 р. становило 38,2%. Високий рівень оподаткування явище не нове для ЄС, оскільки така тенденція спостерігається ще з останньої третини ХХ ст. [3, с. 6].

Треба зазначити, що країни-члени ЄС різняться за рівнем соціально-економічного розвитку, інституційними механізмами ринкового саморегулювання та державного впливу на макроекономічні процеси, а також традиціями фіскального регулювання, що унеможлиблює цілковиту уніфікацію європейського оподаткування. Так, незважаючи на високий середній рівень податкового навантаження, 27 країн-членів демонструють значні відмінності в рівнях оподаткування: від 26,0 % у Литві до 47,7 % у Данії. Тобто, податковий тягар у державах із високим рівнем оподаткування на 70,0 % більший, ніж у державах із низьким рівнем податкового навантаження. Такі значні відмінності зумовлені низкою соціальних і політичних чинників [3]. Рівень податкового навантаження на економіку України, розрахований як відношення суми податкових надходжень (без внесків на соціальне страхування) до ВВП, та середнє значення цього показника в країнах-членах ЄС.

Для України характерна проблема нерівномірного перерозподілу податкових надходжень, що зумовлює зростання обсягів «тіньової» економіки. Так, податкове навантаження для сумлінних платників податків, які не мають пільг і повністю виконують свої зобов'язання, є удвічі більшим, – тобто податкові зобов'язання розподіляються між підприємствами та галузями економіки нерівномірно. Необхідним є вирішення зазначених проблем на рівні держави, що вимагає подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Веклин Р. Особливості інтеграції податкової системи України до вимог Європейського Союзу / Р.Ю. Веклин // Матеріали ІV всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених, аспірантів і студентів «Актуальні проблеми фінансової системи України». Т. І (24.04.2009 р., Черкаський державний технологічний університет). – Черкаси, 2009. – С. 43- 45.

2. Паславська Р. Особливості реформування податкової системи України в контексті євроінтеграції / Р.Ю. Паславська, В.М. Кміть // Формування ринкової економіки в Україні : науковий збірник – Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2010. – Вип. 21 (Фінансово-економічні перспективи розвитку України в умовах глобалізації). – С.360-366.

3. Taxation trends in the European Union. 2013 edition [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_structures/index_en.html

Губар О.В.
Науковий керівник – Подаков Є.С., к.е.н., доцент
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ

Податок на додану вартість є одним із непрямих податків в Україні, за рахунок якого формується значна частина державного бюджету України. Разом з тим, ПДВ - це найпроблемніший податок, оскільки він складний у нарахуванні та сплаті, у зв'язку з чим виникає можливість наявності бюджетної заборгованості, ухилення від сплати податку, у тому числі за рахунок неузгодженості законодавчих актів та численних їх змін, недосконалої системи податкового обліку. Відтак, ПДВ дорогий у керуванні і регресивний за своєю природою. Він вимагає великої кількості податкових служб, дорогих комп'ютерів, значних витрат підприємців. Ці негативні риси функціонування ПДВ зумовлені недосконалістю організації обліку, звітності та контролю за ним, тому дослідження цієї теми є особливо актуальним. Урядом України з 2015 року запроваджено повне електронне адміністрування ПДВ, але разом з тим, на сьогодні у вітчизняній практиці оподаткування ПДВ, бачимо, що цей процес має певні недоліки - неможливість реального відшкодування з бюджету суми надлишку податкового кредиту над податковим зобов'язанням та низька фіскальна ефективність даного податку.

Питання бухгалтерського обліку розрахунків за податками і платежами є надзвичайно актуальним і привертає до себе увагу, тому його дослідженням займаються такі науковці, як: О. В. Будько, Ф. Ф. Бутинець, О.О. Дудоров, П.М.Гарасим, А.П. Гарасим, М.М. Коцупатрий, Т.О.Пасько, Н.М.Ткаченко, П.Я.Хомин. При цьому враховуючи зміни, які постійно відбуваються в механізмі нарахування та сплати даного податку згідно чинного законодавства, ці питання і досі залишаються важливими та актуальними.

Головна проблема, яка виникає при відображенні ПДВ в бухгалтерському обліку пов'язана з тим, що правило першої події, яке використовується для визначення ПДВ не співпадає з моментом визнання доходів та витрат в бухгалтерському обліку. При отриманні передоплати підприємство використовує субрахунок 643 «Податкові зобов'язання», на якому згідно з Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, ведеться облік суми податку на додану вартість .

Субрахунок 643 є пасивним, транзитним, оскільки на ньому тимчасово, за дебетом обліковується сума ПДВ, яка в момент отримання авансу визнана як податкове зобов'язання. При цьому дебетові обороти на субрахунку 643 виникають раніше за кредитові і до моменту здійснення заключної операції (відвантаження товарів, робіт, послуг) будуть відображені у складі статті

Балансу «Інші оборотні активи», що необґрунтовано збільшує активи підприємства.

Крім того, назва субрахунку не відповідає дійсному його призначенню. Сума податкових зобов'язань, яка збільшує заборгованість підприємства до бюджету відображається на субрахунку 641 «Розрахунки за податками» (відповідному аналітичному рахунку). Тому назву субрахунку 643 «Податкові зобов'язання» слід змінити на «Податкові розрахунки з податкових зобов'язань», акцентувавши увагу, що він використовується тимчасово і у випадку здійснення передоплат. Якщо на момент складання фінансової звітності не отримані товари (послуги), то сума податкового кредиту, підтверженого податковою накладною, буде відображатися в пасиві Балансу за статтею «Інші поточні зобов'язання». В той же час фактично ніяких зобов'язань у підприємства не виникає. За цих умов слід змінити назву субрахунку 644 «Податковий кредит» на «Податкові розрахунки з податкового кредиту»[5].

В аналітичному обліку до субрахунку 644 «Податковий кредит» доцільно відкрити аналітичні рахунки:

6441 «Підтверджений податковий кредит»;

6442 «Непідтверджений податковий кредит».

Це забезпечить контроль за сумами податкового кредиту, за якими відсутні податкові накладні (або не належно оформлені податкові накладні) [2].

Не слід забувати, про регулюючу функцію податку на додану вартість. Щоб підвищити ступінь ділової активності економіки, податковий прес треба послабити. Якщо зменшити основну ставку податку та ввести одну-дві пільгові (крім нульової, що вже існує), то у суб'єктів господарювання можуть з'явитися додаткові стимули для збільшення обсягів виробництва. Таким чином розшириться база оподаткування, і зросте загальна сума доходів зведеного бюджету. Також через послаблення тиску ПДВ зростуть доходи населення зросте сукупний попит.

Знижені ставки доцільно застосовувати під час реалізації деяких товарів вітчизняного виробництва: продуктів харчування, ліків, дитячих товарів, товарів щоденного попиту, тощо. Що стосується підвищених ставок, то, наприклад, обороти з реалізації підакцизної продукції вітчизняного виробництва можна оподатковувати податком на додану вартість за ставкою 20 %, а іноземного виробництва — за ставкою 25 %. Вибір підакцизної продукції як бази оподаткування підвищеними ставками ПДВ дозволить максимально реалізувати регулюючу функцію цього податку: шляхом обмеження споживання шкідливої для здоров'я продукції та шляхом підтримки вітчизняного виробника.

Таким чином, узагальнюючи проведені дослідження, можна стверджувати, що на організацію обліку розрахунків за податком на додану вартість впливають різні фактори. Перш за все, це зміни в податковому законодавстві, які мають як позитивний, так і негативний характер. В основному вони стосуються аналітичного обліку, що пов'язано із специфікою обліку окремих господарських операцій.

На підставі проведеного дослідження, вважаємо за необхідне спрощення самої процедури обліку і сплати ПДВ, а саме:

1. Обмеження записів на субрахунках 643 та 644, що пов'язані з виданими та отриманими авансами нарахованими податковими зобов'язаннями та податковим кредитом з ПДВ лише від сум передоплат товарів, які не були відвантажені та отримані за станом на кінець місяця. Це дасть змогу виключити із субрахунків 643 та 644 численні записи, пов'язані з обліком кожної часткової передоплати протягом звітного місяця. Спрощення такого обліку не вимагає ведення жодних додаткових облікових реєстрів.

2. З метою відповідності назви субрахунків 643 та 644 змісту їх економічної сутності, на нашу думку, доцільно назву субрахунку 643 «Податкові зобов'язання» визначити як «Податкові розрахунки за податковими зобов'язаннями (за отриманими авансами)»; назву ж субрахунку 644 «Податковий кредит» - відповідно змінити на «Податкові розрахунки з податкового кредиту (за виданими авансами)»; і таким чином, ці субрахунки будуть достатньо зрозумілими та обґрунтованими. Найбільш ефективним спрощенням обліку могло би бути запровадження касового методу при визначенні дати, за якою настає право на нарахування податкового зобов'язання, або отримання податкового кредиту в цілому при сплаті ПДВ, а не лише за окремими операціями.

3. Встановити диференційовані ставки податку на додану вартість;

4. Обмежити перелік пільг, залишити тільки пільги, що стосуються предметів першої необхідності;

Реалізація поставлених завдань у повному обсязі забезпечить досягнення високої ефективності податку на додану вартість в найкоротші строки.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України, від 02.12.2010 р. №2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

2. Будько О. В. Особливості нарахування і сплати ПДВ в бухгалтерському обліку згідно ПКУ / О. В. Будько// Ефективна економіка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua>

3. Дудоров О. О. Кримінально-правова протидія безпідставному відшкодуванню податку на додану вартість / О. О. Дудоров // Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України. – 2008. – № 1(40). – С. 248–256.

4. Гарасим П.М., Гарасим А.П., Хомин П.Я. Податковий облік і звітність на підприємствах (єдність і розходження з національними стандартами). Монографія. – Л.: Українські технології, 2011. – 167 с.

5. Семенко Т.М. Податковий і фінансовий облік ПДВ згідно Податкового кодексу України/ Т.М. Семенко // Облік і фінанси АПК. – 2011. - № 2. – С. 52-57.

Дмитрук Л.В, магістр
Науковий керівник – Скрипник С.В., к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПОДАТКОВОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ НА МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності в практичну діяльність підприємств України обумовлена функціонування економіки країни в ринковому середовищі. В даний момент в Україні більшість юридичних осіб ведуть декілька видів обліку. По-перше, бухгалтерський облік за стандартами П(С)БО, на основі якого ведеться податковий облік для цілей податку на прибуток. Користувачами цих даних переважно виступає держава. Деякі операції компаній не відображається в даних видах обліку. Тому для прийняття управлінських рішень акціонерами та для інвесторів, як правило, паралельно ведеться управлінський облік та облік за стандартами МСФЗ. Наразі навіть обов'язковість застосування МСФЗ для окремих типів юридичних осіб не вплинула суттєво на практику ведення обліку, в основному через відсутність механізмів ефективного контролю.

Підприємства України, які прагнуть залучити іноземних інвесторів, мають складати свою звітність відповідно до Міжнародних стандартів. Трансформація даних вітчизняного обліку в міжнародний формат – складна справа. Одним із проблемних питань є узгодженість фінансового обліку з вимогами податкового законодавства країни.

У сфері законодавства про податки, збори та обов'язкові платежі суб'єкти господарювання є учасниками податкових відносин, що регулюються відповідними нормативними актами.

Теоретичні та практичні питання гармонізації Положень (стандартів) бухгалтерського обліку України щодо Міжнародних стандартів фінансової звітності є предметом досліджень багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених.

У наукових працях приділено увагу напрямкам розвитку системи обліку, проблемам регулювання бухгалтерського обліку в Україні в умовах адаптації до міжнародних стандартів, питанням трансформації звітності, складеної за національними стандартами, у звітність за МСФЗ (IFRS).

Однак окремі теоретичні та методичні аспекти узгодженості фінансового і податкового обліку, такі як визначення різниць між фінансовим та податковим прибутком, визнання, оцінка й облік податків на прибуток в умовах упровадження міжнародних стандартів, вивчені недостатньо.

З впровадженням Податкового кодексу взаємозалежність податкової і фінансової звітності в Україні набуває унікального характеру. По-перше, фінансова звітність складається відповідно до МСФЗ. По-друге, деякі правила оподаткування відповідають принципам бухгалтерського обліку. У деяких випадках Податковий кодекс України посилається на національні стандарти бухгалтерського обліку, але повного поєднання бухгалтерського обліку з

податковим немає. Відмінностей між цими двома видами обліку багато і часом вони дуже суттєві. І по-третє, податкова звітність є незалежною від фінансової звітності. В Україні існує два види обліку: податковий і бухгалтерський.

В умовах невідповідності податкового законодавства нормативним актам, що регулюють бухгалтерський облік, існує різний ступінь законодавчої захищеності податкового та бухгалтерського обліку. Ця обставина дає змогу при створенні та використанні податкового законодавства нехтувати правилами і поняттями, вже сформованими в бухгалтерському обліку на сучасному етапі з урахуванням міжнародних норм та стандартів. Усе це суттєво ускладнює зв'язок процесу гармонізації та розвитку системи бухгалтерського обліку, яка стає залежною від податкового законодавства.

Гармонізація обліку на основі стандартів МСФЗ та ефективний контроль держави дозволить задовольнити потреби всіх основних користувачів фінансової звітності: держави; власника бізнесу; акціонера/інвестора; громадськості (рис.1).

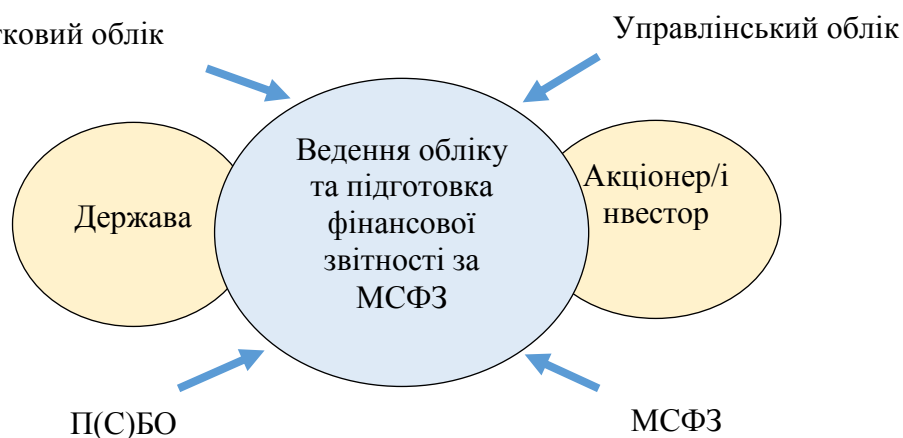

Рис. 1. Концепція гармонізації обліку

П(С)БО повністю базується на вимогах МСФЗ з точки зору всіх основних стандартів обліку і фактично є застарілою версією МСФЗ. Розходження між МСФЗ та П(С)БО є несуттєвими.

Діючий Розділ 3 Податкового Кодексу (податок на прибуток) вже достатньо наближений до бухгалтерського обліку. Проте в рамках подальшої гармонізації наразі існує два основних підходи щодо методики нарахування податку на прибуток на базі бухгалтерського обліку

- Міністерство фінансів – через коригування фінансового результату до оподаткування на розбіжності, які виникають за окремими видами доходів та витрат виходячи з обмежень фіскального характеру, встановлених ПКУ;

- Міністерство доходів і зборів – через коригування фінансового результату.

ФУНКЦІОНАЛЬНІ ЕЛЕМЕНТИ МЕХАНІЗМУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОДАТКУ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО

Гарантією успішного соціально-економічного розвитку території держави є формування стабільної доходної частини місцевих бюджетів за рахунок податкових джерел, один з яких – податок на нерухоме майно.

Нині податок на нерухоме майно існує приблизно в 130 країнах світу. В Україні розрахунок податку на нерухоме майно схожий з системою стягнення податку що діє в Польщі, Словаччині, Чехії й частково в Угорщині (ставка призначається або за прогресивною шкалою, пропорційною вартості нерухомості, або з розрахунку на квадратний метр). У Великобританії та Франції існує фіксована плата за нерухомість, розмір якої встановлюють муніципалітети. У Великобританії нерухоме майно оподатковується двома основними податками: податок на об'єкти господарської діяльності (стягується з 1987 р.) та муніципальний податок (запроваджено в 1993 р.). Майже в усіх штатах США застосовується податок на майно, платниками якого є як фізичні, так і юридичні особи. Ставка податку в залежності від штату – від 0,5 до 5 % [2].

Податковим кодексом України (ПКУ) (розділ XII, ст. 266) визначено функціональні елементи податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. Платниками податку є фізичні та юридичні особи, в тому числі нерезиденти, які є власниками об'єктів житлової (нежитлової) нерухомості. Об'єктом оподаткування є об'єкт житлової та нежитлової нерухомості, в тому числі його частка. За винятком: об'єктів житлової та нежитлової нерухомості, які перебувають у власності органів державної та місцевої влади, або розташовані в зонах відчуження та обов'язкового відселення, дитячих будинків сімейного типу, гуртожитків, житлової нерухомості непридатної для проживання, об'єктів нежитлової нерухомості, які використовуються суб'єктами господарювання малого та середнього бізнесу, виробничі корпуси, цехи, складські приміщення промислових підприємств, споруди сільськогосподарських товаровиробників, призначені для використання безпосередньо у сільськогосподарській діяльності, об'єктів житлової та нежитлової нерухомості, які перебувають у власності громадських організацій інвалідів, їх підприємств.

Ставки податку встановлюються за рішенням сільської, селищної або міської ради в залежності від місця розташування (зональності) та типів таких об'єктів нерухомості у розмірі, що не перевищує 2 % розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового року, за 1 м² бази оподаткування. Тобто, 2 % від мінімальної заробітної плати становить 24,36 грн/м² (1218 грн × 0,02). На відміну від України в більшості країн світу при визначенні бази оподаткування використовують переважно ринкову вартість

оподатковуваних об'єкті. Визначення бази податку здійснюється двома способами: залежно від фактичної площі нерухомості та з врахуванням ринкової вартості, орендної вартості або відносної вартості об'єкта [2, С.401].

В Україні передбачено пільги зі сплати податку (ст.266.4 ПКУ), яка надається один раз за кожний базовий податковий період (рік): база оподаткування об'єкта житлової нерухомості, в тому числі їх часток, що перебувають у власності фізичної особи – платника податку, зменшується: для квартири (квартир незалежно від їх кількості) – на 60 м²; для житлового будинку (будинків незалежно від їх кількості) – на 120 м²; для різних типів об'єктів житлової нерухомості, в тому числі їх часток (у разі одночасного перебування у власності платника податку квартири та житлового будинку, у тому числі їх часток) – на 180 м². У світовій практиці передбачається, як правило, надання пільг об'єктам (типів нерухомості), а не платникам податків, відповідно до принципу: податком безпосередньо обкладається сама нерухомість, а не її власник [2, С.401]. Адаже при існуючій системі вітчизняного оподаткування нерухомого майна, можливе зменшення суми податку (або взагалі не сплати його) на один і той же об'єкт за рахунок збільшення кількості його власників (користуванням податкових пільг).

Особливістю обчислення суми податку з об'єкта які перебувають у власності фізичних осіб є те, що обрахунок здійснюється контролюючим органом за місцем податкової адреси (місцем реєстрації) власника такої нерухомості виходячи із загальної площі кожного з об'єктів нежитлової нерухомості та відповідної ставки податку. Контролюючим органом за місцем його податкової адреси до 1 липня року, що настає за базовим податковим періодом надсилаються платнику податку податкове повідомлення-рішення про сплату суми податку та відповідні платіжні реквізити (органів місцевого самоврядування за місцезнаходженням кожного з об'єктів житлової та нежитлової нерухомості). В свою чергу контролюючі органи за місцем проживання або реєстрації платників податку в десятиденний строк інформують відповідні контролюючі органи за місцезнаходженням об'єктів житлової (нежитлової) нерухомості про врученні платнику податку податкові повідомлення-рішення про сплату податку, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

Платники податку мають право на проведення звірки даних щодо їхнього об'єкта оподаткування, його розміру загальної площі, права на користування пільгою зі сплати податку, розміру ставки та нарахованої суми податку.

Самостійно обчислюють суму податку юридичні особи-платники податку – станом на 1 січня звітного року і до 20 лютого подають контролюючому органу за місцезнаходженням об'єкта оподаткування декларацію, з розбивкою річної суми рівними частками поквартально.

Податкове зобов'язання за звітний рік з податку сплачується:

а) фізичними особами – протягом 60 днів з дня вручення податкового повідомлення-рішення;

б) юридичними особами – авансовими внесками щокварталу до 30 числа місяця, що наступає за звітним кварталом, які відображаються в річній податковій декларації.

На сьогодні існує багато недоліків даного податку. По-перше, враховуючи ситуацію в країні переселенці, які не підпадають під пільги, повинні сплатити податок зі своєї нерухомості, навіть якщо вона покинута, зруйнована або «експропрійована» (повинні сплатити податок і підприємства-власники кримської та донбаської нерухомості). По-друге, не на всій території країни податок затверджено місцевими органами самоуправління. По-третє, відсутність достовірної інформації про власників житла – платників податку (за даними Мін'юсту, через законодавчу неврегульованість БТІ передали в держреєстр дані про 40% об'єктів нерухомості) [3].

Враховуючи вищенаведене, при вдосконаленні законодавчого регулювання оподаткування нерухомого майна необхідно брати до уваги ефективний міжнародний досвід оподаткування майна фізичних і юридичних з метою: збільшення доходної частини місцевих бюджетів, зменшення розриву між прошарками населення.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України; [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

2. Токар В.В., Хорошаєв Є.С. Оподаткування майна в Україні: зарубіжний досвід та перспективи удосконалення / В.В. Токар, Є.С. Хорошаєв // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – № 1 – 2012 – С. 395–406

3. Україна комунальна; [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osbb.jkg-portal.com.ua/ua/publication/one/podatok-na-neruhomst-nablizhajetsja-do-absurdu-42013>

Нездойминога О.Є., к.е.н.

Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ У 2015 РОЦІ

У 2015 році для сільськогосподарських товаровиробників продовжує діяти спрощена система оподаткування. Замість фіксованого сільськогосподарського податку для такої категорії платників запроваджено четверту групу єдиного податку із встановленням відповідних критеріїв.

Основною умовою переходу сільськогосподарських підприємств на сплату єдиного податку четвертої групи, як і раніше, є дотримання частки сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік, яка має дорівнювати або перевищувати 75 %.

На що слід звернути увагу При визначенні податкового зобов'язання на 2015 рік сільськогосподарському підприємству слід звернути увагу на:

1. Об'єктом оподаткування єдиним податком четвертої групи для сільськогосподарських товаровиробників є площа сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ, багаторічних насаджень) та/або земель водного фонду (внутрішніх водойм, озер, ставків, водосховищ), що перебуває у власності сільськогосподарського товаровиробника або надана йому в користування, в тому числі на умовах оренди.

При цьому право власності та право користування (постійне чи оренда) земельними ділянками повинні бути в установленому порядку оформлені та зареєстровані.

2. Базою оподаткування для сільськогосподарських товаровиробників – платників єдиного податку четвертої групи залишилась нормативна грошова оцінка 1 га сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ, багаторічних насаджень).

Необхідно відмітити, що на відміну від попередніх років, з 1 січня 2015 року база оподаткування застосовується з урахуванням коефіцієнта індексації станом на 1 січня 2015 року, який визначається у такому ж порядку, як для розрахунку розміру земельного податку. Такий коефіцієнт станом на 1 січня 2015 року становить 3,997.

Водночас, при визначенні бази оподаткування сільськогосподарським товаровиробникам необхідно врахувати, що показники нормативної грошової оцінки гектара ріллі окремої земельної ділянки, проведеної станом на 1 липня 1995 року, застосовуються із коефіцієнтом 1,756. Ця норма передбачена постановою КМУ від 31.10.2011 року № 1185 «Про внесення змін до Методики нормативної грошової оцінки сільськогосподарського призначення та населених пунктів» [1].

3. Розміри ставок для платників єдиного податку четвертої групи з одного гектара сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду визначені п. 293.9 ст. 293 ПКУ у відсотках від бази оподаткування і залежать від категорії (типу) земель та їх розташування.

З 1 січня 2015 року для платників єдиного податку четвертої групи – сільськогосподарських товаровиробників ставки зросли в 3 рази. Відповідно, усі одночасно впроваджені зміни призвели до збільшення з 1 січня 2015 року податкового навантаження на сільськогосподарського товаровиробника в 21 раз.

Особливо відчутними зміни стосуватимуться сільськогосподарських підприємств, основним видом діяльності яких є рослинництво, в користуванні яких знаходяться значні площі сільськогосподарських угідь.

Важливим моментом у запроваджених змінах є те, що у цьому році змінено порядок сплати єдиного податку четвертої групи.

Так, сплата фіксованого сільськогосподарського податку проводилась щомісяця протягом 30 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) місяця, у розмірі третини суми податку, визначеної

за кожний квартал від річної суми податку у розмірах: перший та другий квартали – по 10 %, третій квартал – 50 %, четвертий – 30 %.

У 2015 році платники єдиного податку четвертої групи сплачують податок щоквартально протягом 30 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) кварталу у тих же відсотках. Тому при заповненні Декларації на 2015 рік платники єдиного податку четвертої групи річну суму розбиватимуть у встановлених відсотках щоквартально, а проставляти її слід у третьому місяці кожного кварталу.

Залишаються невирішеними питання щодо рекомендацій та роз'яснень, що стосуються заповнення звітності для платників єдиного податку четвертої групи. В загальному з прийняттям нових змін в оподаткуванні сільськогосподарських товаровиробників очікуються позитивні зрушення в зміцненні національної економіки.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України № 2755–VI від 02 груд. 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

2. Постановою КМУ «Про внесення змін до Методики нормативної грошової оцінки сільськогосподарського призначення та населених пунктів» № 1185 від 31.10.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

Подаков Є.С., к.е.н., доцент
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ

На сьогодні в Україні дуже актуальним і невирішеним є питання ефективного формування податкової системи. До проблеми оподаткування необхідно підійти комплексно, з урахуванням як критично засвоєного зарубіжного досвіду, так і вітчизняних особливостей та чітко визначених перспектив і напрямків розвитку. Відсутність бачення перспектив, невизначеність пріоритетів, цілей і механізмів їх реалізації, за відсутності розвинених інститутів демократичної, правової держави і громадянського суспільства, тобто шлях спонтанного розвитку, унеможливило побудову в країні соціально-орієнтованої економіки.

Питанням удосконалення чинної податкової системи України присвячено чимало наукових праць. Теоретичним, методологічним і практичним питанням становлення податкової системи та податкового регулювання приділено достатньо уваги відомими вітчизняними економістами, серед яких: О. Василик, В. Вишневський, П. Гайдуцький, А. Даниленко, М. Дем'яненко, Д. Дема, Т. Єфименко, Ю. Іванов, А. Крисоватий, П. Лайко, П. Саблук, Л. Худолій, та

багатьма іншими. Ними розглядалося широке коло питань пошуку резервів системи фінансових регуляторів за допомогою податкових механізмів в аграрному секторі країни. Однак малодослідженими залишаються окремі проблеми удосконалення чинного механізму функціонування податкової системи з урахуванням негативних наслідків загострення економічної кризи. Крім того, актуальними питання оподаткування аграрного сектору, залучення до нього інвестицій постають в зв'язку з євроінтеграційними процесами в Україні.

Реформування податкової системи України не вирішило розв'язання двох груп проблем: вдосконалення інституціональних умов оподаткування і власне податкової системи: її складу, структури та окремих елементів.

Однією з найбільших проблем української податкової системи є чинна система податкових пільг та іншого роду преференцій, яка, по-перше, зумовлює нерівномірний розподіл податкового тягаря, отже, несправедливий характер оподаткування, по-друге, обмежує можливості зниження податкових ставок для всіх суб'єктів господарювання, її радикальний перегляд є одним із основних завдань податкового оновлення [2, с. 67-68]. Водночас, приступаючи до перегляду податкових пільг, необхідно враховувати те, що жодній країні ще не вдалося створити абсолютно нейтральної податкової системи, яка б скасовувала всі види пільг. Останні практично неможливо скасувати тому, що вони є одним із інструментів державного регулювання економіки.

Як свідчить світова практика оподаткування, в податковому регулюванні іноземних країн одним із пріоритетних напрямків виступає застосування комплексу податкових засобів стимулювання інвестицій [3, с. 135-141]. При цьому найбільш розгалуженою є система інструментів, що застосовується в прямому оподаткуванні. Для створення сприятливого інвестиційного клімату в Україні виключно важливим є узагальнення та врахування іноземного досвіду податкової підтримки інвестицій, оцінка тенденцій податкового регулювання.

Інвестиційні пільги, що застосовуються при справлянні податку на прибуток (дохід), у всіх країнах Заходу схожі: прискорена амортизація, інвестиційний податковий кредит, інвестиційна податкова знижка, податкові канікули та неоподатковувані резерви інвестиційного призначення. Вказані форми пільг дають аналогічні результати при їх застосуванні – збільшення прибутку підприємства після сплати податку (чистого прибутку). Відмінності між ними полягають не тільки у часі розподілу економії податків для фірми, що їх використовує, але й у механізмі їх впливу на економіку підприємства.

Сучасній практиці оподаткування сільськогосподарських товаровиробників притаманне функціонування особливих податкових інструментів та наявність спеціальних режимів оподаткування, що дозволяють спростити податкові процедури та стимулювати розвиток сільськогосподарської діяльності [5, с. 4].

Кризовий фінансовий стан сільськогосподарських підприємств обумовив розробку нового механізму оподаткування, який враховував би специфіку аграрного сектору. Державою було запроваджено спеціальний режим побудований на основі єдиного (інтегрованого) податку - фіксованого

сільськогосподарського податку (ФСП) [7, с. 116-117]. Спрощена система оподаткування забезпечила зниження податкового тиску, спрощення механізму обчислення податку, оптимізацію строків його сплати, посприявши при цьому, розвитку та розширенню малого підприємництва. Проте, поряд із позитивними здобутками її застосування, постало багато проблем. Причиною цьому є ігнорування основного критерію, якого дотримуються в усіх розвинених країнах: ув'язки суми податкового зобов'язання підприємця із фінансовими результатами його діяльності та певні недоліки у методологічних підходах до формування нової системи оподаткування сільськогосподарських товаровиробників, які проявляються:

- по-перше, сплата ФСП не залежить від фінансового стану господарств і має здійснюватись навіть у випадку одержання збитків;

- по-друге, перестає діяти ефект «податкового коректора», що стримує залучення позичкового капіталу у сільськогосподарське виробництво, тобто економія на податках дедалі більше поглинається процентними платежами. Тому, слід узгодити механізм здешевлення кредитів, які надаються сільськогосподарським товаровиробникам з ефектом «податкового коректора».

Особливої актуальності набуває непряме оподаткування сільськогосподарських товаровиробників в контексті залучення іноземних інвестицій. Певні кроки в цьому напрямку відбуваються, так з 2015 року запроваджується електронне адміністрування податку на додану вартість. Але, разом з тим, можна зазначити, що вітчизняні діючі аграрні підприємства вимушені будуть вирішувати певні проблеми запровадження автоматизації на підприємстві, яке супроводжується капіталовкладеннями.

Головним стимулом для активізації розвитку підприємництва у сільській місцевості та поштовхом для інвестиційного процесу може бути реальне зниження податкового тиску. Для аграрного сектора основною базою для оподаткування мають стати земля і прибуток. Це підтверджується світовим досвідом: близько 80% усіх надходжень від прямих податків сільськогосподарських товаровиробників забезпечують два податки: земельний і прибутковий (на доходи фізичних і юридичних осіб). Крім того, у більшості країн світу прибутковий податок диференційовано. Сільськогосподарські товаровиробники користуються й такими пільгами, як нижчі ставки податку; запровадження неоподаткованого мінімуму; повне звільнення від сплати податків, якщо рівень доходів є нижчим за мінімальний оподаткований рівень.

Список використаних джерел

1. Поддєрьогін А. М. Податкова система України на шляху розвитку / А. М. Поддєрьогін // Фінанси України. - 2001. - № 11. - С. 3-12.
2. Система податкових пільг в Україні в контексті європейського досвіду / [Соколовська А.М., Єфименко Т.І., Луніна І. О. та ін.]. - К. : НДФІ, 2006. - 320 с.
3. Данилишин Б. М. Державна підтримка та податкове регулювання підприємницької діяльності в Україні : [монографія] / Б. М. Данилишин, О. М. Кондрашов. - Донецьк :Юго-Восток, 2010. - 296 с.

4. Податковий кодекс України від 02.02.2010 року № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. - 2011. - № 13-14, № 15-16, № 17. - Ст. 112.

5. Садовська І. В. Формування ефективної податкової політики в системі аграрного бізнесу - запорука розвитку і економічного росту сільськогосподарських підприємств / І. В. Садовська, І. Сардачук // Облік і фінанси АПК. - 2005. - № 12 (4). - С. 135-141.

Ратушна Ю.В.
Науковий керівник – Шепель І.В., к.е.н., доцент
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

МОДЕЛІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ І СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ У СВІТОВІЙ ПРАКТИЦІ

З прийняттям Податкового кодексу України та впровадженням національних стандартів бухгалтерського обліку на підприємствах виникла проблема щодо співвідношення бухгалтерського та податкового обліку. На сьогодні в Україні підприємства зобов'язані вести бухгалтерський облік для звітування перед органами статистики, засновниками та іншими користувачами інформації та податковий облік для розрахунку суми податків. Паралельне існування бухгалтерського і податкового обліку виходить з різних завдань, які перед ними ставляться.

Основне завдання податкового обліку – сформувати базу оподаткування суб'єктів господарювання з урахуванням лише суспільно визнаних витрат. У фінансовому аспекті це означає, що держава не хоче витратити свою (задекларовану) частку доходу в прибутках підприємств внаслідок непродуктивних дій платника податку як суб'єкта господарювання. Крім цього, держава може, залежно від економічної доцільності впливати на розмір оподаткованого прибутку й іншим способом, зокрема через амортизацію, змінюючи як механізм її обчислення, так і норми амортизаційних відрахувань [1]. Таким чином, держава має потребу в податковому обліку, який виконує специфічні функції, котрі не в змозі виконувати інший облік. Тому податковий облік не може входити в будь-який інший вид обліку та бути замінений.

За результатами вивчення світового досвіду можна визначити наступні моделі зв'язку між бухгалтерським і податковим обліком:

- податковий облік відсутній як самостійний напрямок облікової роботи, а показники для оподаткування формуються в межах бухгалтерського обліку і відображаються у фінансовій звітності;
- повне домінування податкових норм над бухгалтерськими;
- податковий і бухгалтерський облік представляють собою самостійні напрямки облікової роботи, що включають різні об'єкти обліку, відокремлені методики реєстрації й узагальнення інформації, а також окремі облікові регістри та форми звітності [2].

Зміст першої моделі полягає в тому, що відмінності між бухгалтерським та податковим обліком не на стільки суттєві, щоб впроваджувати спеціальні облікові реєстри. Тому об'єкт оподаткування визначається в два етапи. Спочатку обчислюється за методологією бухгалтерського обліку фінансовий результат суб'єкта оподаткування, а потім згідно із законодавчими актами він коригується і визначається об'єкт оподаткування.

Отже, при застосуванні цієї моделі бухгалтерський облік несе основне облікове навантаження щодо визначення фінансового результату. На податковий облік покладаються лише заключні, розрахункові операції з визначення об'єкта оподаткування податкового зобов'язання. Таку модель співвідношення податкового і бухгалтерського обліку застосовують у Німеччині, Бельгії, Іспанії, Італії, Швеції та деяких інших країнах.

За другою моделлю бухгалтерський облік повністю підпорядковано принципам податкового законодавства. Держава отримує можливість прямого утручання у формування бази для оподаткування, а на підприємстві бухгалтерський облік спрямований тільки для розрахунку податків. Ця модель використовується в таких державах, як Аргентина, Бразилія, Перу, Уругвай, Болівія, Чилі та інших.

Третя модель передбачає незалежне існування бухгалтерського і податкового обліку. Тобто податковий облік набуває більшої самостійності, він вже має свої специфічні категорії, порядок ведення та визначення об'єкта оподаткування, які регламентуються податковим законодавством.

Звідси податковий облік ведеться паралельно з бухгалтерським обліком і кореспондує з ним тільки на рівні первинних документів та відображення податкових зобов'язань у бухгалтерському балансі. Таку модель застосовують у США, Англії, Австрії, Канаді, Нідерландах та інших країнах. [3].

Одночасне ведення бухгалтерського та податкового обліків має ряд недоліків. По-перше, здійснюється дублювання багатьох операцій, що веде до збільшення загальної трудомісткості облікової роботи. По-друге, формування показників у податковому і бухгалтерському обліку істотно відрізняється, тому ускладнюється розуміння як технології одержання результатів, так і їх економічного змісту. По-третє, розглядаючи ситуацію на макрорівні, бачимо, що наявність значної й досить складної податкової звітності потребує відповідного штату працівників податкових органів, який з кожним роком збільшується, отже – зростає сума коштів на його утримання.

Головна причина такого співвідношення бухгалтерського та податкового обліку полягає в тому, що бухгалтерський облік повністю орієнтований на інформаційні запити широкого кола інвесторів і кредиторів, що зумовлено достатньо розвинутим ринком цінних паперів, і він зовсім не враховує податкові інтереси держави.

Список використаних джерел

1. Дем'яненко М.Я. Про співвідношення бухгалтерського і податкового обліку // Облік і фінанси АПК. – 2004. – №1 – С.10–17.
2. Виговська Н.Г. Удосконалення обліку амортизації: стан, проблеми, перспективи. – Житомир. ЖІТІ, 1998. – 340 с.
3. Моссаковський В. Інтеграція обліку в сучасних умовах // Вістник ЖІТІ. – Економічні науки. – 1999. - №9. – С.16–25.

СЕКЦІЯ 5
ФІНАНСОВО-КРЕДИТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ
АГРОБІЗНЕСУ

Авраменко Н.С.
Науковий керівник – Костирєва Г.М., ст. викладач
Новокаховський гуманітарний інститут
м. Нова Каховка

ВИЗНАЧЕННЯ ПОТРЕБ ПІДПРИЄМСТВА В ОБОРОТНИХ КОШТАХ

Господарсько-підприємницька діяльність неможлива без оборотних коштів. Ця потреба є одним з об'єктів фінансового планування і відображення в обліку та звітності. Розмір оборотного капіталу, який утворює кожен складову поточних активів, має відповідати потребам і можливостям підприємства зі створення й реалізації продукції [1].

Недостатність джерел формування оборотних коштів призводить до недофінансування господарської діяльності та до фінансових ускладнень. Наявність зайвих джерел оборотних коштів на підприємстві сприяє створенню наднормативних запасів товарно-матеріальних цінностей, відволіканню оборотних коштів з господарського обороту, зниженню відповідальності за цільове й раціональне використання як власних, так і позичених коштів.

Визначення потреби в оборотних коштах необхідне, для забезпечення безперервного процесу виробництва і реалізації продукції. Процес планування сприяє підвищенню швидкості обертання оборотних коштів.

Потреба в оборотних коштах залежить від безлічі факторів: обсягів виробництва і реалізації; характеру діяльності підприємства; тривалості виробничого циклу; видів і структури споживаного сировини ; темпів зростання обсягів виробництва і т.п.

Точний розрахунок потреби підприємства в оборотних коштах слід вести з розрахунку часу перебування оборотних коштів у сфері виробництва та сфері обігу.

Час перебування оборотних коштів у сфері виробництва охоплює період, протягом якого оборотні кошти перебувають у стані запасів і у вигляді незавершеного виробництва.

Час перебування оборотних коштів у сфері обігу охоплює період перебування їх у формі залишків нереалізованої продукції, у вигляді відвантаженої, але ще не оплаченої продукції, дебіторської заборгованості, у вигляді грошових коштів, що знаходяться в касі підприємства, на рахунках у банках.

Чим вище швидкість обороту (сумарний час перебування в сфері виробництва та обігу), тим менше потреба в оборотних коштах.

Підприємство зацікавлене в скороченні розмірів свого оборотного капіталу. Але це скорочення повинне мати розумні межі, тому що оборотні кошти повинні забезпечувати нормальний режим його роботи [2].

При визначенні потреби в оборотних коштах на підприємстві використовують такі інструменти, як нормування і планування.

Нормування оборотних коштів передбачає врахування наступних факторів:

- Умови поставок товарно-матеріальних цінностей — кількість постачальників, ритмічність поставок, асортимент однієї партії і кількість партій, що формують повний асортимент, форми розрахунків з постачальниками; ймовірність затримок в поставках і таке інше.

- Особливості організації процесу виробництва — тривалість виробничого циклу, характер розподілу витрат на протязі цього циклу, асортимент продукції, що виробляється тощо.

- Умови реалізації продукції — кількість споживачів і їх віддаленість, призначення продукції, умови її транспортування, форми розрахунків за відвантаженою продукцією.

Процес нормування здійснюється у такій послідовності:

- визначаються норми запасів по статтям оборотних активів, що нормуються;

- встановлюється одноденне витрачання матеріальних цінностей;

- визначається норматив оборотних коштів по кожній статті в грошовому виразі;

- розраховується сукупний норматив;

- визначаються норми і нормативи по окремим статтям оборотних коштів для підрозділів підприємства.

Значення нормування полягає у:

- забезпеченні неперервності роботи підприємства;

- забезпеченні ефективності використання оборотних коштів;

- контролі за виконанням плану виробництва і реалізації продукції;

- в укріпленні режиму економії;

- в мінімізації господарського ризику [3].

Таким чином, нормування оборотних активів необхідне на всіх підприємствах з метою найбільш повного та ефективного використання наявних оборотних запасів.

Ефективне використання оборотних коштів багато в чому залежить від правильного визначення потреби в оборотних коштах. Заниження величини оборотних засобів тягне за собою нестійкість фінансового становища, перебої у виробничому процесі і зниження обсягів виробництва та прибутку. Завищення розміру оборотних коштів знижує можливості підприємства виконувати капітальні витрати для розширення виробництва.

Отже, оборотним коштам належить особливе місце у структурі підприємства, бо переважно вони зумовлюють стійке фінансове становище, кредитоспроможність, інвестиційну принадність господарського суб'єкта. Саме тому на їх планування мають звернути увагу як керівники й економісти, так і інші зацікавлені особи.

Список використаних джерел

1. Фінанси підприємств: Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогіна. 3-тє вид., перероб. та доп. - К.: КНЕУ, 2000. - 460 с., іл. ISBN 966-574-010-5.
2. Електронний ресурс: <http://ekonom-predpr.com.ua/full.php?article=26>.
3. Фінанси підприємств: Навчальний посібник /Король В.А. (електронний ресурс : <http://buklib.net/books/22036/>).

Барабаш Л.В., к.е.н., викладач

Уманський національний університет садівництва
м. Умань

ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ТА НАСЛІДКИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТІНЬОВОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Історія свідчить, що формування держави нерозривно пов'язане з виникненням зобов'язань та обмежень у її населення, що провокують виникнення діяльності осіб, які ігнорують закони держави (суспільного договору), тобто – тіньового сектору економіки. І тому з виникненням перших державних утворень, з поділом суспільства на класи виникає певне протиріччя, протистояння інтересів його членів та держави.

Тіньова економіка існує в будь-яких економічних системах з державною організацією, проте в кожній з них має свою специфіку. У наш час загальноновизнано, що тіньова економіка є частиною реального життя сучасного суспільства. Більш того, чітко простежується тенденція росту її обсягів як в окремих країнах, так і в світовому масштабі.

Економісти виокремлюють три сфери тіньової економіки:

- неофіційна економіка – до якої відносять фактично здійснювані легальні види діяльності, які не фіксують в межах офіційної статистики фактично вироблені обсяги товарів, робіт, послуг;
- фіктивна економіка – сфера, яка об'єднує грошові доходи, одержані неофіційним шляхом (хабарі, спекулятивні угоди, шахрайства);
- підпільна економіка – види діяльності, які провадяться попри законодавчу заборону.

Нині тіньова економіка характеризується з таких позицій:

- вона є органічним елементом ринкової економіки;
- відіграє роль механізму формування відсутніх в офіційній економіці структур і ланок;
- є стихійним, непіддатливим будь-якому регулюванню, елементом;
- функціонує в рамках відхилення від прийнятих в суспільстві і таких, що реалізуються в офіційній економіці, норм і правил;
- метою діяльності учасників тіньової економіки є мотив максимізації показників прибутку або доходу.

У сучасних умовах розвитку суспільства проблема зростання обсягів тіньового сектору економіки присутня в будь-якій державі, однак особливо гостро вона стоїть в країнах з нестійким економічним середовищем, у яких присутній високий рівень бюрократизації, а законодавство має значні прогалини у регулюванні сфер життя.

Саме значний обсяг тіньового сектору є суттєвим фактором негативного впливу на рівень макроекономічних показників діяльності економічної системи держави. Сама структура тіньової економіки є складним механізмом, чуттєвим до впливу різних чинників і умов. А причинами її виникнення є ряд факторів, які умовно можна розподілити на економічні, соціальні, правові та загальнодержавні.

Серед економічних слід виокремити кризові явища у фінансовій системі держави; високі ставки, значну кількість, занадто високий рівень та складний механізм розрахунку податків; встановлення пільгових умов функціонування для окремих суб'єктів господарювання; прагнення підприємців одержати надприбутки; взаємозв'язок бізнесу з кримінальними структурами.

Соціальні умови виникнення тіньової економіки характеризуються низьким рівнем життя населення; високим рівнем безробіття та орієнтацією населення на отримання доходу будь-яким способом; нерівномірним розподілом валового внутрішнього продукту.

До правових передумов виникнення тіньової економіки відносяться слабе забезпечення правоохоронних структур необхідними матеріально-технічними ресурсами; низький рівень правового пізнання та правової культури населення; слабка підготовка робітників правоохоронних закладів до діяльності в нових економічних умовах; необмежене нормативно-правове поле у державному законодавстві та значна кількість механізмів здійснення тіньових операцій; відсутність чіткої межі між офіційною та тіньовою діяльностями.

Серед факторів виникнення неформального сектору економіки на державному рівні називають корумпованість державних служб різноманітних владних структур [1].

Таким чином поєднання в різних комбінаціях чинників, які зумовлюють виникнення явища тіньової економіки, призводить до її неоднакових масштабів, а її прихований характер (ухилення від обліку, контролю та реєстрації) – до обмеженої можливості оцінювання масштабів цього явища.

Зважаючи на те, що визначити обсяги тіньової економіки точно неможливо, надамо характеристику її масштабів в Україні, використавши дані офіційної статистики. Вивчення динаміки обсягів тіньової економіки України у 2004–2012 рр., оцінених різними методами, дає змогу відзначити, що масштаби тіньової економіки за цей період були неоднакові і змінювалися нерівномірно (рис. 1).

За оцінкою Ф. Шнейдера, експерта ОЕСР, рівень тіньової економіки в цілому в Європі становить близько 20 %, а в Україні – 52,8 % від ВВП. При цьому значно краща ситуація спостерігається у північних країнах: скандинавських (9 – 15 % від ВВП), Великобританії (10 %), Франції (16 %), Німеччині (14 %); середня – в Італії та Іспанії (25 %), Греції (30 – 35 %); та

найскладніша (40 %) у постсоціалістичних країнах – Естонія, Латвія, Румунія, Болгарія та інші [3].

Рис. 1. Рівень тіньової економіки України у 2004–2012 роках, визначений різними методами, % від ВВП*

Високий рівень тіньової економіки зумовлює недоотримання грошових ресурсів до усіх рівнів бюджетної системи України, провокуючи дефіцит коштів у державі. Протягом останніх років ні зведений, ні державний, ні місцеві бюджети України не були ні збалансованими, ні профіцитними (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка виконання бюджетів України різних рівнів у 2011–2013 роках, млрд грн [4]

Рівень бюджетної системи	2011		2012		2013		Відхилення 2013 року до 2011 (+,-)	
	доходи	видатки	доходи	видатки	доходи	видатки	доходи	видатки
Місцеві бюджети	86,5	178,1	100,8	221,2	105,2	218,2	+18,7	+40,1
Державний бюджет України	311,8	333,4	344,7	395,7	337,6	403,5	+25,8	+70,1
Зведений бюджет України	398,3	416,6	445,5	492,5	442,8	505,8	+44,5	+89,2

У 2011–2013 роках видаткові частини усіх рівнів бюджетної системи перевищували їх доходну складову. Це підтверджується і показниками в загальному підсумку: доходи місцевих бюджетів зросли на 18,7 млрд грн, а видатки – більш ніж у 2 рази, на 40,1 млрд грн. Аналогічні ситуації відзначаються і по вищих рівнях: зростання видатків Державного бюджету України перевищує доходи у 2,7 рази, а Зведеного бюджету України – у 2 рази.

Таким чином, негативний вплив тіньового сектору на реальну економіку України провокує зростання рівня дефіциту бюджету країни на різних його рівнях. Безумовно, ці тенденції не просто послаблюють, а знищують будь-які

реформаторські ідеї й намагання покращити економічний стан у державі. Саме тому необхідно провести ретельний аналіз чинників, які провокують виникнення цього явища, та розробити загальнодержавний план заходів щодо їх нейтралізації.

Список використаних джерел

1. Тіньова економіка в Україні: масштаби та напрямки подолання: аналітична доповідь. – К. : НІСД, 2011. – 31 с.
2. Теневой сектор в экономике Европы пошел в наступление; [Электронный ресурс] // Новые Известия. – 2009. – 21 апреля. – Режим доступа: <http://www.novopol.ru/text66378.html>.
3. Бюджетний моніторинг: аналіз виконання бюджету за 2013 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ibser.org.ua/UserFiles/File/Monitor%20Quat%202013/KV_IV_2013_Monitoring_ukr.pdf.

Біловус Т.В., викладач

Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського
м. Миколаїв

ДЕРЖАВА ЯК РЕГУЛЯТОР РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ В УКРАЇНІ

Добре налагоджений обіг інвестиційних цінних паперів має сприяти подоланню економічних та фінансових труднощів і створенню національного ринку. На ринку цінних паперів постійно відбувається рух капіталів, який забезпечується обігом різноманітних видів цінних паперів і їх похідних, що залежать від законодавчої бази і системи правовідносин власності. Також на ринку цінних паперів постійно відбувається зіткнення інтересів різних його учасників. Часто ці інтереси можуть переростати у суперечності та конфлікти. В цьому контексті надзвичайно важлива і значна роль держави як регулюючого начала. Тільки держава має засоби й можливості для серйозної протидії негативним проявам на вільному ринку цінних паперів.

Вагомий внесок у розвиток методів та інструментів державного регулювання ринку цінних паперів зробили такі зарубіжні та вітчизняні науковці як Дж.С. Мілль, М. Туган-Барановський, Дж. Кейнс, Дж. Стігліц, Т. Кембелл, Г. Марковіц, Баула О. В., Дудко Л. І., Мозговий О. М., Еш С.М. Кузнецова Н.С., Назарчук І.Р. та ін. Зважаючи на сучасний стан розвитку ринку цінних паперів в Україні, дана тематика потребує більш детального дослідження.

Як держава здійснює фінансову, податкову, інвестиційну, інноваційну та інші політики, які входять до складу державної економічної політики, так само ми можемо говорити і про фондову політику, яку держава реалізує стосовно ринку цінних паперів. Цілком очевидно, що фондова політика, як і будь-яка інша, включає принципи, методологію, стратегію й тактику.

Фондова політика – це державна політика, тому її слід розглядати в аспекті ролі держави у сфері випуску й обігу інвестиційних цінних паперів. Цю роль можна тлумачити як функцію управління, функцію участі, функцію впливу, функцію регулювання. Стосовно ринку цінних паперів держава виконує кожну з цих функцій, але пріоритет безперечно належить останній з названих. Саме регулювання забезпечує оптимальний рівень впливу держави на фондовий ринок [4, с. 195].

Відповідно до чинного законодавства України державне регулювання ринку цінних паперів – здійснення державою комплексних заходів щодо упорядкування, контролю, нагляду за ринком цінних паперів та їх похідних та запобігання зловживанням і порушенням у цій сфері [1].

Система регулювання фондового ринку України пройшла три етапи. Перший етап (1991 – 1995) характеризується тим, що головним регулюючим органом із боку держави було Міністерство фінансів, яке організовувало фондовий ринок, займалося його нормативно-методологічним забезпеченням, реєстрацією і обліком випусків цінних паперів підприємств, реєстрацією інформації про відкритий випуск акцій, про напрям дозволу на здійснення посередницької діяльності з цінними паперами тощо. Другий етап розпочався у 1995 році, коли був прийнятий Указ Президента України "Про державну комісію з цінних паперів та фондового ринку" та прийнято низку законів щодо регулювання фондового ринку України. Третій етап, на нашу думку розпочався у 2006 році з прийняття Верховною радою України Закону „Про цінні папери та фондовий ринок” та у 2008 р. Закону „Про акціонерні товариства”, що дозволяло привести у відповідність з міжнародними стандартами випуск та обіг цінних паперів, зокрема акцій. Проте прийняття зазначених законів та інших нормативно-правових актів, що їх супроводжували, підняло низку питань пов’язаних з порушенням економічної безпеки емітентів в процесі випуску та розміщення акцій на фондовому ринку України та на зарубіжних ринках [5, с. 195].

Основні форми державного регулювання ринку цінних паперів в Україні визначає Закон “ Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні ". Найголовнішим елементом зазначених форм є законодавче регулювання. Цей елемент утворює необхідний нормативно-правовий базис, в межах якого учасники ринку, держава та її уповноважені органи реалізують свої права, обов’язки, повноваження та інтереси.

Державне регулювання ринку цінних паперів в Україні здійснює Національна комісія з цінних паперів та фондового, що утворена Указом Президента України №1063/2011 від 23.11.2011р. з метою комплексного правового регулювання відносин, що виникають на ринку цінних паперів, забезпечення захисту інтересів громадян України та держави, запобігання зловживанням та порушенням у цій сфері [2] .

На сьогоднішній день система фондового ринку представлена значною кількістю професійних учасників фондового ринку, спрощено існуючі раніше процедури, запроваджено нові інструменти, удосконалено напрацювання, що вже мали, та закладено фундамент для майбутніх новацій. Але є й негативні тенденції розвитку фондового ринку. Серед загальних системних характеристик інституціонального середовища української

економіки нового тисячоліття можна виокремити такі [3, с. 171-175]: різноспрямованість дій економічних і політичних інститутів в українській економіці; формалізація політичних інститутів, здатних ефективно обмежувати ті дії влади, які спрямовані на вилучення ренти від перебування на певному рівні влади; невизначеність і неадекватність законодавчого, правового й регулятивного забезпечення процесів розвитку економічних інститутів; негативний взаємовплив ключових інститутів, що може проявлятися ознакою незацікавленості органів державної влади на встановлення прозорих правил, тим самим обмежуючи можливість ефективного регулювання в окремо взятих сегментах .

Отже, державне регулювання набуває важливого значення в умовах формування фондового ринку. Орієнтація на загальнонаціональні інтереси та стимулювання інвестиційної діяльності мають стати головними принципами державного регулювання фондового ринку, в якому ключова роль, звичайно, має належати державі. Саме вона, володіючи чіткою стратегією і програмою реформування та використовуючи весь арсенал, існуючих в її розпорядженні засобів, здатна у найкоротші терміни і з найменшими втратами створити умови для становлення цивілізованого ринку цінних паперів.

Список використаних джерел

1. Закон України « Про державне регулювання ринку цінних паперів » від 30.10.1996 № 448/96-ВР в останній редакції від 02.03.2014 р.
2. Положення про Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку. Указ Президента України від 23.11.2011 р. № 1063/2011
3. Болдуєва О. В. Інституційні основи підвищення ефективності державного регулювання ринку цінних паперів в Україні / О. В. Болдуєва // Вісник Запорізького нац. університету: Економічні науки . – 2012 . – N3(15) . – С. 171-175
4. Мозговий О. М. Фондовий ринок. Навч. посібник. – К.: КНЕУ. – 1999.– 316с.
5. Шульга І. П. Механізм впливу державного регулювання емісійної діяльності акціонерних товариств та його вплив на економічну безпеку емітента / Шульга І.П. // Збірник наукових праць «Вісник НТУ «ХПІ» : Технічний прогрес та ефективність виробництва №5 – Вестник НТУ "ХПИ" – 2010. – с. 195.

Вермієнко Т.Г., к.е.н., доцент
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

ДЕРЖАВНЕ СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ РЕГІОНУ

Необхідність державного стимулювання інноваційних процесів викликана, насамперед, їх зростаючим значенням для економіки і суспільства в цілому. Сьогодні економічне зростання базується на сполученні екстенсивних

та інтенсивних факторів. У сучасних умовах можливості зростання випуску продукції та послуг за рахунок більшої зайнятості населення і залучення до економічного обороту нових природних ресурсів стають дедалі обмеженішими. Вирішального значення для економічної динаміки набувають інтенсивні фактори. У свою чергу, підвищення кваліфікації кадрів і продуктивності праці, вдосконалення характеристик матеріалів і устаткування, їх віддача визначаються досягненнями науки і техніки, їх емпіричним поліпшенням і рівнем їх використання у господарстві, тобто поширенням нововведень.[2]

Проблемами забезпечення інноваційного розвитку держави та окремих суб'єктів господарювання присвячені праці провідних вітчизняних вчених, серед яких: А. Гриньов, В. Денисюк, С. Ілляшенко, Ю. Каракай, О. Лапко, Л. Федулова, В. Чабан та інші.

Метою дослідження є аналіз основних проблем фінансування інноваційної діяльності підприємств Херсонської області та обґрунтування можливих шляхів її державного стимулювання.

Згідно з чинним законодавством, інноваційний розвиток в Україні забезпечується за рахунок фінансування з різних джерел. Джерелами фінансової підтримки інноваційної діяльності є:

- власні фінансові кошти і внутрішньогосподарські резерви;
- позикові фінансові кошти;
- залучені фінансові кошти, одержані від продажу акцій, пайових та інших внесків членів трудових колективів, громадян, юридичних осіб;
- кошти, що перебувають у централізованому володінні об'єднань підприємств;
- кошти позабюджетних фондів;
- кошти Державного бюджету;
- кошти іноземних інвесторів.

Держава має забезпечувати бюджетне фінансування наукової та науково-технічної діяльності в розмірі не менше 1,7% ВВП України. Проте встановлені нормативи бюджетного фінансування цих напрямів діяльності не дотримуються.

В умовах економіки України розраховувати на значне бюджетне фінансування інноваційної діяльності неможливо. Тому для більшості промислових підприємств Херсонської області основним джерелом стимулювання нововведень є власні кошти та кредити.

Державне стимулювання інноваційної діяльності на рівні регіону повинно здійснюватися шляхом:

- визначення і підтримки пріоритетних напрямів інноваційної діяльності галузевого та місцевого рівнів;
- формування і реалізації галузевих і місцевих інноваційних програм;
- створення нормативно-правової бази та економічних механізмів для підтримки і стимулювання інноваційної діяльності;
- захисту прав та інтересів суб'єктів інноваційної діяльності;
- фінансової підтримки виконання інноваційних проектів;

—стимулювання комерційних банків та інших фінансово-кредитних установ, що кредитують виконання інноваційних проєктів;
—встановлення пільгового оподаткування суб'єктів інноваційної діяльності;
—підтримки функціонування і розвитку сучасної інноваційної інфраструктури.

Таким чином, саме на забезпечення цих завдань повинна бути спрямована державна політика у сфері фінансування інноваційної діяльності підприємств.

Список використаних джерел

1. Денисюк В. Інноваційна активність національної економіки: вдосконалення методології, показники промислових підприємств, державна підтримка. // Економіст. – 2010. – № 8. – С. 45-49.

2. Каракай Ю. Роль держави у стимулюванні інноваційної діяльності. // Економіка України. – 2008. – № 7. – С.14-20.

Венгіна В.С.

Науковий керівник – Чернявська Т.А., к.е.н., доцент

Новокаховський гуманітарний інститут

м. Нова Каховка

РОЗРОБКА ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Ефективність розвитку малого бізнесу залежить від багатьох факторів і, насамперед, від рівня підготовки підприємців до ведення бізнесу. Досить часто саме недостатня професійна підготовка керівників є однією з основних причин банкрутств малих підприємств.

Специфіка успішного підприємництва в малому бізнесі полягає в багатогранній діяльності бізнесмена, який ризикнув відкрити та вести свій бізнес і готовий відповідати за результати своєї діяльності. Підприємець є одночасно менеджером, економістом, маркетологом, фінансистом, юристом і повинен самостійно приймати рішення з врахуванням кожної з перерахованих ролей. Тому проблема отримання ґрунтовних знань у сфері управління фінансами суб'єктів малого підприємництва є на сьогоднішній день надзвичайно актуальною.

Фінанси фірми є основою розвитку системи підприємництва. Вони відображають процеси формування і використання грошових коштів, фінансування капітальних вкладень і поточних витрат.

Фінансова стратегія малого підприємства – це система довгострокових цілей фінансової діяльності підприємства.

Фінансова стратегія малого підприємства охоплює:

- 1) формування фінансових ресурсів та стратегічне управління ними;
- 2) розроблення пріоритетних напрямів та зосередження зусиль на їх виконанні, маневрування та використання резервів у процесі виробництва;

- 3) створення та підготовку стратегічних резервів;
- 4) відповідність фінансових дій економічному стану та матеріальним можливостям підприємства;
- 5) визначення головної загрози з боку конкурентів та розроблення заходів щодо усунення цієї загрози.

Процес формування фінансової стратегії підприємства включає наступні основні етапи:

- 1) визначення періоду реалізації стратегії;
- 2) аналіз факторів зовнішнього фінансового середовища підприємства;
- 3) формування стратегічної мети фінансової діяльності;
- 4) розроблення фінансової політики підприємства;
- 5) розроблення системи заходів по забезпеченню реалізації фінансової стратегії;
- 6) оцінка розробленої фінансової стратегії.

Важливим моментом при розробленні фінансової стратегії підприємства є визначення періоду її реалізації. Тривалість цього періоду залежить в першу чергу від тривалості періоду формування загальної стратегії розвитку підприємства. Крім того, на нього діють такі фактори: динаміка макроекономічних процесів, зміни, що відбуваються на фінансовому ринку, галузева приналежність і специфіка виробничої діяльності підприємства

Необхідно пам'ятати, що, будучи частиною загальної стратегії підприємства, фінансова стратегія має щодо неї підлеглий характер і повинна бути узгоджена з її цілями і напрямками. Разом з тим, фінансова стратегія сама здійснює істотний вплив на формування загальної стратегії економічного розвитку підприємства.

Основними складовими елементами фінансової стратегії малого підприємства є:

- 1) оптимізація основних засобів та оборотних активів;
- 2) зважена політика у сфері цінних паперів;
- 3) оптимізація готівкових та безготівкових розрахунків;
- 4) оптимізація розподілу прибутку;
- 5) оптимізація податкових платежів;
- 6) ефективна зовнішньоекономічна діяльність малого підприємства.

Джерелами реалізації фінансової стратегії малого підприємства є, насамперед, прибуток, отриманий від збільшення обсягів реалізації продукції. При цьому інвестиції будуть виправдані в тому випадку, якщо величина очікуваного прибутку перевищуватиме величину інвестицій. Другим джерелом доходу для здійснення інвестицій є зниження витрат у разі зміни одного виробництва на інше, ефективніше. При цьому слід враховувати кон'юнктуру ринку збуту вироблюваної продукції. Третє джерело фінансування інвестицій – це кошти, які мале підприємство може отримати після реалізації устаткування, строк експлуатації якого закінчився. Таким чином, мале підприємство може мати кілька джерел фінансування інвестицій. Завдання фінансового менеджера полягає в тому, щоб визначити приблизно час надходження і розмір грошових коштів, порівняти їх з витратами та часом їх здійснення.

Отже, для ефективного розвитку підприємства в сучасних умовах, потрібно правильно оцінити ситуацію на ринку, проаналізувати зовнішнє та внутрішнє середовище підприємства, визначити можливості та загрози підприємства, сильні та слабкі сторони його виробничо-господарської діяльності. На базі отриманих даних можна планувати підприємницьку діяльність та обирати відповідну стратегію розвитку.

Світовий досвід показує, що розробка та реалізація стратегій діяльності підприємства малого бізнесу дозволяє керівнику постійно стежити за ситуацією і мислити перспективно. Сьогодні важко розраховувати на увагу інвесторів без пропозиції їм принципово нових варіантів рішень класичної проблеми ефективності – виробництва товарів та послуг в умовах обмеженості ресурсів виробництва. Адже багатство – це продукт не лише природних ресурсів, а й технологій.

Грєзева Д.О., магістр
Науковий керівник – Танклевська Н.С., д.е.н., професор
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м.Херсон

ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Ефективність використання ресурсів і підвищення рівня економічної стійкості аграрних підприємства в сучасних економічних умовах значною мірою залежить від наявності, використання й вдосконалення економічного потенціалу підприємства. Однією з особливостей нестійкого функціонування сучасних підприємств аграрної сфери є кількісна, якісна та структурна недосконалість економічного потенціалу господарюючих суб'єктів, що зумовлена великими втратами ресурсів у здійсненні реформ і складним фінансовим становищем сільськогосподарських підприємств. Використання й вдосконалення економічного потенціалу аграрних підприємств до необхідного рівня повинно надавати можливість підприємству для ефективного застосування своїх ресурсів, а значить сприяти поглинанню зовнішніх й внутрішніх дестабілізуючих факторів, що є свідченням стійкості функціонування [1].

Фінансова стійкість вітчизняних аграрних підприємств характеризує фінансову стабільність держави загалом. Адже агропромисловий комплекс займає значне місце у народному господарстві України, що робить за необхідне забезпечити фінансову стійкість сільськогосподарських підприємств. Поняття фінансової стійкості можна визначити як такий стан і ступінь використання фінансових ресурсів на підприємстві, при якому воно може вільно розпоряджатися своїми грошовими коштами, може забезпечити безперебійний процес виробництва та реалізації продукції та здатне покрити витрати на розширення та оновлення виробництва [2, С. 133].

За минулі роки у функціонуванні підприємств аграрного сектора економіки помітні певні успіхи, але ці покращення нестабільні і потребують постійної підтримки держави. Тому сьогодні потребує негайного вирішення проблема врегулювання українського законодавства, формування сприятливого законодавчого клімату в державі, адже стабільність функціонування аграрного сектора, насамперед, залежить від нормативно-правової бази, яка б забезпечувала сталий розвиток цієї галузі. Виходячи із проблеми покращення законодавчої бази для стабільної роботи аграрних підприємств, аграрна політика має бути спрямована на розробку комплексних і системних законодавчих актів.

Нами визначені основні напрямки покращення фінансового стану вітчизняних підприємств, які наведені на рис. 1. Фінансовий стан підприємства є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.

Рис. 1. Напрямки покращення фінансового стану сільськогосподарських підприємств

Перелік заходів із покращення фінансового стану сільськогосподарських підприємств є індивідуальним для кожного з підприємств та залежить від сфери господарювання, видів продукції, кон'юнктури ринку, регіональної інфраструктури, системи управління підприємством, структури витрат на виробництво та управління, техніко-технологічних особливостей та інших факторів.

Таким чином до основних напрямів покращання фінансового стану аграрних підприємств та формування їх фінансової стійкості, а саме: удосконалення інформаційного та методичного забезпечення фінансового стану підприємств; розробка методичного забезпечення процесу прогнозування фінансового стану підприємств; удосконалення структури аналізу стану підприємства, залежно від мети та змісту роботи на кожному етапі; опрацювання методики форм фінансової звітності, що дозволить підвищити її аналітичні можливості та реальність оцінки майна; розробка методики

комплексної бальної оцінки фінансового стану підприємства, яка б дозволила проаналізувати стан підприємства за оптимальною сукупністю фінансових показників та коефіцієнтів; удосконалення теоретичних засад формування та реалізації інформаційної системи підприємства.

Список використаних джерел

1. Жидяк О.Р. Фінансовий стан та вдосконалення контролю за фінансовими показниками аграрного підприємства / О. Р. Жидяк [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/portal/>
2. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: [Навчальний посібник] / І. В. Зятковський, Л. І. Зятковська, М. В. Романів. – Чернівці: ЗЧЕРПУ-КП, 2007.– 274 с.

Єгорова О.В., к.е.н., доцент
Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава

АНАЛІЗ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ РИЗИКІВ В АГРАРНІЙ СФЕРІ

Підприємницька діяльність здійснюється орієнтуючись на прогноз майбутніх фінансових результатів. Але, прибутку, бізнесмени хочуть мати впевненість у тому, що в ході реалізації проекту не виникнуть невраховані, негативні щодо фінансового результату події. Невизначеність в одержанні майбутнього прибутку відбиває поняття ризику.

Як відомо, прибутковість і ризик є взаємопов'язаними категоріями. Підприємництво тісно пов'язане з ризиком, який є невід'ємним атрибутом ринку і виступає своєрідною платою за свободу дій. Підприємницький ризик ми розгадаємо як потенційну можливість (ймовірність) недосягнення запланованих цілей (у вигляді менших, ніж планувалося, розмірів. доходу, прибутку або соціального ефекту) в результаті непередбачених втрат.

Ефективне управління ризиком потребує використання відповідних його класифікацій, що сприяє оптимізації процесу прийняття подальших управлінських рішень, пов'язаних з пошуком шляхів мінімізації ризиків. В економічній науці найбільш поширеними є наступні класифікаційні ознаки ризиків: за видами; за ступенем передбачуваності; за зв'язками з технічними чинниками виробництва; за ступенем можливості страхування; за ступенем можливості впливу на ризики; за сферою прояву; за джерелами виникнення і видами втрат; за ступенем залежності від природно-екологічних і соціально-економічних чинників; за комплексністю дослідження; за рівнем фінансових втрат; за характером прояву в часі; за етапами здійснення інвестиційного проекту; за зв'язком з грошовими потоками тощо [1, 2, 3, 4].

Аналіз ризиків можна здійснювати якісно і кількісно (ризик в цьому випадку може оцінюватись його ступенем та розміром). Головне завдання якісного аналізу ризику полягає у визначенні факторів, етапів і робіт, при

виконанні яких ризик виникає, тобто у необхідності встановити потенційні зони ризику, після чого визначаються всі можливі ризики. Кількісний аналіз ризику - це кількісне визначення розмірів окремих ризиків і ризику проекту в цілому, розрахованих різноманітними методами.

Підприємницькі ризики можна розглядати як на першому рівні, так і на другому, де вони впливають безпосередньо на фінансову стійкість підприємства, формування власного капіталу, своєчасність виконання суб'єктом господарської діяльності своїх фінансових зобов'язань. Причинами їх виникнення можуть бути: нестабільність економіки держави; ціновий механізм та інфляційні процеси; державне регулювання банківської облікової ставки; суттєві коливання обмінних курсів валют; неадекватне керівництво фінансовою політикою підприємства; конкурентна боротьба за ринки збитку готової продукції; кредитна політика тощо; підвищення собівартості продукції.

Підприємницький ризик може діяти систематично і несистематично. Систематичний ризик залежить від загального стану економіки, його називають ринковим ризиком. З ринковим ризиком підприємці стикаються, коли мають справи з оборотом зовнішньої торгівлі, змінами податкової політики та іншими чинниками, які не залежать від підприємницької діяльності. Цей ризик спричинений функціонуванням економічної системи і позбавитись від нього сьогодні не можна. Несистематичний ризик є ризиком підприємницької діяльності саме для цього підприємця.

Аграрному виробництву притаманні зовнішні та внутрішні ризики. Зовнішніми є об'єктивні фактори, що не залежать безпосередньо від підприємства: макроекономічна та політична ситуація в країні, стабільність банківської системи, рівень інфляції, активність конкурентів, рівень корупції, нормативно-правова база, інші суспільно-політичні та економічні ризики, а також природно-кліматичні умови, які прямо впливають на результати виробництва. Внутрішніми ризиками є залежність результатів діяльності від біологічних процесів, виробничий потенціал, кадровий склад, господарські зв'язки, фінансовий стан даного підприємства досконалість технології виробництва, ефективність управління і т. д. Аграрні підприємства більше піддаються зовнішнім ризикам.

Уникнути підприємницького ризику неможливо, тому необхідно навчитися його аналізувати, оцінювати, вміти передбачати, а також прагнути знижувати до мінімальної величини. Кожний підприємець прагне знизити ризик своєї справи щоб уникнути максимальних втрат у матеріально-уречевленому або вартісному виразі, а саме: знижує невизначеність під час укладання угод за допомогою маркетингу; уточнює фінансову спроможність клієнта; залучає страхові агентства; одержує гарантії від банківських і фінансових клієнтів тощо.

Список використаних джерел.

1. Абчук В.А. Підприємництво і ризик: навчальний посібник / В.А. Абчук. - СПб.: ІПК РП, 2007. - 125 с.
2. Андреева Э.А. Проблемы анализа и оценки рисков инвестиционных проектов

/ Э.А.Андреева, М.Б.Казакова, И.И.Шукшина // Вестник Саратовского государственного технического университета. – 2008. – Т. 1. – № 4. – С. 133-137.

3. Балдін К. В. Моделі і методи управління ризиками в підприємстві: навч. посібник / К. В. Балдін, С. М. Воробйов. - М.: МПС, 2007. – 257 с.

4. Карпінський Р.Л. Сутність і класифікація інвестиційних ризиків /Р.Л.Карпінський // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – № 8. – С. 53-57.

Задирко О.Ю.

Науковий керівник – Іванова Л.В., ст.викладач

Новокаховський гуманітарний інститут

м. Нова Каховка

СУТНІСТЬ І РОЛЬ КРЕДИТНОГО РЕЙТИНГУ ПІДПРИЄМСТВА

Фінансові ризики, які супроводжують операції запозичення суб'єктів господарювання на макро- та мікрорівнях, досить проблематично піддаються статистичній формалізації з використанням кількісних оцінок. Одночасно така оцінка є необхідною для врахування ризику як одного з чинників визначення дохідності боргових інструментів. У міжнародній і у вітчизняній практиці зазначена проблема вирішується з допомогою використання кредитних рейтингів позичальників.

Кредитний рейтинг - це незалежна експертна оцінка спеціалізованого рейтингового агентства щодо ступеню кредитного ризику боргового зобов'язання, яка вказує на ймовірність непогашення цього зобов'язання.

Кредитний рейтинг дає можливість його власникові заявити потенційним інвесторам і партнерам про свій рівень кредитоспроможності, показати готовність до роботи[3].

Згідно з Законом України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» кредитний рейтинг — це умовний вираз кредитоспроможності об'єкта рейтингування в цілому та/або його окремого боргового зобов'язання за національною шкалою кредитних рейтингів. Рейтинги є розрахунковими показниками, обчислюваними за замовленнями незалежними рейтинговими агентствами, і допомагають інвесторам й посередникам скласти уявлення щодо інвестиційного клімату країни, де знаходиться емітент; самого емітента, його цінних паперів. На основі рейтингових показників можна визначити граничні рівні ризику вкладання коштів і порівняти різні можливості інвестування [1].

На підставі рейтингу можна робити висновок про фінансовий стан фірми та її перспективи. Всі, хто регулярно слідкує за кон'юктурою фінансового ринку (банки та небанківські фінансові інституції ринку цінних паперів, управляючі інвестиційними портфелями нефінансових компаній), користуються інформацією рейтингових агентств. Така інформація звільняє

інвесторів від необхідності самостійного оцінювання якості того чи іншого випуску цінних паперів.

Кредитний рейтинг використовується учасниками фінансового ринку для прийняття рішень щодо кредитування, страхування, лізингу й у будь-яких інших ситуаціях, де необхідна оцінка кредитоспроможності та фінансової стійкості можливого ділового партнера.

Аналіз сукупності кількісних і якісних показників діяльності позичальника дозволяє перейти до інтегрального значення кредитного рейтингу. Присвоєний кредитний рейтинг використовується банками в різних цілях, у тому числі для:

- визначення вартості розміщуються ресурсів (низький клас кредитоспроможності збільшує надбавку за ризик, роблячи тим самим залучення коштів менш привабливим);

- формування резервів на можливі втрати по позиках;

- визначення лімітів кредитування;

- аналізу кредитного портфеля в розрізі класів кредитного рейтингу з метою оцінки кредитного ризику;

- винагороди співробітників, що розміщують кредитні кошти;

Варто зазначити, що кредитний рейтинг дозволяє його власникові:

- зміцнити взаємовідносини з усіма типами контрагентів;

- виділити себе серед інших українських позичальників і привернути увагу інвесторів;

- заявити про свою ефективну фінансову діяльність, не розголошуючи при цьому конфіденційну інформацію;

- зробити успішне розміщення облігацій або інших боргових інструментів;

- створити сприятливу кредитну історію й фінансову репутацію для наступного виходу на ринки капіталу;

- урізноманітнити інструменти запозичень при здешевленні вартості їхнього обслуговування;

- оцінити свої показники роботи;

- визначити ключові стратегічні фактори, що впливають на кредитоспроможність позичальника [4].

Загальнодоступна інформація щодо кредитних ризиків, надана через оприлюднення кредитного рейтингу, знижує витрати постачальників капіталу на дослідження системних та індивідуальних ринкових ризиків. Наявність кредитного рейтингу підтримує інтерес потенційних і дійсних кредиторів до емітентів та їх зобов'язань. Для позичальників загалом більш вигідний низький рейтинг, ніж його відсутність. Хоча отримання рейтингу формально не є обов'язковою умовою виходу на міжнародні боргові ринки, але, за оцінками аналітиків швейцарського Банку міжнародних порівнянь, розвиток вторинного ринку цінних паперів емітентів без їх рейтингової оцінки практично неможливий.

Отже, рейтингова оцінка підвищує прозорість інформації про підприємство або емітента цінних паперів, поліпшує його репутацію, може викликати зниження витрат при залученні позикових коштів або усунути необхідність одержання гарантій і застав, формує позитивний імідж компанії на фінансовому ринку.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» <http://zakon2.rada.gov.ua/laws> [Електронний ресурс];
2. Роль кредитування в економічному зростанні України [Текст] // Фінанси України. – 2008. – №1. – С.96-102.;
3. <https://www.fitchratings.com> [Електронний ресурс];
4. <http://www.credit-rating.ua> <http://www.credit-rating.ua> [Електронний ресурс].

**Золотун О.В., к.с.-г.н., доцент,
Петрова О.О., к.е.н., доцент
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон**

SWOT-АНАЛІЗ СТРАХУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТУ МІНІМІЗАЦІЇ АГРАРНИХ РИЗИКІВ

Сільське господарство – одна з ключових і життєво важливих галузей суспільного виробництва – є водночас однією з найбільш ризикових галузей економіки, оскільки відтворювальний процес пов'язаний з природно-кліматичними та біологічними чинниками.

Тому однією з найгостріших питань в АПК є захист врожаю сільськогосподарських культур, за допомогою якого в певній мірі можна стабілізувати економіку самих господарств, агропромисловий комплекс та економіку держави в цілому.

Ступінь участі держави у стабілізації стану агроформувань та методичні підходи до вирішення цієї проблеми мають свою специфіку у кожній з розвинених країн.

АПК нашої країни вже давно зазнає дефіциту фінансових ресурсів, який був і певною мірою лишається наслідком низької врожайності сільськогосподарських культур, нееквівалентного міжгалузевого обміну, недосконалої податкової та митної політики.

Останніми роками багатократно зросла вартість енергоносіїв. Триває вплив із села найактивнішої частини трудових ресурсів. Вельми низькою лишається платоспроможність більшості населення — споживача продукції. Ось ті головні чинники, які зумовили відчутне зниження темпів розвитку вітчизняного аграрного сектору порівняно не лише з іншими державами, а й із середніми макроекономічними показниками України.

Склад ризиків в аграрному секторі зумовлюється безпосередньо видами діяльності або наявними ресурсами, які під впливом певних подій можуть зазнати пошкодження або бути втраченими.

Тривалий час перелік страхових подій у сільському господарстві був надто великий. Страховикові важко було визначати справжні причини та розміри конкретних ризиків. До того ж існував порядок, згідно з яким платежі з добровільного страхування могли здійснюватися тільки за рахунок прибутку, що залишався в господарстві після оподаткування. Через це платити за страхові послуги для більшості господарств було непосильним.

Найбільш ризикованим є вирощування врожаю сільськогосподарських культур та багаторічних насаджень.

Наявність багатьох і різноманітних за природою, вірогідністю настання й розміром ризиків зумовлює специфіку формування й структуру ресурсів, що спрямовуються на потреби страхового захисту господарств аграрного сектору. Такий захист забезпечується:

- за рахунок натуральних запасів і грошових резервів, що формуються безпосередньо в господарствах. Визначення потреби в цих запасах здійснюється в процесі нормування власних оборотних коштів, що, на наш погляд, немає достатнього обґрунтування.

- надання адміністративним одиницям (областям, районам) або окремим господарствам, що постраждали від стихійного лиха чи форс-мажорних обставин, фінансових субсидій з бюджету або державних матеріальних резервів на здійснення певних заходів щодо відновлення виробництва чи нормалізації життєдіяльності громадян.;

- страхування сільськогосподарських підприємств.

Головна мета страхування агроризиків – це компенсувати сільгоспвиробнику майнові збитки врожаю, що виникли через вплив природно-кліматичних явищ. Іншою метою страхування є покращення фінансового становища аграріїв, забезпечення кращого доступу до кредитних ресурсів. Таким чином, страхування є ефективним інструментом мінімізації природо-кліматичних та фінансових ризиків.

Страхування врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень здійснюється на випадок їх пошкодження або загибелі з таких причин: вимерзання, град, злива, буря, ураган, повінь, пожежа. Крім того, до страхових подій належать вимокання, випрівання, спричинені стихійним лихом. На прохання страхувальника перелік страхових випадків можна доповнювати або скорочувати.

Умови страхування сільськогосподарських підприємств переконливо показують: страховики відійшли від шаблонного, непосильного і неефективного застосування принципу «страхування від усіх бід». Набір страхових послуг поступово стає індивідуалізованим і дедалі повніше враховує інтереси страхувальника. Водночас механізм страхового захисту аграріїв потребує істотного вдосконалення. Насамперед він має значно більше сприяти залученню капіталу, який можна спрямовувати на розвиток усіх галузей виробництва та переробки сільськогосподарської продукції. Доцільно посилити

взаємозв'язок між страхуванням і кредитуванням, між натуральними і грошовими резервами, передбачити страхування відповідальності за контрактами із сільськогосподарськими товаровиробниками, зменшити страхові тарифи, скоротивши витрати на ведення справи і звільнивши страховиків від оподаткування премій, отриманих за страхування сільськогосподарських ризиків.

Для страхових компаній в силу невеликого досвіду в страхуванні агроризиків та недостатньої капіталізації цей вид страхування є ризиковим та затратним. Сьогоднішня фінансова потужність вітчизняних страхових компаній є недостатньою для виплати відшкодувань аграріям при настанні страхових випадків, спричинених дією системних ризиків.

У процесі стратегічного планування, дослідження та управління ризиками в аграрному виробництві доцільно застосувати метод SWOT-аналізу, основною перевагою якого є можливість одночасного дослідження зовнішнього і внутрішнього середовища об'єкта. Використання техніки SWOT-аналізу при дослідженні інструментів управління ризиками в АПК відкриває перспективи, по-перше, ефективного використання їх сильних сторін (потенціалу) при досягненні сталого розвитку аграрними підприємствами та уникнення можливої дії їх слабких місць; по-друге, окреслити додаткові можливості щодо позитивного впливу на зовнішнє середовище та нейтралізації ймовірних ризиків.

Так, сильними сторонами страхування є: швидкість в оформленні захисту; самостійність у виборі страхової компанії, переліку ризиків, варіантів покриття та інших умов страхування; наявність страхових пулів; можливість отримання державної підтримки на витрати зі страхування. До слабких сторін слід віднести: відсутність впорядкованої законодавчо - нормативної бази з питань агрострахування; відсутність державного органу з управління агрострахування; затримка у термінах виплати страхового відшкодування порівняно з потребою у вільних коштах; відсутність реальної державної підтримки та непередбачення коштів на це у річних бюджетах.

За допомогою матриці SWOT-аналізу визначаються можливості мінімізації ризиків: джерело відшкодування агровиробнику майнових збитків з втрати врожаю через вплив природно-кліматичних ризиків; покращення фінансового стану агровиробників; забезпечення кращого доступу до кредитних ресурсів та державних дотацій; виконання продовольчої програми через впевненість аграріїв у майбутньому; управління природно-кліматичними ризиками та ризиками виробничої діяльності; підвищення ефективності агровиробництва за рахунок дотримання агротехнологій та інших умов ведення господарства, обумовлених умовами договору страхування. Серед загроз при страхуванні слід виділити: проблему при визначенні страхових сум через невизначення майбутньої ціни на врожай та сум страхових відшкодувань при врегулюванні страхових випадків; нечіткість та розбіжності у трактуванні основних положень в договорі страхування; відсутність розгалуженої системи інформування про страхові продукти; низьку якість страхових послуг.

На основі аналізу інструментів мінімізації агроризиків можна дійти висновку, що саме страхування дає можливість агровиробнику управляти виробничими ризиками без значних втрат. Як бачимо, за умови підтримки державними інститутами ініціатив сільгосп підприємств щодо використання страхування, саме цей інструмент створюватиме умови для сталого розвитку агрокомплексу України. Слід зазначити, що доступність та ефективність впровадження не лише страхування, а й інших інструментів, посилюється за умов належної державної підтримки.

Список використаних джерел

1. Гришова І.Ю. Механізми страхового захисту підприємств аграрної сфери / І.Ю. Гришова, О.М. Галицький // Економіка АПК. - 2012. - №9. - С.60-64.
2. Колібаба Р.О. Механізми та інструменти мінімізації аграрних ризиків. 28.09.2005 р. [Електронний ресурс] / Колібаба Р.О. — режим доступу www.minv.p.gov.ua.

Ковальова О.В.

Науковий керівник – Іванова Л.В., ст.викладач

Новокаховський гуманітарний інститут

м. Нова Каховка

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

Для ефективної виробничо-комерційної діяльності підприємство повинно ставити перед собою стратегічні й тактичні цілі. Тому тут слід говорити про необхідність розробки і дотримання фінансової політики.

Фінансова політика — це сукупність фінансових (розподільчих і пере розподільчих) заходів, які здійснює держава через фінансову систему. Фінансова політика — це частина економічної політики. Головним завданням фінансової політики є забезпечення реалізації тої чи іншої державної програми відповідними фінансовими ресурсами.

Основними напрямками фінансової політики підприємства є: політика формування активів і структури капіталу; політика управління активами та інвестиціями; політика залучення фінансових ресурсів; політика управління фінансовими ризиками і запобігання банкрутству. Формування фінансової політики підприємства має здебільшого багаторівневий характер. Так, наприклад, у межах політики формування фінансових ресурсів підприємства може розроблятися політика формування власних фінансових ресурсів і політика їх залучення із зовнішніх джерел. У свою чергу, політика формування власних фінансових ресурсів може включати самостійні блоки: цінову політику, податкову, амортизаційну, дивідендну, інвестиційну політику тощо.

Цінова політика – це політика формування цін на продукцію підприємства з урахуванням динаміки кон'юнктури ринку (попиту та пропозиції) та рівня витрат на виготовлення і реалізацію продукції.

Податкова політика ґрунтується на виборі оптимального способу здійснення податкових платежів за наявності альтернативних варіантів господарської діяльності підприємства.

Амортизаційна політика – це політика управління амортизаційними відрахуваннями з метою інвестування їх у виробничу діяльність підприємства.

Дивідендна політика підприємства ґрунтується на оптимізації пропорцій між частиною прибутку підприємства, що використовується на споживання (виплату дивідендів) і тією частиною прибутку, яку капіталізують.

Важливою складовою фінансової політики підприємства є його інвестиційна політика, яка полягає у виборі та реалізації найвигідніших шляхів розширення і оновлення активів підприємства задля забезпечення основних напрямів його економічного розвитку.

Слід відмітити, що в сучасних умовах поняття фінансової політики пов'язується не тільки зі сферою держави, а й з окремими галузями економіки, з підприємницькими структурами, з населенням, в залежності від рівня задач, які вирішує фінансова політика.

Фінансова політика підприємства, як реалізація фінансового менеджменту, включає багато складових, таких як:

- облікова політика;
- кредитна політика;
- політика управління грошовими засобами;
- політика управління витратами;
- дивідендна політика тощо.

Сам процес реалізації фінансової політики на підприємстві відбувається в три етапи, серед яких:

- розробка науково обґрунтованих цілей функціонування та розвитку фінансів підприємств;
- побудова й використання відповідного фінансового механізму;
- здійснення практичних дій, направлених на досягнення розроблених цілей та поставленої мети.

Основну мету фінансової політики підприємства можна сформулювати як забезпечення здійснення поточної фінансово-господарської діяльності підприємства, виконання тактичних цілей та завдань і забезпечення досягнення стратегічної мети у майбутньому через формування оптимального грошового потоку, ефективного використання фінансових ресурсів та успішної реалізації фінансового менеджменту.

Найважливіші напрями вдосконалення фінансової роботи на підприємствах наступні:

- системний і постійний фінансовий аналіз їх діяльності;
- організація оборотних засобів відповідно до існуючих вимог з метою оптимізації фінансового стану;

- оптимізація витрат підприємства на основі розподілу їх на змінні та постійні і аналіз взаємодії і взаємозв'язку «витрати - виручка - прибуток»;
- оптимізація розподілу прибутку і вибір найбільш ефективної дивідендної політики;
- більш широке впровадження комерційного кредиту і вексельного обігу з метою оптимізації джерел грошових коштів і впливу на банківську систему;
- використання лізингових відносин з метою розвитку виробництва;
- оптимізація структури майна і джерел його формування з метою недопущення незадовільною структури балансу;
- розробка і реалізація стратегічної фінансової політики підприємства.

Побудова фінансової політики спонукає підприємців ясно представляти намічені цілі, способи, прийоми, засоби, механізми та можливості їх досягнення. Проведення фінансової політики вимагає підбору адекватних форм, способів, прийомів, засобів і механізмів її реалізації.

Левченко М.В., магістр
Науковий керівник – Танклевська Н.С., д.е.н., професор
 ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
 м.Херсон

ОБ'ЄКТИ ТА СУБ'ЄКТИ КРЕДИТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Діяльність підприємства в системі ринкової економіки неможлива без періодичного використання різноманітних форм залучення кредитів. З економічного погляду кредит – це форма позичкового капіталу (в грошовій або товарній формах), що надається на умовах повернення і обумовлює виникнення кредитних відносин між тим, хто надає кредит, і тим, хто його отримує. Банківський кредит, відповідно ст. 2 Закону України «Про банки і банківську діяльність», - будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошей, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату процентів та інших зборів з такої суми. Основним у банківському кредитуванні є те, що воно має бути [2]:

1. Строковим – надаватись на визначений строк;
- 2.- Платним – за отриманий кредит необхідно платити певні відсотки;
3. Цільовим – отриманий кредит повинен бути використаним на конкретні цілі, передбаченні угодою;
4. Підлягає поверненню.

Однією з важливих особливостей кредитування сільськогосподарських виробників є сезонний характер сільськогосподарської діяльності та тривалість

виробничого циклу. Це веде до великого розриву у часі між здійсненням витрат на виробництво продукції та отриманням доходу від її реалізації, створюючи нестачу обігових коштів, що, в свою чергу, зумовлює необхідність її покриття за рахунок короткострокових кредитів [3].

Суб'єктами кредитних відносин можуть бути будь-які самостійні підприємства. Кредитні відносини характеризуються тим, що їх суб'єктами є дві сторони: одна з них у рамках конкретної кредитної угоди називається кредитором, інша – позичальником. Грошові чи товарно-матеріальні цінності, витрати або виконана робота та надані послуги, щодо яких укладається кредитний договір, є об'єктом кредиту.

Основними об'єктами кредитування в оборотні кошти є: виробничі запаси (сировина, основні й допоміжні матеріали, запасні частини, паливо, інструмент); незавершене виробництво та напівфабрикати власного виробництва; витрати майбутніх періодів (сезонні витрати, витрати на освоєння випуску нових виробів тощо); готова продукція і товари; платіжні та розрахункові операції з постачальниками й покупцями.

Кредитування банківських операцій класифікують за різними об'єктами, найбільш поширені з них наведені на рис. 1.

На думку М.Я. Дем'яненка, розмір кредитних ресурсів у сільськогосподарських виробників повинен становити 35,0-40,0 %. Саме цей показник досягається в розвинутих країнах, таких як США, Німеччина. Оскільки в Україні потреба в кредитних ресурсах саме така (35-40%), при фактичному 1,0 % збільшується кредиторська заборгованість, що і є першопричиною неплатежів [1].

Об'єктами довгострокового та середньострокового кредитування є капітальні вкладення, пов'язані з реконструкцією підприємства, його технічним переозброєнням, упровадженням нової техніки, удосконаленням технології виробництва, та інші витрати, що приводять до збільшення вартості основних засобів. До таких кредитів підприємства вдаються, якщо відчувають брак власних коштів, призначених на ці цілі, а саме: прибутку й амортизаційних відрахувань. Використання різноманітних форм кредитування підприємства прискорює рух грошових і матеріальних ресурсів та сприяє підвищенню ефективності фінансово-господарської діяльності.

На розвиток кредитних відносин банків і сільськогосподарських позичальників впливають різні фактори, головними з яких є фінансовий стан позичальника, наявність ліквідної застави, реальність страхового захисту, рівень кредитоспроможного попиту сільськогосподарських підприємств на банківські кредити та ін.

Рис. 1. Об'єкти кредитування сільськогосподарських підприємств

Список використаних джерел

1. Дем'яненко М. Я. Оцінка кредитоспроможності агроформувань (теорія та практика) : [моногр.] / М. Я. Дем'яненко, Є. О. Гудзь, П. А. Стецюк. - К. : ННЦ ІАЕ, 2008. - 302 с.
2. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7 грудня 2000 р. № 2121-III (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: www.rada.gov.ua
3. Непочатенко О.О. Організаційно-економічні механізми кредитування аграрних підприємств: [монографія] /О.О. Непочатенко. – Умань, 2007. – 456 с.

Литвин О.Ю., к.е.н.

Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава

ПОЗИТИВНІ НАСЛІДКИ ВІД ФУНКЦІОНУВАННЯ ЖИТЛОВО- БУДІВЕЛЬНИХ КООПЕРАТИВІВ

Найбільш ефективним механізмом забезпечення громадян України новим житлом вважаємо впровадження житлово-будівельних кооперативів.

Теоретичним і практичним аспектам розвитку і аналізу потенціалу житлової кооперації, в тому числі житлово-будівельних кооперативів, присвятили свої дослідження такі вітчизняні вчені-економісти як В.В. Гончаренко [1], А.О. Пантелеймоненко [2], А. В. Правдиченко [3], І. А. Фареній [4] та інші. Але далеко не всі аспекти цього питання досліджені достатньо.

Прогнозовані позитивні економічні наслідки від запровадження ЖБК:

Органи місцевого самоврядування:

1. Зростає роль органів місцевого самоврядування у вирішенні проблем громади.
2. Районні виконавчі комітети отримують реальні повноваження і важелі впливу на житлово-будівельні кооперативи.
3. За рахунок надання додаткових послуг для ЖБК покращуються матеріальні можливості райвиконкомів.
4. Завдяки співпраці із зазначеними кооперативами вирішуються питання благоустрою територій (дитячі і спортивні майданчики, газони, клумби, лави біля під'їздів, дошки оголошень тощо).
5. Зменшення потреб у фінансуванні з боку центральних чи регіональних органів влади.
6. Після здачі будинку в експлуатацію житлово-будівельний кооператив може бути трансформований у житловий кооператив чи об'єднання співвласників багатоквартирного будинку, які продовжать співпрацю з райвиконкомом.
7. Виконавчі комітети у ході укладання угод про співпрацю із ЖБК можуть вирішувати важливі соціальні питання (розміщення об'єктів соціальної інфраструктури на перших поверхах будинків житлово-будівельних

кооперативів (наприклад, відділів управління праці та соціального захисту населення, територіального центру соціального обслуговування (надання послуг), центрів соціальної реабілітації дітей-інвалідів тощо).

Комунальні, спеціальні служби:

За рахунок розміщення автомобілів у підземному паркінгу під будинком ЖБК зменшується їх нагромадження у дворі, автозатори, полегшується доступ для спецавтомобілів (карет «швидкої допомоги», пожежних, міліцейських машин і. т. ін.)

Будівельні компанії:

1. Збільшення кількості клієнтів.

2. Високий рівень організованості та платіжної дисципліни членів житлово-будівельних кооперативів.

3. Звільнення від проблем, пов'язаних із отриманням і оформленням земельних ділянок для будівництва багатопверхового житлового будинку. (Наприклад, за інформацією каналу «1+1» (грудень 2013 р.) тривалість оформлення документів на будівництво багатопверхівок у м. Київ від 6-8 місяців до 2 років).

4. Збільшення прибутків будівельних компаній.

Банківські установи:

1. Зростання кількості клієнтів.

2. Збільшення можливостей кредитування (в умовах суттєвого зменшення кількості позичальників, для банків це особливо важливо).

3. Наявність якісної і ліквідної застави під кредити (квартири у будинку, що будується ЖБК)

4. Збільшення прибутків банків.

Страхові компанії:

1. Зростання кількості клієнтів.

2. Збільшення прибутків.

3. Реклама компаній.

4. Поширення нового, нерозповсюдженого дотепер виду послуг – страхування будівництва житла.

Засоби масової інформації:

1. Розширення читацької (глядацької) аудиторії.

2. Збільшення прибутків ЗМІ.

3. Реклама компаній.

Громадські організації:

1. Притягнення уваги громадськості до діяльності зазначених структур.

2. Реклама організації.

3. Поява можливостей для отримання грантів та допомоги від спонсорів.

Магазини (склади) будівельних матеріалів:

1. Зростання клієнтської бази.

2. Реклама для відповідної підприємницької структури.

3. Підвищення рівня рентабельності та прибутковості.

Вищі навчальні заклади:

1. Надання додаткових платних послуг з підготовки менеджерів ЖБК.

2. Поширення інформації про діяльність навчального закладу і, відповідно, приток нових студентів.

Проектні організації:

1. Розширення клієнтської бази.

2. Реклама підприємницької структури.

3. Підвищення рівня прибутковості.

4. Можливість запровадження в Україні нових, європейських зразків у проектуванні квартир.

Ефективне впровадження житлово-будівельних кооперативів дозволить створити один із можливих механізмів вирішення гострої житлової проблеми в Україні.

Список використаних джерел

1. Гончаренко В. В. Основи діяльності кооперативних організацій. Вітчизняний та зарубіжний досвід : навч. посібник / В. В. Гончаренко, А. О. Пантелеймоненко. – Полтава : ПУЕТ, 2012. – 59 с.

2. Пантелеймоненко А. Генезис і тенденції розвитку житлової кооперації в Україні / Андрій Пантелеймоненко // Вісті: діловий випуск центральної спілки споживчих товариств України. – 2011. – № 43. – С. 1–10.

3. Правдіченко А. Генезис законодавства про залучення коштів фізичних осіб у житлове будівництво / А. Правдіченко // Правничий часопис Донецького університету. – 2008. – № 2. – С. 87–92.

4. Фареній І. А. Зародження житлової кооперації в Наддніпрянській Україні / І. А. Фареній // Україна Соборна: Збірник наукових статей. – Вип. 4. – Т. 1. – К. Інститут історії України НАН України, 2006. – С. 231 – 233.

Нікітенко К.С., к.е.н., ст. викладач
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Ринок фінансових послуг є ринком, на якому відбувається обмін фінансовими ресурсами, надання кредиту й мобілізація капіталу. Об'єктивною підставою функціонування фінансового ринку є неспівпадіння потреби в фінансових ресурсах із наявністю джерел задоволення цієї потреби. Ринок фінансових послуг – один із механізмів забезпечення конкурентоспроможності економіки країни, оскільки розподіл фінансових ресурсів на ньому відбувається на конкурентній основі, що дає можливість спрямувати інвестиційні потоки у найбільш привабливі сегменти економіки й тим самим сприяти економічному зростанню.

Становлення й розвиток ринку фінансових послуг є однією з передумов ефективного функціонування всіх сфер і ланок економіки країни. Пройшовши

етапи виникнення та становлення, фінансовий сектор України знаходиться у стадії жорсткої конкурентної боротьби як з боку українських, так й іноземних фінансових установ. Кожен з учасників ринку вступає в складну боротьбу за ресурси, прибутки та можливості. Крім того, спостерігається тенденція до універсалізації фінансових установ, що збільшує конкуренцію й вимагає шукати нові напрями розвитку власного бізнесу. Особливо актуальною стає взаємодія фінансових установ, зокрема банків та страхових компаній, як найактивніших учасників фінансового ринку, здатних реально впливати на нього. Взаємодія банків і страхових компаній може набувати різних форм, з поміж яких банківське страхування, страхування банківських ризиків та надання страховим компаніям банківських послуг – розміщення коштів, розрахункове обслуговування. Аналіз основних досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми.

Сьогодні на ринку фінансових послуг склалася низка тенденцій і напрямів розвитку, що суттєво впливають на якість і специфіку послуг фінустанов. До них, зокрема, можна віднести домінування банківського сектора над усіма іншими на фінансовому ринку. Так, фінансовий ринок України розвивається за європейською моделлю. Глобалізація світових економічних процесів та її вплив на фінансовий сектор також суттєво позначаються на тенденціях, що панують у фінансовому секторі економіки. Похідними від цього є процеси злиття й поглинання українських фінансових установ іноземними корпораціями, групами компаній, холдингами. У зв'язку з процесами глобалізації на міждержавному рівні приймаються угоди про універсалізацію вимог до діяльності фінансових інституцій, посилюється вплив транснаціональних фінансових корпорацій, збільшуються обсяги транскордонного переміщення капіталів. Важливою закономірністю розвитку сучасного фінансового ринку стала тенденція до універсальності та комплексності фінансових послуг клієнтам. Зі зростанням фінансової освіченості населення зростає зацікавленість у послугах небанківських фінансових установ. Проблема українського ринку фінансових послуг полягає у відсутності в нього фінансових ресурсів для забезпечення інвестиційного попиту з боку реального сектора економіки. Відповідно, вирішення цієї проблеми передбачає створення умов, які б давали змогу додатково залучити внутрішні фінансові ресурси, зокрема, заощадження населення та «тіньовий капітал» до інвестиційної діяльності, а також створити привабливі умови для іноземних інвесторів. Отже, залишається проблема мобілізації ресурсів. Хто може здійснювати мобілізацію фінансових ресурсів і що цьому перешкоджає? По-перше, це банки. Однак банків в Україні занадто багато, тому фінансові ресурси є досить розпо- рошеними. Крім того значна частина коштів нині перебуває в безготівковій формі, обслуговуючи «тіньовий» капітал, а також у формі заощаджень населення поза банками. По-друге, акумулюванням та інвестуванням фінансового капіталу займаються різноманітні учасники фондового ринку: інвестиційні компанії та фонди, трастові компанії (довірчі товариства).

Вагомими учасниками фондового ринку можуть бути пенсійні фонди. У розвинутих країнах ці заклади останнім часом відіграють усе вагомішу роль в інвестиційній діяльності, акумулюючи значні кошти та інвестуючи їх, в основному, в акції приватних компаній. Банки також є потенційними гравцями на ринку цінних паперів, оскільки останні є привабливим джерелом забезпечення ліквідності.

Недостатня ліквідність українського фондового ринку пояснюється малими обсягами фінансових потоків, які обертаються на ньому. Ліквідність фондового ринку визначається тим, наскільки він може забезпечити достатній попит на певні цінні папери. На сьогодні ліквідність фондового ринку досить низька.

Банківська система України є найбільш конкурентоспроможною ланкою фінансового сектора економіки України і, відповідно, у ході проведення низки заходів щодо підвищення якості її функціонування зможе ефективно діяти в умовах подальшої лібералізації зовнішньоекономічних відносин. До конкретних шляхів розвитку банківського сектора України можна віднести:

- створення сучасного банківського законодавства з орієнтацією на законодавство Європейського Союзу та сучасну міжнародну практику;
- перехід банківської системи на систему обліку, що базується на Міжнародних стандартах фінансової звітності;
- створення національної платіжної системи на основі передових комп'ютерних технологій;
- створення й постійне вдосконалення системи банківського нагляду.

Світова фінансова криза змусила переглянути усталені принципи регулювання державою фінансового ринку. Саміт «Групи 20» не лише піддав гострій критиці недооцінку економічної ролі держави, а й вказав на необхідність зростання її ролі в регулюванні ринкової економіки, що було чітко зазначено у прийнятій самітом декларації:

У теорії та практиці державного регулювання загальноприйнято, що центральний банк виконує функції нагляду, контролю й регулювання в банківській та монетарній системах, що закріплено у законодавчих актах.

Однак у деяких країнах світу, в тому числі й в Україні, переконалися, що центральний банк не завжди виконує ці функції ефективно. З цих причин у багатьох європейських країнах його позбавили таких функцій, включаючи таргетування інфляції, передавши цю справу єдиному органу нагляду й контролю за всіма фінансовими інституціями. Це досить глибокі зміни, що руйнують усталені порядки у грошово-фінансовій системі.

У цілому державна політика у сфері підвищення ефективності функціонування фінансового ринку України повинна включати єдиний збалансований комплекс заходів, спрямованих на забезпечення стабільності та стійкості фінансової системи, ефективний контроль руху фінансових потоків, раціональне використання фінансових ресурсів. Крім того, з огляду на об'єктивні тенденції сучасного фінансового ринку, необхідне формування адекватної середньо та довгострокової фінансової політики на макрорівні.

Державна фінансова політика повинна бути спрямована на вдосконалення ринкового ціноутворення і найбільш важливі для української економіки базові товари, забезпечення ефективності ринкової інфраструктури. У тому числі слід серйозну увагу приділити сегменту похідних фінансових інструментів фінансового ринку, підвищенню ефективності облікової системи, протидії спекулятивній практиці біржової торгівлі.

Ефективне регулювання ринку деривативів потребує формування відповідних сучасних нормативно-правових засад, принципів, стандартів і технологій регулювання учасників. Слід формувати державну фінансову політику з конкретною метою підвищення емісійної активності корпоративного сектора економіки, насамперед ринку акцій, що створить передумови капіталізації вітчизняного виробничого сектора.

Список використаних джерел

1. Закон України від 19.06.2003 «Про основи національної безпеки України» №964-IV // zakon1.rada.gov.ua
2. Беленький П., Другов О. Розвиток системи фінансових посередників України в умовах посилення глобалізаційних процесів // Вісник НБУ. – 2009. – № 12. – С. 30–33.
3. Лазепка В. Інвестиційні банки / В. Лазепка // Банківська справа. – 2010. – № 6 – С. 47–49.
4. Лукашевич В. М. Глобалістика / В. М. Лукашевич. – Львів : Новий світ-2000, 2004. – 227 с.
5. Лютий І., Дрозд Н. Вплив держави на ринок фінансового капіталу України // Фінанси України. – 2010. – №8. – С. 63–72.
6. Управління міжнародною конкурентоспроможністю в умовах глобалізації економічного розвитку / Д. Г. Лук'яненко, А. М. Поручник [та ін.]. – К. : КНЕУ, 2011. – Т. 1. – 816 с.
7. Фурман В. Перспективи створення альянсів страхових компаній і банків в Україні // Вісник НБУ. – 2012. – № 4. – С. 20–22.
8. Чухно А. Сучасна фінансово-економічна криза: природа, шляхи і методи її подолання // Економіка України. – 2011. – №2. – С. 4–13.

Панідіна В.А., Сендецька Ю.В.
Науковий керівник – Морозов Р.В., д.е.н., професор
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ФІНАНСОВИХ РИНКІВ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ФІНАНСІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

У структурі економічної глобалізації особливе місце посідає процес глобалізації фінансового сектору, що призвів до формування міжнародних та світового (глобального) фінансових ринків. Вибухоподібне зростання в останні роки світового фінансового ринку, фінансових транзакцій, що здійснюються

між різними суб'єктами світогосподарських зв'язків, є однією з найяскравіших форм прояву процесу глобалізації. Саме тому дослідження основних тенденцій розвитку фінансових ринків в умовах глобалізації є сьогодні надзвичайно актуальним.

Глобалізація фінансових ринків - це об'єктивний і природний процес розвитку ринкової світової економіки. У результаті значного зростання виробництва з середини ХХ століття і появи транснаціональних компаній (ТНК) світ перейшов до нової фази, фази глобалізації [1].

Фінансові ринки перестали носити національний характер, завдяки дешевій робочій силі Азія перетворилася на виробничий майданчик для всього світу. Інвестиційні кошти стали перекочувувати на Схід, а звідти у вигляді матеріальних цінностей назад на Захід. Поява нових фінансових потоків і глобалізація фінансових ринків призвели до лобювання інтересів ТНК у всьому світі, звідси збільшення лібералізації і зміна правових норм і цінностей [2].

Сучасна економіка України має розглядатися як невід'ємна частка світової економічної системи. Водночас слід враховувати, що ситуація у світовій економіці стрімко змінюється, поглиблюються процеси регіоналізації і глобалізації, відбувається транснаціоналізація продуктивних сил і капіталів, утверджується інноваційна модель економічного розвитку. Однією з найскладніших проблем зовнішньоекономічної стратегії України є підтримання правильного співвідношення різних векторів міжнародного співробітництва. За цих умов Україна має усвідомлювати найголовніші чинники глобалізації та ступінь їх впливу на економіку країни, повністю використовувати конкурентні переваги та зміцнювати позиції в міжнародному поділі праці [3].

Ринкові перетворення в Україні в цілому та у галузях народного господарства викликали нагальну потребу пошуку нових підходів щодо управління фінансами на макрорівні з врахуванням галузевих особливостей.

У цьому контексті особливо актуальною є підготовка фахівців, здатних формувати та створювати нові специфічні механізми на галузевому та регіональному рівнях [4].

Враховуючи нинішні умови господарювання, фінансова робота набуває нового змісту, що було зумовлено зміною відносин власності, становленням різних організаційно-правових форм, приватизацією державних і муніципальних підприємств, а також активізацією зовнішньоекономічної діяльності. Усе це сприяло суттєвому підвищенню вимог до професійної компетенції фінансистів. Так, наприклад, залучення іноземних інвестицій у вітчизняні компанії можливе тільки за умови підвищення прозорості їхньої діяльності. Задоволення цього та інших вимог фінансового середовища можливе за умови реалізації на підприємстві сучасного фінансового менеджменту, який орієнтований у першу чергу на управління вартістю компанії. Роль фінансового менеджменту також зростає з огляду на високий рівень свободи підприємницького сектору економіки та загострення конкуренції як на ринках товарів і послуг, так і на ринках факторів виробництва і капіталу.

Таким чином, у сучасних умовах господарювання та суттєвого розширення прав економічних суб'єктів у сфері фінансово-економічної діяльності одним із основних завдань вищих навчальних закладів, які здійснюють підготовку з економічних спеціальностей, є професійна підготовка фахівців з фінансів, які добре розуміють особливості теперішнього і майбутнього економічного розвитку України, бачать шляхи розвитку фінансової системи та забезпечення фінансової стабільності та спроможні працювати в умовах інтеграції України в світове господарство.

З огляду на зростання вимог працедавців до компетентності і професіоналізму фінансистів вищі навчальні заклади повинні забезпечити опанування випускниками системи знань і вмінь розв'язувати певні типові завдання діяльності, а також перетворення необхідних економічних знань в економічне мислення, розвитку важливих якостей особистості, які підвищують адаптацію молоді в професійній сфері суспільства, розвиток в процесі навчання творчих і інноваційних здібностей [5].

Список використаних джерел

1. Інвест Центр. Глобалізація фінансових ринків // Режим доступу: <http://investcenter.net/index.php/ru/--forex/1867-2013-02-26-20-47-43>.
2. Бакаєв О.Л. Стратегії економічного розвитку в умовах глобалізації: Монографія / За ред. д-ра екон. наук, проф. Д.Г. Лук'яненка - К.: КНЕУ, 2001. - 538 с.
3. Туровцева І.Г. Стратегія виходу України на світовий фінансовий ринок в умовах глобалізації // Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/natural/vdu/Ekon/2007_1/tom%202/636.pdf.
4. Финансист – Википедия [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D0%B8%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82#cite_note-0. – 01.02.2011. – Загол. з екрану. – Мова рос.
5. Кремень В.М. Сучасні вимоги до професійної підготовки фахівців з фінансів // Режим доступу: http://www.rusnauka.com /6_PNI_2011/Economics/80072.doc.htm.

Петрова О.О., к.е.н., доцент
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м.Херсон

МІНІМІЗАЦІЯ РИЗИКІВ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

Парадигма планової, регульованої економіки апіорі не припускала існування невизначеності і ризику у виробничо-господарській діяльності та в прийнятті економічних рішень. Внаслідок цього проблема економічного ризику в радянській економічній науці не тільки не була досліджена, але навіть практично не позначена як така. У економічній науці країн з розвинутою

ринковою економікою цій проблемі приділяється значна увага. Теорія економічного ризику послідовно розвивалася в роботах Дж. Мілля, А. Маршалла, Дж. М. Кейнса, Й. Шумпетера, Ф. Найта, Дж. фон Неймана, Г. Марковіца, Д. Тобіна, М. Фрідмена, У. Шарпа, К. Ерроу та інших вчених. Однак більшість неокласичних і сучасних наукових публікацій пов'язана з оцінкою ризику на фондових ринках.

Зокрема, стосовно аграрного виробництва теоретичні і практичні дослідження проблем економічного ризику в цій найважливішій сфері народного господарства, відмінній низкою специфічних особливостей, які підвищують ризик, знаходяться на початковій стадії.

Для розуміння причин виникнення ризиків необхідно розглянути особливості агропромислового виробництва. Оскільки, незважаючи на те, що сільське господарство підпорядковане основним економічним законам, які є характерними для будь-якої економічної діяльності, воно відрізняється від інших галузей складом засобів виробництва, соціальною структурою виробництва та призначенням продукції, що виробляється.

Ризики в сільськогосподарському виробництві – це невизначеність, що виникає в процесі виготовлення продукції рослинництва і тваринництва, та у зв'язку з використанням пов'язаних з цим виробництвом матеріально-технічних, інформаційних та фінансових засобів, яка з настанням певних подій зумовлює негативний вплив на результати господарювання (рис.1).

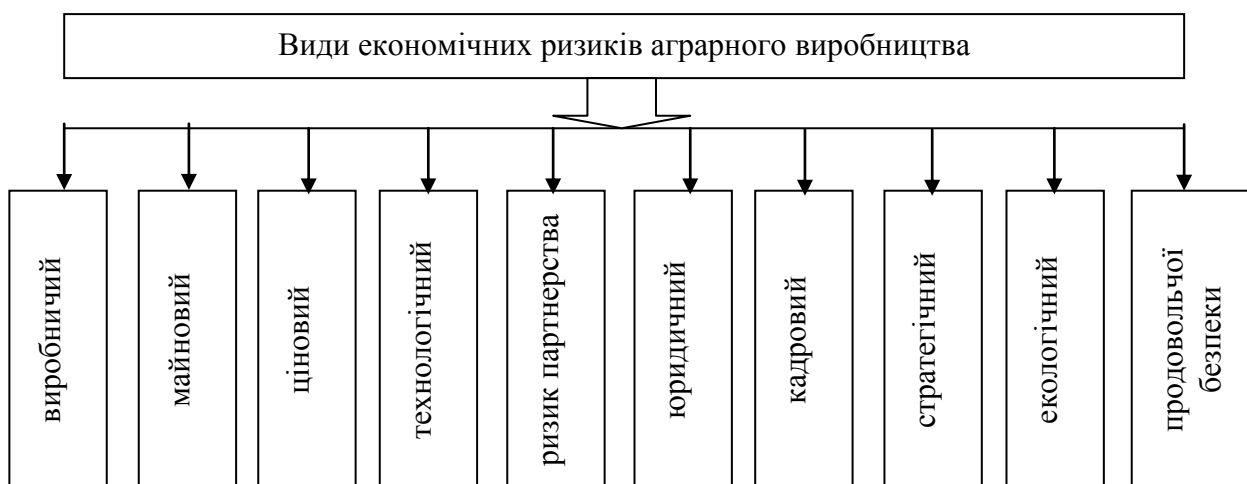

Рис.1. Види ризиків аграрного виробництва

Найбільш характерними для аграріїв є виробничі ризики, оскільки виробництво сільськогосподарської продукції залежить від природно - кліматичних умов. Негативний вплив на процес виробництва та результати діяльності аграріїв має погіршення екології, епізоотія для тваринництва. Виробничий цикл аграрного виробництва внаслідок його сезонності не може бути пришвидшений за рахунок інтенсифікації. Тимчасовий сезонний розрив між затратами виробництва та виходом продукції, зміна кон'юнктури пропозиції та попиту на сільськогосподарську продукцію призводить до нерівномірного надходження виручки від реалізації продукції впродовж року,

та зниження платоспроможності аграріїв. Фактична собівартість виробленої сільськогосподарської продукції визначається лише наприкінці року, що унеможливорює прогнозування фінансових результатів суб'єктів господарювання. Серед основних ризиків, які спричиняють втрату врожаю сільськогосподарських культур, є погодні умови (58%), хвороби (17%), бур'яни (15%) та шкідники (10%).

Вищенаведені приклади свідчать, що сільськогосподарське виробництво є високоризиковою галуззю економіки і з точки зору інвестування, що становить значну небезпеку для її подальшого стабільного розвитку. За останні роки спостерігається стагнація іноземних інвестицій у сільське господарство.

Стає зрозумілим, що система мінімізації агроризиків, як комплекс ефективних механізмів та інструментів держави та приватного сектору, є необхідною складовою частиною ринкової інфраструктури та одним з базових елементів сталого розвитку галузі.

При дослідженні питання ризиковості аграрного виробництва необхідно пам'ятати, що не кожен ризик є негативним. Ризик походить від непевності щодо майбутнього. Наслідки таких подій як погода, ринки, та урядова політика можуть бути як негативними, так і позитивними. В результаті, ризик включає можливість загрози (ризик скорочення виробництва), а також можливість нагоди (ризик збільшення виробництва) [2]. На нашу думку, управління ризиком, яке тільки розглядає можливість втрат буде неповним і потенційно руйнівним. Ефективне управління ризиком визнає потенційні негативні наслідки ризику і потенційних вигод від ризику.

Отож, якщо керівник господарства хоче досягнути певних цілей та прогресу в розвитку господарства, він повинен іти на ризик. Виключення всіх ризиків у господарюванні буде можливим тільки при зникненні усіх прибутків. Виходячи з вищесказаного стає зрозумілим, що уникнути ризику в господарській діяльності не можливо, а отже на перший план виходять питання управління ризиками в сільськогосподарському виробництві. Розуміння процесу управління ризиком дозволить менеджерам господарства постійно оцінювати рівновагу між зменшенням ризику і досягненням цілей.

Під управлінням ризиком розуміємо процес ідентифікації ризику, оцінки ризику, обрання стратегії ефективного впливу на ризик (негативного і позитивного) та впровадження обраної стратегії.

Можливе реагування на події ризику, які мають потенційно негативний вплив на господарство є таким:

- Уникнення ризику: при неприйнятному ризику є можливість вживати заходів для уникнення ризику.
- Передача ризику: деякі неприйнятні ризики можна перенести цілком чи частково на інших.
- Зменшення ризику: в ситуаціях, коли неможливо уникнути чи запобігти ризикові, є можливість спробувати зменшити його вплив.
- Прийняття ризику: певні ризики можна прийняти за рахунок бізнесу.
- Використання: ризики можна реалізовувати шляхом прийняття відповідних заходів для використання ризику з користю для господарства.

– Поділ: ризики можна реалізувати шляхом пошуку партнера для допомоги в управлінні і таким чином збільшення потенціалу використання позитивних переваг.

До наявних механізмів та інструментів мінімізації ризиків відносимо: диверсифікацію виробничої діяльності; складські свідоцтва на зерно; фінансово-кредитне забезпечення; ринкову інфраструктуру; лізинг; страхування; державні програми підтримки сільськогосподарського виробництва.

Зазначимо, що кожен із вищезгаданих інструментів має певні переваги та недоліки, які проявляються залежно від сфери їх імплементації. Саме тому слід чітко розуміти, які саме інструменти є найперспективнішими для мінімізації негативного впливу того чи іншого ризику.

У процесі стратегічного планування, дослідження й управління ризиками в агровиробництві доцільно застосовувати метод SWOT-аналізу, головною перевагою якого є можливість одночасного дослідження зовнішнього та внутрішнього середовища об'єкта. Одна з визначальних проблем в АПК — відсутність повної та всебічної економічної інформації за кожним з цих інструментів. Через це використання простих методів управлінського аналізу видається неможливим, особливо з практичної точки зору. Застосування техніки SWOT-аналізу під час дослідження інструментів управління ризиками в АПК відкриває нові можливості ефективного використання потенціалу таких інструментів у разі досягнення агропідприємствами сталого розвитку й уникнення можливої дії їх слабких місць; а також можливості позитивного впливу на зовнішнє середовище та нейтралізації ймовірних ризиків.

Список використаних джерел

1. Колібаба Р.О. Класифікація ризиків сільськогосподарського виробництва. Інструменти мінімізації ризиків// Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=57203

2. Некрасова А. В. Управління фінансовими ризиками в Україні в сучасних умовах / А. В. Некрасова, В. М. Пастухов // Економічний простір. – 2011. – Вип. 16 (125). – С. 112-121.

Петрушенко Є.І., магістр
Науковий керівник – Танклевська Н.С., д.е.н., професор
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Стимулювання інвестиційної діяльності, вироблення чіткої стратегії інвестування, визначення її пріоритетних напрямків, мобілізація всіх джерел інвестицій є найважливішою умовою стійкого та якісного розвитку сільськогосподарських підприємств. Інвестиційна активність виражається у дієвій, цілеспрямованій і результативній діяльності щодо залучення інвестицій з усіх

внутрішніх і зовнішніх джерел, а також ефективного використання залучених інвестиційних ресурсів.

Найважливішими складовими інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств є зовнішні чинники: рівень розвитку економіки, природні ресурси і стан екології; енергетичні ресурси; якість робочої сили; рівень розвитку і доступність інфраструктури; географічне положення й територіальне наближення до кордонів держави; адміністративні, технічні, інформаційні та інші перешкоди входження на національний ринок. Оцінка інвестиційної привабливості аграрних підприємств ґрунтується на аналізі чинників, що визначають інвестиційний клімат і сприяють економічному зростанню.

Важливими чинниками привабливості в кожній державі для інвесторів є політична й економічна стабільність, а також, згідно з аналізом світового досвіду, - рівень розвитку ринкового середовища і ринкової інфраструктури, стає правове поле, ступінь стимулювання інвесторів створенням певного податкового клімату та валютного режиму, міра економічної свободи, позиція країни на світових ринках, рівень її міжнародної конкурентоспроможності, розвинута банківська мережа, наявність суб'єктів, котрі повністю відповідальні за ефективність процесу інвестування, приватизація, розумні темпи інфляції, а також розвиненість наукового маркетингового забезпечення інвестиційних процесів.

Для більш чіткого відображення, чинників, які формують інвестиційний клімат в сільськогосподарських підприємствах можна відобразити за допомогою рис. 1.

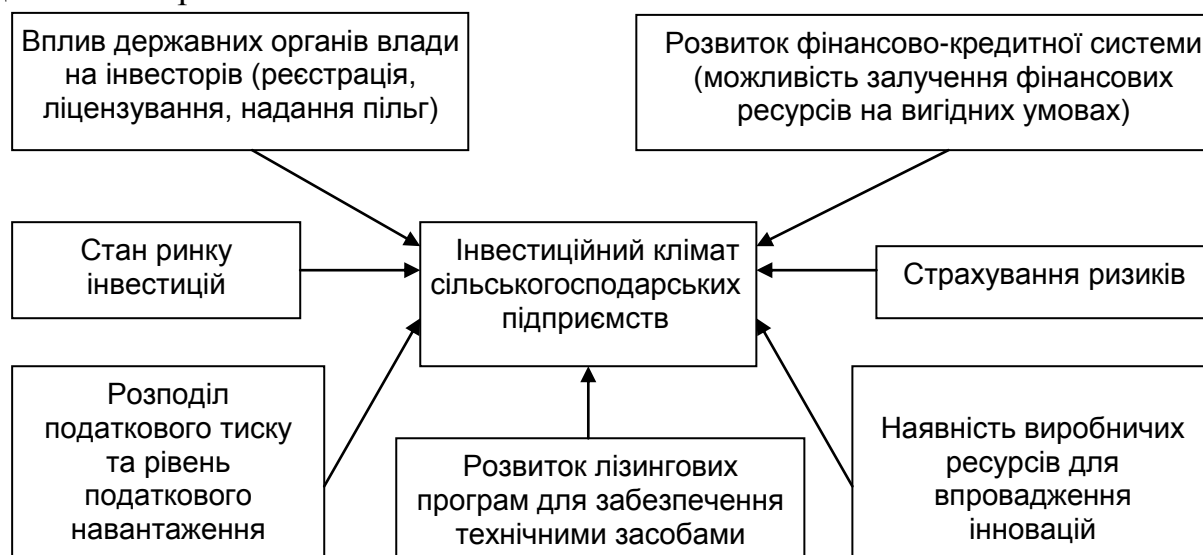

Рис. 1. Чинники формування інвестиційного клімату у сільськогосподарських підприємствах

Інвестиційним кліматом прийнято називати сукупність властивих тій чи іншій країні політичних, соціально-економічних, фінансових, соціокультурних, організаційно-правових і географічних чинників, які приваблюють, або, навпаки, відштовхують інвесторів [1, С. 87]. Це сукупність чинників, які

визначають можливість здійснення, ефективність і міру ризику інвестиційної підприємницької діяльності. Ступінь сприятливості інвестиційного клімату для іноземних інвесторів А. Пересада визначає за сукупністю інвестиційних ризиків для цих інвесторів [3, С. 41-51].

Ступінь сприятливості інвестиційного клімату для іноземних інвесторів А. Пересада визначає за сукупністю інвестиційних ризиків для цих інвесторів [2, С. 271]. Інвестиційний клімат, стосується, зазвичай, країни в цілому, тому що неабияк пов'язаний із її правовим полем і спеціальним законодавством, хоча й має вплив на інвестиційну привабливість кожного регіону галузі, підприємства зокрема.

На рівні аграрних підприємств інвестиційну привабливість окреслюють так: економічний стан підприємства, рівень його ліквідності, співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості, платоспроможність, рівень кваліфікації працівників і персоналу, маркетингове середовище, рівень готовності до ефективного прийняття інвестицій.

Для того, щоб сільськогосподарське підприємство змогло отримати інвестиції, йому необхідно довести свою спроможність, засновану на аналізі низки чинників: майнового стану підприємства, матеріального забезпечення інвестицій та кредитів, здатності прибутково функціонувати, правоздатності й дієздатності клієнта. Оцінка інвестиційної привабливості аграрних підприємств передбачає здійснення всебічного фінансового аналізу його діяльності.

Список використаних джерел

1. Панорама інвестиційної привабливості АПК України / [М.І. Кисіль, Т.В. Мацибора, С.П. Іващук та ін.]; пер. з англ. Мелколм Андервуд. – К.: ННЦ ІАЕ, 2011. – 122 с.
2. Пересада А. А. Управління інвестиційним процесом [монографія]/ А. А. Пересада – К. : Лібра, 2002. – 472 с.
3. Катан Л.І. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства /Л.І.Катан, К.С. Хорішко // Інвестиції: практика та досвід. – 2010.- № 12 - С. 41-51.

Пристемський О.С., к.е.н., доцент
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

РОЛЬ ДЕРЖАВИ У РЕГУЛЮВАННІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ АПК

Із часу переходу України від командно-адміністративної до ринкової економіки значних змін зазнали умови функціонування підприємств, поставивши на перше місце ефективність діяльності організації та зменшивши контроль держави у даному процесі. Тому першочерговим завданням є вирішення питання забезпечення фінансової безпеки підприємств АПК, значна роль у якому належить державному регулюванню.

Рівень фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств залежить від його реакції на зміну внутрішнього та зовнішнього оточення організації, але державне регулювання здатне амортизувати їх дію. Особливо актуальним постає питання під час кризових коливань економіки та несприятливих погодно-кліматичних умов. Стан фінансової системи сільського господарства ще не має ознак, притаманних ринковій економіці тому значною мірою залежить від гармонійного взаємозв'язку та розвитку всіх її складових. За таких умов питання забезпечення фінансової безпеки підприємств АПК має загальнонаціональний характер і потребує регулювання з боку держави.

В цілому державне регулювання в забезпеченні фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств може мати пряму та не пряму форму і здійснюється за допомогою правових, економічних та соціальних заходів. Непряма виражається у створенні системи мотивацій чи стимулювань та реалізується через податкову систему, держзамовлення, цінову і фінансово-кредитну політику. Пряме регулювання передбачає безпосередній вплив на фінансову безпеку сільськогосподарських підприємств шляхом розроблення законодавчо-нормативних документів. Досвід державного регулювання фінансової безпеки сільського господарства у розвинених країнах свідчить про наявність механізмів заохочення аграріїв до її підтримки на належному рівні, важелів державного впливу на цей процес та гарантованої підтримки розвитку галузі з боку держави. Комплекс заходів державної фінансової підтримки, як правило, підкріплений відповідними нормативними документами та використовується залежно від стану сільськогосподарського виробництва.

Система оподаткування є одним з найважливіших елементів державного регулювання розвитку аграрного сектору економіки України, яка впливає на обсяги, спеціалізацію та розміщення аграрного виробництва, на вибір організаційно-правової форми підприємництва, рівень ефективності використання наявних ресурсів та, як наслідок, на рівень забезпеченості фінансової безпеки організації. Питання забезпечення фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств значно загострилось з отриманням повноправного членства у Світовій організації торгівлі України. Загалом можна виокремити основні методи державного регулювання забезпечення фінансової безпеки сільськогосподарських АПК, а саме: - адміністративно-правові; - комунікативні; - економічні.

Вибір методу державного регулювання та підтримки процесів забезпечення фінансової безпеки у сільському господарстві має визначатися стратегічними пріоритетами та завданнями соціально-економічного розвитку агропромислового комплексу в цілому, а також змістом і характером необхідних для досягнення зазначених стратегічних цілей, засобів. Тому зростання ролі державного регулювання фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств відбулося за рахунок збільшення прямої бюджетної підтримки, а також запровадження спеціальних режимів та механізмів оподаткування.

Значних успіхів у питанні забезпечення фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств Україна досягла завдяки впровадженню спеціальних режимів оподаткування, а саме завдяки особливого режиму сплати ПДВ, що мало такі позитивні наслідки як: збільшення фінансового

забезпечення підприємства; цільових характер грошових коштів; стимулюючий вплив на розвиток стратегічно важливих галузей аграрного сектору економіки. Хоча слід зауважити і певні негативні наслідки, серед яких відсутність мотиваційного підходу для пошуку резервів підвищення ефективності виробництва; додаткова завантаженість бюджету, тоді як фінансові ресурси держави використовуються без належної програми та визначеного кола учасників. Тому необхідно переглянути існуючі нормативи з метою пошуку ефективного механізму забезпечення фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств корисний як для виробника, так і для країни в цілому.

Роль державного регулювання у забезпеченні фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств є вагомим і характеризується наданням прямої та непрямої підтримки, ефективність якої залишається на досить низькому рівні і потребує масштабних удосконалень в частині перегляду фіскальної політики, впровадження ефективних регіональних програм, сприяння інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств, а також удосконалення земельних відносин та створення ефективного державного кредитного механізму.

Список використаних джерел

1. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізм забезпечення): [Монографія]. / О.І. Барановський. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2004. – 759 с.
2. Борщ А.Г. Бюджетна підтримка аграрного сектору в умовах трансформаційних процесів в економіці України / А.Г. Борщ // Економіка АПК. – 2009 . – №2. – С. 111-116.
3. Горячева К.С. Формування механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства / К.С. Горячева // Менеджер. – 2004 . – №2 (28). – С. 96-103.
4. Гривківська О.В. Забезпечення фінансової безпеки сільського господарства: [Монографія]. / О.В. Гривківська – Тернопіль: Астон, 2012. – 340 с.

Романенко М.Ю.
Науковий керівник – Пристемський О.С., к.е.н., доцент
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м.Херсон

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ» ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ФОРМУВАННЯ

Фінансові результати суб'єктів господарювання відображають ефективність господарювання підприємства за всіма напрямками його діяльності: виробничою, збутовою, постачальницькою, фінансовою і інвестиційною, вони становлять основу економічного розвитку підприємства і зміцнення його фінансових відносин з партнерами. Зростання фінансового

результату створює фінансову основу для самофінансування діяльності підприємства, здійснюючи розширене відтворення. Вивчення нормативно-правової бази України, дає змогу зазначити, що в законодавстві не розглядається сутність саме поняття «фінансові результати». Зокрема, в П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати» обґрунтовано лише сутність дефініцій «прибуток» та «збиток». Саме це і спричиняє розмитість у визначенні сутності, ролі та значення фінансових результатів. Згідно П(С)БО 3, прибуток – це сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати. А збитки – перевищення суми витрат над сумою доходів, для отримання яких здійсненні ці витрати. Дослідження наукової літератури з питань визначення сутності поняття «фінансовий результат», дозволило згрупувати існуючі підходи за трьома напрямками: фінансові результати трактуються як підсумки, як прибуток та як приріст капіталу

Зокрема, Мочерний С.В. та Пипко В.А. зазначають, що економічний підсумок виробничої діяльності суб'єктів господарювання, що виражається у вартісній (грошовій) формі і є фінансовими результатами. На думку Вороніної О.О., поняття «фінансовий результат» можна розглядати також із сторони податкових розрахунків та управлінського обліку. В своїх працях Бутинець Ф.Ф. визначає фінансові результати, як прибуток від реалізації готової продукції, в той час, як Луговий В.А. до фінансових результатів включає ще й доходи від інших реалізацій та позареалізаційні доходи. Такі вчені, як Соколов Я.В., Кондраков Н.П. та Загородній А.Г. «фінансовий результат суб'єкта господарювання» визначають, як приріст або зменшення капіталу організації в процесі фінансово-господарської діяльності за звітний період, який виражається у формі загального прибутку або збитку. Отже, узагальнюючи всі розглянуті визначення, слід зазначити, що фінансовий результат – це результат діяльності суб'єктів господарювання, що визначається як різниця між сумами доходів та відповідних їм витрат, виражена у абсолютних показниках прибутку (збитку). Оскільки фінансові результати представляють собою інтегрований показник, який формується під впливом ряду різноманітних факторів, нами було виділено їх основні дві групи: Макроекономічні (- природні умови; - державне регулювання цін, тарифів, відсотків, податкових ставок; - ринкова кон'юнктура) та Мікроекономічні (- обсяги виробництва; - собівартість продукції; - рівень ефективності використання виробничих ресурсів підприємства; - якість продукції; - рівень організації праці; - ефективність використання фінансових ресурсів).

При здійсненні фінансово-господарської діяльності перелічені фактори перебувають у тісному взаємозв'язку та взаємозалежності. «Прямий» вплив на величину собівартості продукції, а, отже, й фінансового результату, пов'язаний з тим, наскільки раціонально економічно витрачаються матеріальні ресурси – адже частина матеріальних витрат у складі собівартості становить від 60-90 %. Такий фактор впливу, як собівартість залежить від двох основних факторів: структури складових витрат та цін на ресурси. Ціни на продукцію, послуги, роботи підприємства залежать від таких складових: собівартості виробництва, якості продукції, цін конкурентів і каналу просування на ринок. У свою чергу,

використання матеріальних ресурсів залежить від ритмічності поставок, наявності необхідних оборотних коштів, матеріаловіддачі, економії ресурсів. Рівень використання такого виробничого ресурсу, як праця, залежить від рівня кадрового забезпечення підприємства, продуктивності праці. Використання основних засобів характеризується фондівіддачею, забезпеченістю основними фондами, технічнимозброєнням праці. Загалом, фінансові результати як комплексна система взаємозалежних показників, що формуються поетапно, у вигляді різниці між доходами та витратами, визначаються практично всім різноманіттям факторів, які впливають на всі аспекти діяльності суб'єкта господарювання. З'ясування значущості та пріоритетності певного фактора, можливості його використання, роблять обґрунтованішими управлінські рішення. Впливаючи на ті з них, які найбільше пов'язані з параметрами, якими керують, можна формувати фінансові результати, відповідно до цілей організації. Процес формування фінансових результатів спрямований на те, щоб досягти потрібного їх розміру, реалізувати всі резерви, за рахунок фінансової, операційної та інвестиційної діяльності. Тому, слід розглянути підходи щодо формування фінансових результатів такі, як Міжнародні стандарти фінансової звітності та Національні стандарти України.

Згідно міжнародних стандартів фінансової звітності, за методом «витрати- випуск» фінансовий результат визначається співвідношенням витрат та доходів від реалізації. Витрати обліковуються лише за елементами, що дає змогу визначити в бухгалтерському обліку новостворену вартість і фінансовий результат. Зазначимо, що чистий результат за рік повинен бути тотожним для розрахунку за кожним з варіантів. Представлені варіанти вважають взаємодоповнюваними. У вітчизняній практиці алгоритм визначення фінансових результатів для середніх і великих підприємств передбачено П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати», для малих підприємств фінансові результати діяльності розраховують відповідно до методики, наведеної П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємства». Отже, формування фінансових результатів можна розглядати як частину загальної системи господарювання, що пов'язана із прийняттям рішень щодо забезпечення необхідного їх розміру на рівні суб'єкта господарювання для досягнення тактичних та оперативних цілей.

Список використаних джерел

1. Білик, М.Д. Фінансові результати діяльності малих підприємств: оцінка та прогнозування [Текст] : монографія / М.Д. Білик, Т.О. Білик; Міністерство освіти і науки України, Київський нац. університет технологій та дизайну. – К: КНУТД, 2012. – 280 с.
2. Бланк, І.А. Управління прибутком [Текст] : навч. посібник / І.А. Бланк. – К.: Ніка-Центр, 1998. – 544 с.
3. Бутинець, Ф. Ф. Бухгалтерський облік [Текст] / Ф.Ф. Бутинець, Л. В. Чижевська, С. Л. Береза. – Житомир: ЖІТІ, 2000. – 672 с.
4. Вороніна, О.О. Управління фінансовим результатом промислового підприємства [Текст] : автореферат : спец. 08.00.04 – економіка та управління

підприємствами / О.О. Вороніна; Харківський нац. економічний ун-т. – Харків, 2009. – 25 с.

5. Загородній, А.Г. Облік і аудит: Термін. словник [Текст]/Загородній А.Г., Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки, №4/2013 360 Вознюк Г.Л., Партин Г.О. – Львів: «Центр Європи», 2002. – 671 с.

6. Луговий, В.А. Облік капіталу, позичок і фінансових результатів [Текст]/ В.А. Луговий. – М.: АТ "ІНКОНСАУДІТ", 1995. – 128 с.

Рудь І.Ю., к.е.н., доцент
Миколаївський національний університет
імені В.О.Сухолінського
м. Миколаїв

ІНФЛЯЦІЯ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Актуальність даної теми зумовлена тим, що уже кілька десятиліть вчені намагаються знайти швидкі шляхи подолання інфляційних процесів. Для України, дане питання постає особливо гостро, оскільки за 24 роки Незалежності так і не знайдено ефективного методу подолання інфляції.

Інфляція, як економічне явище існує вже довгий час. Вважається, що її поява пов'язана навіть із виникненням грошей, із функціонуванням яких вона нерозривно пов'язана. Явище інфляції досліджувала велика кількість вчених, всі вони намагались знайти ефективні методи боротьби з нею. Серед зарубіжних науковців, які займаються розробкою засад антиінфляційної політики, варто виділити Г. Глена, Р. Дорнбуша, К. Макконелла та С. Брю, Г. Манківа, Дж. Сакса, П. Самуельсона та В. Нордхауса. Серед вітчизняних та російських науковців: В. Беседіна, А. Гальчинського, В. Гейця, А. Гриценка, А. Іларіонова, С. Корабліна, С. Лушина, Т. Кричевську, О. Кузнецою, О. Мельник, Ю. Семенова, А. Савченка та ін. Незважаючи на величезну кількість досліджень сутності та причин виникнення інфляційних процесів, дане питання залишається відкритим. Оскільки для кожної економіки характерні різні ознаки інфляції, даний процес необхідно вивчати в розрізі окремої країни і в певній економічній ситуації.

Суть інфляції є в тому, що національна валюта знецінюється по відношенню до товарів, послугам та іноземним валютам, які зберігають стабільність своїй покупній спроможності [1].

Основна особливість розвитку інфляційних процесів в Україні – нехтування елементарними економічними канонами при розробці та реалізації державної економічної політики, насамперед – у частині опрацювання рішень про збільшення заробітної плати, пенсій та інших соціальних платежів. Звичайно, підвищення стандартів життя населення має бути наріжним каменем усієї економічної політики. Однак якщо до цього питання підходити без належного врахування реальних можливостей економіки, остання неодмінно

відреагує виникненням макроекономічних диспропорцій, що в підсумку позначиться і на динаміці цін.

Друга особливість полягає в тому, що здійснення ефективної політики зростання доходів населення не супроводжувалося дієвими заходами зі зростання пропозиції споживчих товарів і послуг. Такі заходи мають концентруватися насамперед довкола стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу, який має взяти на себе значну частину задоволення зростаючих споживчих потреб населення.

Третя особливість вбачається в тому, що уряд не має чітко напрацьованих механізмів упередження виникнення шоккових ситуацій на споживчому ринку [2].

В Україні станом на лютий 2015 року інфляція становила 105,3% [3], це показник гіперінфляції. Тому управління інфляцією є найважливішою проблемою грошово-кредитної і загалом економічної політики. Необхідно при цьому врахувати багатоскладовий, багатофакторний характер інфляції. В її основі лежать не тільки монетарні, але і інші чинники.

Світова практика знає цілий арсенал боротьби з інфляцією. Справа полягає лише в тому, щоб уміло його використати. Одним із найважливіших завдань антиінфляційної стратегії є гасіння інфляційних очікувань, насамперед адаптивних цінових. Однак проблему очікувань бажано розв'язувати якнайшвидше – ще до того, як інфляція поставлена під контроль. Світовий досвід говорить про можливість це зробити. Однією з умов є існування уряду, який непохитно дотримується курсу на поступове викорінення не керуючої інфляції і користується довір'ям більшості населення. Якщо уряд добросовісно виконує свої обіцянки, то і виробники, і споживачі поступово переконуються в тому, що керівництво країни не тільки з усією рішучістю стало на шлях боротьби з інфляцією, але й здатне контролювати становище, добиватися реалізації оголошених цілей. Другим невід'ємним компонентом антиінфляційної стратегії є тривала грошова політика. Її відмінна особливість – введення жорстких лімітів на щорічні прирости грошової маси. Цей показник визначається довгостроковим темпом зростання реального виробництва і таким рівнем інфляції, який уряд вважає прийнятним і зобов'язується контролювати.

Ефективна антиінфляційна стратегія має бути побудована так, щоб звести до мінімуму вплив на національну економіку зовнішніх інфляційних імпульсів, особливо тих, що пов'язані з переміщеннями через кордони спекулятивних капіталів. Оскільки рух капіталів отримує концентроване вираження в сальдо платіжного балансу, необхідно зняти його інфляційний ефект.

Особливе місце в антиінфляційній діяльності займає державне регулювання валютного курсу. Первісне співвідношення валют різних країн залежить від співвідношення цін на товари, які надходять в обмін. Курс валюти в принципі має бути таким, щоб продавцеві товару було байдуже, за яку валюту його продавати.

В умовах гіперінфляції настає час сильних урядів, перейнятих рішучістю перемоги її, незважаючи ні на що. Маються на увазі жорсткі обмеження у сфері грошового обігу, прискорення приватизації, демонополізації, неухильне

скорочення державних видатків тощо. Формування в Україні уряду, якому б народ повірив, є об'єктивною неминучістю. І чим швидше це відбудеться, тим швидше її економіка вийде на шлях здорового не інфляційного високоефективного розвитку.

Список використаних джерел

1. Гальчинський А. С. Теорія грошей [Текст]: Навчально-методичний посібник / А. С. Гальчинський, 2001 – 413 с.
2. Даниленко А.І. Інфляція та фінансові механізми її регулювання / А. І. Даниленко. – К.: Ін-т екон. та прогноз., 2007. – 400 с.
3. <http://index.minfin.com.ua/index/assets/>

Руснак А.В., к.е.н., доцент
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФІНАНСУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ СЕЛА

Чинним законодавством основним економічним важелем регулювання розвитку соціальної сфери села визначено фінансування за рахунок державного та місцевих бюджетів [1, 2, 3]. Загальний обсяг інвестицій за останнє десятиліття у відтворення соціальної сфери та інфраструктури села значно зменшився. Склад, структура та розміщення об'єктів соціальної інфраструктури формуються значною мірою нерівномірно. Органи державного управління практично не мають можливості керувати цим процесом, тому що у бюджетних асигнуваннях на підтримку розвитку об'єктів соціального призначення переважають відшкодування витрат підприємств на їх будівництво. Це стало причиною витрачання більшої частини коштів на створення інженерних комунікацій та значно меншої – на зміцнення матеріальної бази закладів охорони здоров'я, освіти, соціального забезпечення.

У законодавстві визначено, що розмір державних централізованих капіталовкладень, які спрямовуються на зміцнення матеріально-технічної бази соціальної сфери села та агропромислового комплексу, має становити не менше 1 % від вартості ВВП України. Ці капіталовкладення виділяються в Державному бюджеті України окремим рядком. На будівництво об'єктів не виробничого призначення в сільській місцевості має використовуватися не менше ніж 50 % державних централізованих капіталовкладень [1]. У Законі «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві» міститься перелік об'єктів, які можуть будуватися за рахунок державного і місцевих бюджетів. У ньому також вказано, якщо перелічені об'єкти споруджуються власним коштом суб'єктів господарювання, понесені ними витрати відшкодовуються з державного і місцевих бюджетів [1]. Проте визначені вищевказаним Законом обсяги державних капіталовкладень

жодного року не забезпечувалися. Для реалізації державою функції забезпеченості пріоритетності соціального розвитку села, виконавчій та законодавчій гілкам влади, насамперед, необхідно домогтися забезпечення виконання вищевикладених вимог чинного законодавства щодо бюджетного фінансування соціальної сфери на селі. З цією метою слід запровадити на загальнодержавному рівні постійний моніторинг (наприклад під час формування щорічних проектів бюджету і програм соціально-економічного розвитку) процесу відтворення соціальної сфери у міському і сільському територіальних секторах суспільства.

Процеси руйнації соціальної інфраструктури села зумовлені недосконалістю виваженої державної політики стосовно формування місцевих бюджетів та державної підтримки розвитку та утримання функціонуючих об'єктів соціальної інфраструктури. Якщо у 1990 р. на ці цілі було використано 2,03 млрд. крб., що в перерахунку на гривні становить 16 млрд. грн., то з врахуванням інфляційних процесів сьогодні на ці потреби потрібно виділити до 30 млрд. грн. [2].

Розширення різноманітних форм власності на засоби виробництва та їхня рівноправність у соціальній інфраструктурі ставить ряд складних проблем, від вирішення яких залежить розвиток соціальної сфери села. Одна з них полягає у необхідності пошуку оптимуму у співвідношенні платних і безкоштовних соціально-культурних послуг. При вирішенні цього питання слід враховувати платоспроможність населення.

Враховуючи доцільність та можливість застосування методів платного обслуговування, соціальну інфраструктуру можна розділити на три групи. До першої групи відносяться установи й організації, в яких принципово неприпустиме впровадження платного обслуговування. Фінансування в цій групі проводиться за рахунок державного бюджету під визначену роботу або вид діяльності, що адекватно наданню населенню відповідних соціальних послуг, кількість і якість яких повинна бути не нижче деякого гарантованого соціального рівня, обумовленого економічними можливостями суспільства. Додаткові кошти вищевказаних організацій та установ можуть формуватися і за іншими джерелами: за рахунок надходжень від підприємств, фірм та інших суб'єктів господарювання, тобто спонсорство, меценатство та добровільні внески населення. До послуг першої групи установ й організацій відносяться послуги охорони здоров'я, освіти і частково культури. Друга група - це установи й організації соціальної сфери, платне обслуговування яких не тільки можливий, але і доцільний, а їх послуги спрямовані на задоволення індивідуальних потреб людини, але не мають характеру першочергових. Послуги установ цієї групи повинні оплачуватися особисто або якими-небудь організаціями. До цієї групи можуть бути віднесені кіномережа, технічні та спортивні секції, школи, що надають приміщення для додаткових занять, поліклініки, що здійснюють окремі оздоровчі послуги. У цій сфері діяльності можуть досить ефективно діяти приватні, кооперативні та орендні організації. Третю групу складає діяльність значної частини організацій і установ соціальної інфраструктури, що фінансуються одночасно з декількох джерел: державного бюджету, коштів підприємств, громадських організацій та

населення. Це установи для відпочинку, музеї, стадіони, спортивні зали тощо. Незважаючи на надання платних послуг, вони змушені одержувати дотації від держави, підприємств та громадських організацій, оскільки існуючі розцінки не дозволяють покривати навіть поточні витрати цих установ. Фінансування установ цієї групи установ із бюджету доцільно здійснювати не у вигляді дотацій на утримання установи, а у формі виплат за одиницю зробленої послуги (за одне відвідування театру або музею, клубу або будинку культури тощо). У цьому випадку загальний розмір виплат з бюджету або з коштів підприємств буде прямо залежати від обсягу зроблених послуг та їх якості.

Отже, основною проблемою розвитку соціальної інфраструктури сільських територій є фінансування її об'єктів, що викликано дефіцитом бюджетних коштів. Тому доцільно для утримання об'єктів соціальної інфраструктури створювати на базі сільських рад додаткове джерело фінансування – цільовий фонд соціального розвитку села (неприбуткову благодійну організацію). Метою створення вищезазначеного фонду є отримання значних податкових пільг (звільнення від сплати податків та інших платежів до бюджету). Це забезпечить покращення фінансування соціальних програм та благоустрою сільських територій. Сутність функціонування фонду полягає в акумулюванні благодійних внесків усіх суб'єктів господарювання та фізичних осіб від здійснення різних благодійних акцій. Доцільно надати можливість сільським жителям відкривати у фонді накопичувальний рахунок на власні потреби. Використання цільового фонду соціальної сфери села створить умови для якісної зміни схеми управління сільською соціальною інфраструктурою. Це полягає у контролі за цільовим використанням коштів фонду державними контролюючими структурами та його наглядовою радою.

Місцеві бюджети є основою бюджетної системи, тому що в них зосереджена основна частина витрат на соціальну сферу. Оптимально обраний механізм формування доходів місцевих бюджетів сприяє збільшенню коштів для вирішення невідкладних завдань у соціальній сфері. Фінансування соціальної сфери села повинне здійснюватися на основі науково-обґрунтованого державного соціального мінімального стандарту з урахуванням особливостей окремих регіонів і районів. Бюджет територій формується, в основному, за рахунок місцевих податків і зборів, частки загальнодержавних податків, закріплених за певними територіями, інших власних доходів та добровільних зборів коштів громадян.

Таким чином, механізм фінансування об'єктів соціальної сфери доцільно більш активно змінювати у напрямі переходу від кошторисного бюджетного фінансування до нормативного. Це передбачає виділення коштів установам сільської невиробничої сфери за довгостроковими та науково-обґрунтованими нормативами, які є, по-суті, цінами на послуги, які оплачує держава.

Список використаних джерел

1. Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві: Закон України від 10.06.2012. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/400-12>.

2. Концепція Державної цільової програми сталого розвитку сільських територій на період до 2020 року: затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 лют. 2010 р. № 7. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=121-2010-%F0>.

3. Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року : затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 19 верес. 2007 р. № 1158. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1158-2007-%EF>.

4.Корецька С.О. Соціальна політика України: теорія, методологія, механізми реалізації : монографія / С.О. Корецька. – Донецьк : Юго–Восток, 2010. – 445 с.

Ситник І.В., аспірант
Науковий керівник – Грановська Л.М., д.е.н., професор
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ РИНКОВИХ МЕХАНІЗМІВ ФІНАНСУВАННЯ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

Існують різні підходи до визначення категорії еколого-економічного механізму раціонального сільськогосподарського землекористування. В цілому вони зводяться до надання особливого значення одному з блоків: екологічному, адміністративному чи економічному. Проте, не має сенсу відокремлювати екологічний блок, а, крім економічних та адміністративних методів, слід виділяти ще й організаційні, оскільки перші не передбачають інструменти, основне завдання яких полягає у створенні умов необхідних для ефективного землеробства. Адміністративні регулятори умовно можна поділити на чотири блоки: екологічні обмеження, державний і відомчий контроль, планування заходів по охороні земель, юридична відповідальність; а економічні регулятори - на примусові і заохочувальні заходи та систему фінансування. Більша частина економічних регуляторів, які ефективно використовують у світі, в Україні практично не задіяна, особливо щодо заохочення виробників до раціонального землекористування. Враховуючи визначені складові та елементи, еколого - економічного механізму раціонального використання сільськогосподарських угідь слід розуміти як систему земельних відносин, регулювання яких здійснюється через адміністративні, організаційні та економічні методи з метою забезпечення раціонального сільськогосподарського землекористування.

Необхідність у підвищенні ефективності економічного механізму раціонального використання та охорони земельних ресурсів визначається низкою факторів, а саме: скорочення площі сільгоспугідь у розрахунку на одного жителя; водна та вітрова ерозія; інтенсифікація сільськогосподарського виробництва, необґрунтоване застосування засобів хімізації, меліорації та

механізації; недостатнє цільове фінансування заходів щодо охорони та раціонального використання ґрунтів.

Метою удосконалення екологічного механізму раціонального використання та охорони земельних ресурсів запропоновано: впровадження стимулювання природоохоронної діяльності в землекористуванні аграрного сектору, визначено напрями удосконалення екологічного регулювання використання та охорони земель сільськогосподарського призначення у процесі ринкового обороту, удосконалено методикау визначення ринкової орендної плати за 1 га землі з урахуванням головних факторів її формування, обґрунтовано систему ринкових механізмів екологічного регулювання сільськогосподарського землекористування.

З розвитком багатокладної економіки підвищилась актуальність організації раціонального використання земель, збереження і підвищення родючості ґрунтів в умовах зрошення, забезпечення охорони земель. Критеріями економічного стимулювання землі та землекористувачів є відтворення і підвищення родючості ґрунтів відносно їх базового рівня при одержанні земель у власність або користування (у тому числі на умовах оренди), охорона сільськогосподарських угідь.

Розроблено механізм економічного стимулювання власників землі та землекористувачів (у тому числі орендарів) щодо економічного стимулювання за збереження і підвищення родючості сільськогосподарських угідь, їх охорони та ефективного цільового використання, а також економічних санкцій за погіршення якісного стану земель; визначено види економічних стимулів, критерії і показники стимулювання, механізм і порядок застосування стимулів, джерела їх фінансування, а також економічні санкції при руйнуванні та погіршенні якісного стану ґрунтів.

На сучасному етапі розвитку земельної реформи в Україні та в умовах глобальної проблеми екологічності землеробства у світі актуальною є проблема зменшення антропогенного навантаження та забруднення земельних ресурсів в сільському господарстві країни. Вирішення цієї проблеми в значній мірі залежить від визначення і дослідження джерел фінансування аграрного землекористування. Проблема вибору найбільш оптимальних джерел фінансових ресурсів землекористування вирішується, виходячи з особливостей землеохоронних заходів. Зважаючи на це, джерела фінансування заходів раціонального використання та охорони земель сільськогосподарського призначення розподілено в залежності від здійснюваних землеохоронних заходів за призначенням та за масштабами впливу.

З урахуванням світової практики та особливостей землекористування в Україні, обґрунтовано систему ефективних екологічних стимулів щодо раціонального використання та охорони земель в оподаткування, які можуть бути використані в Україні: за типами та видами податку, з зазначенням виду пільг, суб'єкту та об'єкту оподаткування та мети їх реалізації. Функція стимулювання системи податків представлена через надання пільг тим суб'єктам господарювання, які здійснюють природоохоронні програми,

використовують екологічно безпечну техніку та технологію, виробляють екологічну чисту сільськогосподарську продукцію тощо.[1]

Одним з шляхів механізму відшкодування збитків заподіяних внаслідок погіршення якості ґрунтового покриву та інших корисних властивостей сільськогосподарських угідь може бути обов'язкове страхування якості земельних ресурсів. За існуючою методикою визначення розміру страхового фонду для збереження та відтворення родючості земель сільськогосподарського призначення по регіону - величина страхового фонду для збереження та відтворення родючості ґрунтів Херсонської області.

Оренда земель сільськогосподарського призначення виступає економічно стимулюючим чинником їх раціонального використання та охорони. Для забезпечення реалізації раціонального землекористування удосконалено методику визначення ринкової орендної плати за 1 га землі з урахуванням головних факторів її формування: земельної ренти при вирощуванні конкретної культури, терміну капіталізації, коефіцієнту якості земельної ділянки, коефіцієнту строку оренди земельної ділянки, коефіцієнту банківського позичкового відсотку.

Затвердження ринкових підходів до управління фінансовими ресурсами природокористування в нашій державі означає наукову розробку і практичне впровадження надійних економіко-правових механізмів оздоровлення природного середовища на всіх рівнях господарювання. Запровадження ринкових регуляторів природокористування повинно здійснюватись не шляхом адміністративного тиску, а саме на підставі створення таких умов виробничої діяльності, за яких господарюючим суб'єктам стало б економічно вигідним дотримання природоохоронних вимог, досягнення екологічних цілей.[2]

Слід запропонувати систему ринкових механізмів екологічного регулювання сільськогосподарського землекористування в Україні, зокрема: маркетабельні дозволи (екологічні квоти, ліміти на допустимі рівні забруднення), дотації, субсидії (пільгове кредитування та пільгові позики). Запропонована система ринкових регуляторів ґрунтується на комбінації інструментів, які одночасно як зобов'язують, так і заохочують землевласників та землекористувачів до реалізації землеохоронних і ресурсозберігаючих заходів. Така система не тільки економічно вигідна та екологічно доцільна, а й надає можливість використання недержавних фінансових джерел інвестицій у землекористуванні [3].

Список використаних джерел

1. Мамалюк О.А. Проблеми раціонального землекористування / О.А. Мамалюк // І Вісник аграрної науки Причорномор'я Миколаївського держ. аграр. ун-ту. - 2007. - Т.І.- Спец., випуск 3(42).- С. 39-42.
2. Топіха І.Н. Джерела фінансування аграрного землекористування / І.Н. Топіха // Вісник аграрної науки Причорномор'я Миколаївського держ. аграр. ун-ту. - 2009.- Вип. 1. - С. 19-25.

3. Сомик А.В. Державна програма фінансової підтримки підприємств АПК через механізм здешевлення кредитів / А.В.Сомик // Економіка АПК. - 2008. - №11. - С. 54-63.

Слепцов В.А., к.е.н., міський голова

м. Карлівка Полтавської області

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ - ЗАПОРУКА УСПІШНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

В нинішньому складному економічному становищі та бойові дій, які склалися в країні, необхідна децентралізація влади. Децентралізація є одним з найважливіших завдань влади паралельно з боротьбою з корупцією та податковою реформою. Децентралізація – це запорука ефективного територіального розвитку, шлях до демократизації, дійсного народовладдя, розширення можливостей і збільшення ресурсів громади (села, селища, міста); розвиток територій та добробут їх мешканців. Наразі існує ризик гальмування цих змін, в силу обставин, які діють в країні:

- висока концентрація державної влади з ознаками її узурпації;
- централізація бюджетних фінансів, їх перерозподіл «вниз» в ручному режимі;
- велика залежність територій від дій центральної влади;
- поділ територій на «своїх» і «чужих»;
- розбалансована система місцевого самоврядування на всіх її рівнях, слабкі організаційно та фінансово територіальні громади;
- безмежна корупція.

Проблема реформування місцевого самоврядування є однією з найактуальніших у сучасних умовах розвитку української державності. Перспективи її розв'язання багато в чому визначають спрямованість і зміст політичних дискусій, які безпосередньо пов'язані з формуванням ефективної публічної влади в нашій країні, встановленням справжнього народовладдя. Це пояснюється тим, що демократична правова держава може вирішувати основні завдання лише за наявності розвиненої системи самоврядування.

В Україні на реалізацію потенціалу місцевого самоврядування зроблено перші кроки до реформ:

1) у бюджетно-податковій сфері «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України (щодо реформи міжбюджетних відносин)» (№ 5078 від 15.09.2014), який встановлює новий порядок бюджетних правовідносин, в основі якого: децентралізація фінансів, розширення повноважень територіальних громад, розширення дохідної бази місцевих бюджетів шляхом закріплення (або збільшення відсотка) окремих податкових платежів та зборів за місцевими бюджетами тощо [1];

2) «Про внесення змін до Податкового кодексу та деяких інших Законів України (№ 5079 від 15.09.2014), яким віднесено до категорії місцевих

податків плати за землю та включення її до складу податку на нерухоме майно [3].

За зразок взято досить вдалі моделі, які діють у Данії, Швеції, Фінляндії, Норвегії, країнах Прибалтики. Запорукою успіху є політична підтримка змін з боку влади. Окрім змін до Конституції, необхідно прийняти низку нових та вдосконалити існуючі закони: «Про місцеве самоврядування», «Про засади державної регіональної політики», «Про адміністративно-територіальний устрій України», «Про місцеві державні адміністрації». Модель нової системи територіальних органів влади наведена нами на рис. 1.

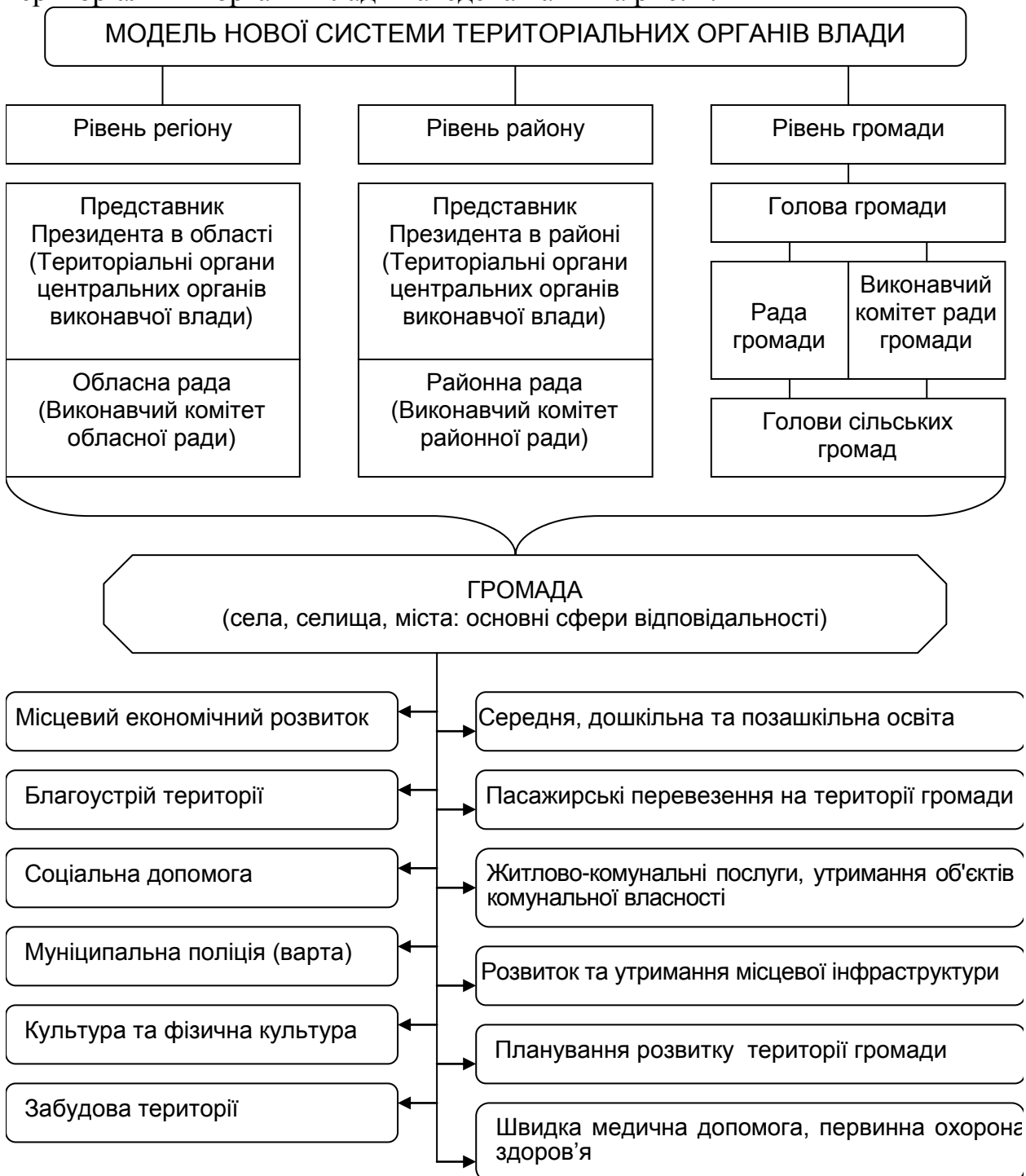

Рис. 1. Модель нової системи територіальних органів влади*

*Джерело: [2]

Найдискусійнішим питанням є освітня та медична субвенції. На рівні держави, потрібно, аби профільні міністерства визначили, що саме має фінансувати держава у цих сферах. Доцільною ініціативою є вирівнювання між громадами, тобто більш успішні адміністративно-територіальні суб'єкти мають ділитися коштами із збитковими сусідами.

Зарубіжний досвід підтверджує, що навіть в успішних в політичному, економічному, соціальному плані країнах (Франція, Великобританія, Італія, Польща) в процесі здійснення децентралізації влади вони мали великі проблеми. В умовах глибокої політичної, економічної та соціальної кризи цей чинник слід завчасно враховувати, щоб упередити можливі негативні наслідки децентралізації. В цьому плані слід забезпечити послідовність у здійсненні цього процесу, зокрема, органи влади зобов'язані забезпечити спроможність участі народу в управлінні суспільно-політичними та суспільно-економічними процесами в країні, держава має:

1) посприяти зміцненню інститутів місцевого самоврядування, ефективності їх діяльності з метою забезпечення здійснення ними самоврядних функцій на рівні району та регіону,

2) забезпечити ефективність системи служби в органах місцевого самоврядування, підвищення рівня оплати службовців місцевого самоврядування, їх освітнього та компетентного рівня,

3) здійснити ефективну політику, спрямовану на подолання диспропорцій в економічній та інших сферах розвитку територій, збільшення обсягу бюджетного фінансування та вдосконалення механізму трансфертів фінансових ресурсів держави на рівень територіальних громад, ліквідації диспропорцій у розвитку економічної та правової основ у здійсненні децентралізації та ін.

Виконання зазначених умов є запорукою успішного розвитку як країни так і територіальних громад. Оскільки, децентралізація – це запорука ефективного територіального розвитку, шлях до демократизації, дійсного народовладдя.

Список використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України. Прийнятий Верховною Радою України 08 липня 2010 р. № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

2. В. Негода Децентралізація влади. Основні засади реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua/attachments/content-attachments/3023/.pdf>

3. Податковий кодекс України. Прийнятий Верховною Радою України 02 грудня 2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>

ПРОБЛЕМИ КРЕДИТУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Однією з проблем аграрного сектора є подолання перешкод щодо поліпшення та розширення кредитного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників. Досвід банківського кредитування підприємств свідчить, що збитковість галузі, відсутність ліквідної застави, висока ймовірність неповернення кредитів та недосконалість законодавчих механізмів роблять їх непривабливими для банків.

Проблеми кредитування аграрного сектору економіки, особливо ролі банків у цих процесах, розглядаються у наукових працях багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених. Слід виділити вагомі наукові доробки таких українських вчених як В.М. Алексійчук, М.Я. Дем'яненко, М.Й. Малік, М.І. Савлук, В.Д. Лагутін та інші.

Мета статті – дослідження сучасного стану кредитного забезпечення сільськогосподарських підприємств України та обґрунтування шляхів вирішення банківського кредитування сільськогосподарських підприємств.

Необхідність використання коштів в аграрній сфері економіки пов'язана з особливостями сільськогосподарського виробництва, нерівномірністю руху оборотних засобів підприємств, значними відхиленнями потреби в оборотних засобах від їхньої фактичної наявності [3, с. 30].

Щодо фінансового забезпечення даних підприємств, то аналіз кредитних праввідносин в аграрному секторі економіки свідчить, що комерційними банками не враховується специфіка сезонності сільського господарства. До цього часу сільськогосподарським товаровиробникам, як правило, продовжують надаватися короткострокові кредити, в результаті чого штучно створюються умови неплатоспроможності позичальників з усіма наступними негативними наслідками. Це зумовлюється невідповідністю товаровиробників вимогам банків (відсутність застави, збитковість тощо).

Процедура отримання банківського кредиту для підприємств агропромислового комплексу залишається однією з актуальних проблем. Особливо це стосується дрібних сільгоспвиробників та фермерів. Однією з причин низької ефективності кредитування таких підприємницьких структур є велика кількість необхідних документів і тривалий період їхнього розгляду.

У пріоритетному секторі національної економіки майже не проводиться робота щодо забезпечення вітчизняних або іноземних спеціалістів інформацією про потребу в коштах господарств та регіонів, про види кредитів, які їм необхідні та реальні строки повернення цих кредитів, виходячи з виробничого потенціалу підприємств і регіонів, прогнозу цін на продукцію, що вони виробляють, можливостей збуту цієї продукції. На нашу думку, такий аналіз

допоміг би зорієнтуватись в економічній ситуації не тільки банкам, а й самим сільськогосподарським підприємствам[2, с. 35].

Гальмує розвиток системи кредитного обслуговування аграрного сектора економіки неврегульованість таких питань як нерозвиненість ринку землі, що унеможливорює її використання як застави для отримання кредиту, знос основних засобів, тривала процедура отримання банківського кредиту, високі відсоткові ставки. Кредити, що виділяються господарству, дуже повільно доходять до споживача і часто не в тих обсягах, які передбачалися. Отже, першочерговим завданням за таких умов, на нашу думку, є визначення мінімальної потреби у кредитних ресурсах товаровиробників, без яких виробництво нормально функціонувати не може[1, с. 135].

Незважаючи на обсяги банківських кредитів, ставки користування аграрних підприємств залученими коштами зберігалися на високому рівні: так, у 2011–2012 рр. вони коливалися в межах 16–36 %. За даними НБУ, у грудні 2013 р. середньозважена ставка за кредитами, наданими у сільське господарство, мисливство та лісове господарство, становила 14,9 % за середньої ставки 14 % річних [4].

Основними завданнями щодо поліпшення кредитування сільськогосподарських підприємств, на нашу думку, має бути: розширення можливостей та сприяння розвитку альтернативних фінансових установ; розробка і застосування всіх можливих джерел для залучення капіталу при кредитуванні сільського господарства: збільшення асигнувань для кредитування з держави, залучення іноземних кредитів, створення за їх рахунок механізмів державного або банківського кредитування; вирішення земельного питання; вирішення проблем старих боргів.

Підсумовуючи вище сказане щодо проблем кредитування сільськогосподарських товаровиробників, можна відзначити, що найголовнішим причинами, які стримують розвиток кредитування, є висока ціна кредиту, відсутність гарантій повернення кредиту, недосконалість законодавчих механізмів, високий рівень витрат банків при наданні послуг та відсутність надійного позичальника.

Список використаних джерел

1. Волохов В.І. Кредитування в аграрній сфері - стан та перспективи розвитку / Волохов В.І. //Економічний простір. - 2011. - №45. –С. 132-137.

2. Воронкова А.А. Проблеми банківського кредитування сільськогосподарських товаровиробників в Україні / А.А. Воронкова, Л.В. Куцина // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. - 2008. - №2(5). - С.33-37

3. Калашнікова Т. В. Стан і тенденції розвитку кредитного забезпечення аграрної галузі України / Т. В. Калашнікова // Фінанси України. – 2010. – №10. – С. 29–37.

4. Матеріали офіційного сайту Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.

Фролова О.
Науковий керівник – Пилипенко К.А., к.е.н., доцент
Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава

ФОРМУВАННЯ ТА ПОДАННЯ СТРАХУВАЛЬНИКАМИ ЗВІТУ ЩОДО СУМ НАРАХОВАНОГО ЄДИНОГО ВНЕСКУ

Звітність установ як і підприємств є заключним кроком системи бухгалтерського обліку, яка узагальнює і систематизує інформацію про діяльність підприємства та яка необхідна усім зацікавленим особам для прийняття ефективних економічних рішень.

Звітність - це система узагальнюючих та взаємопов'язаних показників, яка подається у вигляді різноманітного типу таблиць та текстового матеріалу, за допомогою яких визначається фінансовий стан, результати діяльності підприємства тощо.

Установи складають фінансову, податкову, статистичну звітності, що використовує грошовий вимірник та ґрунтується на даних бухгалтерського обліку [1].

Звіт про суми нарахованої заробітної плати (доходу, грошового забезпечення, допомоги, компенсації) застрахованих осіб та суми нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування до органів Пенсійного фонду України в електронному вигляді із застосуванням електронного цифрового підпису у встановлені законодавством строки.

Зауважимо, що грошові суми в таблицях звіту заповнюються в гривнях з копійками. Таблиці звіту завіряються електронним цифровим підписом керівника та головного бухгалтера.

Більшість установ використовують працю фізичних осіб на умовах трудового договору (контракту), тому зобов'язане формувати та подавати до органів Пенсійного фонду звіт не пізніше 20 числа місяця, що настає за базовим звітним періодом. Базовим звітним періодом є календарний місяць.

Платники єдиного внеску, відповідно до п. 4 ч. 2 ст. 6 Закону № 2464 [2] зобов'язані подавати звітність до територіального органу Пенсійного фонду у строки, в порядку та за формою, встановленими Пенсійним фондом за погодженням з відповідними фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування та центральним органом виконавчої влади у галузі статистики.

Звіт повинен подаватися в повному обсязі. В разі не подання однієї із необхідних таблиць звіт не приймається. Доцільно користуватися перевагами подачі електронної звітності до ПФУ, тому підтвердженням прийняття звіту є квитанція про одержання електронного звіту надіслана відповідним управлінням Пенсійного фонду України. Звіт формується страхувальником або відповідальною особою страхувальника та включає наступні дані:

1). У графі «Загальна сума нарахованої заробітної плати (доходу) (усього з початку звітного місяця)» по кожній окремії застрахованій особі формується

з урахуванням наступної черговості відображення виплат за умови їх нарахування цій особі в одному звітному періоді:

а) сума нарахованої заробітної плати за видами виплат, що включають основну та додаткову заробітну плату, інші заохочувальні та компенсаційні виплати;

б) сума винагороди за цивільно-правовими договорами (крім цивільно-правового договору, укладеного з фізичною особою-підприємцем, якщо виконувані роботи (надавані послуги) відповідають видам діяльності, зазначеним у свідоцтві про державну реєстрацію її як підприємця);

в) сума допомоги по тимчасовій непрацездатності [3].

При цьому суми, нараховані за дні щорічних та додаткових відпусток, вносяться до вищезазначеної графи як суми нарахованої заробітної плати до поля відповідного місяця тільки у сумі, що припадає на дні відпустки у цьому місяці. Суми, що припадають на дні відпустки наступних місяців, включаються до поля наступних місяців і відображаються в наступних рядках за першим рядком.

2). Графа «Сума нарахованої заробітної плати (доходу) у межах максимальної величини, на яку нараховується єдиний внесок» по кожній застрахованій особі формується виключно з урахуванням вищезазначеної черговості виплат.

3). Графа 10 «Тип нарахування» заповнюється страхувальником лише у випадках, передбачених переліком кодів типу нарахувань 1-5:

1 - сума заробітної плати (доходу) за виконану роботу (надані послуги), строк виконання яких перевищує календарний місяць, а також за відпрацьований час після звільнення з роботи або згідно з рішенням суду - середня заробітна плата за вимушений прогул;

2 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких провадиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку страхувальником самостійно донараховано суму єдиного внеску;

3 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку страхувальником самостійно зменшено зайво нараховану суму єдиного внеску;

4 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких провадиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) заробітної плати (доходу), на яку при перевірці органом Пенсійного фонду донараховано суму єдиного внеску;

5 - сума заробітної плати (доходу), нарахована у попередніх звітних періодах на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких проводиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування

(обчислення) заробітної плати (доходу), на яку при перевірці органом Пенсійного фонду зменшено зайво нараховану суму єдиного внеску.

Відомості по застрахованих особах, які працюють на сезонних роботах та отримують заробітну плату (дохід) за виконану роботу (надані послуги), строк виконання яких перевищує календарний місяць, відображається у графах «Загальна сума нарахованої заробітної плати (доходу) (усього з початку звітного місяця)» та «Сума нарахованої заробітної плати (доходу) у межах максимальної величини, на яку нараховується єдиний внесок» у звіті за місяць, у якому проведено таке нарахування заробітної плати (доходу), в окремих рядках у розрізі кожного місяця та року, за який проведено нарахування заробітної плати (доходу) [3].

Таким чином, дані, що відображаються у звітах повинні бути достовірними й подаватися у повному обсязі, у встановлені строки та за визначеними адресами. Добре налагоджена звітність підприємств є, безсумнівно, умовою будь-якого правильно організованого бізнесу.

Список використаних джерел

1. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України : [підручник] / Н. М. Ткаченко. – К. : АСК, 2009. – 770 с.

2. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» № 2464-VI від 08 лип. 2010 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>

«Порядку формування та подання страхувальниками звіту щодо сум нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» № 22-2 від 08 жовт. 2010 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1014-10>.

Худолій Л.М., д.е.н., професор
НУБіП України
м. Київ

ЗАХОДИ ПОЛПШЕННЯ ФІНАНСУВАННЯ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОЇ СФЕРИ

Роль малого підприємництва зумовлюється тим, що саме малими підприємствами створюється значна частина валового внутрішнього продукту в країнах із розвинутою ринковою економікою; ним же забезпечується більш високий ступінь зайнятості населення, а відтак воно є стабілізатором соціально - економічної ситуації в суспільстві у кризові періоди.

Недостатність фінансування для цих підприємств завжди була першочерговою проблемою, оскільки вони не мають на першому етапі свого функціонування внутрішніх ресурсів для розширеного (а іноді і для простого) відтворення, відповідної застави чи поруки для отримання банківських

кредитів. Державна підтримка малих підприємців в різних країнах дуже серйозно відрізняється як за розмірами, так і за формою. В кризові і післякризові роки фінансування малого бізнесу аграрної сфери було різко погіршилося, що й стало одним з першочергових чинників гальмування темпів його розвитку. В Україні це прослідковується дуже гостро. Отже, проблема поліпшення фінансування малих підприємств аграрної сфери, на нашу думку, є досить актуальною.

Обмеженість фінансових ресурсів внаслідок відсутності необхідних обсягів власних фінансових ресурсів та труднощів доступу до джерел позичкових та залучених коштів фінансування є найгострішою проблемою для малих підприємств України. Види фінансування, які в різній мірі можуть бути доступними малому бізнесу – це кредити банків (вітчизняних, міжнародних) на загальних чи пільгових умовах, цільове фінансування і субсидування із фондів та за рахунок бюджетного фінансування, цільове надання гарантій, страхування, лізинг, франчайзинг. Найбільш реальними і відчутними за обсягами джерелами фінансування малих підприємств в Україні є все ж кредити вітчизняних і міжнародних банків у рамках підтримки розвитку малого бізнесу, кошти державного та місцевих бюджетів, а також кошти українських фондів підтримки підприємництва областях.

Державна фінансова підтримка малого бізнесу в Україні не носить системного і масштабного характеру. Як відомо, можливості місцевих бюджетів є дуже скромними, тож ефективність державної підтримки невисока. Тому орієнтація суб'єктів малого підприємництва на велику роботу – нарощування обсягів виробництва, укладання додаткових контрактів, розширення ринків збуту вітчизняної продукції без допомоги в цьому напрямку, перш за все держави і регіональних органів влади, є на наш погляд, справою малоуспішною, особливо для малого підприємництва у аграрному секторі, де і природні ризики вищі, ніж у інших галузях, і власних фінансових ресурсів менше, і рівень економічної підготовленості підприємців часом нижче, ніж у місті.

По мірі закінчення кризи щорічно збільшується кількість фінансових і нефінансових установ України, які прагнуть кредитувати малий бізнес. Поряд із комерційними банками його інвестують державні та, як було наведено вище, іноземні фонди, міжнародні організації: Європейський Банк Реконструкції та Розвитку, Німецько-Український Фонд, міжнародні фонди "Євразія", "Ноу-Хау", Український фонд підтримки підприємництва, Центр зайнятості тощо. Проте це все фінансування зовсім ніяк не узгоджується.

Аналізуючи результати досліджень Міністерства економіки України щодо виявлення причин, які заважають розвитку малого підприємництва в Україні, слід зазначити, що проблеми фінансової підтримки малого підприємництва до першочергових чинників, які гальмують його розвиток, підприємці і не відносяться. На перше місце вони виносять недосконалість системи оподаткування, на друге - незадовільне законодавство, на третє – складну систему кредитування, на четверте – незнання кон'юнктури ринку.

Аграрний сектор потребує значної кількості інвестицій і, на думку деяких вітчизняних вчених, потреба в інвестиціях може зрости. У подоланні проблем фінансування малого бізнесу аграрної сфери, Україні доцільно орієнтуватися на практичний досвід західних сусідів, які мають багаторічний досвід і схожі умови функціонування малого підприємництва.

Отже, обмеженість ресурсів малого та середнього підприємництва аграрної сфери примушує шукати якісно нові підходи, фінансові схеми та механізми їх фінансової підтримки. Першочерговими заходами на шляху до поліпшення ситуації у даному питанні повинні стати:

- здешевлення банківських кредитів, за рахунок компенсації частини їх вартості державою;
- стимулювання банків і страхових компаній до кредитування і страхування малих підприємств аграрного сектора;
- надання додаткових субвенцій і дотацій регіонам і муніципальним утворенням, як заохочення за високий рівень розвитку малого підприємництва взагалі, і в аграрній сфері зокрема;
- надання пільг лізинговим компаніям, які працюють з малими підприємствами аграрного сектора;
- підвищення поінформованості суб'єктів малого підприємництва щодо програм і пропозицій Міжнародних фінансових та нефінансових організацій, щодо майбутньої кон'юнктури на ринку кредитів суб'єктам малого підприємництва;
- забезпечення державних гарантій по кредитах;
- стабільна система оподаткування;
- лобіювання інтересів суб'єктів малого підприємництва на всіх рівнях законодавчої і виконавчої влади.

Вирішення проблем, пов'язаних із поліпшенням фінансування малих підприємств аграрної сфери, буде сприяти розвитку цього сектору економіки.

Шепель І.В., к.е.н., доцент
ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
м. Херсон

ФОРМУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Визначення обсягу фінансових потоків на практиці, як правило, базується на складанні окремих фінансових потоків великих аграрних підприємств та сільськогосподарських організацій. У сучасній економічній літературі цей метод є переважним. Так, наприклад, у роботі російського вченого А.Р. Горбунова «Управление финансовыми потоками и организация финансовых служб аграрных предприятий, региональных администраций и банков» особливості регіональних економік з погляду дослідження фінансових потоків розглядаються «...як

сукупність окремих підприємств, поєднаних різноманітними господарськими зв'язками” [1].

На наш погляд, визначення фінансових потоків АПК регіону як суми потоків провідних аграрних підприємств області може бути використане лише в окремих випадках, наприклад, коли економіка регіону сформована на діяльності одного або декількох підприємств. Однак у сучасній економічній ситуації фінансові потоки АПК регіону мають більш різноманітну структуру, що відображає потоки не тільки аграрних підприємств, а й населення, фермерських господарств, місцевих органів влади, органів місцевого самоврядування, а також державного бюджету.

Тому цілком природним є те, що А.Р. Горбунов як оціночні характеристики фінансових потоків аграрних підприємств регіону подає ряд коефіцієнтів, що визначаються аналізом прибутку, поточних зобов'язань, сукупних активів, оборотних коштів, акціонерного капіталу тощо [1]. Всі формули оцінки фінансових потоків будуються шляхом підбору даних за залишками у статтях балансів підприємств або їх фінансової і статистичної звітності.

Поряд з цим, як визначено в економічній літературі, залишки коштів на рахунках підприємств АПК представляють собою нагромадження або запаси на визначену дату [2]. Величина залишків коштів, певним чином, залежить від фінансової і виробничої активності суб'єкта господарської діяльності, але не може застосовуватися як об'єктивна оцінка стану фінансових потоків. Значна частина статистичних показників як фінансової, так і виробничої діяльності підприємств АПК будується на визначенні залишків на рахунках, тобто на фіксації величин надходжень і виплат на визначену дату. Цей метод є необхідним для визначення абсолютних величин показників, а також для забезпечення їх порівнянності, визначення зміни вартості активів і пасивів у результаті динаміки ринкових цін і курсу гривні відносно іноземних валют.

Але визначення фінансового потоку аграрних підприємств регіону потребує іншого підходу, який повинен відобразити його спрямованість не за однією операцією окремого сільськогосподарського виробника, а за всією сукупністю економічних операцій, що здійснюються у певний період часу в регіоні в цілому [2]. Тому вважаємо, що доцільно враховувати всі економічні операції аграрних підприємств регіону як дебетові і кредитові обороти, що дозволить повніше виявити спрямованість фінансових потоків у цілому в області. Нами було розроблено класифікацію надходжень і виплат за видами діяльності підприємств на основі аналізу окремих статей та загальної структури “Звіту про рух грошових коштів” (табл. 1).

При такому підході визначається величина прямого потоку (наприклад, від аграрного підприємства до банку) і зворотного потоку (від банку до аграрного підприємства), що є елементами загального фінансового потоку АПК регіону. Так, кошти клієнта, розміщені в банку у вигляді депозитного внеску, повертаються клієнту, але в більшому обсязі на величину, отриману як винагороду з урахуванням депозитної ставки банку, а надані банком кредитні ресурси повертаються від клієнта в банк у вигляді відшкодування позичок та відсотків за ними тощо.

Класифікація надходжень і виплат коштів на аграрному підприємстві

Надходження	Виплати
Поточна діяльність	
1. Від реалізації продукції (робіт, послуг) 2. Від реалізації основних засобів та ін. майна 3. Аванси, отримані від покупців і замовників 4. Бюджетні кошти та інше цільове фінансування 5. Кредити і позики 6. Інші надходження	1. Оплата праці 2. Оплата рахунків постачальників 3. Розрахунки з бюджетом 4. Відрахування на соціальні потреби 5. Виплата підзвітних сум 6. Фінансові вкладення 7. Інші виплати
Інвестиційна діяльність	
1. Від реалізації основних засобів і об'єктів незавершеного будівництва 2. Бюджетні асигнування та інше цільове фінансування 3. Кредити і позики 4. Дивіденди і відсотки за фінансовими вкладеннями 5. Інші надходження	1. Придбання товарів, оплата робіт і послуг 2. Видача авансів підрядникам 3. Оплата пайової участі в будівництві 4. Виплата процентів і дивідендів за довгостроковими фінансовими вкладеннями 5. Фінансові вкладення довгострокового характеру 6. Придбання устаткування і транспортних засобів для будівництва 7. Інші виплати
Фінансова діяльність	
1. Бюджетне та інше цільове фінансування 2. Кредити і позики 3. Дивіденди і проценти за короткостроковими фінансовими вкладеннями 4. Доходи від продажу цінних паперів 5. Інші надходження	1. Видача авансів 2. Короткострокові фінансові вкладення 3. Виплата процентів і дивідендів за отриманими кредитами і позиками 4. Інші виплати

Сума рівнонаправлених потоків — пасивних (П) або активних операцій (А) регіонального банківського сектору економіки — утворює фінансовий потік вхідних ресурсів у сектор економіки або фінансовий потік вихідних ресурсів із сектору економіки. Загальна структура фінансового потоку агропромислового комплексу регіону, сформованого з вхідних і вихідних фінансових потоків аграрних підприємств зображена на рис. 1.

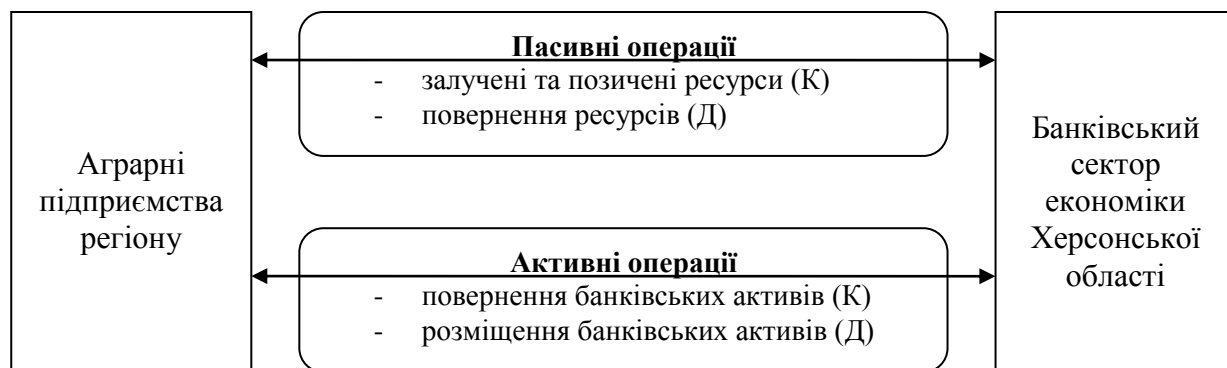

Рис. 1. Структура фінансового потоку аграрних підприємств регіону

Шляхом складання абсолютних величин вхідного (кредитових оборотів – К) і вихідного (дебетових оборотів – Д) потоків визначається в257]. Такий підхід до визначення фінансових потоків аграрних підприємств забезпечує постатейний аналіз структурних елементів регіонального фінансового потоку АПК. Важливу характеристику фінансового потоку – сальдовий залишок, оцінюють поряд із визначенням абсолютних величин залишків і оборотів на рахунках. Він відображає векторну оцінку спрямованості фінансового потоку: перевагу вхідного або вихідного фінансового потоку. Негативна величина сальдо фінансового потоку (оборотів по рахунках) характеризує перевагу потоку в нефінансовий сектор економіки, а позитивна – із сектору економіки. В системі національних рахунків для оцінки потоків платіжного балансу країни застосовується ця характеристика. Очевидно, що й для аграрних підприємств сальдо фінансових потоків має важливе практичне значення.

Необхідною умовою при виявленні об'єктивного процесу перерозподілу фінансових коштів у регіоні є дослідження значних розбіжностей абсолютних величин фінансових потоків порівняно з даними залишків (запасів) у більшості аграрних підприємств регіону. Виявити стійкі та функціонально значущі напрямки руху фінансових ресурсів може більш глибоке дослідження динаміки фінансових потоків аграрних підприємств регіону, з використанням даних економічних операцій.

Список використаних джерел

1. Горбунов А.Р. Управление финансовыми потоками и организация финансовых служб сельскохозяйственных предприятий, региональных администраций и банков / А.Р. Горбунов. – М.: “Анкил”, 2000. – 296 с..
2. Качала Т.М. Методологія формування та управління фінансовими потоками регіону / Т.М. Качала, В.О. Черевко. – Черкаси: Брама, 2007. – 232 с.

Наукове видання

**АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОЇ СФЕРИ:
ОБЛІК, АУДИТ ТА ФІНАНСУВАННЯ**

Матеріали

*III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
викладачів, молодих учених та студентів*

27-28 листопада 2014 року

Відповідальний за випуск:
к.е.н., доцент Подаков Є.С.

Комп'ютерний верстка
к.е.н., доцент Подаков Є.С.

Підписано до друку
Формат 60x84 1/16
Папір офс. Умовн. друк. арк. 15.12
Наклад 300 прим.

Видання та друк: Грінь Д.С.
73033, м. Херсон, а/с 15
e-mail: dimg@meta.ua
Свід. ДК 4094 від 17.06.2011